

Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό

Πρακτικά Συνεδρίων Πρέσπα και Κορυτσά

4-7 Οκτωβρίου 2013



2013

The Project is co-funded by the European Union
and by National Funds of Greece & Albania
under the IPA Cross-Border PROGRAMME "Greece - Albania 2007-2013"



ISBN 978-960-7508-49-2

Τα δικαιώματα της δημοσίευσης είναι κατοχυρωμένα. Κανένα μέρος της δεν μπορεί να μεταφραστεί, αποθηκευθεί σε σύστημα ανάκτησης, ή να αναπαραχθεί, σε οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό, καταγραφής ή άλλο, χωρίς την προηγούμενη άδεια του εκδότη.

Πρόλογος

Οι εταίροι του έργου **Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό**, που υλοποιείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα–Αλβανία 2007-2013, πραγματοποίησαν διεθνές συνέδριο για την διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου και την προώθηση ενός κοινού βιοτουριστικού προϊόντος προστιθέμενης αξίας που ενσωματώνει την προώθηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Πρέσπας και της Κορυτσάς. Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις 5-7 Οκτωβρίου 2013 στο Συνεδριακό Κέντρο της Πύλης Πρεσπών και συγκέντρωσε τοπικούς και περιφερειακούς φορείς για να συζητήσουν την ανάπτυξη της διασυνοριακής περιοχής μέσω πρωτοβουλιών στον βιοτουρισμό. Στα πλαίσια του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκε έκθεση με ιδιαίτερους χάρτες της περιοχής, καρτ-ποστάλ, φωτογραφίες και ιστορικά υλικά από την προσωπική συλλογή του Δρος Παναγιώτη Κολιομιχάλη.

Η σημασία της διασυνοριακής περιοχής της Πρέσπας και της Κορυτσάς πηγάζει από την υψηλή οικολογική και βιολογική ποικιλομορφία της, καθώς και από τον πλούτο της σε φυσικούς πόρους. Περιτριγυρισμένες από ψηλά βουνά οι Λίμνες Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα δημιουργούν ένα τοπίο απaráμιλλης ομορφιάς που σχηματίστηκε από την υποχώρηση των παγετώνων και από μια σειρά σεισμικών φαινομένων ανά τους αιώνες. Η περιοχή φιλοξενεί μερικά από τα σημαντικότερα είδη βιοποικιλότητας στην Ευρώπη, με πολλά ενδημικά είδη πουλιών, ψαριών και θηλαστικών.

Η αρχαία ηλικία των λιμνών, η γεωμορφολογία της περιοχής, το κλίμα και σε μεγάλο βαθμό ο πολιτισμός και η παράδοση, σε συνδυασμό με την καθιερωμένη για την περιοχή αλιεία, τις αγροτικές και κτηνοτροφικές πρακτικές, συμβάλλουν στον μοναδικό χαρακτήρα της περιοχής. Ωστόσο, η οικονομική ανάπτυξη στην ευρύτερη διασυνοριακή περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής, καθώς και η αλλαγή του κλίματος, έχουν εναποθέσει σοβαρή πίεση στην ισορροπία των τοπικών οικοσυστημάτων και του λιμναίου περιβάλλοντος. Ο βιοτουρισμός μπορεί να εμπνεύσει την διασυνοριακή συνεργασία για την διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και να διασφαλίσει ανάπτυξη που σέβεται και προστατεύει το περιβάλλον και τον βίο.

Το έργο πραγματοποιήθηκε με την συμβολή των ακόλουθων εταίρων: Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής – Β.Ι.Ο. (επικεφαλής εταίρος), Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας (επικεφαλής εταίρος στην Αλβανία), Ερύμανθος (εταίρος, Ελλάδα), Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών – CTP (εταίρος, Ελλάδα), Περιφερειακό Συμβούλιο Κορυτσάς (εταίρος, Αλβανία).

Για την συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων και των παραδοτέων του έργου, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Entela Pinguli και τον Ardian Maci από

τον Οργανισμό Βιολόγων Αλβανίας, την Gabriela Scheiner, Διευθύντρια του Πολιτιστικού Τριγώνου Πρεσπών, και τον Βασίλειο Τακτικό, Πρόεδρο του Ερύμανθου.

Πάνω απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την συνεργάτιδα της Β.Ι.Ο., Ελένη Ευφραιμιάδου, η οποία ανέλαβε τον συντονισμό, την έρευνα, και την συνολική εφαρμογή του έργου εξασφαλίζοντας σχέσεις καλής συνεργασίας μεταξύ όλων των εταίρων. Η επιτυχία του έργου οφείλεται στην ευφυΐα και εργατικότητα της.

Επιπλέον, είμαι ευγνώμων και στους λοιπούς συνεργάτες που συμμετείχαν στην ολοκλήρωση του έργου, ιδιαίτερα στις Κατερίνα Ζαφείρη και Λένα Παπαδημητρίου, οι οποίες συνέβαλαν στην οργάνωση των συνεδρίων στην Πρέσπα και στην προετοιμασία και έκδοση των τόμων των πρακτικών.

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από το Διασυνοριακό Πρόγραμμα «Ελλάδα–Αλβανία 2007-2013» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από εθνικούς πόρους των δύο χωρών. Εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες μου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υποστήριξη αυτής της προσπάθειας, καθώς και την ελπίδα ότι το βιοτουριστικό πρότυπο διασυνοριακής συνεργασίας θα συνεχίσει να εφαρμόζεται με μακροπρόθεσμη προοπτική.

Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη
Πρόεδρος και Ιδρύτρια, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής
Επικεφαλής Εταίρος και Συντονιστής του Έργου

Περιεχόμενα

Πρόλογος	3
Εισαγωγή	9
Ορισμός και στόχοι του έργου Βιοτουρισμός	13
Η αξία του βιοτουρισμού <i>Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη</i> <i>Πρόεδρος και Ιδρύτρια, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής</i> <i>Επικεφαλής Εταίρος και Συντονιστής του Προγράμματος</i>	17
Κοινές δράσεις, βιοτουρισμός και διπλωματία <i>Ιωάννης Πεδιώτης</i> <i>Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας στην Κορυτσά</i>	19
Βιοτουρισμός και διασυνοριακή συνεργασία ως πολύτιμη επένδυση για τις μελλοντικές γενιές <i>Dashnor Dervishi</i> <i>Πρέσβης της Αλβανίας στην Αθήνα</i>	20
Δυναμικά πρότυπα βιοτουρισμού στην Πρέσπα <i>Γιάννης Καζόγλου</i> <i>Εκπρόσωπος του Δημάρχου Πρεσπών</i>	22
Τουρισμός, τοπικές αξίες και θέσπιση στόχων <i>Gabriela Scheiner</i> <i>Διευθύντρια, Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών</i> <i>Εταίρος του Προγράμματος</i>	24
Περιβάλλον, τουρισμός και ανάπτυξη <i>Γιάννης Μπουτάρης</i> <i>Δήμαρχος Θεσσαλονίκης</i>	25
Συγκριτικά πλεονεκτήματα, πρωτοβουλίες και συνεργασία <i>Οικονομολόγος</i> <i>τ. Γενικός Γραμματέας Δια Βίου Μάθησης</i>	26

Η αξία της κοινής διασυνοριακής κληρονομιάς	27
<i>Παναγιώτης Κολιομιχάλης</i> <i>Διευθυντής Πανεπιστημιακής Κλινικής, Ιπποκράτειο Νοσοκομείο</i>	
Τουρισμός και διασυνοριακή συνεργασία – Πρέσπα	
Βιοτουρισμός και καινοτομία στην διασυνοριακή περιοχή των Πρεσπών και την Κορυτσά	28
<i>Ελένη Ευφραιμιάδου</i> <i>Γεωλόγος M.Sc., Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής</i>	
Βιοτουρισμός και νέες προοπτικές ανάπτυξης στην Πρέσπα	30
<i>Θοδωρής Σδρούλιας</i> <i>Δημοσιογράφος, Δίκτυο Ευρωπαϊκών Βιολογικών Πόλεων</i>	
Νέες διαστάσεις ανάπτυξης και τοπικά προϊόντα	32
<i>Νίκος Στεργίου</i> <i>Αγροτικός Συνεταιρισμός «Πελεκάνος»</i>	
Πρότυπα διαβίωσης και βιοτουρισμός στην Πρέσπα	34
<i>Σωτήρης Βόσδου</i> <i>Πολιτικός Μηχανικός, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης</i>	
Προώθηση, αγορές και βιοτουρισμός στην Πρέσπα	36
<i>Τάσος Γούσιος</i> <i>Ιδρυτής, Alpha Marketing</i>	
Τουριστικά πρακτορεία και ποιοτικός τουρισμός	37
<i>Στέφανος Χατζημανώλης</i> <i>Αντιπρόεδρος, Σύνδεσμος Τουριστικών Πρακτόρων Βορείου Ελλάδας</i>	
Ζωή, βιοτουρισμός και ισορροπία	38
<i>Δημήτρης Μιχαηλίδης</i> <i>Συνεργάτης, Agrorama</i>	
Νέο μοντέλο βιοτουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης	39
Η περίπτωση του Φορέα Τουρισμού Μολύβου	
<i>Νίκος Μόλβαλης</i> <i>Πρόεδρος, Φορέας Τουρισμού Μολύβου</i>	
Περιβάλλον και αισθήσεις – η Πρέσπα ως υποδειγματικός βιοχώρος	43
<i>Παναγιώτης Βαλατίδης, Κάτοικος Πρεσπών</i>	

Τουρισμός και διασυνοριακή συνεργασία – Κορυτσά**Βιοτουρισμός στην Κορυτσά – προστασία των φυσικών πολιτιστικών και παραδοσιακών αξιών** 44

Entela Pinguli, Διευθύντρια, Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας, Εταίρος του Έργου

Πολιτιστική κληρονομιά και βιοτουρισμός στην περιοχή της Κορυτσάς 55

Kliti Kallamata

Αρχιτέκτων, Διευθυντής, Ίδρυμα Past for Future Αλβανία

Τουριστική συνεργασία μέσω της χειροτεχνίας 61

Arian Gjura, Αλβανία

Η λίμνη Οχρίδα ως απόθεμα βιόσφαιρας 62

Arjan Meroli

Κοινή Γραμματεία για την Οχρίδα και την Πρέσπα Αλβανία

Τουρισμός, συνεργασία και τοπική κοινωνία 64**Φορέας Διαχείρισης Προορισμού (DMO) Κορυτσάς**

Orjeta Gliozheni

Φορέας Διαχείρισης Προορισμού (DMO), Αλβανία

Βέλτιστες πρακτικές στον Βιοτουρισμό**ICT και συνεργατική γνώση για βιώσιμη οικονομία και βιοτουριστική ανάπτυξη** 67

*Ελένη Ευφραιμιάδου και Κατερίνα Ζαφείρη
Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής*

Δυνατότητες περιβαλλοντικής επιμόρφωσης ενηλίκων μέσω διαδικτυακών μαθημάτων 75

Ροζίτα Τσώνη, Αποστολία Παγγέ και Τζένη Παγγέ

Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών και Εκπαίδευσης

από Απόσταση, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Βιοτουρισμός και τοπική κοινωνία – θεσμοί και εφαρμογές της κοινωνικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο 81

Βασίλης Τακτικός

Πρόεδρος, Δίκτυο Ερύμανθος, Εταίρος του Προγράμματος

Τουριστική ανάπτυξη – πολιτικές και θέματα πολιτικής στον βιοτουρισμό	108
<i>Νικόλαος Βαγιονής</i> <i>Ερευνητής Α' Βαθμίδας</i> <i>Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)</i>	
Δάση και οικότουρισμός – συστατικά στοιχεία του βιοτουρισμού	116
<i>Αθανάσιος Καραμέρης</i> <i>Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος</i> <i>Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης</i>	
Η συμβολή των ΜΚΟ στην διαχείριση διασυνοριακών υδατικών πόρων – το παράδειγμα της λίμνης Πρέσπας	120
<i>Αναστάσιος Βάλβης</i> <i>Υπ. Διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου</i> <i>Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ</i>	
Βιοτουρισμός – νέα προοπτική για το μέλλον	133
<i>Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη</i> <i>Πρόεδρος και Ιδρύτρια, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής</i> <i>Επικεφαλής Εταίρος και Συντονιστής του Προγράμματος</i>	

Εισαγωγή

ΒΙΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – Καινοτόμες πρακτικές στον Βιοτουρισμό. Το εν λόγω πρόγραμμα αναδύεται ως φυσική συνέπεια της ανάγκης για συντονισμένη οικονομική συνεργασία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Αλβανία. Προωθεί την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με στόχο την περαιτέρω επέκταση μιας συνεργασίας βασισμένης σε κοινές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των τοπικών κοινοτήτων της Κορυτσάς στην Αλβανία και της Πρέσπας στην Ελλάδα. Το εγχείρημα χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας, «Πρόγραμμα IPA (Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας) Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδας- Αλβανίας 2007-2013» και από Εθνικούς Πόρους της Ελλάδας και της Αλβανίας και θα ολοκληρωθεί σε 18 μήνες.

Πρωταρχικός στόχος του έργου είναι να προωθηθεί η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, ώστε να αυξηθεί το βιοτικό επίπεδο και να διευκολυνθούν οι διασυνοριακές σχέσεις της Πρέσπας και της Κορυτσάς, μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας του τουρισμού τους.

Στόχοι

- Η δημιουργία ενός διασυνοριακού δικτύου συνεργασίας και η ανάπτυξη κοινών διασυνοριακών τουριστικών πακέτων προστιθέμενης αξίας.
- Η αναβάθμιση της ποιότητας του τουρισμού στις παρεμβαλλόμενες περιοχές μέσω πρωτοποριακών πρακτικών στα πεδία του πολιτισμού και του περιβάλλοντος, καθώς και με τη διαδραστική συμμετοχή όλων των συνεργαζόμενων μερών.
- Η συμμετοχή των τοπικών αρχών σε πρότυπα υψηλής ποιότητας στον τομέα του τουρισμού.
- Η αποτελεσματική διαχείριση των τοπικών ανθρώπινων και φυσικών πόρων και των αξιών που πηγάζουν από την παράδοση, την ιστορία και την εθνική ποικιλομορφία, αντικατοπτρίζοντας τις ανάγκες της περιοχής.

Μέσα ανάπτυξης Βιοτουρισμού

Ο βιοτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- Κατασκευή μιας διμερούς τουριστικής πλατφόρμας (διαδικτυακής πύλης), η οποία θα αναδείξει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιοχών της Κορυτσάς και της Πρέσπας.

- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών και ηλεκτρονικών εργαλείων (ψηφιακών υπηρεσιών), περιλαμβάνοντας τις ελληνικές και αλβανικές επιχειρήσεις ανά την διασυνοριακή περιοχή.
- Ορισμός ενός συγκεκριμένου κοινού τουριστικού προϊόντος προστιθέμενης αξίας, το οποίο θα προωθείται και θα ανατίθεται σε διεθνείς φορείς τουρισμού.
- Εκπαιδευτικά σεμινάρια και εργαστήρια σχετικά με τον τουρισμό, το περιβάλλον και τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία μέσω της ανταλλαγής εμπειρογνομosύνης.
- Τοπικές τουριστικές εκθέσεις, συναντήσεις και άλλες εκδηλώσεις των μέσων ενημέρωσης, με συμμετοχή των τοπικών αρχών, ιδιωτικών εταιρειών, δήμων και ΜΚΟ.
- Δημιουργία και δικτύωση τουριστικών πακέτων, που θα ενισχύσουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τόσο σε διασυνοριακό όσο και σε τοπικό επίπεδο.
- Συντονιστή του διασυνοριακού προγράμματος αποτελεί η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (ΕΛ) και τα μέλη της κοινοπραξίας είναι ο Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας (ΑΛΒ), ο Ερύμανθος (ΕΛ), το Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών (CTP)- (ΕΛ) και το Περιφερειακό Συμβούλιο της Κορυτσάς (ΑΛΒ).



Η **Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (B.I.O.)** από την αρχή της δράσης της το 1985, έχει εκτενή εμπειρία στην ανάπτυξη, διαχείριση και εφαρμογή προγραμμάτων, χρηματοδοτούμενων από Ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους, σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την κοινωνική οικονομία, την πράσινη επιχειρηματικότητα και τον βιώσιμο τουρισμό. Πρόεδρος και Ιδρύτρια της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής, η καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη αποτελεί μία παγκοσμίως αναγνωρισμένη εμπειρογνώμονα, η οποία έχει δημοσιεύσει πάνω από 60 βιβλία και έχει συνεργαστεί με ηγέτες 160 χωρών για την εφαρμογή προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικών και πολιτιστικών προγραμμάτων.



Shoqata e Biologëve
të Shqipërisë

Ο **Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας** ιδρύθηκε το 1991 και έχει ισχυρό υπόβαθρο στον τομέα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και έρευνας. Αποστολή της οργάνωσης είναι η παροχή βιώσιμης και λειτουργικής εκπαίδευσης σε θέματα βιοποικιλότητας και περιβάλλοντος με σκοπό την ανάπτυξη κοινωνικών συμπεριφορών συνυφασμένων με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τους κανονισμούς περί της αξιοποίησης και προστασίας της βιοποικιλότητας της χώρας. Οι μέθοδοι του Οργανισμού περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής: Ευαισθητοποίηση, Περιβαλλοντική

εκπαίδευση (σεμινάρια, συζητήσεις, επιδείξεις), Δημόσια προβολή και Συμμετοχή του κοινού, Περιβαλλοντική διαφύλαξη και παρακολούθηση, Διεξαγωγή ερευνών και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στους αρμόδιους φορείς και ενδιαφερόμενους. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από επαγγελματίες του περιβαλλοντικού τομέα, με δυνατό ακαδημαϊκό υπόβαθρο και υψηλή τεχνογνωσία. Ο Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας βασίζεται σε μια ομάδα εμπειρογνομόνων για το περιβάλλον διεθνώς αναγνωρισμένους και με μεγάλη επιστημονική εμπειρία στην διασυνοριακή περιοχή του έργου.



Ο **Ερύμανθος** αποτελεί μία συλλογική οργάνωση ΜΚΟ στην Ελλάδα. Ο Πρόεδρος, Βασίλειος Τακτικός και το επιτελείο του έχουν μεγάλη εμπειρία στην δημιουργία και κινητοποίηση κοινωνικών δικτύων, στον σχεδιασμό και την υλοποίηση πρωτοβουλιών εθελοντισμού, εκδηλώσεων, συνεδρίων, εκθέσεων και σεμιναρίων και στην προώθηση του θεσμικού ρόλου των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα. Ειδικότερα ο Ερύμανθος υπήρξε πρωτοπόρος στην:

- Ίδρυση του Πανελληνίου Παρατηρητηρίου της Κοινωνίας των Πολιτών και την κινητοποίηση περισσότερων από 1.000 οργανώσεων σε όλη την Ελλάδα.
- Δημιουργία τοπικών αναπτυξιακών εταιρικών σχέσεων μεταξύ των τοπικών αρχών στη δυτική Πελοπόννησο και Αθήνα παρέχοντας πολλές θέσεις απασχόλησης.
- Εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων κοινωνικής, πολιτιστικής και πράσινης επιχειρηματικότητας.

Ο Ερύμανθος, επιπλέον, εκδίδει βιβλία, περιοδικά και φυλλάδια και οργανώνει σεμινάρια για τις τοπικές αρχές και τους επενδυτές σχετικά με θέματα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων.



Το **Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών (CTP)** είναι μια ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική τοπική ΜΚΟ, που βρίσκεται στα σύνορα της Αλβανίας, της ΠΓΔΜ και της Ελλάδας. Η οργάνωση εργάζεται για την επίτευξη ποιοτικής ανάπτυξης σε κάθε πλευρά των συνόρων εξίσου με βάση την προστασία του κοινού περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πλούτου. Το Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών δραστηριοποιούνται σε τοπικό, διασυνοριακό και ευρωπαϊκό επίπεδο και υλοποιεί δραστηριότητες για τη νεολαία, τον πολιτισμό και την ανάπτυξη του τουρισμού.



Το **Περιφερειακό Συμβούλιο της Κορυτσάς** είναι μία τοπική δημόσια αρχή, που υποστηρίζει την βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού, τις περιβαλλοντικές και πολιτιστικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης και της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης. Ο επικεφαλής της περιφέρειας της Κορυτσάς και το επιτελείο του συνδυάζουν τις προσπάθειές τους, για την προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης, την παροχή απασχόλησης και οικονομικών ωφελειών για τους άνεργους πολίτες. Παράλληλα, το Περιφερειακό Συμβούλιο Κορυτσάς ενισχύει δράσεις με υψηλά πρότυπα ποιότητας στον τομέα του τουρισμού.

Ορισμός και στόχοι του έργου Βιοτουρισμός

Ο όρος βιοτουρισμός [*βίος= ζωή & τουρισμός*] – τουρισμός που σέβεται το πολύτιμο αγαθό της ζωής- χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής το 1985 από την Καθηγήτρια Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη, Πρόεδρο και Ιδρύτρια της Β.Ι.Ο. Η φιλοσοφία του όρου βασίζεται στις υπηρεσίες τουρισμού που σέβονται το περιβάλλον, διαφυλάσσοντας τους φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους καθώς και τη βιοποικιλότητα. Εστιάζει σε ένα σύστημα αξιών που προάγει την εκτίμηση του βίου, καθώς επίσης και σε μια αμφίπλευρα κερδοφόρα κατάσταση, αφενός για την οικονομία κι αφετέρου για το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα, τον πολιτισμό και εντέλει για τις τοπικές κοινότητες.

Ο τουριστικός τομέας εξαρτάται από το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως μέσο προστασίας και προώθησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Επομένως, ο Βιοτουρισμός μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική και πολιτιστική επιχειρηματικότητα· να γίνει μια διαφορετική πηγή έμπνευσης και κίνητρο για τις τοπικές κοινότητες, καθιστώντας τις ικανές για εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων, που συμβάλλουν στην βιώσιμη ανάπτυξή τους, σε μία προσπάθεια να μειωθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές διαφορές και να περιοριστεί η τοπική μετανάστευση.

Ο Βιοτουρισμός μπορεί, μέσω της διεθνούς δικτύωσης, να γίνει ένας διασυνοριακός σύνδεσμος πολιτιστικής ανταλλαγής και αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των λαών της Ευρώπης και να δώσει λύσεις στα ζητήματα της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο των αστικών όσο και των αγροτικών περιοχών.

Με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων (τοπικές αρχές, μικρές επιχειρήσεις, τοπικές κοινότητες, κλπ.) και με την ενθάρρυνση της ενεργούς συμμετοχής της κοινότητας, το έργο ΒΙΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ έχει ως στόχο την προστασία και προβολή του περιβάλλοντος και την περιφερειακή ανάπτυξη, μέσω της συμμετοχής της τοπικής κοινότητας.

Η ενεργός συμμετοχή της κοινότητας αναφέρεται τόσο στην οριζόντια όσο και στην κάθετη συνεργασία των εθνικών φορέων και θεσμών, των τοπικών αρχών και των ΜΚΟ καθώς και των τοπικών κοινοτικών οργανώσεων (τοπικές κοινωνίες) και ιδιωτών. Αποτελεί μια δυναμική και συνεχή διαδικασία που μπορεί να περιλαμβάνει πολλές μορφές δράσεων και συμμετεχόντων, όπως δημόσιους, ιδιωτικούς, περιφερειακούς, τοπικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, οργανισμούς, ιδρύματα, και ιδιώτες. Η υλοποίηση του έργου ΒΙΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας μέσα από τρεις πυλώνες.

1. *Συμμετοχή:* Οι δράσεις που αφορούν στην ενεργό συμμετοχή της κοινότητας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν όλες τις τοπικές κοινότητες στη συνεχή αξιολόγηση του έργου. Ως εκ τούτου, ενέργειες όπως ανοικτές συνεδριάσεις της ομάδας, δημόσια φόρουμ και / ή διαδικτυακά φόρουμ μπορούν να συμβάλουν στην κατανόηση των αντιλήψεων της κοινότητας περί του έργου και των προς υλοποίηση δράσεών του.
2. *Κοινοποίηση:* Η πρόσβαση στην πληροφορία είναι ζωτικής σημασίας σε κάθε επίπεδο της κοινότητας και περιλαμβάνει την ισότιμη πρόσβαση σε ορθές πληροφορίες για άνδρες, γυναίκες, τη νεολαία και τις περιθωριοποιημένων ομάδων. Η διάχυση των πληροφοριών για την συμμετοχή της κοινότητας θα ξεκινήσει από φορείς του έργου, θα συνεχιστεί από τοπικούς φορείς με παθητική πληροφόρηση, και θα εξελιχθεί σε ένα διάλογο μεταξύ όλων των ομάδων για την αντιμετώπιση πιθανών δυσκολιών.
3. *Δέσμευση:* Ο τρίτος πυλώνας που έρχεται στο προσκήνιο μετά την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου και τη συσσώρευση πληροφοριών από την κοινότητα. Η δέσμευση περιλαμβάνει τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τα έργα ανάπτυξης ικανοτήτων. Οι δράσεις θα υλοποιηθούν μετά την ολοκλήρωση του έργου ΒΙΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ δεδομένου ότι οι φιλοδοξίες για κοινωνική δέσμευση είναι μακροχρόνιες.

Ως εκ τούτου, το προτεινόμενο έργο πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα, εν συγκρίσει με προγράμματα που έχουν ήδη λάβει χώρα στην περιοχή, εστιάζοντας κυρίως στη σύμπραξη και τη συνέργεια για την ανάπτυξη κοινών τουριστικών πακέτων. Ο Βιοτουρισμός προωθεί τις εξής διατομεακές διαστάσεις:

- Πράσινος μισθός και βιο-οικονομία
- Κλιματικές αλλαγές και Τουρισμός
- Βιοτουρισμός και περιβαλλοντική εκπαίδευση
- Αγροτουρισμός
- Περιβαλλοντικός τουρισμός
- Αστικός βιοτουρισμός
- Αγροτική ανάπτυξη
- Γεωτουρισμός
- Πολιτισμός και τεχνολογία
- Πηγές καθαρής ενέργειας
- Αμοιβαία κατανόηση και ειρήνη - βιοδιπλωματία

Ο Βιοτουρισμός εστιάζει επίσης στην:

- Έμπνευση των ενδιαφερόμενων φορέων με θετικές αξίες
- Επίλυση του ελλείμματος πληροφόρησης
- Δημιουργία δεσμών εμπιστοσύνης και συνεργασίας

- Αποκατάσταση των πολιτιστικών δεσμών
- Αξιοποίηση των προηγούμενων εμπειριών για μετάβαση στο επόμενο επίπεδο.

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικονομική πρόοδο. Ο αληθινός πλούτος του πλανήτη βρίσκεται στη βιοποικιλότητα – στο εύρος, την ποικιλία και την ομορφιά της χλωρίδας και της πανίδας – που απειλείται από την ακόρεστη ανάγκη του ανθρώπου να ικανοποιεί τις, συνεχώς αυξανόμενες, υλικές του επιθυμίες. Σε μια οικονομική στρατηγική που σέβεται το περιβάλλον, η ποιότητα ζωής αποτελεί μετρήσιμο παράγοντα ευημερίας κάθε έθνους.

Η έννοια του περιβάλλοντος συμπεριλαμβάνει την προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς, αλλά και τον πολιτισμό, την ιστορία, την παράδοση, την αρχιτεκτονική, ολόκληρο τον εθνικό μας πλούτο. Έτσι ο Βιοτουρισμός προστατεύει το περιβάλλον με στόχο τη διατήρηση των φυσικών αλλά και των πολιτιστικών στοιχείων κάθε περιοχής. Ο “βιο-επισκέπτης” συναντά τους ντόπιους κατοίκους, ζει μαζί τους, μαθαίνει τον πολιτισμό τους, τις παραδόσεις τους, τον τρόπο ζωής τους. Επίσης έρχεται σε επαφή με τα φυσικά περιβάλλον μιας περιοχής με τρόπο άμεσο και ταυτόχρονα εποικοδομητικό. Στο πρόγραμμα του βιο-επισκέπτη δεν περιλαμβάνονται μόνο μουσεία, εκθέσεις ή αρχαιολογικοί χώροι. Οι διαδρομές στη φύση, η γνωριμία με τους κατοίκους και τις ασχολίες τους, καθώς και η γνωριμία με την ιστορική και πολιτισμική προσφορά μιας περιοχής, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εμπειρίας του Βιοτουρισμού. Η εμπειρία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει ακόμα μαθήματα μαγειρικής, υφαντικής, μουσικής ή κεραμικής. Ο επισκέπτης γνωρίζει την χλωρίδα και την πανίδα μέσα από προσεκτικά σχεδιασμένες περιηγήσεις, και συγχρόνως λαμβάνει μέρος σε εκδηλώσεις που στόχο έχουν την ενεργό συμμετοχή του στις πολιτιστικές δραστηριότητες της περιοχής.

Σήμερα, ο Βιοτουρισμός γίνεται πραγματικότητα. Πολλοί περιβαλλοντικά ευσυνείδητοι καταναλωτές ζητούν – και η τουριστική βιομηχανία τους προσφέρει – ταξίδια που σέβονται το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, πολλές νέες περιοχές γίνονται προσιτές στον τουρισμό. Με την γρήγορη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας, οι επιλογές αυξάνονται ραγδαία: περιπέτεια, γαστρονομία, επαφή με την άγρια φύση, κοινωνικά υπεύθυνος τουρισμός, είναι μερικές μόνο από τις πολυάριθμες μορφές βιοτουρισμού που είναι πλέον διαθέσιμες ανά τον κόσμο.

Ο τουρισμός, ως ιδιαίτερα σημαντική οικονομική δραστηριότητα, πρέπει να βασίζεται στα πρότυπα της βιο-οικονομίας και να θέτει την προστασία του περιβάλλοντος, και της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλότητας του πλανήτη ως προτεραιότητα. Οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της τουριστικής ανάπτυξης αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο την ανάγκη εφαρμογής προτύπων περιβαλλοντικής στρατηγικής, καθώς τα κριτήρια επιτυχίας κάθε οικονομικής δραστηριότητας είναι πλέον στο μεγαλύτερο βαθμό

περιβαλλοντικά. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι πολλοί οργανισμοί έχουν υιοθετήσει κώδικες ηθικής για τους ταξιδιώτες αναγνωρίζοντας τη σημασία των αρχών του βιο-πολιτισμού στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού πλούτου. Οι δεοντολογικοί κώδικες παρακινούν όσους επισκέπτονται την άγρια φύση να υιοθετούν την αρμόζουσα συμπεριφορά, να μην αφήνουν πίσω τους απορρίμματα και να αποφεύγουν την αγορά ή χρήση προϊόντων που απειλούν τη βιοποικιλότητα. Ο Βιοτουρισμός δεν προσφέρει μόνο διασκέδαση και αναψυχή, αλλά συμβάλλει καθοριστικά στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης από την παροχή δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής γνώσης και προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Η διαφύλαξη του πλούτου και της ομορφιάς του βίου, η εξασφάλιση της δημόσιας υγείας και οι ίσες ευκαιρίες για κάθε χώρα του κόσμου μπορούν να γίνουν πηγή ουσιαστικού κέρδους, τόσο χρηματικού, όσο και κοινωνικού. Η αμφίροπη φύση της οικονομικής και περιβαλλοντικής κρίσης ως πρόκληση, και ταυτόχρονα ως ευκαιρία για φιλική προς το περιβάλλον οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, μπορεί να αποτελέσει τον οδηγό για την αειφορία με τον Βιοτουρισμό να αποτελεί το κλειδί προς αυτή την κατεύθυνση.

Η κοινή φύση, τοπογραφία και αγροτική κληρονομιά της Ελλάδας και της Αλβανίας περιλαμβάνει τοπία διακεκριμένα για τον βιολογικό τους πλούτο που βρίθουν πολιτιστικών κι ιστορικών δεσμών χαραγμένων σε κάθε σημείο ανά την διασυννοριακή περιοχή.

Μοναδικά κοινωνικά, πολιτιστικά και αγροτικά συστήματα και φυσικά τοπία δημιουργήθηκαν, διαμορφώθηκαν και διατηρήθηκαν από γενεές τοπικών πληθυσμών, δημιουργώντας χαρακτηριστικές πρακτικές προσαρμοσμένες στις τοπικές ανάγκες. Τα πολιτιστικά και φυσικά συστήματα της Ελλάδας και της Αλβανίας αντικατοπτρίζουν την εξέλιξη του πολιτισμού και την ποικιλότητα της τοπικής γνώσης, καθώς επίσης και μία ιδιαίτερη σχέση με τη φύση. Τα εν λόγω συστήματα, όχι μόνο επιδεικνύουν εκπληκτικά τοπία και αξιοσημείωτη βιολογική και γεωργική ποικιλία, αλλά διατηρούν, παράλληλα, ενδογενή σοφία, ανθεκτικά οικοσυστήματα και πάνω από όλα, προσφέρουν διαρκώς πολλαπλά αγαθά και υπηρεσίες και εξασφαλίζουν τον βιοπορισμό των τοπικών κοινοτήτων.

Η αξία του βιοτουρισμού

Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη

*Πρόεδρος και Ιδρύτρια, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής
Επικεφαλής Εταίρος και Συντονιστής του Προγράμματος*

Επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους σας για την παρουσία σας σήμερα εδώ, σ' αυτό το σημαντικό συνέδριο για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας στον βιοτουρισμό. Ευχαριστώ ιδιαίτερα την Gabriella Scheiner για την υποδοχή στις Πρέσπες, καθώς και για την συμβολή της στο Πρόγραμμα. Επίσης, θα ήθελα να συγχαρώ τους Εταίρους του Προγράμματος από την Αλβανία, και κυρίως την Entela Pinguli και τον Ardian Maci, για την μεγάλη επιτυχία του συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε χθες στην Κορυτσά.

Βαθύτατες ευχαριστίες εκφράζω και στον Ιωάννη Πεδιώτη, Γενικό Πρόξενο της Ελλάδος στην Κορυτσά, στον Dashnor Dervishi, Πρέσβη της Αλβανίας στην Αθήνα, και στον Γιάννη Μπουτάρη, Δήμαρχο Θεσσαλονίκης, για την συμμετοχή τους. Τέλος, είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων στον ιατρό Παναγιώτη Κολιομιχάλη για τον εμπλουτισμό της παρούσας εκδήλωσης με την ανεκτίμητη συλλογή φωτογραφικού, ιστορικού και αρχαιακού υλικό από την διασυνοριακή περιοχή της Πρέσπας και της Κορυτσάς. Η έκθεση του υλικού αυτού προβάλλει την πολιτιστική διάσταση του βιοτουρισμού.

Το Πρόγραμμα «ΒΙΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – Καινοτόμες πρακτικές στον Βιοτουρισμό» ενισχύει την αξία του βιοτουρισμού και στοχεύει στην προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας για την προστασία του βίου, του πιο πολύτιμου αγαθού στον πλανήτη μας. Η έννοια του βιοτουρισμού, όπως διατυπώνεται από την Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής από το 1985, συνδυάζει τις διαστάσεις της περιβαλλοντικής προστασίας και της οικονομικής ανάπτυξης. Εάν θέλουμε να οικοδομήσουμε μια κοινωνία βασισμένη στην χαρά που αποπνέει το αγαθό του βίου, τότε χρειάζεται να επωμιστούμε την κοινή ευθύνη για την προστασία και την διαφύλαξή του.

Η ποικιλομορφία και η διαφορετικότητα – στην γλώσσα, την θρησκεία, τον πολιτισμό – είναι ο πλούτος της ανθρωπότητας. Ο βιοτουρισμός προστατεύει τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και μας βοηθάει να αντιληφθούμε την αλληλεξάρτησή μας με το περιβάλλον και με όλους τους συνανθρώπους μας.

Ο τουρισμός, ως πρωταρχικής σημασίας οικονομική δραστηριότητα χρειάζεται να βασίζεται στις αρχές της βιο-οικονομίας και να θέτει την προστασία του περιβάλλοντος και της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλότητας στον πυρήνα της οικονομικής πολιτικής. Οι επαγγελματίες και οι άλλοι φορείς από τον χώρο του τουρισμού συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο την ανάγκη

για την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κριτηρίων, καθώς η επιτυχία κάθε οικονομικής δραστηριότητας βασίζεται πλέον στις περιβαλλοντικές προδιαγραφές. Είναι πολύ ενθαρρυντικό ότι πολλοί τουριστικοί φορείς έχουν υιοθετήσει κώδικες ηθικής συμπεριφοράς για τους ταξιδιώτες, αναγνωρίζοντας την αξία και την συμβολή βιο-πολιτιστικών προτύπων στην διαφύλαξη της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Ο βιοτουρισμός ενισχύει κάθε πρωτοβουλία που στοχεύει στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, ανάπτυξη και συνεργασία. Η παρούσα οικονομική και περιβαλλοντική κρίση μπορεί να αξιοποιηθεί και ως μοναδική ευκαιρία για την αναθεώρηση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάδειξη προτύπων με σεβασμό στην φύση και τον πολιτισμό.

Κοινές δράσεις, βιοτουρισμός και διπλωματία

Ιωάννης Πεδιώτης

Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας στην Κορυτσά

Σήμερα βρισκόμαστε εδώ για το ξεκίνημα μιας συνεργασίας που θα αποτελέσει ορόσημο για την ευρύτερη περιοχή. Ομιλώ και εκ μέρους του Πρέσβη της Ελλάδας στα Τίρανα, κ. Λεωνίδα Ροκανά, ο οποίος δεν βρίσκεται εδώ σήμερα.

Η Κορυτσά, εκτός από την πόλη και τα περίχωρα της, εκτείνεται στις επαρχίες Πόγραδετς, Ντεβόλ και Ερσέκα, συνεπώς, περιλαμβάνει και την Αλβανική Πρέσπα. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται από σπουδαίο φυσικό κάλος και μεγάλη πολιτιστική και ιστορική αξία, η οποία παραμένει ανεκμετάλλευτη και υποβαθμισμένη εδώ και πολλά χρόνια. Το πιο βασικό, όμως, είναι η φιλόξενη και φιλική στάση των κατοίκων που καλωσορίζουν όλους τους επισκέπτες. Το πρόγραμμα για το οποίο μιλάμε σήμερα στοχεύει ακριβώς σε αυτή την αποκατάσταση των αξιών και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων που παρέχει ο Βιοτουρισμός.

Βέβαια απαιτούνται πολλές προσπάθειες μακροπρόθεσμα, αλλά τώρα κάνουμε την αρχή. Το πρόγραμμα αυτό φέρει και μια άλλη διάσταση, ίσως σημαντικότερη από το άμεσο αντικείμενο του, από πλευράς ευρωπαϊκής συνεργασίας.

Και οι δύο χώρες θα συνεργαστούν για την παραγωγή ενός αμοιβαίου αποτελέσματος, ώστε να έρθουν στο φως οι θετικές συνέπειες της συνέργειας, της κατανόησης και των εποικοδομητικών πλευρών της γειτνίασης. Αυτές οι δράσεις πρέπει να επεκταθούν και να πολλαπλασιαστούν προκειμένου να ενδυναμωθούν οι σχέσεις μεταξύ των δυο κρατών με συνεχείς αρωγούς σε αυτή την προσπάθεια την Πρεσβεία της Ελλάδος στα Τίρανα και το Προξενείο της Ελλάδας στην Κορυτσά.

Τελειώνοντας θα ήθελα να εκμεταλλευτώ την ευκαιρία που μου δίνεται για να κάνω μια γενικότερη παρατήρηση. Ήδη παρατηρείται αύξηση της υψηλού επίπεδου συνεργατικότητας μεταξύ των δύο χωρών η οποία προωθεί και την ευρωπαϊκή πορεία της Αλβανίας. Εν κατακλείδι, εκφράζω την επιθυμία για την ορθή υλοποίηση του προγράμματος.

Βιοτουρισμός και διασυνοριακή συνεργασία ως πολύτιμη επένδυση για τις μελλοντικές γενιές

Dashnor Dervishi

Πρέσβης της Αλβανίας στην Αθήνα

Επιτρέψτε μου να εκφράσω τη χαρά μου για την παρουσία μου σε αυτό το συνέδριο με ιδιαίτερη σημασία από άποψη της διμερούς και της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ μας.

Θα ήθελα να συγχαρώ τους διοργανωτές και την Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής, που συγκέντρωσε εμπειρογνώμονες από διάφορους τομείς, όπως το περιβάλλον, ο τουρισμός, καθώς και τοπικές αρχές και από τις πλευρές των συνόρων. Είναι μια εξαιρετική ευκαιρία να αξιολογηθεί η μεγάλη πρόοδος στην περιοχή και να τονιστεί ότι οι συνεργασίες μεταξύ κυβερνήσεων, κοινωνικών ομάδων και ιδιωτικού τομέα έχουν αποδειχθεί πολύ χρήσιμες στην διαμόρφωση του αστικού και του αγροτικού τοπίου του αύριο με υψηλά υπεύθυνο περιβαλλοντικό τρόπο.

Στο πλαίσιο αυτό, επιτρέψτε μου να υπογραμμίσω την σημαντική προσωπική συμβολή της κας. Αγνής Βλαβιανού Αρβανίτη, όχι μόνο σε αυτό το συνέδριο, αλλά σε θέματα περιβάλλοντος, ανάπτυξης και ειδικών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών. Το ακαδημαϊκό της υπόβαθρο και οι αμέτρητες δημοσιεύσεις της έχουν θέσει ζητήματα, όπως η βιοπολιτική και η βιοδιπλωματία.

Το έργο «Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό», που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Εδαφικής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα – Αλβανία 2007-2014» στο πλαίσιο του οποίου συγκεντρωθήκαμε όλοι σήμερα εδώ, εκφράζει τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων της Κορυτσάς στην Αλβανία και της Πρέσπας στην Ελλάδα. Ο στόχος είναι να προωθηθεί η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με σκοπό την περαιτέρω επέκταση της συνεργασίας και του συντονισμού για κοινές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.

Θα ήθελα να εκμεταλλευτώ αυτή την ευκαιρία για να τονίσω την σημασία που δίνεται σε περιβαλλοντικά θέματα από την κυβέρνησή μας. Ειδικά, η αλβανική κυβέρνηση έχει συνεργαστεί με τις γειτονικές χώρες για την βέλτιστη περιβαλλοντική διαχείριση για την αντιμετώπιση της ρύπανσης. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι μια ζωτικής σημασίας επένδυση για τις μελλοντικές γενιές. Η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά στους κύκλους των φυσικών πόρων, της ενέργειας και των αποβλήτων στις αστικές και αγροτικές περιοχές. Οι στόχοι αυτής της προσέγγισης έχουν οδηγήσει στην εκπόνηση ενός εθνικού νομικού πλαισίου με

σεβασμό όλων των διεθνών πράξεων, την ευρωπαϊκή νομοθεσία και με την υπογραφή διμερών συμφωνιών.

Οι συμφωνίες μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας για την προστασία και την ορθή διαχείριση των διασυνοριακών οικοσυστημάτων έχουν δημιουργήσει μια σταθερή βάση συνεργασίας και κατανόησης σε όλα τα επίπεδα. Σε αυτό το πλαίσιο, αναφέρομαι στην διμερή συμφωνία για τα διασυνοριακά ύδατα, στο πλαίσιο της οποίας ιδρύθηκε μια Μεικτή Επιτροπή για την προστασία και την βιώσιμη διαχείριση του ποταμού Βιόσα και των Πρεσπών. Η Μικτή Επιτροπή απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες των δύο χωρών επιφορτισμένους με την διατήρηση της βιωσιμότητας και την διαχείριση των περιοχών γύρω από τον ποταμό Βιόσα και των Πρεσπών.

Μια άλλη σημαντική τριμερής πράξη είναι η συμφωνία για την προστασία της λίμνης των Πρεσπών, η οποία υπεγράφη από τους Υπουργούς Περιβάλλοντος της Αλβανίας, της Ελλάδας και της ΠΓΔΜ. Η συμφωνία δημιούργησε τις απαραίτητες πολιτικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις βιωσιμότητας μεταξύ όλων των επιπέδων της περιφερειακής και τοπικής διακυβέρνησης προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συνοχή σε πολιτικές και δράσεις.

Αυτές οι απομακρυσμένες περιοχές μακριά από τον φόρτο των αστικών κέντρων, με καθαρό αέρα και χώρους πρασίνου, αποτελούν μια ελκυστική και ήρεμη όαση για όλους. Η διατήρηση και ο εμπλουτισμός της περιοχής με την μεταστροφή του σε τουριστικό πόλο έλξης είναι προσωπική και συλλογική μας ευθύνη και στα δύο περιφερειακά και τοπικά διοικητικά επίπεδα. Η ανάπτυξη του τουρισμού θα αποδώσει άμεσα οφέλη σε αυτές τις ζώνες και τους κατοίκους τους. Στο πλαίσιο αυτό, όλες οι διασυνδέσεις και αλληλεξαρτήσεις/δράσεις θα οδηγήσουν σε νέες γέφυρες συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών των συνόρων ως μια συγκεκριμένη επένδυση στην ανάπτυξη της οικονομίας και του τουρισμού.

Έχω την ευχαρίστηση να εκφράσω τις ευχές και τα συγχαρητήριά μου σε μια αξιότομη προσωπικότητα, τον Δρα Παναγιώτη Κολιομιχάλη, ο οποίος ετοίμασε μια έκθεση με καρτ ποστάλ του περασμένου αιώνα. Η έκθεση θα ανοίξει σήμερα ως μια εξαιρετική απόδειξη της κοινής μας κληρονομιάς βασισμένης σε κοινές πολιτιστικές, παραδοσιακές και ιστορικές αξίες.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την προσωπική μου πεποίθηση για την εντατικοποίηση της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, καθώς και την περαιτέρω ενοποίηση σε όλα τα επίπεδα και τους τομείς από την άποψη των περιφερειακών και διμερών πρωτοβουλιών που θα βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Δυναμικά πρότυπα βιοτουρισμού στην Πρέσπα

Γιάννης Καζόγλου

Εκπρόσωπος του Δημάρχου Πρεσπών

Ο τουρισμός στην περιοχή μας αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα προς την οποία έχουν στραφεί πολλοί τοπικοί επιχειρηματίες με σκοπό την εξασφάλιση συμπληρωματικού ή αποκλειστικού εισοδήματος. Η Πρέσπα προσελκύει χιλιάδες επισκέπτες όλες τις εποχές του έτους, καθώς διαθέτει ένα μοναδικό πλούτο με πανέμορφα τοπία, ιστορικά μνημεία, βιοποικιλότητα και ανθρώπινες δραστηριότητες που ωφελούν το φυσικό περιβάλλον. Πρέπει, όμως, να γίνουν πολλά ακόμα. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμμετέχει αυτή την στιγμή, άμεσα ή έμμεσα, σε τρία έργα Interreg για τον τουρισμό:

1. το έργο για τον Βιοτουρισμό, που αναπτύσσεται στις εργασίες της παρούσας εκδήλωσης
2. το έργο ΤΟΥΡ-ΑΚΤ με το οποίο θα εκπονηθεί ένα σχέδιο δράσης για την προώθηση της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας-Αλβανίας ως ανταγωνιστικού τουριστικού προορισμού και
3. το έργο GREEN BOAT, με το οποίο για πρώτη φορά στην Ελλάδα έγινε προμήθεια δύο ηλιακών σκαφών για περιηγήσεις στις λίμνες μας.

Και τα τρία αυτά έργα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι εντάσσονται στην έννοια του Βιοτουρισμού, καθώς προωθούν ήπιες τουριστικές δραστηριότητες και αναδεικνύουν καθημερινές ασχολίες της ζωής των κατοίκων της περιοχής μας. Επίσης, με τα περιορισμένα πλέον μέσα που διαθέτουμε, έχουμε διοργανώσει μεγάλες και μικρές εκδηλώσεις με τις οποίες η Πρέσπα συνεχώς αναδεικνύεται στο πανελλήνιο, αλλά και διεθνώς. Μεταξύ αυτών αναφέρω:

1. τις Αυγουστιάτικες εκδηλώσεις των Πρεσπείων, που φέτος έφτασαν μέχρι το Ηρώδειο
2. διεθνείς αγώνες και προπονήσεις ξιφασκίας κάθε χρόνο
3. πανελλήνιους αγώνες καράτε το 2011 και άρσης βαρών το 2012
4. διεθνές συνέδριο για την λιβαδοπονία τον Μάιο του 2012
5. ξενάγηση πλήθους επώνυμων επισκεπτών στην περιοχή
6. διασυνοριακές συναντήσεις σε συνεργασία με τους δύο όμορους Δήμους Ρέσεν και Πούστετς και πλήθος άλλων φορέων που εργάζονται σε διασυνοριακά προγράμματα.

Με τους δημάρχους από την Αλβανία και την ΠΓΔΜ σχεδιάζουμε και άλλες συνεργασίες τέτοιου είδους, πάντα όμως με προσεκτικά και μετρημένα βήματα γιατί οι οικονομικές ενισχύσεις έχουν κατά πολύ περιοριστεί.

Ο Δήμος Πρεσπών προχώρησε και στην σύσταση της Επιτροπής Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής, στην οποία μάλιστα μέλος είναι και η κ. Scheiner. Η Επιτροπή αυτή, εκτός από μια σημαντική τοπική εκδήλωση, δεν προχώρησε στην υλοποίηση άλλων δράσεων. Ο βασικός λόγος γι αυτό ήταν ο φόρτος εργασίας του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου, οι περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες, αλλά και η ενασχόληση με τα παραπάνω έργα και εκδηλώσεις. Μελλοντικά, θα προσπαθήσουμε να ενισχύσουμε την δράση της επιτροπής αυτής, και τον τουρισμό γενικά, μέσα από την Κοινωφελή Επιχείρηση του Δήμου Πρεσπών.

Κλείνοντας, θέλω να ευχαριστήσω όσους υποστηρίζουν τον Δήμο στα θέματα ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της Πρέσπας δεσμευόμενος για την περαιτέρω ανάδειξη της περιοχής και την προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών για περισσότερο χρόνο. Σε αυτήν την προσπάθεια θα χρειαστούμε περισσότερη βοήθεια, συνεργασίες και υπομονή.

Τουρισμός, τοπικές αξίες και θέσπιση στόχων

Gabriela Scheiner

*Διευθύντρια, Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών
Εταίρος του Προγράμματος*

Θα ήθελα και εγώ με την σειρά μου να κάνω μια αναφορά στο πρόγραμμα που υλοποιήθηκε. Πιο συγκεκριμένα, μετά από την πολύπλευρη συνεργασία, τις δράσεις και τον γραφειοκρατικό φόρτο που απαιτεί ένα τέτοιο έργο, φτάσαμε στο κλείσιμο του προγράμματος έχοντας θέσει κάποιες βάσεις, με χαρακτηριστικότερη την ιστοσελίδα του προγράμματος και τα πολλαπλά της οφέλη. Παρόλα αυτά, υπάρχει το πρόβλημα της αδρανοποίησης μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων, η οποία εν μέρει οφείλεται στην παύση της χρηματοδότησης με ο,τι αυτό συνεπάγεται για την μελλοντική πρόοδο του έργου. Ποιός μπορεί λοιπόν να αναλάβει την συνέχεια ενός έργου; Ποιος μπορεί να έχει οφέλη; Πολλοί ή λίγοι; Σε αυτά τα ερωτήματα έρχεται να δώσει απάντηση το παρόν συνέδριο.

Βασισμένη στα παραπάνω και γνωρίζοντας πως ζούμε σε μια περιοχή που αποτελεί «παράδεισο» τόσο για εμάς όσο και για την Ελλάδα εν γένει, πρέπει να αναρωτηθούμε αν η κρίση φέρει το πρόβλημα, ή εμείς με τους λανθασμένους στόχους, τους οποίους θέτουμε περιμένοντας τα πάντα από την στήριξη των τουριστών και μόνο.

Παράλληλα, στο συνέδριο αυτό θα ακούσουμε για τον Βιουτουρισμό και την Βιώσιμη Ανάπτυξη, την σημασία των τοπικών φορέων (τοπικά προϊόντα, κτηνοτροφία, εστίαση, αλιεία), την σημασία της οριζόντιας συνεργασίας όλων των κρίσιμων παραγόντων (τοπική αυτοδιοίκηση, επιχειρηματίες, φορείς, οργανώσεις και τοπική κοινωνία), καθώς και τις καλές πρακτικές, τις ομάδες - στόχους και τις εισηγήσεις –παρουσιάσεις.

Πριν από όλα αυτά, όμως, θέλω να θέσω ένα ακόμα ερώτημα. Τι ακριβώς πρέπει να κάνουμε, να δημιουργήσουμε ένα ωραίο σκηνικό για τους τουρίστες ή να προσπαθήσουμε να αλλάξουμε συμπεριφορά και να χρησιμοποιήσουμε τις αξίες της τοπικής παράδοσης στην σύγχρονη ζωή;

Περιβάλλον, τουρισμός και ανάπτυξη

Γιάννης Μπουτάρης

Δήμαρχος Θεσσαλονίκης

Αρχικά θα πρέπει να εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους είμαι εδώ. Η γνωριμία με την κυρία Βλαβιανού Αρβανίτη μετρά χρόνια και με βοήθησε να ανοίξω νέους ορίζοντες μετά από την επαφή μου με την Διεθνή Οργάνωση Βιοπολιτικής. Επιπλέον, η Πρέσπα είναι η περιοχή από την οποία κατάγομαι, ενώ συγχρόνως έχω συνεργαστεί σε δράσεις τόσο με τον Αρκτούρο όσο και με το Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών. Επίσης, μετέχω στην Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών με αποτέλεσμα να γνωρίσω και να καλλιεργήσω πολλές δυνατότητες και μια διαφορετική οπτική. Όσον αφορά στον τομέα του Τουρισμού είναι γνωστή η συνεργασία μου με τον Αρκτούρο στο Νυμφαίο. Πιο συγκεκριμένα εκεί υλοποιούμε προγράμματα μέσω των οποίων προάγεται η Βιώσιμη και Αειφόρος Ανάπτυξη, δηλαδή ο Βιοτουρισμός, ενώ συγχρόνως προσφέρουμε περιβαλλοντική εκπαίδευση μέσω προγραμμάτων. Εκτός αυτού, πρόσφατα εγκαινιάσαμε το Πάρκο του Δυρραχίου στην Θεσσαλονίκη στο πλαίσιο σειράς ενεργειών με το Δυρράχιο, με στόχο να υπάρξει σύσφιξη σχέσεων μεταξύ δυο ισχυρών περιοχών που η συνεργασία τους θα οδηγήσει σε υψηλές δυνατότητες ανάπτυξης. Όσον αφορά στην πρακτική της διπλωματίας πόλεων χρειάζεται να δούμε πως μπορεί να συμβάλει στην περαιτέρω σύσφιξη των διασυνοριακών σχέσεων, με τριεθνή συνεργασία και την περιοχή των Πρεσπών ως τόπο μεταλαμπάδευσης ζωτικών μηνυμάτων. Με την βοήθεια του Κράτους το οποίο οφείλει να προάγει τον λόγο των πολιτών θα ανοίξουν οι δίοδοι στους πολίτες για νέες συνεργατικές δράσεις και ενέργειες.

Αναμφισβήτητα οι τουριστικές μονάδες της περιοχής δεν έχουν συγκεκριμένο τοπικό χαρακτήρα και δεν λειτουργούν με τον κατάλληλο τρόπο μην αποκομίζοντας τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η δε τοπική αυτοδιοίκηση οφείλει να ξεκινήσει ενέργειες για την διαφύλαξη του φυσικού τοπίου, καθώς και για την αποκατάσταση όλων των προβλημάτων σηματοδότησης. Η εφαρμογή ενός νέου πακέτου «τελών διανυκτέρευσης» – συλλογή χρημάτων από τα έσοδα των πολιτών που ασχολούνται με τον Τουρισμό – θα έχει ως στόχο την δημιουργία ένας τοπικού οργανισμού Τουρισμού με νέες βάσεις για την εξέλιξη του κλάδου και της γενικότερης αντίληψης των ανθρώπων γι αυτόν στην περιοχή της Πρέσπας .

Συγκριτικά πλεονεκτήματα, πρωτοβουλίες και συνεργασία

Ευθύμιος Μπάκας

Οικονομολόγος, τ. Γενικός Γραμματέας Δια Βίου Μάθησης

Στην Πρέσπα και την Κορυτσά απαιτείται άμεση ανάπτυξη, χωρίς όμως να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή για την προοπτική αυτή λόγω οικονομικών, και όχι μόνο, δυσχερειών. Ωστόσο, το κλειδί είναι η κοινωνία και η οικονομία των πολιτών να καταπιαστεί με αναπτυξιακές προσπάθειες η καθεμία ξεχωριστά.

Προσπερνώντας τα πολιτικά ζητήματα και γνωρίζοντας τις επικρατούσες συνθήκες η σκέψη για την λειτουργικότητα της διπλωματίας που θα εφαρμόσουμε είναι ζήτημα δεδομένο. Σε μια εποχή συνεργασίας, με κράτη συνεχώς να ισχυροποιούνται και να διαλύονται, απαιτείται συνεργασία για την κοινή αντιμετώπιση κάθε δυσκολίας - πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής - που στρέφεται ενάντια στην ατομική και συλλογική ποιοτική εξέλιξη. Στο πλαίσιο λοιπόν αυτό εντάσσεται και η Παμβαλκανική προσπάθεια που κατά την γνώμη μου χρειάζεται να επεκταθεί.

Αναφερόμενος στο οικονομικό και αναπτυξιακό κομμάτι, υπάρχει ανάγκη να απαγκιστρωθεί η κοινωνία από την βιομηχανία και να επιδιώξει την ανάπτυξη με τα διαθέσιμα πλεονεκτήματα και πόρους (λίμνες, περιβάλλον). Τέτοιου είδους προσπάθειες πρέπει να πραγματοποιηθούν με τρόπο ορθό και αποτελεσματικό προκειμένου η δεδομένη ανάπτυξη να σταθεί επάξια στον ανταγωνιστικό χώρο.

Πέραν της μακροοικονομικής σκοπιάς της ανάπτυξης θα αναφερθώ ειδικότερα και στην ανάπτυξη της Πρέσπας. Ποιος ο λόγος ανάπτυξης μέσω του τουρισμού ή μάλλον μέσω του Βιοτουρισμού; Διότι η ανάπτυξη θα υφίσταται μόνο εάν στηριχθεί σε μικρομεσαίες μονάδες που ασχολούνται με αντικείμενα και κλάδους με διεθνές ενδιαφέρον. Εδώ λοιπόν η Πρέσπα, η Κορυτσά, η Καστόρια, η Αλβανία, μπορούν να αξιοποιήσουν στο έπακρο τους πόρους τους και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια.

Αναλυτικότερα λοιπόν, απαιτείται μια εξειδικευμένη ψηφίδα ανάπτυξης η οποία στοχεύει στην εξέλιξη των ποικίλων πόρων μιας περιοχής. Στην περίπτωση της Πρέσπας η ψηφίδα ανάπτυξης αφορά τις λίμνες, την περιήγηση, τον ναυταθλητικό τουρισμό, καθώς και άλλες πλεονεκτούσες δομές.

Κλείνοντας, θέλω να σταθώ στην ουσιαστική εξέλιξη και πρόοδο της Πρέσπας και της ευρύτερης διασυνοριακής περιοχής, η οποία εξαρτάται από τα σύγχρονα δεδομένα όπως αυξημένη δημοσιότητα και έξυπνες τεχνικές marketing.

Η αξία της κοινής διασυνοριακής κληρονομιάς

Δρ. Παναγιώτης Κολιομιχάλης

Διευθυντής Πανεπιστημιακής Κλινικής, Ιπποκράτειο Νοσοκομείο

Ξεκινώντας θα ήθελα να πω πως, μετά από τις πολλαπλές επισκέψεις μου στο Αλβανικό κράτος, παρατήρησα μια πυγαία αγάπη των Αλβανών απέναντι στους Έλληνες που συνδυαζόταν με ένα ουσιαστικό πνεύμα φιλοξενίας.

Η μεγάλη μου αγάπη είναι η Ιατρική, άλλα η ερωμένη μου είναι οι συλλογές. Χρόνια συλλέκτης καρτ ποστάλ από τα Βαλκάνια, καθώς και από την Αλβανία, παρατήρησα πως από ένα κομμάτι χαρτί μπορεί να φανεί όλος ο πλούτος μιας περιοχής ή ενός κράτους ολόκληρου. Μέσα λοιπόν από την συλλογή καρτ ποστάλ που εκτίθεται σήμερα, φανερώνονται όλες οι πολιτιστικές και φυσικές ομορφιές της Πρέσπας και της Φλώρινας και η κουλτούρα που κρύβουν αποτυπώνεται στα μάτια και το πνεύμα όλων των παρευρισκομένων.

Την εποχή εκείνη που τα σύνορα μεταξύ Φλώρινας και Κορυτσάς ήταν ανοικτά για εμπορικούς λόγους, όλοι οι κάτοικοι εκμεταλλεύονταν ελεύθερα τα προϊόντα τους στο πλαίσιο της αμιγούς συνεργασίας. Επηρεασμένος λοιπόν από το παρελθόν προτείνω την ιδέα της δημιουργίας ενός περιμετρικού δρόμου γύρω από τις Πρέσπες, την δημιουργία και λειτουργία τελωνείων, καθώς και την ακτοπλοϊκή σύνδεση διαφόρων περιοχών που θα συμβάλλει εξίσου στην ομαλή διακίνηση εμπορευμάτων.

Φρονώ πως αυτό που γινόταν πριν από πολλά χρόνια μπορεί και πρέπει να ξαναγίνει με κοινό στόχο και μέλημα τον τουρισμό και, μέσω αυτού, την επικείμενη ανάπτυξη. Ευελπιστώντας να πραγματοποιηθούν οι ευχές μας αυτές συγχαίρω την ουσιαστική δράση της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής σε όλη αυτή την προσπάθεια. Ας μην ξεχνάμε πως η αρχή είναι το ήμισυ του παντός.

Βιοτουρισμός και καινοτομία στην διασυνοριακή περιοχή των Πρεσπών και την Κορυτσά

Ελένη Ευφραιμιάδου

Γεωλόγος M.Sc.

Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής

Πρωταρχικός στόχος του έργου είναι να προωθηθεί η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, ώστε να αυξηθεί το βιοτικό επίπεδο και να διευκολυνθούν οι διασυνοριακές σχέσεις της Πρέσπας και της Κορυτσάς, μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας του τουρισμού τους.

Το έργο Βιοτουρισμός έχει αποτελέσει ένα πρότυπο για την δημιουργία ενός διασυνοριακού δικτύου συνεργασίας με στόχο την ανάπτυξη κοινών διασυνοριακών τουριστικών πακέτων προστιθέμενης αξίας. Η αναβάθμιση της ποιότητας του τουρισμού στις παρεμβαλλόμενες περιοχές μέσω πρωτοποριακών πρακτικών στα πεδία του πολιτισμού και του περιβάλλοντος είναι επίσης ένας από τους κύριους στόχους του έργου το οποίο δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την διαδραστική συμμετοχή όλων των συνεργαζόμενων μερών.

Η συμμετοχή των τοπικών αρχών σε πρότυπα υψηλής ποιότητας στον τομέα του τουρισμού, καθώς και η αποτελεσματική διαχείριση των τοπικών ανθρώπινων και φυσικών πόρων και των αξιών που πηγάζουν από την παράδοση, την ιστορία και την εθνική ποικιλομορφία είναι πρωταρχικοί παράγοντες ανάπτυξης και εδραίωσης βιοτουριστικών αρχών σε αυτήν την τόσο ιδιαίτερη και παράλληλα μοναδική διασυνοριακή περιοχή.

Το έργο οδήγησε σε καινοτόμες μεθόδους ανάπτυξης και προβολής της ευρύτερης περιοχής της Κορυτσάς και της διασυνοριακής περιοχής των Πρεσπών, φέρνοντας πιο κοντά τις δυο γειτονικές χώρες και εδραιώνοντας συνεργατικές σχέσεις που σε βάθος χρόνου θα αποφέρουν καρπούς.

Απόρροια του έργου αποτελεί η διμερής τουριστική πλατφόρμα - διαδικτυακή πύλη, η οποία θα αναδείξει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κορυτσάς και της Πρέσπας. Επιπλέον, αναπτύχθηκαν ηλεκτρονικές υπηρεσίες και ψηφιακά εργαλεία περιλαμβάνοντας τις ελληνικές και αλβανικές επιχειρήσεις ανά την διασυνοριακή περιοχή. Έχει οριστεί ένα συγκεκριμένο κοινό τουριστικό προϊόν προστιθέμενης αξίας, το οποίο θα προωθείται και θα ανατίθεται σε διεθνείς φορείς τουρισμού. Παράλληλα, καθ' όλη την διάρκεια του έργου, έλαβαν χώρα εκπαιδευτικά σεμινάρια και εργαστήρια σχετικά με τον τουρισμό, το περιβάλλον και τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία μέσω της ανταλλαγής εμπειρογνωμοσύνης. Πραγματοποιήθηκαν τοπικές τουριστικές εκθέσεις, συναντήσεις και άλλες εκδηλώσεις των μέσων

ενημέρωσης, με συμμετοχή των τοπικών αρχών, ιδιωτικών εταιρειών, δήμων και ΜΚΟ. Το έργο Βιοτουρισμός μπορεί να αποτελέσει σήμα κατατεθέν και να αποφέρει χαρακτηριστικά προστιθέμενης αξίας σε μελλοντικά έργα για την περιοχή τα οποία θα δημιουργήσουν περισσότερα τουριστικά πακέτα ενισχύοντας τον ανταγωνισμό, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τόσο σε διασυνοριακό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Βιοτουρισμός και νέες προοπτικές ανάπτυξης στην Πρέσπα

Θοδωρής Σδρούλιας

Δημοσιογράφος, Δίκτυο Ευρωπαϊκών Βιολογικών Πόλεων

Άμεσα ωφελούμενοι της βιοτουριστικής ανάπτυξης είναι οι ίδιοι οι κάτοικοι της Πρέσπας, αρχής γενομένης από αυτούς που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό τομέα, στην κτηνοτροφία, στην αλιεία και στον τουρισμό, με μεγάλη συμμετοχή και του χώρου της εστίασης που φυσιολογικά καταλήγει ο κάθε επισκέπτης. Η δυναμική η οποία αναπτύσσεται στην Λίμνη Πρέσπα μπορεί να συμβάλει σημαντικά και ουσιαστικά στο εισόδημα των ανθρώπων που ζουν σε αυτόν τον χώρο και σε μία στενή συνεργασία με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ. Ο Βιοτουρισμός προωθεί μια γέφυρα επικοινωνίας και την συνεργασία του ανθρώπινου παράγοντα με την φύση, ώστε να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο η αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή.

Η βιολογική θεωρία είναι ένας τρόπος ζωής, μια διαφορετική πρόταση στην καθημερινότητα, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσει ένα μοντέλο που το καθορίζει ο πολίτης, ο καταναλωτής, ο άνθρωπος που θέλει να δώσει στην ζωή του εντελώς διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Ο πολιτισμός, και ότι είναι βιολογικό, έχει στόχο να ξεσηκώσει όχι μόνο τις εταιρείες παραγωγής αλλά όλο τον κόσμο σε μία διαφορετική διάσταση στο τι σημαίνει καταναλώνω ότι παράγω και ταυτόχρονα ελέγχω την ποιοτική παραγωγή.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Βιολογικών Πόλεων, ένα δίκτυο από τοπικούς φορείς με απώτερο σκοπό να προωθήσουν την έννοια 'πολιτισμός των Βιολογικών πόλεων'. Συνοπτικά, απώτερος σκοπός του δικτύου είναι:

- Να προβληθούν τα τοπικά βιολογικά προϊόντα όποια και αν είναι
- Να ενταχθούν τα βιολογικά προϊόντα στη σχολική διατροφή και στα Νοσοκομεία
- Να ενημερωθούν οι δημότες και καταναλωτές για την αξία των προϊόντων
- Κάθε χρόνο διοργανώνονται 5 διαγωνισμοί και εκθέσεις για τοπικά βιολογικά προϊόντα
- Δράσεις Προβολής μέσω Τουρισμού
- Προαγωγή ενός οικονομικού μοντέλου με την σκέψη ότι υπάρχουν πόροι, αρκεί να τους αξιοποιήσουμε λογικά με δράσεις οικονομοτεχνικού χαρακτήρα και υποστήριξη αγροτικού πληθυσμού που ασχολείται με τα βιολογικά προϊόντα

- Ενημέρωση για την προώθηση των Βιολογικών προϊόντων σε όλες τις Ευρωπαϊκές αγορές και όχι μόνο.
- Πρόσβαση σε Ευρωπαϊκά προγράμματα διακρατικές συνεργασίες
- Σκοπός είναι όχι μόνο να δημιουργηθεί το Ευρωπαϊκό Δίκτυο αλλά να αναπτυχθεί μια γέφυρα συνεργασίας σε πολλαπλό επίπεδο με όλες αυτές τις πόλεις. Οι βιολογικές πόλεις θα έχουν και μια σειρά από πρωτοβουλίες που θα συνάδουν στην πολλαπλή ανάπτυξη των πόλεων και των κατοίκων της
- Κατεύθυνση προς την αγροτική παραγωγή, τοπικά εδέσματα, τοπικά προϊόντα, σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά και πολιτισμικά στοιχεία της κάθε περιοχής. Ανάδειξη της περιοχής με ένα εντελώς διαφορετικό πνεύμα

Μια σειρά από παραμέτρους αξιολογούνται και αξιοποιούνται καθημερινά σε στενή συνεργασία με πολλές πόλεις της Ευρώπης με απώτερο σκοπό να δημιουργηθεί ένα παγκόσμιο δίκτυο συνεργασίας σε αυτόν τον τομέα. Ο κάθε δήμος έχει την δυνατότητα να είναι Μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου. Να λαμβάνει μέρος σε όλες τις εκδηλώσεις και έχει όλα τα πλεονεκτήματα που προβλέπονται από το καταστατικό. Το σημαντικό είναι οι πολίτες να γίνουν ενεργοί γιατί μόνο αυτοί θα μπορέσουν να αλλάξουν ορισμένα δεδομένα. Για αρχή λοιπόν ο Δήμος σας μπορεί να πρωτοστατήσει στη ίδρυση ενός παρόμοιου δικτύου στα πλαίσια του Βιοτουρισμού σαν σημείο αναφοράς.

Η αξία του βιο-πολιτισμού και του Βιοτουρισμού είναι αναμφισβήτητη. Εκφράστηκε μέσα από ένα σημαντικό συνέδριο στην Λίμνη Πρέσπα και η κ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη τόνισε την σημασία όλης αυτής της προσπάθειας που προβάλλει τις καλές πρακτικές σε πολλαπλά επίπεδα και αντιπροσωπεύει αυτό που με μια λέξη λέμε «αυτή είναι η γη μας».

Νέες διαστάσεις ανάπτυξης και τοπικά προϊόντα

Νίκος Στεργίου

Αγροτικός Συνεταιρισμός «Πελεκάνος»

Η Περιοχή των Πρεσπών πλεονεκτεί στο ότι έχει άφθονα τοπικά παραδοσιακά προϊόντα που μπορεί και τα αξιοποιεί σήμερα χάρη στην συνεργασία των κατοίκων της περιοχής και χάρη των τεχνικών ανάπτυξης που έχουν προκύψει σήμερα.

Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα όχι μόνο την καλύτερη προώθηση των τοπικών προϊόντων, αλλά και την ποιοτική τους αναβάθμιση με την χρήση ορθών γεωργικών πρακτικών και με την χρήση Συστημάτων Ποιότητας, όπως το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής που εφαρμόζεται από το 2004 στην καλλιέργεια των Φασολιών των Πρεσπών έως και σήμερα.

Στις Πρέσπες υπάρχουν και άλλα προϊόντα που έχουν μείνει αναξιοποίητα όπως είναι το τσάι του Βουνού που αυτοφύεται εδώ και πολλά χρόνια στην περιοχή της Σφήκας και η αξιοποίηση του αποτελεί άμεση προτεραιότητα.

Σήμερα γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη και άλλων κλάδων όπως είναι η κτηνοτροφία, που ενώ τα προϊόντα της είναι ανεκτίμητης ποιοτικά αξίας, μειονεκτεί ωστόσο όλα αυτά τα χρόνια σε οργάνωση, προτείνοντας την δημιουργία τόσο κινητών σφαγείων όσο και οικιακών τυροκομείων καλύπτοντας τις ανάγκες των κτηνοτρόφων της περιοχής, ώστε το ποιοτικό προϊόν να φθάσει στο τραπέζι των καταναλωτών.

Από την εμπειρία μας ως Συνεταιρισμός έχουμε βγάλει το συμπέρασμα ότι το συνεταιρίζεσθε μπορεί και φέρνει εις πέρας πολλές δράσεις καθότι και οικονομικά σαν ομάδα μπορούν και πετυχαίνουν πολλά ενώ σε αντίθεση μεμονωμένα παραγωγοί δεν έχουν αυτή την δυνατότητα λόγω υψηλού οικονομικού κόστους.

Στην περιοχή των Πρεσπών καλλιεργούνται τα ευρέως γνωστά σε όλους φασόλια των Πρεσπών, πρόκειται για ένα τουριστικό προϊόν το οποίο υπάρχει μόνο στην περιοχή. Είναι ιδιαίτερα θρεπτικά ενώ ξεχωρίζουν για την ποιότητα τους που οφείλεται στον τόπο αλλά και στον τρόπο παραγωγής τους.

Ο Αγροτικός Συν/σμος Πελεκάνος δημιουργήθηκε με σκοπό την ανάδειξη, την προβολή αλλά και την προώθηση των φασολιών των Πρεσπών, ωστόσο αναπτύσσει δραστηριότητες για την επεξεργασία, την τυποποίηση αλλά και την εμπορία των φασολιών, τόσο στην εγχώρια όσο και στην ξένη αγορά. Ωστόσο δημιουργήσαμε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη και την προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων το οποίο περιλαμβάνει γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, τραχανά, χυλοπίτες και άλλα παραδοσιακά προϊόντα. Ο σκοπός μας

όμως δεν περιορίζεται μόνο σε αυτά, στόχος μας είναι να προσπαθήσουμε να «παντρέψουμε» την γεωργία με την κτηνοτροφία και το εμπόριο των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που συμμετείχαμε σε διάφορες εκδηλώσεις που αφορούσαν την κτηνοτροφία και συμβάλαμε έμπρακτα ώστε να αναπτυχθεί στην περιοχή μας.

Τα φασόλια Πρεσπών αποτελούν παραδοσιακό προϊόν της περιοχής. Είναι ιδιαίτερα θρεπτικά, ενώ ξεχωρίζουν για την ποιότητά τους που οφείλεται στον τόπο αλλά και στον τρόπο παραγωγής τους. Έχουν χαρακτηριστεί ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε). Επιπλέον, η καλλιέργεια των φασολιών των Πρεσπών έχει ενταχθεί στο Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Με το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης τα φασόλια Πρεσπών καλλιεργούνται ακολουθώντας ένα σύστημα σύγχρονης γεωργικής πρακτικής με σεβασμό στο περιβάλλον έτσι ώστε να παράγονται προϊόντα ποιοτικά και ασφαλή, τόσο για το περιβάλλον όσο και για τους παραγωγούς και τους καταναλωτές των φασολιών Πρεσπών.

Εκτιμάται πλέον ότι είναι επιτακτική ανάγκη για τους παραγωγούς αγροτικών προϊόντων να προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν τα μέσα τα οποία τους έχουν δοθεί από την τεχνολογία για την καλλιέργεια αγροτικών προϊόντων με συνεργαζόμενους φορείς για την ανάπτυξη της οικονομίας προς όφελος των ίδιων των παραγωγών, του κοινωνικού συνόλου ευρύτερα αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτή η αλλαγή νοοτροπίας και η υιοθέτηση της επιχειρηματικής στάσης συνιστά ουσιαστική και επιζητούμενη καινοτομία. Συνεπώς πρέπει να προβούμε σε ορθολογικές λύσεις τόσο στην παραγωγή όσο και στην δραστηριοποίηση με τον τουρισμό με στόχο όχι μόνο την μεγιστοποίηση των κερδών αλλά και την ενίσχυση της ταυτότητας του προϊόντος.

Πρότυπα διαβίωσης και βιοτουρισμός στην Πρέσπα

Σωτήρης Βόσδου

Πολιτικός Μηχανικός

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το πλαίσιο της ομιλίας μου περιλαμβάνει δύο άξονες. Ο πρώτος αναφέρεται στο γιατί ένας άνθρωπος να επιλέξει την διαμονή του σε έναν δεδομένο τόπο, ενώ ο δεύτερος στο γιατί κάποιος να επιλέξει έναν δεδομένο τόπο για αναψυχή ή τουρισμό αντίστοιχα.

Στην σύγχρονη εποχή λοιπόν γίνεται αγώνας για την ποιοτική βελτίωση της ζωής και, όχι απαραίτητα, για την επιβίωση. Η συνεχής βελτίωση της ζωής του ανθρώπου οδήγησε στην αναθεώρηση των προτύπων διαβίωσης και την αναζήτηση νέων παροχών που βελτίωναν την ζωή του. Συνοπτικά, λοιπόν, καταλήγουμε πως με το πέρασμα των χρόνων τα στοιχεία διαμονής σε έναν τόπο άρχισαν να αλλάζουν σταδιακά. Δηλαδή, το νερό, η τροφή και η αποφυγή κινδύνων αντικαταστάθηκαν από την ιατρική περίθαλψη, την προστασία του πολίτη και την επαγγελματική αποκατάσταση.

Ένα άλλο θέμα που μας απασχολεί είναι η διακύμανση του πληθυσμού στην Πρέσπα. Παρατηρήθηκε, λοιπόν, πως από το 1920 ο πληθυσμός των Πρεσπών αντιστοιχούσε σε 9.032 κατοίκους, ενώ το 2011 δεν ξεπερνούσε τον αριθμό των 1.554. Έχει έρθει ο καιρός να αναλογιστούμε το γιατί.

Όσον αφορά στον τομέα των ασκούμενων δραστηριοτήτων στην Πρέσπα, η γεωργία και η κτηνοτροφία είναι οι δύο βασικοί άξονες απασχόλησης των κατοίκων – σε συνδυασμό με την αλιεία.

Στον τομέα που μας απασχολεί σήμερα, δη του τουρισμού και κυρίως του Βιοτουρισμού, αναφορικά επισημαίνω ότι προσπάθειες και παλαιότερες δράσεις δεν καρποφόρησαν για διάφορους λόγους. Επηρεασμένοι λοιπόν από αυτό και γνωρίζοντας πως στην Πρέσπα περίπου 25 άτομα δραστηριοποιούνται τουριστικά πρέπει να αναρωτηθούμε για ποιο λόγο να την επισκεφθεί κανείς, τι αξιοθέατα έχει, τι δράσεις προϋποτίθενται κ.α.

Παρατηρούμε λοιπόν πως η ίδια η ζωή ζητά καινούρια δεδομένα σε πολλούς τομείς. Εκείνο, λοιπόν, που κατά την γνώμη μου απαιτείται, είναι η βελτίωση του επιπέδου ζωής των μόνιμων κατοίκων, καθώς αυτοί αποτελούν το μέλλον του τόπου. Επίσης, είναι αναγκαία η θέσπιση αποδεκτών και κατανοητών κανόνων, καθώς και η ομαδική δράση και ένταξη των περιοχών της Καστοριάς, Φλώρινας και Πρεσπών σε δράσεις ανάπτυξης του τουρισμού.

Παράλληλα, η διατήρηση των περιβαλλοντικών στοιχείων θα διαμορφώσει συνθήκες οι οποίες θα επιτρέπουν την τουριστική ανάπτυξη – και όχι μόνο. Ας

μην ξεχνάμε πως βασική προτεραιότητα για όλα τα παραπάνω αποτελεί η σωστή αξιολόγηση των διοργανούμενων συνεδρίων με αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων που θέτουμε σε αυτά. Κλείνοντας λοιπόν, πρέπει να δούμε πώς θα κινηθούμε για να βρούμε τον σωστό δρόμο, καθώς, πάνω από όλα, αγαπάμε την Πρέσπα.

Πρώθηση, αγορές και βιοτουρισμός στην Πρέσπα

Τάσος Γούσιος

Ιδρυτής, Alpha Marketing

Οι διαστάσεις πρώθησης της Πρέσπας ως τουριστικού προορισμού περιλαμβάνουν τους εξής τομείς: έρευνα αγορών και καταναλωτών, προώθηση τουριστικού προορισμού και κατευθύνσεις προώθησης, προώθηση προς πράκτορες, και προώθηση προς το κοινό με την αξιοποίηση των ΜΜΕ, των διαδικτυακών κοινωνικών δικτύων και των καθοδηγητών κοινής γνώμης.

Η έρευνα αγορών θα πρέπει συστηματικά να συλλέγει και να αξιολογεί πληροφορίες και τάσεις με σκοπό να ανακαλύψει νέες ευκαιρίες για τις δυνατότητες του Βιοτουρισμού από πρεσβείες και προξενεία, φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, επαγγελματικούς φορείς τουρισμού, τουριστικές επιχειρήσεις, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, Επίσκεψη σε Εκθέσεις κ.λπ. Αντίστοιχα, η Έρευνα καταναλωτών θα πρέπει να εστιάζεται σε επιχειρήσεις, οργανωμένες κοινωνικές ομάδες και να προβλέπει συμμετοχή σε εκθέσεις, παρουσιάσεις και διοργανώσεις.

Για την προώθηση ενός τουριστικού προορισμού βασικό βήμα αποτελεί ο προσδιορισμός των αγορών-στόχων, του κοινού, τα χαρακτηριστικά του προορισμού και τα κανάλια διανομής. Για τις κατευθύνσεις προώθησης κύριοι παίκτες είναι οι ταξιδιωτικοί πράκτορες (καταστήματα ή διαδίκτυο) και το κοινό. Η μεν προώθηση προς τους ταξιδιωτικούς πράκτορες απαιτεί κατ' ιδίαν συναντήσεις καθώς και συμμετοχή σε B2B συναντήσεις. Η δε προώθηση προς το κοινό περιλαμβάνει την αξιοποίηση των ΜΜΕ, των διαδικτυακών κοινωνικών δικτύων και των καθοδηγητών κοινής γνώμης.

Βασικό ρόλο στην όλη διαδικασία της προώθησης ενός τουριστικού προϊόντος κατέχει η αξιολόγηση, η οποία πρέπει να βασίζεται στον βαθμό διαμόρφωσης νέων χαρακτηριστικών, επιλογής διαφορετικών διαδικασιών και στόχευσης νέων αγορών.

Τουριστικά πρακτορεία και ποιοτικός τουρισμός

Στέφανος Χατζημανώλης

Αντιπρόεδρος

Σύνδεσμος Τουριστικών Πρακτόρων Βορείου Ελλάδας

Αντικείμενο εργασίας των τουριστικών πρακτόρων είναι η μετατροπή ενός τουριστικού προϊόντος σε εμπορικό. Επίσης, το ζήτημα του μαζικού τουρισμού δεν πρέπει να κατηγορείται σαν όρος, αντιθέτως πρέπει να είμαστε όλοι υπέρμαχοι αρκεί να υλοποιείται στο πλαίσιο του ποιοτικού τουρισμού. Η τουριστική ταυτότητα κάθε περιοχής έχει ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξή της.

Η σημαντική δράση της Silver Star Holidays έγκειται και στον ρόλο που διαδραμάτισαν τα διάφορα τουριστικά πακέτα - από το 2004 - στην σύσφιξη των σχέσεων Ελλάδας - Αλβανίας, καθώς και στην ανάπτυξη τους (Πανόραμα Βυζαντινής Αλβανίας). Η στάση και οι βάσεις που διαθέτει η κάθε χώρα για την υποστήριξη μιας τέτοιας κίνησης θα επιφέρει άμεσα αποτελέσματα.

Ζωή, βιοτουρισμός και ισορροπία

Δημήτρης Μιχαλίδης

Συνεργάτης, Agrorama

Η ζωή, το πρώτο συνθετικό του Βιοτουρισμού, σημαίνει ισορροπία, με την ανισορροπία να οδηγεί στο θάνατο του συστήματος που την φιλοξενεί. Επίσης, η ζωή και η ανανέωση της προϋποθέτει αυθεντικότητα, καθόσον κάθε υβριδική μορφή είναι καλή για συγκεκριμένο χρόνο και σκοπό, άλλα δεν βοηθά στην διαίωσιση ενός συγκεκριμένου οικοσυστήματος. Κάθε σύστημα λειτουργεί επιτυχώς και ανταποκρίνεται όταν τα επιμέρους τμήματα του δεν συνεργάζονται αποτελεσματικά. Επομένως, για την ζωή και την διατήρηση της τόσο στις Πρέσπες όσο και σε ευρύτερο επίπεδο, είναι αναγκαία η συνεργασία όλων των τοπικών παραγόντων σε συνεχή ισορροπία.

Νέο μοντέλο βιοτουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης Η περίπτωση του Φορέα Τουρισμού Μολύβου

Νίκος Μόλβαλης

Πρόεδρος, Φορέας Τουρισμού Μολύβου



Το βιοτουριστικό προϊόν αναλύεται και παρουσιάζεται μέσα από το σύνολο της ζωής και της δράσης, τα φυσικά και πολιτιστικά διαθέσιμα της περιοχής, την βιοποικιλότητα, την γεωμυθολογία, την τοπική αρχιτεκτονική, την αγροτική και πολιτιστική κληρονομιά και την τοπική ιστορία. Παράλληλα, εμφανίζεται και μέσα από τη συμμετοχή για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, από τα παραγωγικά διαθέσιμα της περιοχής και τις δραστηριότητες (αγροτικές ασχολίες, παραγωγή και συσκευασία τοπικών προϊόντων), καθώς και από το σύνολο των δραστηριοτήτων στη φύση (λίμνες, βουνά) που μπορεί να έχει κάθε επισκέπτης. Οι μορφές θεματικού τουρισμού αποτελούν αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις που συνθέτουν το βιοτουριστικό προϊόν. Η ολοκληρωμένη, δηλαδή, κοινωνική εμπειρία

στην περιοχή, η επαφή με τους ανθρώπους και τις δραστηριότητές τους και η συμμετοχή στα τοπικά δρώμενα.

Κατ' αυτήν την έννοια, τα εργαλεία ανάδειξης, προώθησης και προβολής διαφοροποιούνται από το τουριστικό marketing του μαζικού τουρισμού, όπως της «μονοκαλλιέργειας» του ήλιου και της θάλασσας, που συμβαίνει στις ακτές της Μεσογείου, και αναδεικνύουν την ποικιλότητα των παραγωγικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δράσεων που οφείλουν να συνθέτουν το βιοτουριστικό προϊόν. Ο βιοτουρισμός, λοιπόν, σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, είναι στάση ζωής, σεβασμός για το περιβάλλον και προσφέρεται ως ολιστικό προϊόν κοινωνικής εμπειρίας.

Το μοντέλο που αναπτύσσει ο Φορέας Τουρισμού Μολύβου, για την τουριστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και την επιτυχημένη

διασυννοριακή τουριστική συνεργασία εξερχόμενου και εισερχόμενου τουρισμού στο νησί της Λέσβου μπορεί να αποτελέσει ένα δυναμικό εργαλείο για την ανάπτυξη στην περιοχή των Πρεσπών και της Κορυτσάς.

Οι στόχοι, οι ενέργειες και οι δράσεις του Φορέα Τουρισμού Μολύβου προσφέρουν μια συνολική κοινωνική εμπειρία και συνθέτουν το βιοτουριστικό προϊόν του Μολύβου και της Λέσβου.



Ο Φορέας Τουρισμού Μολύβου είναι μία μη κερδοσκοπική εταιρεία που αποτελείται από τους επαγγελματίες του τουριστικού τομέα, αλλά και δημότες του Μολύβου και της ευρύτερης περιοχής, οι οποίοι συμμετέχουν σ' αυτή τη δημιουργική προσπάθεια, όπως οι πρόγονοί μας στη δεκαετία του 1960 όταν θεμελιώναν τη νέα οικονομία του τόπου μας. Σε μια εποχή μεταίχμιο, τώρα που ο τουρισμός αλλάζει πρόσωπο διεθνώς, τώρα που όλοι οι παράγοντες του τουρισμού αναζητούν νέες εναλλακτικές προτάσεις ενδιαφερόντων για τον επισκέπτη, τώρα που ο επισκέπτης από απλός τουρίστας ξαναβρίσκει τα βήματα του περιηγητή ενός τόπου, ο Φορέας Τουρισμού Μολύβου έχει ως σκοπό να αναδείξει τους τουριστικούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς πόρους της περιοχής, που είναι μοναδικοί και να ανατάξει τις οικονομικές δυνατότητες του τόπου και της κοινωνίας του. Να προσφέρει διακοπές με ποιοτική εξυπηρέτηση, με ποικιλία ενδιαφερόντων, με φιλόξενη ανθρωπιά.

Η Ομάδα Πολιτισμού αναλαμβάνει τη θέσπιση νέων θεσμών πολιτισμού (Θερινή Ακαδημία Κιθάρας ΑΡΙΩΝ), την οργάνωση εκδηλώσεων (Aegean Regatta 2013), την δημιουργία φεστιβάλ (εναλλακτικό φεστιβάλ Ρυθμός & Κίνηση) εκθέσεων (υποστήριξη εκθέσεων στην Πινακοθήκη Μήθυμνας και στη Στέγη Τεχνών ΤΡΥΦΩΝ), ημερίδων (ημερίδα ανάδειξης Λέσβου ως Γεωπάρκο από UNESCO), τη διατήρηση εθίμων σε συνεργασία με συλλόγους της περιοχής (Εθιμο Κλήδονα) και πολλά άλλα. Η ομάδα Περιβάλλοντος αναλαμβάνει την οργάνωση και πραγματοποίηση εκδηλώσεων, πρωτοβουλιών σχετικά με δράσεις που αφορούν το περιβάλλον. Μερικές από τις δράσεις της είναι ο καθαρισμός, η

ανάδειξη και σήμανση περιπατητικών και ποδηλατικών διαδρομών της ευρύτερης περιοχής, δράσεις και καμπάνιες για τον καθαρισμό (Let's do it Greece, Καθαρίζουμε τη Γειτονιά μας), δενδροφυτεύσεις, ημερίδες με διάφορους φορείς. Η Ομάδα Υλοποίησης προγραμμάτων αναλαμβάνει ευρωπαϊκά προγράμματα που στόχο τους έχουν την υποστήριξη του έργου του Φορέα. Η Ομάδα Παρέμβασης παρακολουθεί και παρεμβαίνει σε μεγάλα έργα υποδομής που έχουν άμεση σχέση με την τουριστική και οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής (Δημιουργία Μουσείου, Οδικοί Άξονες, δημιουργία Πύλης Εισόδου Σένγκεν). Η Ομάδα Προβολής αναλαμβάνει την επιμέλεια και την οργάνωση κάθε διαφημιστικού μέσου που χρησιμοποιεί ο Φορέας για να προβάλει την περιοχή (δημιουργία ιστοσελίδας, εντύπων, καταχωρήσεων, ανάπτυξη social media).

Σημαντική εξέλιξη στην πορεία του Φορέα ήταν η ανάθεση και ολοκλήρωση της μελέτης για τη νέα τοποθέτηση της περιοχής. Η μελέτη περιελάμβανε ολοκληρωμένο σχέδιο μάρκετινγκ, διαμόρφωση ενός σχήματος στρατηγικού branding για τον Μόλυβο και κατ' επέκταση την Λέσβο και λεπτομερή ανάλυση εναλλακτικών κάθετων αγορών (αγροτουρισμός, τουρισμός ευεξίας, τουρισμός δραστηριοτήτων στη φύση, γαστρονομία). Την παρούσα στιγμή, εφαρμόζουμε τη νέα στρατηγική σε όλο της το φάσμα. Η νέα ταυτότητα The Other Aegean, το νέο λογότυπο και τα σήματα των κάθετων αγορών αναπτύσσονται σε κάθε είδος που χρησιμοποιεί ο Φορέας για την προβολή του (νέα ιστοσελίδα www.theotheraegean.com, νέα έντυπα για συμμετοχή σε διεθνής τουριστικές εκθέσεις, ανάπτυξη social media).

Το βιοτουριστικό προϊόν του Μολύβου και της Λέσβου

Ο Μόλυβος παραμένει σε πείσμα των καιρών μια έκπληξη αισθήσεων. Ένα ξάφνιασμα ομορφιάς, καθώς τον αντικρίζεις στην τελευταία στροφή του κεντρικού δρόμου, που από την Μυτιλήνη οδηγεί στον Βορρά της Λέσβου. Διατηρημένος παραδοσιακός οικισμός από το 1965, τόπος της πέτρας του ξύλου και των χρωμάτων, αποτελεί κορυφαίο δείγμα λαϊκής σοφίας και αρχιτεκτονικής.

Ο Μόλυβος είναι ένα χρωματιστό σχόλιο στο φως, το οποίο μεταμορφώνει τα σπίτια και τα τοπία ανάλογα με τις ώρες της ημέρας με βαθιές ιστορικές ρίζες. Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Βυζάντιο και Γατελούζοι, μεταβυζαντινή εποχή και Οθωμανοκρατία, Μεσαίωνα, Μικρασία και προσφυγιά, εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση, σύγχρονη εποχή, αποτυπωμένα με μοναδικό τρόπο στο σώμα του οικισμού και στον μικρό κάμπο που τον περιβάλλει.

Οι άνθρωποι, ναυτικοί, γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ψαράδες, έμποροι, τεχνίτες, επιστήμονες και καλλιτέχνες είχαν από παλιά τον δικό τους ήμερο ρυθμό ζωής. Στον Μόλυβο μπορείς ακόμα να ζήσεις τους τεχνίτες των караβιών, του ξύλου, της πέτρας, της κεραμικής, του κοσμήματος, της ζωγραφικής και να απολαύσεις έναν κόσμο δημιουργίας και έκφρασης των τοπικών δυνατοτήτων. Μερικά από τα σημαντικότερα πολιτιστικά αξιόθεατα στην ευρύτερη περιοχή είναι τα εξής:

- Η Εκκλησία της Παναγίας στον βράχο και το αρχοντικό της Βαρελτζίδαινας
- Σκουτάρο
- Φίλια
- Σκαλοχώρι, Ανεμώτια
- Διατηρητέα Βατούσα
- Ψηφιακό Μουσείο, Γεώργιος Ιακωβίδης
- Άντισσα και το αρχαίο παραδοσιακό της κάστρο
- Ιερά Μονή Υψηλού
- Ερεσό
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου
- Ιερά Μονή Παναγίας Μυρσινιωτίσσης και την ανδρική Ιερά Μονή Λειμώνος
- Αγία Παρασκευή, η Γλεφυρα της Κρεμαστής
- Ιερό του Μέσου
- Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας
- Ιερός Ναός των Παμμεγίστων Ταξιαρχών και Ιερός Ναός Κλοπεδής
- Μουσείο Κεραμοπλαστικής

Όσον αφορά την τοπική κουζίνα, στηρίζεται ανέκαθεν στα τοπικά της προϊόντα όπως λάδι, ούζο, τραχανά, γραβιέρα, κασέρι, γιαούρτι, φέτα, αγνό βούτυρο, καθώς και στον μυτζηθρένιο χαλβά και το διάσημο λαδοτύρι της. Οι τοπικές ποικιλίες ψαριών και οστράκων, μοναδικές στον κόσμο, που πρώτος μελέτησε ο Αριστοτέλης στον κόλπο της Καλλονής, όπως τα χτένια και η παπαλίνα, τα χειροποίητα ζυμαρικά, το κοφτό κριθαράκι. Ιδιαίτερες γεύσεις αποτελούν το σφουγγάτο, οι κρεμμυδοτολμάδες, τα χτένια, οι χάχλες, οι γκιουζλεμέδες, το κεσκέκ, τα αλίπαστα και το «σούσι» που δεν είναι τίποτα άλλο από την παστωμένη σαρδέλα Λέσβου με χοντρό αλάτι από τις αλυκές της περιοχής. Παράλληλα, η γεωγραφική της θέση και οι ποικίλοι οικότοποι και ιδιαίτερα οι υγρότοποι, την καθιστούν έναν σημαντικό σταθμό για μεταναστευτικά πουλιά που περνούν από την Ανατολική Μεσόγειο. Από τις καλύτερες τοποθεσίες του νησιού για παρατήρηση πουλιών είναι:

- Υδροβιότοποι Καλλονής
- Μονή Υψηλού
- Κοιλάδα ποταμιάς και λίμνη «Μετόχι»
- Κοιλάδα Νάπης
- Φανερωμένη
- Πέρασμα ποταμού Μελαδιά
- Σίγρι
- Λιμνοδεξαμενή Μολύβου
- Σκάλα Συκαμιάς

Σε απόσταση τεσσάρων χιλιομέτρων από τον οικισμό του Μολύβου βρίσκεται η Εφταλού. Στην Εφταλού, το κολύμπι στα κρυστάλλινα νερά της

βοτσαλικής παραλία των Αγίων Αναργύρων, που εδώ και χρόνια φέρει την πιστοποίηση της Γαλάζιας σημαίας, προσφέρει αίσθηση μοναδική.

Παράλληλα, κοντά στο εξοχικό σπίτι του Εφταλιώτη εδώ και χρόνια υπάρχει σχολή γιόγκα διεθνούς φήμης. Στην τρίτη αγκαλιά της Εφταλούς ανάμεσα σε κατάφυτες πλαγίες, βράχια και γεωλογικά γλυπτά που αναδύονται από την θάλασσα, βρίσκονται τα γνωστά θερμά/ιαματικά νερά της Εφταλούς.

Λίγο πιο πέρα, προς την παραλία του Αργένου, θα συναντήσεις ένα από τα πιο ενδιαφέροντα γεωλογικά φαινόμενα του νησιού: το μεγάλο γεωθερμικό πεδίο της περιοχής, τα μεγάλα Θέρμα όπως ονομάζονται από τους ντόπιους, απλώνεται από την στεριά έως τον βυθό της θάλασσας, τη διασχίζει και βγαίνει στα απέναντι μικρασιατικά παράλια.

Ένα από τα χαρακτηριστικά του Μολύβου είναι η διαχρονική συλλογική συνείδηση του τόπου. Αυτή η συλλογικότητα αναδεικνύεται πάντοτε, σε περιόδους προβλημάτων και κρίσεων, και επαναδημιουργεί νέες αναπτυξιακές συνθήκες, νέες κοινωνικές συσσωματώσεις και νέες οικονομικές δυναμικές για το μέλλον του Μολύβου και των ανθρώπων του.

Παρουσιάζοντας όλο αυτό το εγχείρημα του Φορέα Τουρισμού Μολύβου, που η επιτυχία της ως τώρα πορείας του οφείλεται στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, μπορώ να καταθέσω την άποψη πως μια σοβαρή προσέγγιση για την ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού, όπως οι Πρέσπες, προϋποθέτει πάνω από όλα την προσέγγιση της τοπικής κοινωνίας σε όλο της το φάσμα (επαγγελματίες, δημότες, συνεταιρισμοί, σύλλογοι) για να γίνει ενεργός αλλά και ο κύριος συμμετέχων στο έργο που απαιτείται. Παράλληλα, μια ολοκληρωμένη μελέτη για την τοποθέτηση της περιοχής στην τουριστική αγορά, που θα λειτουργήσει ως θεμέλιο και κατεύθυνση για την πορεία της ανάπτυξης της περιοχής, είναι εξίσου απαραίτητη και κρίσιμη.

Περιβάλλον και αισθήσεις Η Πρέσπα ως υποδειγματικός βιοχώρος

Παναγιώτης Βαλατίδης
Κάτοικος Πρεσπών

Η Πρέσπα πλημμυρίζει τις αισθήσεις, τις ενεργοποιεί και τις μετατρέπει σε αισθήματα. Έπειτα, με ένα μαγικό φίλτρο, δίνει ευκαιρίες πολλές για συλλογικές και ατομικές πράξεις ανιδιοτέλειας και αλτρουισμού.

Στο σημείο που οι πράξεις συναντούν το συναίσθημα, αναβλύζει η ευτυχία του Βίου, του Βίου της Πρέσπας. Αυτήν την Πρέσπα θα σας περιγράψω, την Πρέσπα μου, έναν υποδειγματικό βιοχώρο.

Μια προσημείωση της Εδέμ όπου ο χρόνος, ο τόπος και ο άνθρωπος δημιουργούν μια τρισυπόστατη οντότητα. Το τρίπτυχο του Βίου, ο τόπος, ο χρόνος τα έμβια όντα και ο άνθρωπος που με την συμβολή του διαμορφώνει τις συνθήκες του Βίου, τις προσαρμόζει, τις βελτιώνει και προσπαθεί να τις ενσωματώσει στις εκάστοτε ανάγκες του. Αυτό το τρίπτυχο είναι που πρέπει να αναλύει κανείς και να μελετά, αλλά κυρίως να διαισθάνεται, όταν αποφασίζει να ψάξει για το ενδιαίτημα του, να διαλέξει τον τόπο στον οποίο θα κάνει πραγματικότητα την επιθυμία του για έναν ευτυχισμένο Βίο. Φυσικά έχει υψηλή υποχρέωση να διαφυλάξει τον τόπο που επέλεξε.

Παρόλα αυτά, ο άνθρωπος, όντας βιαστικός και θέλοντας να απολαύσει καταστάσεις ετεροχρονισμένα, στον δικό του συμβατικό και απειροελάχιστο χρόνο επιτίθεται στο τοπίο, στον ίδιο τον τόπο προσπαθώντας να τον μεταβάλλει, να τον διαμορφώσει, να τον φέρει στα μέτρα του, να τον οικειοποιηθεί, αλλά κυρίως να τον εκμεταλλευτεί. Τότε, η φύση αντιδρώντας εκδικείται εξισορροπητικά, ώστε να επαναφέρει την αρμονία στους κόλπους της.

Το μεγαλειώδες βιβλικό τοπίο, οι αναλογίες των φυσικών στοιχείων που τη συγκροτούν, αλλά και η αγάπη των ανθρώπων της για τον τόπο, κρατούν την κοιλάδα ζωντανή, πλημμυρίζουν τις αισθήσεις και δημιουργούν συναισθήματα για ατομικές και συλλογικές πράξεις ανιδιοτέλειας.

Πρέσπα / Ένας υποδειγματικός βιοχώρος / Μία προσομοίωση της Εδέμ όπου / Χρόνος, τόπος, έμβια όντα και άνθρωπος / συνεργάστηκαν αρμονικά / σε ένα μοντέλο αιώνων / με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν ασφαλή και ευτυχισμένο βίο. Το μεγαλειώδες βιβλικό τοπίο / οι αναλογίες των φυσικών στοιχείων τη συγκροτούν / αλλά και η αγάπη των ανθρώπων της για τον τόπο /κρατούν την κοιλάδα ζωντανή / πλημμυρίζουν τις αισθήσεις / δημιουργούν συναισθήματα για ατομικές πράξεις ανιδιοτέλειας / αλλά και συλλογικές, αλληλεγγύης.

Βιοτουρισμός στην Κορυτσά – προστασία των φυσικών πολιτιστικών και παραδοσιακών αξιών

Entela Pinguli

Διευθύντρια, Οργανισμός Βιολόγων Αλβανίας

Εταίρος του Προγράμματος

Ο σκοπός του σημερινού Συνεδρίου για τον Βιοτουρισμό είναι η προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, εστιάζοντας στην προώθηση του Βιοτουρισμού ως εναλλακτική λύση για την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή της Κορυτσάς. Στοχεύει, επίσης, να στηρίξει περαιτέρω τη συνεργασία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Αλβανία για κοινές πρωτοβουλίες μάρκετινγκ στην διασυνοριακή περιοχή της Κορυτσάς και της Πρέσπας.

Η περιοχή της Κορυτσάς αντιπροσωπεύει μια περιοχή με τεράστια ποικιλία πολιτιστικών και βιολογικών αξιών. Η ποικιλία των οικοτόπων και η φυσική ομορφιά εξασφαλίζει το απαραίτητο περιβάλλον για έναν μεγάλο αριθμό ειδών, που είναι γνωστή ως βιοποικιλότητα. Οι κύριες κατευθύνσεις του τουρισμού στην περιοχή της Κορυτσάς είναι φυσικές, πολιτιστικές και παραδοσιακές και βασίζονται στον συνδυασμό των οικονομικών δραστηριοτήτων, των υποδομών, των υπηρεσιών και των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος.

Η επιλεγμένη περιοχή του έργου στην Περιφέρεια Κορυτσάς περιλαμβάνει την πόλη της Κορυτσάς και τις ακόλουθες τέσσερις κοινότητες: Μοσχόπολη, Βιθκούκι, Λικένας και Ντρένοβα. Η επιλογή αυτή βασίστηκε στην κατάσταση των παραπάνω περιοχών όσον αφορά στον φυσιολατρικό τουρισμό, τον πολιτιστικό πλούτο και τις γαστρονομικές παραδόσεις.

Τοπικές ομάδες συμφερόντων που προσδιορίζονται από το έργο περιλαμβάνουν: τις τοπικές αρχές, μικρές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στον τουρισμό, αγρότες, ΜΚΟ και τοπικούς τουριστικούς πράκτορες. Τα αποτελέσματα της μελέτης στο πλαίσιο της έρευνας που πραγματοποιείται στην περιοχή του έργου δείχνουν ότι:

- Οι λειτουργικές κατευθύνσεις του δικτύου του Βιοτουρισμού της περιοχής Κορυτσάς είναι φυσιολατρικός τουρισμός, πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός, κοινωνικός, παραδοσιακός, γαστρονομικός τουρισμός και ο συνδυασμός των παραπάνω.
- Στην περιοχή Κορυτσάς, διάφορες μορφές τουρισμού έχουν αναπτυχθεί αυθόρμητα με βάση την χρήση των φυσικών πόρων της περιοχής, του φυσικού πλούτου όπως βουνά, δάση, λίμνες, και τοπικά προϊόντα διατροφής. Οι τουρίστες τροφοδοτούνται με προϊόντα που παρασκευάζονται από τους

τοπικούς αγρότες. Τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται φρέσκα από την εφαρμογή της έννοιας, Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι ανωτέρω υπηρεσίες δεν παρέχονται στο πλαίσιο του πακέτου Βιοτουρισμού.

- Ο πολιτιστικός τουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί σωστά στην περιοχή Κορυτσάς, παρά το γεγονός ότι προσφέρει αρκετές ευκαιρίες για ανάπτυξη μέσω της αξιοποίησης της μεγάλης πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς από τον 13ο αιώνα.
- Παρά τις ευκαιρίες που παρέχονται τόσο για φυσικά προϊόντα όσο και από την άποψη της βιοποικιλότητας, υπάρχουν εμπόδια στην ορθή εκμετάλλευσή τους. Αυτά τα εμπόδια περιλαμβάνουν ανεπαρκείς πολιτικές προώθησης, οδικές και τουριστικές υποδομές και έλλειψη κοινωνικής δικτύωσης.

Το έργο έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η περιοχή Κορυτσάς διαθέτει τις απαραίτητες δυνατότητες για την ανάπτυξη ενός μοντέλου Βιοτουρισμού παρέχοντας μία εναλλακτική μορφή τουρισμού πολύ πιο μοντέρνα και σύγχρονη. Η προσπάθεια βιοτουριστικής ανάπτυξης θα μπορούσε να υποστηριχθεί μέσω

- του εμπλουτισμού των τουριστικών προϊόντων μέσω της βελτίωσης των υποστηρικτικών δομών, των εξειδικευμένων τουριστικών υποδομών, των «ήπιων» μορφών τουρισμού – εναλλακτικού τουρισμού, καθώς και μέσω του εκσυγχρονισμού των επιχειρηματικών μονάδων του τουρισμού.
- της χρήσης καινοτόμων εγκαταστάσεων που θα επηρέαζε την ενίσχυση της ενεργειακής και περιβαλλοντικής απόδοσης.

Για να συνδυαστεί η τοπική παράδοση και η ομορφιά του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, το σχέδιο πρότείνει ένα τριήμερο τουριστικό πακέτο σε όλη την περιοχή της Κορυτσάς και τις γύρω κοινότητες. Τα χαρακτηριστικά αυτού του πακέτου περιλαμβάνουν:

- Διαχείριση από επαγγελματία φορέα για αύξηση των πιθανοτήτων επιτυχίας.
- Εγγυημένες υπηρεσίες σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.
- Ενσωμάτωση περιφερειακών προτύπων προκειμένου να πληρούν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις (π.χ. βελτίωση των όρων για την διαχείριση αποβλήτων).
- Το πακέτο πρέπει να συντονίζεται με την προώθηση των δραστηριοτήτων από τις τοπικές επιχειρήσεις, που παρέχουν και το εμπόριο φυσικών / παραδοσιακών προϊόντων.
- Επίσκεψες σε τοπικές επιχειρήσεις ανάλογα με την εποχή. Για να επιτευχθεί αυτό, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πρέπει να εξασφαλίσουν την αναγκαία υποστηρικτική υποδομή για προώθηση και εμπορία των προϊόντων τους, κοντά στις επιχειρήσεις τους.
- Το πακέτο πρέπει να συνδυάζεται επίσης με την προώθηση των φυσικών, πολιτιστικών και κοινωνικών στοιχείων και με την διοργάνωση κοινωνικών

και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που προωθούν τις αξίες και την κληρονομιά της περιοχής.

Άλλες προτάσεις για την ανάπτυξη της δυναμικής του Βιοτουρισμού στην περιοχή της Κορυτσάς περιλαμβάνουν τη βελτίωση των οδικών δικτύων και την επισήμανση, την βελτίωση των ξενοδοχειακών υπηρεσιών κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα, την δημιουργία τουριστικών info-points, την οργάνωση μελετών και εκπαιδευτικών επισκέψεων σε τοπικές επιχειρήσεις και την στενότερη συνεργασία των τοπικών κυβερνήσεων με την κοινωνία των πολιτών και τους αρμόδιους φορείς της κεντρικής κυβέρνησης.

Το έργο που παρουσίασε αφίσες και ένα φυλλάδιο προώθησης των φυσικών, πολιτιστικών και παραδοσιακών αξιών της Κορυτσάς. Επίσης, έχει δοθεί μεγάλη προσοχή στους μηχανισμούς βοήθειας για τη δημιουργία ενός Δικτύου Βιοτουρισμού στην περιοχή της Κορυτσάς και αλλού. Το έργο οραματίστηκε την δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου και επίσης παρουσίασε ορισμένους μηχανισμούς που συνέβαλαν στη δημιουργία του. Το δίκτυο Βιοτουρισμού παρουσιάζεται στο παρόν Συνέδριο ως εθελοντικό δίκτυο βασισμένο σε ένα μνημόνιο συνεργασίας με κοινούς στόχους και οράματα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, το δίκτυο Βιοτουρισμού στοχεύει να αξιοποιήσει καλύτερα όλα τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά της περιοχής με βάση τις τοπικές εμπειρίες και τις παραδόσεις με στόχο την ανάπτυξη του τουρισμού που σέβεται το περιβάλλον, προστατεύει τις αξίες του και δίνει την δυνατότητα στους τουρίστες να έχουν ασύγκριτες εμπειρίες.

Το όραμα του δικτύου Βιοτουρισμού, όπως αναφέρεται στο μνημόνιο συνεργασίας πάνω στο οποίο βασίζεται, είναι: 'Προς έναν φυσιολατρικό τουρισμό μέσα από την ποιότητα και τον πολιτισμό που συνδυάζει την πολιτιστική κληρονομιά και τις κοινωνικές αξίες της περιοχής'. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, η διαχείριση των λειτουργιών του δικτύου Βιοτουρισμού σε εθελοντική βάση θα γίνει από έναν τοπικό ταξιδιωτικό πράκτορα και ενσωματώνοντας τον συντονισμό μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης, επιχειρήσεων, αγροτών, τοπικών ΜΚΟ και ταξιδιωτικών πρακτόρων στην περιοχή της Κορυτσάς. Το δίκτυο θα συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση ενός τριήμερου τουριστικού πακέτου. Προς στήριξη αυτών, το έργο παρουσίασε μερικά από τα αποτελέσματά του στο συνέδριο της Κορυτσάς, με την μορφή ενός τεχνικού εγχειριδίου (Στρατηγική για την Ανάπτυξη του Βιοτουρισμού στην Περιφέρεια Κορυτσάς) και ενός Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των τοπικών φορέων που ενδιαφέρονται για τον Βιοτουρισμό στην περιοχή της Κορυτσάς.

Ο τουρισμός στην Περιφέρεια Κορυτσάς

Χιλιετίες ιστορίας και πολιτισμού έχουν δημιουργήσει μια ελκυστική και ενδιαφέρουσα περιοχή προς επίσκεψη και εξερεύνηση. Από το 1280 η Κορυτσά

αναφερόταν ως κάστρο, ενώ υπάρχουν έγγραφα από το 1431 ότι στην πραγματικότητα ήταν ένα κατοικημένο κάστρο. Μετά από 1484 η Κορυτσά άρχισε να επεκτείνεται και να αναπτύσσεται ως ένα αστικό και περιφερειακό κέντρο. Η πόλη αποτελεί μέρος των πολιτιστικών και εμπορικών συναλλαγών με την Βυζαντινή Αυτοκρατορία και τον ελληνικό πολιτισμό. Η περιοχή έχει κατοικηθεί από την αρχαιότητα με νεολιθικά ευρήματα να παραπέμπουν σε τοπικούς πληθυσμούς 6000 ετών. Εκτός από τα αρχαιολογικά της ευρήματα η Κορυτσά είναι επίσης γνωστή στα Βαλκάνια για τις προοπτικές που προσφέρονται από το φυσικό της περιβάλλον, ιδίως στις περιοχές των συνόρων, καθιστώντας την μεγάλο πόλο έλξης για πεζοπόρους, φυσιολάτρες, βοτανολόγους και ζωολόγους.

Στη δυτική πλευρά της Κορυτσάς βρίσκεται η Μοσχόπολη, ένα εξαιρετικά ελκυστικό σημείο για τους τουρίστες, καθώς διακρίνεται για τα πολλά εκκλησιαστικά μνημεία και βυζαντινά μοναστήρια. Εντός του χωριού Mborja (περίπου 3 χλμ. από Κορυτσά), υπάρχει μία από τις αρχαιότερες εκκλησίες της χώρας, η οποία χρονολογείται από το 1390 και χτίστηκε πάνω στα ερείπια ενός παλαιότερου ναού του 4^{ου} αι. Δύο άλλες γειτονικές περιοχές, η Kamenica και το Barçi, έχουν πολλά αρχαιολογικά ευρήματα, συμπεριλαμβανομένων ταφειακών ανασκαφών από την Εποχή του Χαλκού. Άλλα χωριά, όπως η Boboshtica, προσφέρουν τοπικές συνταγές από διαφορετικές ποικιλίες σταφυλιών και άλλων φρούτων που χρησιμοποιούνται για την απόσταξη τσίπουρου και κρασιού. Το τσίπουρο που παράγεται από καρπούς μουριάς αποτελεί ένα καλό παράδειγμα. Πρόσφατα, η Κορυτσά εδραιώθηκε ως προορισμός Σαββατοκύριακου. Ενδιαφέρουσες πολιτιστικές - καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, μαζί με διάφορες τοπικές γιορτές με στόχο να αναβιώσουν τις παλιές παραδόσεις Κορυτσάς, ταβέρνες με ζωντανή παραδοσιακή μουσική, κλπ, έχουν ενισχύσει την γενική εικόνα ενός ευχάριστου Σαββατοκύριακου στην Κορυτσά.

Επιπλέον, τόσο η ποσοτική όσο και η ποιοτική παρουσία των καταλυμάτων στην Κορυτσά έχουν βελτιωθεί δραστικά τα τελευταία χρόνια. Ταξίδια και τουριστικά γραφεία είναι ήδη ενεργά και καλύπτουν μια ποικιλία από προσφορές και πακέτα για τους επισκέπτες και τους τουρίστες. Φυσιολατρικός, πολιτιστικός και παραδοσιακός τουρισμός αποτελούν μορφές τουρισμού που βασίζονται στον συνδυασμό των οικονομικών δραστηριοτήτων, υποδομών, υπηρεσιών και στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτά τα είδη τουρισμού αντιπροσωπεύουν το αρχικό στάδιο του Βιοτουρισμού ως μια βιώσιμη οικολογική μορφή που βασίζεται στην εξερεύνηση των φυσικών περιοχών με αξιολόγηση και προστασία της άγριας ζωής, της βιοποικιλότητας, καθώς και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής.

Μέχρι τώρα, δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα δεδομένα σχετικά με τα ποσοστά ανάπτυξης του Βιοτουρισμού είτε στην Αλβανία είτε στην περιοχή της Κορυτσάς. Από την άλλη πλευρά, είναι βέβαιο ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης όσον αφορά στον φυσικό, πολιτιστικό και παραδοσιακό τουρισμό. Σε συνεντεύξεις που διεξήχθησαν συμμετείχαν εκπρόσωποι των

διαφόρων τοπικών αρχών, μικρές τουριστικές επιχειρήσεις, αγρότες, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και τοπικοί φορείς τουρισμού. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, στην περιοχή της Κορυτσάς, ένα νέο είδος τουρισμού έχει αναπτυχθεί και ενσωματώνει όλες τις τοπικές φυσικές ιδιαιτερότητες που αφορούν όχι μόνο στα φυσικά σημεία (βουνά, δάση και λίμνες), αλλά και τα τοπικά προϊόντα διατροφής. Ως αποτέλεσμα, οι τουρίστες προμηθεύονται με τοπικά προϊόντα και παρασκευάζονται επί τόπου. Αυτό το είδος της «υπηρεσίας» αν και δεν προσφέρεται ως μέρος ενός πακέτου Βιοτουρισμού ακόμα, θα ενσωματωθεί στην ανάπτυξη του κοινού προϊόντος. Μια άλλη μορφή τουρισμού που δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Αλβανία είναι ο πολιτιστικός τουρισμός, συμπεριλαμβανομένου του θρησκευτικού τουρισμού, παρόλο που η Κορυτσά έχει θρησκευτικά μνημεία που χρονολογούνται από τον 13ο αιώνα.

Ανάλυση των αναγκών των ενδιαφερομένων στην Περιφέρεια Κορυτσάς

Η ανάλυση των αναγκών που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου αυτού προσδιόρισε όλα τα εργαλεία και τα περιουσιακά στοιχεία που απαιτούνται για την ανάπτυξη του Βιοτουρισμού στην Κορυτσά. Το έργο εξέτασε όλα αυτά τα πλεονεκτήματα και τις ευκαιρίες, προκειμένου να επιτρέψει σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όχι μόνο να επωφεληθούν από την βέλτιστη χρήση τους, αλλά και να προωθήσουν και αυτο – ανάπτυξή τους, είτε σε δίκτυα ή ανεξάρτητα. Αυτά τα στοιχεία αντιπροσωπεύουν ένα ισχυρό μέσο για την ανάπτυξη των στρατηγικών Βιοτουρισμού. Ανάλογη εκδήλωση κατάρτισης που πραγματοποιήθηκε στην Κορυτσά στις 20 Σεπτεμβρίου 2013, κατέληξε σε μια πρωτογενή ανάλυση SWOT που αφορά στις απόψεις, στάσεις, σκέψεις και πρακτικές των εμπλεκόμενων. Μερικά ισχυρά σημεία που εντοπίστηκαν από τους συμμετέχοντες περιλαμβάνουν τα εξής:

- Φυσικό πλούτο
- Πολιτιστική κληρονομιά
- Γαστρονομικές παραδόσεις
- Εργασιακά πλαίσια των κατοίκων της περιοχής
- Εορταστικές εκδηλώσεις
- Γεωγραφική θέση

Η ομάδα συζήτησε και ανέλυσε επιμελώς κάθε ένα από τα σημεία προς όφελος του δικτύου Βιοτουρισμού.

Τα αρχικά μέσα εξυπηρέτησης της Βιοτουριστικής ανάπτυξης στην περιφέρεια της Κορυτσάς είναι ο πλούσιος και πολύχρωμος φυσικός πλούτος της περιοχής. Το κλίμα της περιοχής είναι ένα άλλο πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο που πρέπει να αναγνωρίζεται και να χρησιμοποιείται από όλους τους εμπλεκόμενους στην ανάπτυξη και την οικονομική δραστηριότητα. Από την άλλη πλευρά απαιτεί Βιοτουριστικές αρχές φιλικές προς το περιβάλλον, όταν

πρόκειται για την εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου. Οι κυριότεροι φυσικοί πόροι Κορυτσά είναι:

- Το χιόνι με παρουσία περί τους 5 μήνες του έτους.
- Το δροσερό καλοκαίρι.
- Η ποικιλία των μικροκλιμάτων ως άμεση συνέπεια της συνύπαρξης πεδινών, δασικών και ορεινών περιοχών. Το μικροκλίμα είναι σημαντικό όχι μόνο όσον αφορά στην ανάπτυξη του τουρισμού, αλλά και από την άποψη της διαφοροποιημένης γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής. Η γεωργική παραγωγή κατά τη διάρκεια όλου του το χρόνου με πολλά φυσικά προϊόντα, αποτελεί ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο και εργαλείο για την ανάπτυξη του Βιοτουρισμού.
- Κορυτσάς Περιφέρεια έχει υψηλής ποιότητας πόσιμο νερό όλο το χρόνο. Όσο περισσότερο η ποιότητα του νερού είναι σεβαστή, μαζί με το σύστημα διανομής, το μεγαλύτερο και μακροπρόθεσμα θα είναι οι ευκαιρίες ανάπτυξης του Βιοτουρισμού στην περιοχή.

Ένα μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής είναι η πολιτιστική της κληρονομιά που περιλαμβάνει την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, πικ-νικ, θέατρα, συναυλίες, κινηματογράφους, μπάλες, καντάδες, κλπ. Ωστόσο, η θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής είναι επίσης κυρίαρχη με ποικιλία εκκλησιαστικών μνημείων με καλλιτεχνικές και ιστορικές αξίες. Αρχαιολογικοί χώροι (στα πεδινά του Maliq) και ιστορικά μνημεία (έξι μουσεία, όπως το Πρώτο Αλβανικό Σχολείο) αποτελούν επίσης μοναδικά πολιτιστικά πλεονεκτήματα. Ωστόσο, τα καλά διατηρημένα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά καθιστούν την Κορυτσά μια μοναδική πόλη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Αλβανίας. Όλα τα παραπάνω αποτελούν σημαντικά περιουσιακά στοιχεία σχετικά με την ανάπτυξη του τουρισμού γενικά και του Βιοτουρισμού ιδίως εντός της περιοχής. Το δίκτυο Βιοτουρισμού στην Κορυτσά πρέπει να αξιοποιήσει καλύτερα όλα τα παραπάνω με την ένταξή τους σε τουριστικά πακέτα, ημερήσια ή εβδομαδιαία δρομολόγια, ενώ θα πρέπει επίσης να ληφθούν πρωτοβουλίες για την εθελοντική συλλογή των κονδυλίων που προορίζονται για την ανακαίνιση και τη διατήρηση αυτών των μνημείων.

Άλλες σημαντικές πολιτιστικές και παραδοσιακές αξίες αποτελούν τα χαρακτηριστικά προϊόντα διατροφής των κατοίκων της περιοχής. Η Κορυτσά και ο πληθυσμός της έχουν διατηρήσει τις γαστρονομικές παραδόσεις, τις γεύσεις, τα έθιμα και την προετοιμασία των τοπικών συνταγών τους. Οι τοπικές συνταγές περιλαμβάνουν μια ειδική πίτα, καπνιστά κρέατα, τουρσιά, αποξηραμένα ψάρια, τραχανά, καθώς και άλλα τοπικά γλυκά και κέικ κυρίως από τοπικά προϊόντα, που καλλιεργούνται και παρασκευάζονται με φυσικό τρόπο. Αυτές οι μαγειρικές παραδόσεις πρέπει να είναι μέρος των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του δικτύου Βιοτουρισμού, καθώς και στα τουριστικά πακέτα που παρέχονται από αυτό. Επίσης, οι μαγειρικές παραδόσεις μπορούν να

προωθηθούν και να υποστηριχθούν προκειμένου να ενισχυθούν οι τοπικές γεωργικές δραστηριότητες και οι τοπικοί επιχειρηματίες. Σε αυτό το πλαίσιο, μια στοχευμένη προώθηση των τοπικών προϊόντων, όπως οι πατάτες, τα κρεμμύδια, τα μήλα, τα δαμάσκηνα, το πιπέρι, το λάχανο και το πράσο, κλπ είναι απαραίτητη. Όλα τα παραπάνω προϊόντα είναι χαρακτηριστικά της περιοχής, με ιδιαίτερη γεύση και αρκετά καλοδιατηρημένα παρά την εισαγωγή των εισαγόμενων σπόρων.

Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα που θεωρείται ως εργαλείο Βιοτουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή της Κορυτσάς, είναι η ίδια η ιδιοσυγκρασία των κατοίκων της περιοχής ως σκληρά εργαζόμενοι και αφοσιωμένοι άνθρωποι. Διακρίνονται επίσης και ως καλοί οικοδεσπότες και με φροντίδα για την υγιεινή του τόπου τους, χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως στήριξη για την ανάπτυξη της Βιοτουριστικής στρατηγικής στην περιοχή. Στην πόλη της Κορυτσάς υπάρχει μια αστική παράδοση, η οποία θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να διευρυνθεί περαιτέρω: κάθε πρωί οι κάτοικοι καθαρίζουν τα σοκάκια γύρω από τις αυλές τους. Τέτοιες παραδόσεις επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την υγιεινή και την ομορφιά της πόλης. Η παράδοση αυτή πρέπει να καλλιεργηθεί ως ειδικό τουριστικό χαρακτηριστικό της πόλης και να προωθείται ως μια σημαντική αξία και τουριστικός πόλος έλξης για όσους επιθυμούν να εξερευνήσουν τις ιδιαιτερότητες μιας χώρας. Υγιεινή και φύση μαζί, αποτελούν άλλο ένα επιτυχημένο εργαλείο για την ανάπτυξη του Βιοτουρισμού.

Η περιοχή της Κορυτσάς διαθέτει επίσης ευκαιρίες για αθλητικές δραστηριότητες όπως σκι, πεζοπορία, ποδόσφαιρο, βόλει, μπάσκετ. Εκτός από την πρακτική αυτή η Περιφέρεια Κορυτσάς έχει αρκετά μια εμπειρία στην διαχείριση πολλών εορταστικών εκδηλώσεων οι οποίες είναι επίσημα μέρος της ιστοσελίδας του Δήμου Κορυτσάς. Το πιο φημισμένο είναι το Καρναβάλι (Ιούνιος), η Γιορτή της Πίτας (Ιούλιος), το Φεστιβάλ Μπύρας (Αύγουστος), το Φεστιβάλ Μήλου (Οκτώβριος). Εκτός από τις εορταστικές εκδηλώσεις η Κορυτσά διοργανώνει επίσης διάφορες θρησκευτικές γιορτές, όπως η γιορτή της Παναγίας (Drenovë, Boboshticë), η Γιορτή του Αγίου Προδρόμου και του Αγίου Νικολάου (Voskorojë). Αυτές οι εκδηλώσεις αποτελούν μέρος των ενοποιημένων παραδόσεων και συχνά προωθούνται και εκτός της περιοχής. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται από το δίκτυο Βιοτουρισμού για την ανάπτυξη του τομέα με πλήρη σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.

Ένας άλλος αξιολογος παράγοντας είναι η μεγάλη προσέλευση των κατοίκων σε πολλά είδη εκδηλώσεων που διοργανώνονται από τις τοπικές αρχές. Συνήθως αυτά τα γεγονότα συνοδεύονται και από εκθέσεις τοπικών προϊόντων λειτουργώντας ως ευκαιρίες προώθησης τοπικών παραδόσεων και ενδυμασιών (τα κύρια γεγονότα είναι η έκθεση χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων κατά το τέλος του έτους και η έκθεση προϊόντων κεραμικής την άνοιξη). Τα στοιχεία αυτά πρέπει να γίνουν μέρος των τουριστικών πακέτων. Από την άλλη πλευρά, το δίκτυο Βιοτουρισμού πρέπει να τα προωθεί, προκειμένου να αυξηθεί η

περιέργεια των τουριστών, η θέλησή τους να αισθάνονται πιο κοντά στην φύση και τον πλούτο της και να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που απηχούν την τοπική κουλτούρα και τις κοινωνικές καταβολές της περιοχής.

Η Κορυτσά βρίσκεται στην παραμεθόρια περιοχή κοντά στα σημεία των συνόρων με την Ελλάδα και την ΠΓΔΜ. Η γεωγραφική της θέση αποτελεί ένα ακόμη εργαλείο για την ανάπτυξη στρατηγικών και δραστηριοτήτων Βιοτουρισμού. Η ευνοϊκή γεωγραφική της θέση, αν συνοδεύεται από καλύτερες τεχνικές προώθησης των φυσικών, πολιτιστικών και κοινωνικών πλεονεκτημάτων, θα αποτελέσουν την βάση για την μελλοντική ανάπτυξη του Βιοτουρισμού. Η ανάλυση SWOT εντόπισε αρκετές αδυναμίες, όπως οι εξής:

- Τοπική υποδομή
- Έλλειψη χρηματοδότησης
- Κακή διαχείριση δασικών εκτάσεων
- Κακή διαχείριση των εθνικών δρυμών
- Έλλειψη συντονισμού μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών
- Έλλειψη προώθησης των τοπικών προϊόντων

Ομολογουμένως, ο Βιοτουρισμός στην Αλβανία δεν εφαρμόζεται σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Παρά τον πλούτο των αξιών που αναφέρονται παραπάνω, υπάρχουν και άλλες πτυχές που θα βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους να είναι προσεκτικοί στην αντιμετώπισή τους κατά τη διάρκεια των μελλοντικών δραστηριοτήτων τους. Από τις αντιδράσεις των ενδιαφερομένων μερών και των κοινοτήτων για την βιοτουριστική ανάπτυξη στην περιοχή του έργου, φαίνεται ότι οι προκλήσεις θα αυξηθούν στο εγγύς μέλλον. Αυτές οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν με την δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων μερών και την συμμετοχή τους στην επίλυση των προβλημάτων.

Οι κοινότητες μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα με την χρήση εσωτερικών πόρων και την οικονομική στήριξη του ενδιαφερόμενου ιδιωτικού τομέα και όχι πάντα με την αναμονή κρατικής χρηματοδότησης. Σε αυτό το πλαίσιο, ένα αποτελεσματικό δίκτυο Βιοτουρισμού πρέπει να επηρεάσει τις επενδύσεις, οι οποίες δεν είναι πάντοτε καλά στοχευμένες, να εντοπίσει την σωστή κατεύθυνση με σεβασμό στις αναπτυξιακές προτεραιότητες της περιοχής, την φύση και το περιβάλλον.

Η τοπική υποδομή χρειάζεται βελτιώσεις, ενώ θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αξιοποίηση και αναζωογόνηση των τοπικών πόρων. Ακόμη το δίκτυο πρέπει να αυξήσει την ευαισθητοποίηση εντός της κοινότητας σχετικά με τη συνεχή διατήρηση της. Επιπλέον, η νοοτροπία των ανθρώπων δεν διευκολύνει πάντοτε τις απαιτούμενες αλλαγές. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι απαραίτητες οι κατ' ιδίαν συναντήσεις με την κοινότητα όπου οι βέλτιστες πρακτικές που προωθούνται, θα μπορούσαν να είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την επιτάχυνση της ανάπτυξης, αντί να αναμένονται λύσεις από το εξωτερικό.

Ένα από τα πιο θεμελιώδη προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Βιοτουρισμός είναι επίσης η απερίσκεπτη διαχείριση των δασικών εκτάσεων (κοπή και πυρκαγιές). Το φαινόμενο αυτό πρέπει να σταματήσει με την αύξηση της ευαισθητοποίησης της κοινότητας για την προστασία της φύσης και την ανάπτυξη του Βιοτουρισμού. Η κοινότητα πρέπει να αναγνωρίζει ότι, παρά τα προσωρινά οφέλη λίγων ατόμων η απώλεια των φυσικών αξιών είναι μόνο η αρχή μίας μη αναστρέψιμης οικονομικής καταστροφής.

Τα εθνικά πάρκα της περιοχής, αποτελούν άλλο ένα πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο και ένα εργαλείο για την ανάπτυξη του Βιοτουρισμού. Η κακοδιαχείρισή τους παραμένει ένα εμπόδιο στο όραμα της ανάπτυξης του Βιοτουρισμού στην Αλβανία. Ως εκ τούτου, το δίκτυο Βιοτουρισμού πρέπει να επηρεάσει τις τοπικές αρχές και τις σχετικές υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση αυτών των πάρκων μέσα από διάφορες ομάδες.

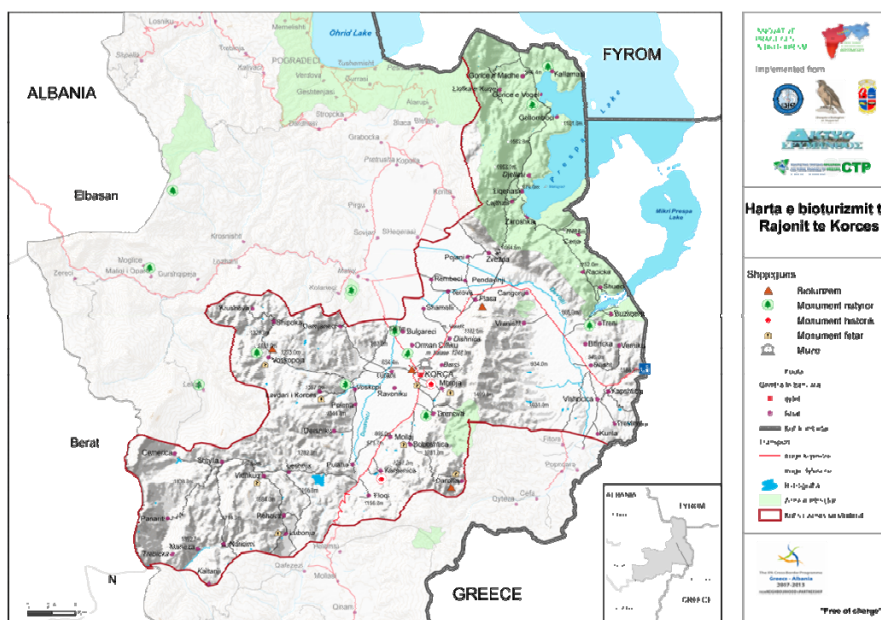
Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα πολιτιστικά μνημεία αποτελούν άλλο ένα σημαντικό όχημα για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου φυσιολατρικού και πολιτιστικού τουρισμού. Πλέον η προετοιμασία μιας στρατηγικής για την προστασία μνημείων που συχνά εγκαταλείπονται ή δεν λειτουργούν έχει γίνει απολύτως επιτακτική ανάγκη για την Περιφέρεια της Κορυτσάς. Είναι ευθύνη του δικτύου Βιοτουρισμού να σχεδιάσει και να συντονίσει τις απαραίτητες ενέργειες, τόσο με την τοπική αυτοδιοίκηση όσο και με την κεντρική κυβέρνηση, προκειμένου να καθορίσει τις βέλτιστες τεχνικές συγκεκριμένων δραστηριοτήτων προστασίας και την μετατροπή των μνημείων σε λειτουργικά κέντρα πολιτισμού, παράδοσης και εθνικής υπερηφάνειας.

Ένα από τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν είναι η σήμανση και η καθιέρωση των βιο-προϊόντων που διατίθενται στην αγορά. Το δίκτυο Βιοτουρισμού πρέπει να είναι πολύ δραστήριο στην προώθηση της πιστοποίησης των τοπικών προϊόντων (ένα καλό παράδειγμα προς μίμηση είναι οι πατάτες Μοσχόπολης). Η πιστοποίηση των προϊόντων θα συμβάλει στην αύξηση της εμπιστοσύνης στα τοπικά προϊόντα και θα διασαφηνίσει την πραγματική έννοια των βιο-προϊόντων, ο χαρακτηρισμός των οποίων συχνά καταλήγει καταχρηστικός.

Η στρατηγική του βιο-δικτύου πρέπει να αποτελείται, επίσης, από ανάληψη πρωτοβουλιών που προτρέπουν τόσο τις αρχές όσο και τα ενδιαφερόμενα μέρη να αναπτύξουν το πλήρες δυναμικό της περιοχής της Κορυτσάς. Τα ευρήματα της έρευνας του έργου δείχνουν ότι τα βιο-προϊόντα μειώνονται, υπάρχει μια τάση να μην χρησιμοποιούνται τοπικές ποικιλίες σπόρων, δεν υπάρχει κρατικός έλεγχος των προϊόντων στην αγορά και συντονισμός μεταξύ γεωργών, παρασκευαστών και αγορών, οι αγρότες τείνουν να επικεντρωθούν στα άμεσα κέρδη και να ξεχάσουν την παράδοση (συνεντεύξεις δείχνουν ότι υπάρχει μια τάση προς την εντατική γεωργία και την παγκοσμιοποίηση, ενώ το κράτος δεν επιδοτεί ή ενισχύει την γεωργία και τις παραδοσιακές βιοτεχνίες). Όλα τα παραπάνω ζητήματα που προσδιορίζονται από το παρόν έργο επιζητούν άμεση λήψη μέτρων και δράσεων. Προκειμένου να εξαλειφθούν οι αρνητικές πτυχές

της ανάπτυξης της περιοχής, προτείνεται η στρατηγική ανάπτυξης του Βιοτουρισμού να περιλαμβάνει: δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, ενίσχυση του ελέγχου/πίεσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα των κρατικών πολιτικών και την επιβολή του νόμου, την συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών (επιχειρηματιών, τοπικών αρχών, τουριστικών επιχειρηματιών, αγροτών, εμπόρων λιανικής πώλησης, η κοινωνία των πολιτών, ΜΚΟ), την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και πληροφοριών, εκστρατείες προώθησης Βιοτουρισμού και τα οφέλη της, την αύξηση της αξιοπιστίας των προϊόντων με την βιοπιστοποίηση. Ο συνδυασμός της γεωγραφικής της θέσης με την παράδοση, τον πολιτισμό, τη φύση και την σκληρή δουλειά, θα πρέπει να θεωρηθεί ο πυλώνας ανάπτυξης του Βιοτουρισμού όπως προβλέπεται από το αντίστοιχο δίκτυο που δημιουργήθηκε από αυτό το έργο.

Οδηγίες της ανάπτυξης Βιοτουρισμού στην περιοχή της Κορυτσάς



Το έργο ανέλυσε τις προκλήσεις εντός της Περιφέρειας Κορυτσάς, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η περιοχή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά στις παραδοσιακές, φυσικές και πολιτιστικές πτυχές. Η ανάπτυξη του Βιοτουρισμού θα συμπεριλάβει το φυσικό περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά (θρησκεία και την ιστορία), τις κοινωνικές αξίες (τοπικές παραδόσεις, γαστρονομικός πλούτος) και ένα συνδυασμό όλων των παραπάνω. Για τους σκοπούς του έργου στην περιοχή περιλαμβάνονται η Περιφέρεια

Κορυτσάς και οι τέσσερις κοινότητες Μοσχόπολη, Βιθκούκι, Λικένας και Ντρένοβα. Η επιλογή αυτή έγινε με βάση τα χαρακτηριστικά και τα πλεονεκτήματα των παραπάνω περιοχών από άποψη φυσιολατρικού τουρισμού, πολιτιστικής κληρονομιάς και γαστρονομίας. Η ανέπαφη φυσική ομορφιά της περιοχής της Κορυτσάς έδαφος υποδεικνύει το κατάλληλο περιβάλλον για την ύπαρξη πλούσιας βιοποικιλότητας.

Το έργο κατέληξε στις τοπικές φυσικές ομορφιές και τα πλούσια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Κορυτσάς που αποκτούν μεγαλύτερη βαρύτητα δεδομένου ότι ο τοπικός πληθυσμός, όχι μόνο σέβεται τις τοπικές παραδόσεις και τα έθιμα που ξεκινούν από την υποδοχή των καλεσμένων, αλλά θα δώσουν επίσης τον καλύτερο εαυτό τους για να συμμορφωθούν με συγκεκριμένα αιτήματα των τουριστών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι τοπικές παραδόσεις συνδέονται με την παραγωγή και διατήρηση τοπικών προϊόντων (όπως γάλα, τυρί, βούτυρο, φρούτα και λαχανικά, ανάλογα με την εποχή) που προέρχονται από αγρότες της περιοχής.

Ωστόσο, το έργο αναγνώρισε επίσης ότι οι ευκαιρίες απόλαυσης των ωφελειών της άγριας ζωής και των φυσικών προϊόντων είναι πολύ χαμηλές, αφού οι οδικές και τουριστικές υποδομές παραμένουν χαμηλές σε σύγκριση με τα διεθνή πρότυπα.

Πολιτιστική κληρονομιά και βιοτουρισμός στην περιοχή της Κορυτσάς

Kliti Kallamata

*Αρχιτέκτων, Διευθνής, Ίδρυμα Past for Future
Αλβανία*

Ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ανθρώπου είναι η επιθυμία του να εξερευνήσει τις αξίες της φύσης και του περιβάλλοντος, με τις αξίες του παρελθόντος να αποτελούν στοιχεία ιδιάζουσας σημασίας. Αυτή η επιθυμία για εξερεύνηση και προσπάθεια διατήρησης της αγνότητας της φύσης και των αξιών της έχουν δημιουργήσει ένα προϊόν που ονομάζεται Βιοτουρισμός. Τα πολιτιστικά αγαθά που ο άνθρωπος έχει δημιουργήσει με τις δραστηριότητές του ανά την ιστορία (πνευματικά, καλλιτεχνικά και ψυχαγωγικά δημιουργήματα) που με φυσικό τρόπο προστέθηκαν στο περιβάλλον του αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος του Βιοτουρισμού.

Από την άποψη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η Κορυτσά είναι μια περιοχή με σημαντικές δυνατότητες. Οι αξίες αυτές δημιουργούν πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη του φυσιολατρικού και του πολιτιστικού τουρισμού, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Ωστόσο, η επίτευξη αυτών των προτύπων αποτελεί μια πρόκληση η οποία συνίσταται στην μετατόπιση σε ένα υψηλότερο επίπεδο της ποιότητας, όταν πρόκειται για την παρουσίαση των ιστορικών και πολιτιστικών αξιών της περιοχής. Κατά συνέπεια, η απλή κατοχή των αξιών δεν είναι αρκετή, αλλά θα πρέπει να διατηρείται, να συντηρείται και να εκτίθεται σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Τα μέσα για να επιτευχθεί αυτό παρουσιάζονται σε αυτή την ανάλυση με την χρήση μιας συγκεκριμένης περίπτωσης. Πρώτον, είναι σημαντικό να αναδείξει μερικές από τις πιο εξέχουσες αξίες της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή της Κορυτσάς.

Ιερός Ναός της Γεννήσεως της Θεοτόκου στο Νησί Maligrad, Λίμνη Πρέσπα

Η εκκλησία που είναι αφιερωμένη στην Γέννηση της Θεοτόκου είναι ένα από τα πιο αξιόλογα μνημεία της περιοχής. Είναι χτισμένη σε μια μεγάλη κοιλότητα βράχου στο νησί Maligrad. Τα πρώιμα έργα ζωγραφικής χρονολογούνται από το 1345. Γύρω στο 1369, ο τοπικός άρχοντας Cesar Novak έκανε διάφορες ανακατασκευές κατά τη

διάρκεια της Αρχιεπισκοπής Πρώτης Ιουστινιανής. Η εκκλησία είναι γνωστή, λόγω της μεγάλης ζωγραφικής απεικόνισης που βρίσκεται στην κύρια πρόσοψη και απεικονίζει τον Cesar Novak, την σύζυγό του, Κάλια, και τα δύο του παιδιά, Μαρία και Αμιράλ. Ο τελευταίος θεωρείται ότι είναι ο δωρητής των δραστηριοτήτων ανασυγκρότησης που διεξήχθησαν στην εκκλησία του Χριστού Ζωοδότη στο χωριό Mborie.

Ιερός Ναός του Χριστού Ζωοδότη, Mborie



Η Εκκλησία του Χριστού Ζωοδότη αποτελεί ένα βασικό και χαρακτηριστικό Βυζαντινό μνημείο. Ανακατασκευάστηκε το 1389. Ο ναός διαθέτει τοιχογραφίες υψηλής ποιότητας του 14^{ου} και 16^{ου} αιώνα και είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ενεργό τοπική καλλιτεχνική σχολή της περιόδου αυτής.

Βασιλική του Αγίου Νικολάου, Μοσχόπολη

Η Μοσχόπολη και το Βιθκούκι αποτελούν τις δύο κύριες περιοχές με την μεγαλύτερη συγκέντρωση μνημείων της μεταβυζαντινής περιόδου οφείλεται στην εκπληκτική τους ανάπτυξη κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα.

Η Βασιλική του Αγίου Νικολάου στην Μοσχόπολη είναι ένα από τα πιο πολύτιμα εκκλησιαστικά μνημεία, όχι μόνο για την αρχιτεκτονική της, αλλά και για τον τοιχογραφικό της διάκοσμο. Χτίστηκε το 1722 και αγιογραφήθηκε το 1726 από έναν από τους καλύτερους ζωγράφους του 18ου αιώνα, τον Δαβίδ από την Selenica, ο διάδοχος ενός από τους πιο επιφανείς ζωγράφους βυζαντινής τέχνης του 13ου αιώνα, του Εμμανουήλ Πανσέληνου.

Θεωρείται ως μία από τις πιο εξέχουσες προσωπικότητες της αλβανικής μεταβυζαντινής αγιογραφίας. Ο Δαβίδ από την Selenica συνοδευόταν από δύο άλλους ζωγράφους. Ο ζωγραφικός διάκοσμος της στοάς με τις θρυλικές σκηνές της Αποκάλυψης δημιουργήθηκε το 1750 από τους αδελφούς Κωνσταντίνος και Αθανάσιος από την Κορυτσά. Το συγκρότημα είναι καλά διατηρημένο και περιλαμβάνει το κεντρικό κλίτος, νάρθηκα, την στοά και το καμπαναριό.

Ιερός Ναός του Αγίου Δημητρίου, Boboshtica

Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου βρίσκεται στην Boboshtica, ένα χωριό 6 χλμ νότια της Κορυτσάς. Αυτό το μνημείο της βυζαντινής περιόδου ανοικοδομήθηκε κατά τον 14^ο αιώνα και παρουσιάζει κάποιες επισκευές που χρονολογούνται κατά την διάρκεια του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα. Πολλά έργα ζωγραφικής χρονολογούνται από τον 14^ο έως τον 16^ο αιώνα και αποδίδονται στην ίδια τοπική καλλιτεχνική Σχολή που συνδέεται στενά με τις εκκλησίες στο χωριό Mborie, στο νησί Maligrad και με αρκετούς ναούς στην Καστοριά.

Ιερός Ναός του Αγίου Ιωάννη, Boboshtica

Οι απαρχές της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννη στην Boboshtica ανάγονται στον 14^ο αιώνα, ενώ υπήρχε και κατά την διάρκεια του 15^{ου} αιώνα. Διαθέτει υψηλής ποιότητας ζωγραφικά έργα της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής περιόδου.

Βασιλική της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Μοσχόπολη

Χτίστηκε στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και διακοσμήθηκε το 1712 με τοιχογραφίες από τους ζωγράφους Theodore, Anagnost and Sterian από τα Άγραφα. Η Βασιλική, αποτέλεσε την Μητρόπολη της Μοσχόπολης.

Βασιλική των Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ, Μοσχόπολη

Η Βασιλική των Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ στην Μοσχόπολη χτίστηκε στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και φιλοτεχνήθηκε το 1726 από ανώνυμο ζωγράφο.

Βασιλική του Αγίου Αθανασίου, Μοσχόπολη

Η Βασιλική του Αγίου Αθανασίου στην Μοσχόπολη χτίστηκε το 1724 και το ζωγραφικό της διάκοσμο δημιούργησαν το 1744-1745 οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Αθανάσιος από την Κορυτσά.

Μονή των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, Βιθκούκι

Η εκκλησία που είναι αφιερωμένη στους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο άρχισε να χτίζεται το 1710, αλλά ολοκληρώθηκε το 1759. Ζωγραφίστηκε το 1764 από τον Κωνσταντίνο και Αθανάσιο από την Κορυτσά. Ένας κοιμητηριακός ναός αφιερωμένος στους Αγίους Κοσμά και Δαμιανό χτίστηκε κοντά στην εκκλησία το

1736 και αγιογραφήθηκε το 1750 από τους ίδιους τους αδελφούς. Το τέμπλο αγιογραφήθηκε το 1748 από τον ζωγράφο Κωνσταντίνο από το Shpat. Δυστυχώς, τα κελιά των μοναχών κατέρρευσαν κατά την διάρκεια των ναζιστικών βομβαρδισμών στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ωστόσο, το κεντρικό κλίτος και ο κοιμητηριακός ναός υπάρχουν ακόμα και σήμερα – αποτελώντας ένα μοναδικό παράδειγμα μοναστικής αρχιτεκτονικής στα Βαλκάνια.

Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, Μοσχόπολη

Η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου που βρίσκεται περίπου 1,5 χιλιόμετρα βόρεια της Μοσχόπολης, χρονολογείται από τον 14^ο αιώνα. Το καθολικό μοναστηριού χτίστηκε το 1634 και φιλοτεχνήθηκε το 1659. Είναι αθωνικού τύπου, τρίκογχο με θόλο. Η δομή της μονής και το εσωτερικό ζωγραφικό διάκοσμο υπέστησαν σοβαρές ζημιές από τους βομβαρδισμούς των Ναζί κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.



Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, Shipcka

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην Shipcka είναι μια τρίκλιτη βασιλική, με ένα σύμπλεγμα από καμάρες, αψίδες και τρούλους. Χρονολογείται στα τέλη του 17^{ου} ή στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Βρίσκεται σε ένα άψογο φυσικό περιβάλλον αποτελώντας μέρος ενός εντυπωσιακού τοπίου. Το χωριό Shipcka, που φιλοξενούσε περίπου οκτώ χιλιάδες κατοίκους στα μέσα του 17^{ου} αιώνα, σταδιακά εγκαταλείφθηκε και απέμεινε με περίπου 5-6 οικογένειες και πολλά ερείπια. Με έντονα σημάδια παρακμής κατά το πέρασμα των χρόνων, κατά τη διάρκεια του χειμώνα του 2002, κατέρρευσε ο κύριος θόλος του νάρθηκα απειλώντας πλέον ολόκληρη την υπόσταση του μνημείου. Ευτυχώς, ένας Έλληνας από το Μέτσοβο, με το όνομα Ιωάννης Αβέρωφ, θαύμασε την εκκλησία και αποφάσισε να την διαφυλάξει. Οι εργασίες αποκατάστασης άρχισαν τον Ιούνιο του 2004 και ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2008. Μετά από μια εντατικές και υψηλού επιπέδου επιστημονικές εργασίες συντήρησης, το μνημείο ανέκτησε τις αξίες του και

έγινε ένα ισχυρό, ελκυστικό σημείο για ντόπιους και τουρίστες. Το έργο προχώρησε περισσότερο με την αποκατάσταση ενός κατεστραμμένου αχυρώνα στην είσοδο του μνημείου – ο οποίος μετατράπηκε στην συνέχεια σε μια καφετέρια για τους επισκέπτες – την κατασκευή χώρου στάθμευσης μπροστά από την καφετέρια, το στήσιμο μιας φωτογραφικής έκθεσης μέσα στην εκκλησία με αρχεία για όλα τα έργα αποκατάστασης και εκτυπωμένα φυλλάδια σχετικά με το μνημείο.



Βασιλική του Αγίου Νικολάου στη Μοσχόπολη (18^{ος} αιώνας)

Το σύνολο του έργου αποκατάστασης και οι νέες εγκαταστάσεις για τους επισκέπτες είχαν άμεσα θετικά αποτελέσματα για τους κατοίκους της περιοχής όσον αφορά στην μετανάστευση και το αίσθημα υπερηφάνειας που αισθάνονται για την εκκλησία του χωριού τους. Ο πληθυσμός άρχισε να επιστρέφει ανακτώντας τα σπίτια του και με την σκέψη μιας μόνιμης επιστροφής στην πατρίδα τους.

Ευρωπαϊκοί πολιτισμικοί οργανισμοί είχαν την ευκαιρία να αξιολογήσουν όλα τα στάδια του έργου κατάλληλα εξαιρώντας το έργο διατήρησης και αναγνωρίζοντας το ως ένα από τα καλύτερα στην Ευρώπη για το 2011. Μέχρι τώρα, η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην Shipeka είναι το μοναδικό μνημείο στην Αλβανία το οποίο έχει κερδίσει τρία από τα υψηλότερα βραβεία στον τομέα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς που παρέχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την

Europa Nostra: 1) EU/Europa Nostra Award 2011, 2) EU/Europa Nostra – Members Award 2011 και 3) The Best in Heritage 2012.

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην Shipcka τώρα εμφανίζεται όχι μόνο στις ημερήσιες διατάξεις και τα δρομολόγια όλων των ταξιδιωτικών πρακτορείων στην Αλβανία, αλλά και στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Δεκάδες ξένοι από όλη την Ευρώπη επισκέπτονται το μνημείο κάθε μέρα. Την ίδια στιγμή, δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον προς την φύση του χωριού, ενώ η ζήτηση για τοπικά προϊόντα αυξάνεται.

Πολλοί από τους κατοίκους έχουν επιστρέψει στην παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων τροφίμων, ποτών και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που ήδη προτιμώνται από τους τουρίστες. Το σημαντικότερο είναι ότι αποτελεί παράδειγμα του πώς ένα ιστορικό μνημείο μετά από γνήσια επαγγελματική φροντίδα μπορεί να αποκτήσει ελκυστικά χαρακτηριστικά και να συμβάλλει άμεσα στην ανάπτυξη του Βιοτουρισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Τουριστική συνεργασία μέσω της χειροτεχνίας

Arian Gjura

Αλβανία

Η φιλοσοφία της συνεργασίας προωθεί την ανάπτυξη του τουρισμού μέσω της δημιουργίας ενός συστήματος δικτύων που διακρίνει σαφώς την συνεργασία από τον ανταγωνισμό. Η πρόοδος στον τομέα του τουρισμού προϋποθέτει την επικοινωνία με μια ευρύτερη αγορά και μια πιο πλούσια τουριστική προσφορά. Ενδεικτικά, οι περιοχές Guri i Zi και Ποντγκόριτσα αποτελούν κομβικά σημεία σε αυτό το είδος δικτύου που χαρακτηρίζεται από παραγωγή τουριστικών αναμνηστικών (souvenirs) και σημαντικές πωλήσεις στην αγορά.

Οι οικονομίες τόσο στην Αλβανία όσο και το Μαυροβούνιο είναι προσανατολισμένες στον τουρισμό και έχουν ως στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης του μέσω ενός δικτύου και μέσω της επικοινωνίας με μια ευρύτερη αγορά και πλουσιότερη τουριστικής προσφορά.

Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Αλβανία - Μαυροβούνιο με λειτουργία 15 μηνών έχει στόχο την ανάπτυξη και την αναζωογόνηση της παραγωγής υφασμάτων και την βελτίωση της ζωής των κοινοτήτων αποκτώντας γνώση από την εφαρμογή των ευρωπαϊκών διαδικασιών.

Το πρώτο αποτέλεσμα του έργου ήταν η δημιουργία ενός εθνογραφικού μουσείου για τους τουρίστες (κοινότητα Guri i Zi). Το δεύτερο αποτέλεσμα ήταν η διοργάνωση μιας μεγάλης έκθεσης στη Σκόδρα και η έκθεση τοπικών προϊόντων στην εκδήλωση της Ποντγκόριτσα. Το έργο δημιούργησε ένα εμπορικό σήμα για χειροποίητα υφάσματα και ρούχα.

Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων έχει ζωτική σημασία για την υλοποίηση του έργου. Η παραγωγική διαδικασία περιλαμβάνει την επιλογή των πρώτων υλών, ύφανση και πλέξη, παράλληλα με την ανάπτυξη προϊόντων που κυμαίνονται από κουρτίνες, ρούχα, καλύμματα, κασκόλ, τσάντες, φορέματα και πουκάμισα σε αξεσουάρ μάνιου και χαλιά. Συνολικά, το έργο μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα υλοποιούμενων διασυνοριακών συνεργειών και αποτελεσματικότητας.

Η λίμνη Οχρίδα ως απόθεμα βιόσφαιρας

Arjan Meroli

*Κοινή Γραμματεία για την Οχρίδα και την Πρέσπα
Αλβανία*

Η λίμνη Οχρίδα και η λεκάνη απορροής της σχηματίστηκαν 2–3 εκατομμύρια χρόνια πριν, κατά τη διάρκεια της Τριτογενούς περιόδου. Λόγω της ηλικίας της λίμνης και το γεγονός ότι απομονώνεται από τους γύρω λόφους και βουνά, η εξέλιξη μιας μοναδικής συλλογής φυτών και ζώων αποδεικνύεται επιστημονικά. Συγκεκριμένα, 10 από τα 17 είδη ψαριών της λίμνης Οχρίδας είναι ενδημικά. Οι όχθες της λίμνης αποτελούνται από καλαμιώνες και υγροτόπους παρέχοντας ζωτικής σημασίας βιότοπους για εκατοντάδες χιλιάδες διαχειμάζοντα υδρόβια πουλιά. Η Οχρίδα διαθέτει 87,5 χλμ ακτογραμμής, 7 χλμ από τα οποία είναι αμμώδεις ακτές (στην αλβανική πλευρά) που προτιμώνται, ως επί το πλείστον, για αναψυχή. Ωστόσο, όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η οικιστική ανάπτυξη, ο τουρισμός, η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία αυξάνουν την περιβαλλοντική πίεση στην περιοχή της Οχρίδας.

Η διασυνοριακή συνεργασία για τη λεκάνη της Οχρίδας θεσμοθετήθηκε το 1956 για πρώτη φορά με την ίδρυση της Μεικτής Επιτροπής Διαχείρισης Νερού (WMC). Η Επιτροπή αποσκοπεί στην ανάπτυξη της βάσης για την κοινή διαχείριση και την προστασία της λίμνης, την προώθηση οικονομικά αποδοτικών λύσεων για την διασυνοριακή διαχείριση των φυσικών πόρων και τα προβλήματα ρύπανσης, παρέχοντας τη βάση για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη της λεκάνης απορροής, ιδίως μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Ανάμεσα στα βασικά στοιχεία της διασυνοριακής συνεργασίας Οχρίδας είναι η θεσμική ενίσχυση της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα, εντός της λεκάνης απορροής της Οχρίδας. Εξίσου ζωτικής σημασίας είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου διεθνούς προγράμματος παρακολούθησης ανάμεσα στην Αλβανία και την ΠΓΔΜ για την ενημέρωση των πολιτών και των τοπικών αξιωματούχων σχετικά με την κατάσταση της λίμνης. Επιπλέον ιδιαίτερης σημασίας είναι η κινητοποίηση ομάδων εντός της λεκάνης απορροής, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα στρατηγικό σχέδιο δράσης, ενώ εξίσου σημαντική είναι και η ευαισθητοποίηση του κοινού και η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων. Η Μεικτή Επιτροπή Διαχείρισης Νερού έχει αναλάβει οκτώ πιλοτικά σχέδια και δύο ειδικές δραστηριότητες ευαισθητοποίησης του κοινού. Οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν σε περίπου 187.000 αμερικανικά δολάρια. Μία από αυτές ήταν ένα κοινό σχέδιο για τον τουρισμό και την αγροτική ανάπτυξη στην λεκάνη απορροής της λίμνης Οχρίδας με σκοπό την

διαφοροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης που βασίζεται σε ευκαιρίες για τον τουρισμό, καθώς και για την αύξηση της διασυνοριακής συνεργασίας (Pogradec, Οχρίδα, Στρούγκα, Ρέσεν και Pustec). Στόχος του έργου ήταν να εισαγάγει νέες μορφές προώθησης του τουρισμού στο κοινωνικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο και να λάβει υπόψη την προστασία των περιφερειακών αξιών. Το έργο ευνόησε την αλληλεπίδραση και κινητοποίηση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όπως τους μηχανισμούς μισθωτής απασχόλησης. Κατ' επέκταση θα μειωθούν οι ρυθμοί μετανάστευσης και θα τονωθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις περιφερειακές αξίες. Επιπλέον στόχοι είναι οι:

- Εντοπισμός και ανάπτυξη τοπικών τουριστικών προϊόντων
- Ανάπτυξη ικανοτήτων για τον τουρισμό
- Προώθηση τουριστικού δυναμικού της περιοχής
- Βελτίωση των υποδομών τουρισμού
- Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών
- Παρουσίαση πέντε ξεχωριστών τουριστικών προϊόντων
- Προσφορά κατάρτισης και δημιουργίας ικανοτήτων του τουρισμού στα ενδιαφερόμενα μέρη
- Προώθηση ανταλλαγής επισκέψεων για την προώθηση του τουρισμού

Διοργανώθηκαν δύο κοινές εκθέσεις με τοπικά προϊόντα και προωθήθηκαν δύο video-clips στα τοπικά μέσα ενημέρωσης των δύο χωρών με στόχο την προώθηση τόσο της περιοχής ως τουριστικού προορισμού όσο και των νέων μορφών τουρισμού ως οικονομική εναλλακτική λύση.

Η προστασία της λεκάνης της Οχρίδας θεσμοθετήθηκε το 2004, στο πλαίσιο της νέας διμερούς συμφωνίας για την προστασία και την αειφόρο ανάπτυξη της Λίμνης Οχρίδας και της λεκάνης απορροής της. Οι στόχοι της ήταν:

- προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη της λίμνης Οχρίδας και της λεκάνης απορροής της, σύμφωνα με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- απόδοση της ιδιότητας της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς και αναγνώρισή της ως *Απόθεμα Βιόσφαιρας* της UNESCO
- προετοιμασία προϋποθέσεων για την ένταξη των περιοχών της Πρέσπας και της Οχρίδας στις ευρω-περιφέρειες ΝΑ Ευρώπης

Το ερώτημα παραμένει όσον αφορά στον εντοπισμό των πλεονεκτημάτων του διασυνοριακού αποθεματικού βιόσφαιρας στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τοπικού τουρισμού. Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας είναι περιοχές που δημιουργήθηκαν για να προωθήσουν την ισορροπημένη σχέση ανάμεσα στους ανθρώπους και την βιόσφαιρα. Από την θεσμοθέτησή τους, ο τοπικός πληθυσμός ωφελείται από οικονομική άποψη, ενώ προστατεύονται οι περιοχές μέσω μιας πλατφόρμας συνεργασίας και μέσω της παροχή ερεθισμάτων μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Τουρισμός, συνεργασία και τοπική κοινωνία Φορέας Διαχείρισης Προορισμού (DMO) Κορυτσάς

Orjeta Gliozheni

Φορέας Διαχείρισης Προορισμού (DMO)

Αλβανία

Τα στοιχεία και οι διαθέσιμοι πόροι ενός τουριστικού προορισμού πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους κατοίκους, τους επισκέπτες και τα δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα. Τα οφέλη που προκύπτουν από τους τοπικούς πόρους μπορούν να διαμοιραστούν σε πολυάριθμους τοπικούς φορείς, ενώ οι τοπικές αρχές έχουν τη λεπτή αποστολή να συνδυάσουν τα συμφέροντα του ιδιωτικού τομέα, με τις ανάγκες των κατοίκων, προκειμένου να διατηρηθεί η οικονομική ευρωστία της τοπικής κοινωνίας και να εξασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη.

Ένας τουριστικός προορισμός έχει να εξασφαλίσει την παρουσία μιας σειράς αξιοθέατων, κατάλληλη διαμονή, επαρκή μεταφορά και να είναι σε θέση να ικανοποιήσει τους τουρίστες. Τα ενδιαφερόμενα μέρη στο πλαίσιο του τουριστικού σχεδιασμού θα πρέπει να έχουν επίγνωση του υψηλού βαθμού αλληλεξάρτησης μεταξύ τους, καθώς και σε συνάρτηση με το φυσικό περιβάλλον. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνεργασία για τον σχεδιασμό ενός τουριστικού προορισμού θα εξαρτηθεί από την συμμετοχή των βασικών ομάδων ενδιαφερομένων: από την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς και άλλους δημόσιους οργανισμούς σε άμεση σχέση με την κατανομή των πόρων μεταξύ της τουριστικής βιομηχανίας, των ενώσεων και των διαφόρων τομέων.

Η ενδο-κοινοτική συνεργασία παίζει σημαντικό ρόλο στον τομέα του τουρισμού. Αναμφίβολα, τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων και η συνεργασία είναι απαραίτητη για την αειφόρο ανάπτυξη. Σε ένα τουριστικό προορισμό που βασίζεται στην έννοια της κοινότητας μέσω της οικοσυστημικής προσέγγισης, οι επισκέπτες αλληλεπιδρούν με την τοπική διαβίωση (υποδοχή, υπηρεσίες) και τα υπόλοιπα – non-living – στοιχεία (όπως τοπίο και ήλιος) ώστε να βιώσουν ένα τουριστικό προϊόν. Ένα συλλογικό σώμα είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνει βασικούς παράγοντες περιφερειακού σχεδιασμού και μάρκετινγκ προκειμένου να εξασφαλίσει συντονισμένο σχεδιασμό και να ελαχιστοποιήσει το κενό μεταξύ μάρκετινγκ και σχεδιασμού των τουριστικών προορισμών.

Για την εφαρμογή τουριστικών πρωτοβουλιών με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην Περιφέρεια Κορυτσάς είναι αναγκαία η συνεργασία, η αναδιανομή ισχύος και ο βιώσιμος τουρισμός. Ο συνδυασμός τουρισμού και

τοπικών κοινοτήτων στην Κορυτσά αποτελεί μια εναλλακτική λύση στον παραδοσιακό μαζικό τουρισμό, προωθώντας την δημιουργία θέσεων εργασίας για την τοπική κοινωνία. Αυτό το είδος του τουρισμού αξιολογείται από την τοπική κοινότητα με έναν πολύ θετικό τρόπο, διότι γίνεται αντιληπτός ως ένας τρόπος αποκόμισης κέρδους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι προγραμματισμένες εκδρομές της *Go Albania*. Οι κάτοικοι έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τον τουρισμό και να μην πέφτουν θύματα του.

Τοπικά θέματα έχουν άμεση επίδραση στην τουριστική εμπειρία, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η εικόνα του τουρισμού με προορισμό μια τοπική κοινότητα, δεν περιλαμβάνει μόνο τον τοπικό πληθυσμό, αλλά και το φυσικό περιβάλλον, τις υποδομές, τις εγκαταστάσεις και τις τοπικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ. Ως εκ τούτου, η συνεργασία της κοινωνίας υποδοχής είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη και την πρόσβαση σε αυτά τα τοπικά διαθέσιμα με τον κατάλληλο τρόπο.

Η συνεργασία μπορεί να λειτουργήσει ως μια δυναμική διαδικασία ανάπτυξης του τουρισμού. Ο Φορέας Διαχείρισης Προορισμού (DMO) προωθεί την θεωρία της συνεργασίας στην κοινότητα με βάση το σχεδιασμό του τουρισμού, όπου ως συνεργασία ορίζεται «μια διαδικασία κοινής λήψης αποφάσεων μεταξύ των αυτόνομων βασικών ενδιαφερόμενων φορέων για την επίλυση των προβλημάτων ή/και την διαχείριση των ζητημάτων που σχετίζονται με τον τομέα». Οι εκδρομές του *Go Albania* είναι ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα των επιτυχών διαδικασιών συνεργασίας στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης που δημιουργήθηκε σχετικά με το προϊόν.

Η υλοποίηση επιτυχημένων σχεδίων δράσης για τον τουρισμό από την άποψη της ανάπτυξης της κοινότητας, προϋποθέτει του ακόλουθους παράγοντες:

- Συμμετοχικές διαδικασίες
- Ευαισθητοποίηση
- Συνεργασία
- Διαδραστικά συστήματα
- Αειφορία
- Ενοποίηση και Συντονισμός των δράσεων προώθησης και των προϊόντων
- Προοπτικές ανταλλαγής
- Βελτίωση του ελέγχου των σπάνιων περιβαλλοντικών πόρων
- Ικανοποίηση και εκπροσώπηση των διαφόρων κοινωνικών συμφερόντων και αναγκών
- Δίκτυα επίλυσης προβλημάτων
- Κοινή λήψη αποφάσεων

Η συνεργασία μπορεί να είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση των κοινών οραμάτων, όπου οι ενδιαφερόμενοι αναγνωρίζουν τα πιθανά πλεονεκτήματα της από κοινού εργασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι, τα συνεργατικά σχήματα στον τομέα του τουρισμού για τον σχεδιασμό και την

διαχείριση προορισμού είναι ένα σχετικά νέο φαινόμενο. Η συνεργασία πρέπει να ενισχυθεί με την συμμετοχή πολλαπλών παραγόντων για την προώθηση κοινών διαδικασιών λήψης αποφάσεων, την γεφύρωση των πολιτιστικών χάσμάτων και την επίλυση των εντάσεων μεταξύ των διαφόρων φορέων. Η κύρια πρόκληση είναι να κινητοποιηθεί η συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο δημόσιων-ιδιωτικών συμπράξεων, κοινοτικών-ιδιωτικών συμπράξεων, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων και των διατομεακών πρωτοβουλιών σχεδιασμού.

Η εμπορική επωνυμία (branding) της Κορυτσάς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις λειτουργίες της τοπικής κοινωνίας. Η πόλη, μέχρι στιγμής, έχει εξασφαλίσει επωνυμίες, όπως:

- *Κορυτσά, Πόλη Εκδηλώσεων*
- *Κορυτσά, η πόλη των Καντάδων*
- *Κορυτσά, το Μικρό Παρίσι*
- *Κορυτσά, Εκεί που θέλω να ζήσω*
- *Κορυτσάς, η πόλη των Εκκλησιών και των Μοναστηριών*
- *Κορυτσά, το λίκνο του Αλβανικού πολιτισμού*
- *Η Κορυτσά της Λύρας*

Η συνεργασία στην τοπική κοινότητα εξαρτάται άμεσα από την συμμετοχή που δεν αφορά μόνο στην επίτευξη μιας πιο αποτελεσματικής και πιο δίκαιης κατανομής των υλικών πόρων, αλλά αφορά επίσης στην ανταλλαγή γνώσεων και την μετατροπή της ίδιας της διαδικασίας της υπέρ της ατομικής εξέλιξης. Η συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση των ωφελημάτων και την επίλυση προβλημάτων μεταξύ των ενδιαφερομένων. Η συνεργασία οδηγεί σε από κοινού έργο για κάποιο σκοπό, αλλά η συνέργεια εμπεριέχει τις πολύπλοκες ερμηνείες και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση των στόχων. Ο σχεδιασμός ενός τουριστικού προορισμού είναι απαραίτητος στον σχεδιασμό και την διαχείριση νέων στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης στη διασυνοριακή περιοχή των Πρεσπών και της Κορυτσάς.

ICT και συνεργατική γνώση για βιώσιμη οικονομία και βιοτουριστική ανάπτυξη

Ελένη Ευφραιμιιάδου και Κατερίνα Ζαφείρη

Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής

Εισαγωγή

Νέες δυνατότητες προκύπτουν από την βιο-θεώρηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών ενισχύοντας ταυτόχρονα τις καινοτόμες υπηρεσίες και τα προϊόντων. Η σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από μειωμένη πρόσβαση στην κοινωνία της γνώσης και την ανάγκη για την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού δικτύου επικοινωνίας μεταξύ της κοινωνίας, της επιστήμης και των φορέων λήψης αποφάσεων, προκειμένου επέλθει ισορροπία για την προστασία του περιβάλλοντος. Η παρούσα εργασία αναλύει την περίπτωση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου «Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό. Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013» προτείνοντας νέες διαστάσεις για την περαιτέρω βελτίωση της διακυβέρνησης του τουρισμού.

Το έργο «Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό» που χρηματοδοτείται από το Διασυνοριακό Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης « Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013» και από εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Αλβανίας προέκυψε ως φυσική συνέπεια της ανάγκης για μια συντονισμένη οικονομική συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες. Το βασικό εργαλείο υποστήριξης της προσπάθειας αυτής υπήρξε η ανάπτυξη μιας διμερούς τουριστικής πλατφόρμας με ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την αυτο-οργάνωση των τουριστικών πρακτόρων, καθώς και web based εφαρμογές. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η πλατφόρμα αποτελεί μια δυναμική δομή επικοινωνίας για την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ κοινωνίας, επιστήμης και επιχειρήσεων. Προκειμένου να επιτευχθεί μια βιώσιμη οικονομία, η οριζόντια ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με την παρουσίαση πλουραλιστικών απόψεων σχετικά με τις κοινές προκλήσεις μπορεί να οδηγήσει σε ισορροπημένα και βιώσιμα συστήματα.

Το έργο

Τρεις κύριες ηλεκτρονικές υπηρεσίες αναπτύχθηκαν για την αυτο - οργάνωση των φορέων του τουρισμού και των ενδιαφερόμενων μερών στην Πρέσπα και την Κορυτσά που διαιρούνται σε 6 συνδεδεμένες μονάδες: 1. Κατάλογος

Επιχειρήσεων 2. Χάρτης Επιχειρήσεων 3. Αρχεία 4. Αίθουσα συνεδριάσεων 5. Ημερολόγιο εκδηλώσεων και 6. Κάντε κράτηση τώρα!

The screenshot shows the website interface for Biotourism Prespa-Korca. At the top, there are buttons for 'LOGIN' and 'REGISTER', a search bar, and a navigation menu with links: BИOTOURISM, VISIT PRESPA-KORCA, E-SERVICES, E-LEARNING, E-LIBRARY, GALLERY, NEWS, and CONTACT. Below the navigation is a 'Calendar' section for November 2013. The calendar is a grid with days of the week as columns and dates as rows. Events are listed in green boxes within the grid cells. For example, on October 27th, there is an event '27η Οκτωβρίου' with details in Greek. On October 28th, there is an event '28η Οκτωβρίου' with details in Greek. The calendar also includes navigation options for 'Μήνας', 'Εβδομάδα', and 'Ημέρα'.

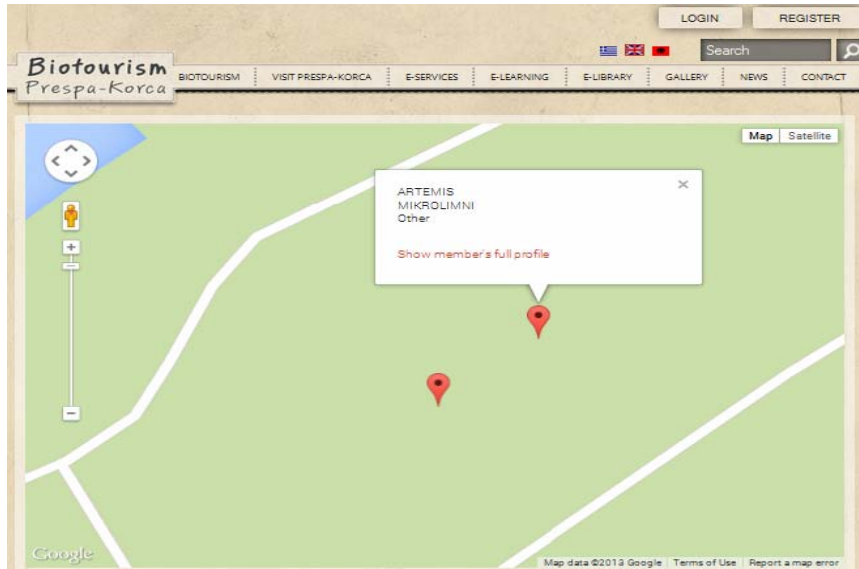
<http://www.cbc-biotourism-portal.eu/calendar.php>

Η πρώτη εφαρμογή αφορά σε μια εικονική αίθουσα συνεδριάσεων (συζήτησης) όπου με την χρήση πολυμέσων ή απλού κειμένου, οι συμμετέχοντες μπορούν να διοργανώνουν τις συναντήσεις τους, για να συζητήσουν, να ανταλλάξουν αρχεία για καλύτερη δικτύωση και ανάπτυξη του Βιοτουριστικού προϊόντος. Οι λειτουργίες αυτής της εφαρμογής σχετίζονται με την Μονάδα 4 και την Μονάδα 3. Για την καλύτερη οργάνωση αυτής της εφαρμογής, αναπτύχθηκε ένα ημερολόγιο – Μονάδα 5, όπου δημοσιεύονται οι ανακοινώσεις για τις επόμενες συνεδριάσεις.

Η δεύτερη εφαρμογή αποτελεί ένα απλό πρότυπο, όπου οι επιχειρήσεις μπορούν, βήμα προς βήμα, να εγγραφούν για να αποκτήσουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικά εργαλεία και να λάβουν μέρος στο κοινό Βιοτουριστικό προϊόν διασυνοριακής συνεργασίας. Αυτή η εφαρμογή περιλαμβάνει δυνατότητες από επιχείρηση προς επιχείρηση και από επιχείρηση προς τους καταναλωτές. Μέσω αυτής της διαδικασίας, μια επιχείρηση μπορεί να συμπεριληφθεί στον Κατάλογο Επιχειρήσεων – Μονάδα 1 και να συμπεριλάβει τα σχετικά στοιχεία διεύθυνσης και επικοινωνίας ώστε να είναι ορατή στον αντίστοιχο Χάρτη Επιχειρήσεων – Μονάδα 2. Φίλτρα και εργαλεία ταξινόμησης εξυπηρετούν την στοχοθετημένη έρευνα ανά κατηγορία ή αλφαβητικά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, ο κατάλογος μπορεί να διευκολύνει την αναζήτηση όλων όσων ενδιαφέρονται για την εξεύρεση ενός αγρότη που προσφέρει παραδοσιακά προϊόντα από μια συγκεκριμένη περιοχή. Όλοι οι εγγεγραμμένοι χρήστες που συνδέονται με τον τομέα του τουρισμού μπορούν να ενημερώνουν τακτικά το προφίλ τους αναπτύσσοντας ένα micro-site μέσα στο κεντρικό site.

Μπορούν έτσι να κερδίσουν πολλαπλά οφέλη που προκύπτουν από τις δράσεις των συνεργιών, την ανταλλαγή γνώσεων και την προώθηση της συνολικής πλατφόρμας συνεργασίας.



<http://www.cbc-biotourism-portal.eu/map.php>

Η τρίτη εφαρμογή αφορά στην ανάπτυξη ενός διαδραστικού συστήματος κρατήσεων που συνδέεται με τους βασικούς φορείς του τουρισμού στην Πρέσπα και την Κορυτσά (Ενότητα 6). Με βάση τις θετικές αξίες της συνεργασίας, οι τουριστικοί πράκτορες μαζί με τους τοπικούς φορείς μπορούν να ενημερώνονται για όλες τις προσφορές ή τις αλλαγές. Μέσα από τα παραπάνω, τόσο οι επισκέπτες όσο και η αγορά έχουν πρόσβαση στα πιο ενημερωμένα δεδομένα σχετικά με τις τοπικές επιχειρήσεις, ενώ μέσα από μια απλή αίτηση οι μελλοντικοί ταξιδιώτες μπορούν να ζητήσουν ένα οργανωμένο Βιοτουριστικό πακέτο με κριτήρια υψηλής ποιότητας.

Τέλος, έχει δημιουργηθεί μια ηλεκτρονική βιβλιοθήκη (e-library) μέσω της οποίας οι επισκέπτες μπορούν να ενημερωθούν για τις βέλτιστες πρακτικές Βιοτουριστικής ανάπτυξης μέσα από μια σειρά επιστημονικών μελετών. Προκειμένου το ψηφιακό περιβάλλον να είναι όσο το δυνατόν πιο φιλικό προς τον χρήστη, το περιεχόμενο θα ενημερώνεται δυναμικά ανάλογα με τις επιλογές του χρήστη. Η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη αναπτύχθηκε με τη χρήση της τεχνολογίας AJAX, JQuery και Javascript. Χρησιμοποιήθηκαν οι γλώσσες προγραμματισμού PHP και MySQL για την σύνθεση του χώρου και της βάσης δεδομένων.

REGISTER

Name

Description

Select category

Address

Phone (first choice)

Phone (second choice)

Skype Name

Fax

Email

Username (your email)*

Password*

Retype password*

Attach file..

More attachments

Sorting

By category

- Authorities
- Organizations
- Farmers
- Hotels
- Retailers
- Tourist operators
- Other
- Alphabetical

Directory

Full Name	Category	Address
"Arna shpk"	Farmers	Liqenas
"Korca Fresk shpk"	Farmers	Liqenas
"Shehu 1 shpk" (hen/eggs production)	Farmers	Liqenas
"Vanest shpk" (production herbs/spices)	Farmers	Liqenas
"Vila shpk"	Farmers	Liqenas
Ali Manoku	Farmers	Liqenas
Ferdinand Ali	Farmers	Liqenas
PELEKANOS	Farmers	LAIMOS
Sterjo Muhollari	Farmers	Liqenas

<http://www.cbc-biotourism-portal.eu/directory.php>

Οριζόντια συνεργασία για την επιτυχή διαχείριση του τουρισμού

Η διακυβέρνηση του τουρισμού (tourism governance), τα εργαλεία των ΤΠΕ (ICT) και η συνεργατική γνώση μπορούν να λειτουργήσουν ως διάυλος διακρατικής συνεργασίας με νέα εργαλεία διαχείρισης και σχεδιασμούς σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (τοπικό, εθνικό, περιφερειακό). Η διακυβέρνηση του αποτελεί μέρος της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών και προωθεί τις στρατηγικές των εθνικών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης του τουρισμού με την συμμετοχή όλων των κοινωνικών δομών. Η περίπτωση της Ελλάδας και την Αλβανίας την υλοποίηση του έργου «Καινοτόμες Πρακτικές στον Βιοτουρισμό» αποτελεί μια βέλτιστη πρακτική υπερεθνικής διακυβέρνησης του τουρισμού τόσο από την άποψη των νέων τεχνολογικών εργαλείων που εφαρμόζονται σε μια διασυνοριακή περιοχή τόσο και από την άποψη της αύξησης της συνεταιριστικής γνώσης σε απομονωμένες περιοχές υψηλών δυνατοτήτων, αλλά και υψηλών αναπτυξιακών αναγκών. Οι σχεδιασμοί περί περί τουριστικής διακυβέρνησης πρέπει να επιδείξουν ένα πιο εκλεπτυσμένο πλαίσιο εργασίας του τρόπου εφαρμογής του τουρισμού τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η *bottom-up* προσέγγιση θα είναι η πλέον κατάλληλη από άποψη θεωρητική και αργότερα πρακτικής εφαρμογής, αν η έννοια της διακυβέρνησης του τουρισμού αποκτήσει βαθύτερες ρίζες στις εθνικές πολιτικές, τότε στην συνέχεια, θα είναι ισχυρότερες και πιο σταθερές οι διεθνείς δεσμεύσεις.

Book now
You may request information about available holiday packages by filling out the fields below. An email message will be automatically sent to a tour operator(s) in the area of your choice, who will get in touch with you.

Choose number of individuals 1-5 5-10 bigger than 10

Choose the place you want to visit Municipality of Prespa Region of Korca Both

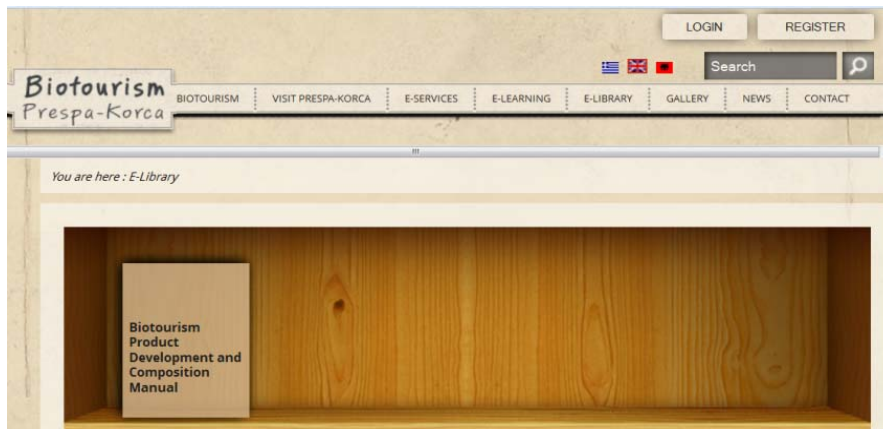
From: To:

Contact email

Contact phone

<p>KORCA Website: www.go-albania.com/site/index.php E-mail: info@go-albania.com Tel: +355 82210472 Tel/fax: +355 82257803 Contact person: Ms. Orieta Glozheni Mob: +355 67 2034403</p>	<p>PRESPA Cultural City and Nature Guided Tours Website: www.culture8.gr E-mail: info@culture8.gr Tel: 0030 6987 120 413 Contact person: Ms. Sultana Zorpidou</p>
---	---

http://www.cbc-biotourism-portal.eu/book_now.php



<http://www.cbc-biotourism-portal.eu/library.php>

Ιδανικά, όταν όλα τα κράτη ενσωματώνουν την διακυβέρνηση του τουρισμού στην ατζέντα τους, τόσο για τις εθνικές τους πολιτικές όσο και για λόγους πρόνοιας, τότε θα παράγονται βιώσιμες λύσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και όλων των σχετικών προβλημάτων. Αυτό είναι αποτελεί και έναν από τους στόχους του άρθρου αυτού: μια ριζική επανεξέταση της έννοιας της διακυβέρνησης του τουρισμού που αφορά σε νέες τεχνολογίες και καινοτόμες μορφές συνεργασίας που θα μπορέσουν τελικά να παράγουν ουσιαστικά αποτελέσματα για τον τουρισμό και το περιβάλλον. Εν τέλει δεν είναι η ορολογία που έχει σημασία, αλλά τα μέτρα και οι δράσεις. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ο τουρισμός είναι ένα πολύπλοκο σύστημα αδύνατο να ανατραπεί και να αλλάξει ριζικά όταν είτε οι λύσεις παρέχονται είτε από μεμονωμένους διεθνείς, εθνικούς ή μη κρατικούς φορείς είτε οι στόχοι αφορούν σε συγκεκριμένα ζητήματα (προστασία του περιβάλλοντος), αγνοώντας τους άλλους (τεχνολογικές εξελίξεις και προσαρμογές, διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς).

Ως εκ τούτου, μια πιο συστηματική και πολυεπίπεδη προσέγγιση λήψης αποφάσεων που θα παρέχει στέρεη θεωρητική και εμπειρική γείωση για την σύνδεση τουρισμού και διακυβέρνησης είναι άκρως απαραίτητος. Αυτό περιλαμβάνει ό, τι έχει γίνει μέχρι σήμερα και ποιες είναι οι ανάγκες εθνικών πολιτικών τουρισμού. Η στροφή προς την υιοθέτηση ολοκληρωμένων πολιτικών για τον τουρισμό θα είναι επωφελής τόσο σε κρατικό επίπεδο - τα κράτη θα είναι σε θέση να ασχοληθούν με την εμφάνιση νέων τάσεων και την εφαρμογή βιώσιμων πολιτικών, καθώς και σε ατομικό επίπεδο – η ατομική επιβίωση συχνά εξαρτάται από τον τουρισμό.

Η τουριστική ανάπτυξη και η αποτελεσματική διακυβέρνηση αποτελούν προκλήσεις για τα κράτη σε διασυνοριακό επίπεδο. Η στροφή προς μια νέα προσέγγιση σχετικά με τον τουρισμό και το περιβάλλον υπάρχει. Ωστόσο, υπάρχει και ένα σαφές φάσμα μεταβλητών που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να αναδυθεί η πραγματική χρησιμότητά τους από την άποψη της ανθρώπινης διακυβέρνησης και της ποιότητας ζωής.

Αποτελέσματα και συμπεράσματα

Η τουριστική βιομηχανία, όπως όλοι οι άλλοι τομείς της οικονομίας γίνεται όλο και πιο ανταγωνιστική, ενώ η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του κάθε τόπου αποτελούν τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και προϋπόθεση για μια βιώσιμη και ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού. Νέες καινοτόμες τεχνολογίες μπορούν να παρέχουν τα εργαλεία για την αυτο - οργάνωση του τουριστικού τομέα με βάση τη δημιουργία οριζόντιων διασυνοριακών συνεργασιών στον τομέα και να φέρουν νέους ορίζοντες καινοτόμου επιχειρηματικότητας και βελτίωσης της πνευματικής εξέλιξης. Η αύξηση της χρήσης των cloud τεχνολογιών και πλήθος έξυπνων συστημάτων, καθώς και η εξάπλωση των έξυπνων τηλεφώνων και η διαθεσιμότητα της πληροφόρησης μέσω κινητών

μπορεί να παράσχει ισχυρή οργάνωση και εργαλεία μάρκετινγκ στον τομέα του τουρισμού. Οι location-based υπηρεσίες σε συνδυασμό με τεχνικές augmented reality που συνδέονται με το περιεχόμενο σε πολλά διαφορετικά περιβάλλοντα έχουν αυξήσει σήμερα την ανάγκη και τις δυνατότητες για ανταγωνιστική διαφοροποίηση στην παγκόσμια τουριστική βιομηχανία.

Μέσα από ένα αποτελεσματικό δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ της κοινωνίας, της επιστήμης και της χάραξης πολιτικής, είναι εφικτή η οριζόντια ανταλλαγή γνώσεων, η αύξηση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών με χαμηλότερο κόστος και η δημιουργία αποτελεσματικών δομών διακυβέρνησης του τουρισμού. Η συνεταιριστική γνώση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και η αύξηση της πρόσβασης των πολιτών στην κοινωνία της γνώσης και της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη των εργαλείων αποφάσεων μπορεί να βελτιώσει την τοπική διακυβέρνηση μέσω του σχεδιασμού καλύτερων σχεδίων δράσης. Οι διασυννοριακές συνεργασίες στον τομέα του τουρισμού μπορούν να οδηγήσουν σε καινοτόμες λύσεις και ολιστικά σχέδια διαχείρισης με την δημιουργία νέων μοντέλων που ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της περιβαλλοντικής και της οικονομικής κρίσης.

Η φύση έχει δημιουργήσει αυτο - οργανωμένα, αλλά αλληλοεξαρτώμενα συστήματα που υπάρχουν σε ένα ισορροπημένο δίκτυο, όπου όλα τα διαφορετικά μέλη συμμετέχουν στις φυσικές διαδικασίες. Ομοίως, τα συστήματα γνώσης της κοινωνίας της πληροφορίας μπορούν να προσφέρουν το ιδανικό εργαλείο για την επίτευξη ευνοϊκών στόχων για την οικονομία, την κοινωνία και την ζωή στον πλανήτη μας με την ενεργό συμμετοχή όλων των πολιτών.

Βιβλιογραφία

1. Ali A. & A.J. Frew (2010) *ICT and its Role in Sustainable Tourism Development*, Inform. and Communication Technologies in Tourism, 479-49
2. Anderson, R. E. (2008) *Implications of the Information and Knowledge Society for Education*, Springer International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education, 20: 5-22
3. Bennet, A. and S. M. Tomblin (2006) *A learning network framework for modern organizations: Organizational learning, knowledge management and ICT support*, Emerald Group Publishing Limited, 36 (3) 289-303
4. Bramwell, B., and B Lane. (2000) *Collaboration and partnerships in tourism planning* In: B. Bramwell & Lane B. (Eds.) 'Tourism collaboration and partnerships: politics, Practice and Sustainability' (1-19), Clevedon: Channel View Publications
5. Braun P. (2003) *Regional Tourism Networks: The Nexus between ICT Diffusion and Change in Australia*, Cognizant Communication Corporation, Information Technology & Tourism, 6 (4): 231-243(13)
6. Henriksson R. (2005) *The role of ICT in tourism and related changes in skills: electronic commerce and revenue management*, in Strietska, Ilina O.

- and M. Tessaring (eds) (2005) *Trends and skill needs in tourism*, Cedefop Panorama series, 115, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg
7. Kôvári I. and K. Zimányi (2011) *Safety and Security in the age of Global Tourism, The changing role and conception of Safety and Security in Tourism*, Applied Studies in Agribusiness and Commerce,(5): 3-4
 8. Lin J. (1994) *Information Sharing and Knowledge Merging in Cooperative Information Systems*, Proceedings of the Fourth Workshop on Information Technologies and Systems, Vancouver, 58-66
 9. Schmalhofer F.J. and B. Tschaitshian (1998) *Cooperative knowledge evolution: a construction-integration approach to knowledge discovery in medicine*, Methods Inf Med, 37(4-5):491-500
 10. Usoro A. (2007) *ICT (information and communications technologies) and tourism: an initial exploratory study of developing economies as suppliers of hospitality and destination*, 6th Annual ISOOne World Conference 'Engaging Academia and Enterprise Agendas', Las Vegas, Nevada, USA, 11-13 April 2007
 11. Walsham G. (2001) *Knowledge Management: The Benefits and Limitations of Computer Systems*, European Management Journal, 19 (6): 599-608
 12. Werthner, H. & K Stefan. (1999) *ICT and the Changing Landscape of Global Tourism Distribution*, Electronic Markets, 9 (4): 256-262

Δυνατότητες περιβαλλοντικής επιμόρφωσης ενηλίκων μέσω διαδικτυακών μαθημάτων

Ροζίτα Τσώνη, Αποστολία Παγγέ και Τζένη Παγγέ

Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών και Εκπαίδευσης

από Απόσταση, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Εισαγωγή

Το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αποτέλεσε αντικείμενο εκτενούς μελέτης διεθνών διασκέψεων και συνόδων κορυφής ήδη από τη δεκαετία του 1960. Σύμφωνα με την διατύπωση της International Union for the Conservation of the Nature (οπ. αναφ. στο Ehrenfeld, 1970), ο βασικός στόχος της είναι: «η ενημέρωση, πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση των μαθητριών και μαθητών και των δύο βαθμίδων της εκπαίδευσης γύρω από τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό/κοινωνικό περιβάλλον, τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό, με ταυτόχρονη δραστηριοποίησή τους μέσω εξειδικευμένων προγραμμάτων, με στόχο τη συμβολή τους στη διευρυμένη προσπάθεια αντιμετώπισής τους που βρίσκεται σήμερα παγκόσμια σε ανάπτυξη». Λίγο αργότερα, στην διάσκεψη Unesco στο Tbilisi το 1977 τέθηκαν πέντε θεμελιώδεις επιδιώξεις για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης. Ειδικότερα, οι επιδιώξεις αυτές ήταν οι ακόλουθες:

1. *Συνειδητοποίησης*: προκειμένου κοινωνικές ομάδες και άτομα να ευαισθητοποιηθούν και να συνειδητοποιήσουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τους τρόπους επίλυσής τους.
2. *Γνώσης*: που θα επιτρέπει σε κοινωνικές ομάδες και άτομα να αποκτήσουν ποικίλη σχετική εμπειρία και τεκμηρίωση όσον αφορά στο περιβάλλον, τη σημασία του, τους κινδύνους που διατρέχει, κ.λπ..
3. *Στάσεων*: ώστε κοινωνικές ομάδες και άτομα να καλλιεργήσουν περιβαλλοντικές αξίες και συναισθήματα και να διαμορφώσουν κίνητρα ενεργητικής συμμετοχής στα οικολογικά κινήματα και σε δραστηριότητες προστασίας του περιβάλλοντος.
4. *Δεξιοτήτων*: που βοηθούν κοινωνικές ομάδες και άτομα να προσδιορίσουν, να αναλύσουν και να επιλύσουν περιβαλλοντικά προβλήματα.
5. *Συμμετοχής*: που υποκινούν κοινωνικές ομάδες να κάνουν πράξη τις στάσεις τις απόψεις τους και να αξιοποιήσουν τις σχετικές δεξιότητές τους για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων σε όλα τα επίπεδα.

Σύμφωνα με τους Hungerford, Peyton και Wilke (1987) η περιβαλλοντική εκπαίδευση επιτρέπει στους ανθρώπους να αντιληφθούν την αλληλεξάρτηση μεταξύ έμβιων και μη έμβιων όντων στον πλανήτη και συμβάλλει στο να πληροφορηθούν οι άνθρωποι σχετικά με εκείνες τις οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές δυνάμει που ενθαρρύνουν ή εμποδίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης, σύμφωνα με τους συγγραφείς, αναπτύσσει την ικανότητα, τις στάσεις και τις αξίες για αειφόρο ανάπτυξη σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο και υποκινεί τα άτομα, ώστε να συμβάλλουν στη θεμελίωση ενός πιο δίκαιου και βιώσιμου μέλλοντος.

Στην Ελλάδα ο καθορισμός της θεματολογίας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ορίζεται σύμφωνα με την εγκύκλιο 106137/Γ7/30-9-2003 που αναφέρεται μεταξύ άλλων:

- στη δομή και λειτουργία των χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων,
- στη βιοποικιλότητα, τα απειλούμενα είδη και τις προστατευόμενες περιοχές,
- στα δάση και σε ότι σχετίζεται με αυτά, όπως αποδάσωση, πυρκαγιές, πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων, αποκατάσταση δασών, αλλαγές χρήσης γης, υπερεκμετάλλευση, κ.ά.,
- στη ρύπανση των υδάτων και του αέρα,
- στη διαχείριση των απορριμμάτων και των ανακυκλούμενων υλικών,
- στον εναλλακτικό και οικολογικό τουρισμό, στη φυσική ζωή και στις υιοθεσίες περιοχών,
- στη σχέση περιβάλλοντος και πολιτισμού, και
- στη σχέση περιβάλλοντος και υγείας.

Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα (MOOCs) ως εργαλείο παροχής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Από το 2008 έχει ξεκινήσει η παροχή ανοικτών μαθημάτων μέσω internet τα οποία παρέχονται δωρεάν και προσελκύουν το ενδιαφέρον πάρα πολύ μεγάλου αριθμού μαθητών. Τα μαθήματα αυτά αναφέρονται στην παροχή διαδικτυακών μαθημάτων υψηλής ποιότητας, σε μορφή βίντεο ή/και σημειώσεων, από καθηγητές μεγάλων πανεπιστημίων (Κράββαρης, Ντάνης & Κερμανίδου, 2013· McAulay, Stewart & Siemens, 2010). Πράγματι, από το 2008 έως σήμερα, πολλά από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια παγκοσμίως έχουν εμπλακεί στην παροχή αυτών των μαθημάτων και αριθμούν εκατομμύρια χρήστες (Young & Jeffrey, 2013). Μέσω των μαθημάτων αυτών καλύπτεται ένα πολύ ευρύ φάσμα θεμάτων σύγχρονου ενδιαφέροντος που συμπεριλαμβάνει και τους τομείς του περιβάλλοντος και της οικολογίας.

Τα MOOCs είναι κατάλληλα να αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς η ασύγχρονη μορφή τους προσφέρει μεγάλη ευελιξία στον χρόνο παρακολούθησης. Το διδακτικό υλικό είναι εύχρηστο και επιτρέπει την παρακολούθηση του μαθήματος ακόμα κι αν ο μαθητής μπορεί να διαθέσει μόνο

λίγες ώρες εβδομαδιαίως. Ένα εμπόδιο στην εφαρμογή ενός προγράμματος μέσω MOOC αποτελεί η γλώσσα, καθώς μέχρι στιγμής δεν προσφέρονται μαθήματα στα Ελληνικά.

Στη συνέχεια, παρατίθενται μαθήματα από τους δύο μεγαλύτερους παρόχους MOOCs των Ηνωμένων Πολιτειών (Coursera και EdX) και της Μεγάλης Βρετανίας (FutureLearn), που αφορούν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άλλα αξιόλογα μαθήματα διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, από το Coursera, σύμφωνα με τα ισχύοντα μέχρι σήμερα στοιχεία, ενδεικτικά παρέχονται τα κάτωθι:

- Global sustainable energy: Past, present and future
- Energy, the environment and our future
- Critical thinking and global challenges
- Introduction to sustainability
- How green is that product? An introduction to life cycle environmental assessment

Από το EdX σύμφωνα με τα ισχύοντα μέχρι σήμερα στοιχεία, ενδεικτικά παρέχονται τα κάτωθι:

- Global warming science
- Our energetic earth
- Solar Energy
- Introduction to water treatment
- Energy

Από το FutureLearn, σύμφωνα με τα ισχύοντα μέχρι σήμερα στοιχεία, ενδεικτικά παρέχονται τα κάτωθι:

- Introduction to Ecosystems
- Sustainability, Society and You
- Climate Change: Challenges and solutions
- Exploring our Oceans
- Fairness and Nature: When Two Words

Τα πλεονεκτήματα των MOOCs

Τα MOOCs συγκεντρώνουν τα περισσότερα πλεονεκτήματα της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το γεγονός ότι δεν απαιτείται η φυσική παρουσία του εκπαιδευόμενου, καταλύει κάθε πιθανή γεωγραφική απομόνωση (Gunawardena & McIsaac, 2004). Αρκεί πλέον μια σύνδεση στο internet για να μπορέσει κανείς να συμμετάσχει σε ένα online μάθημα. Επιπλέον, τα περισσότερα online μαθήματα είναι ασύγχρονα. Αυτό δίνει τη δυνατότητα,

ειδικά στους εργαζόμενους, να επιλέγουν όχι μόνο τον χρόνο, αλλά και τον ρυθμό με τον οποίο θα εργασθούν (Race, 1990). Η δυνατότητα αυτή συνάδει πλήρως με τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η οποία είναι στενά συνδεδεμένη με την αυτορυθμιζόμενη μάθηση, μεταθέτοντας στον εκπαιδευόμενο την ευθύνη της μαθησιακής του διαδικασίας (Λιοναράκης, 2001).

Πέραν των γνώσεων που μπορεί να αποκτήσει ο εκπαιδευόμενος σε πληθώρα περιβαλλοντικών ζητημάτων, σε ένα online μάθημα, του δίνεται η ευκαιρία να έρθει σε επαφή με άτομα από όλο τον κόσμο και να συναναστραφεί μαζί τους, είτε μέσω email και forums, είτε με οποιοδήποτε άλλο μέσο προτείνεται από το εκάστοτε μάθημα. Αυτό παρέχει στον εκπαιδευόμενο μια γενικότερη εικόνα για τις αντιλήψεις που επικρατούν σε φλέγοντα περιβαλλοντικά ζητήματα ανά τον κόσμο. Επίσης, οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται είναι ιδιαίτερα απλοποιημένες, ώστε και ένας μη έμπειρος χρήστης του διαδικτύου να μπορεί να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις τους. Το προσφερόμενο εκπαιδευτικό υλικό, που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι βίντεο-διαλέξεις και άρθρα που καλύπτουν τις τελευταίες εξελίξεις, σχετικά με θεματολογία, είναι ιδιαίτερα εύχρηστο, εύκολα προσβάσιμο και συνήθως χωρισμένο σε τμήματα ώστε να μην κουράζει. Επίσης προσφέρεται συχνά η δυνατότητα ανατροφοδότησης με αποτέλεσμα ο εκπαιδευόμενος να μπορεί να οργανώσει και να τροποποιήσει, αν χρειάζεται, την μαθησιακή του διαδικασία.

Ένας ακόμα τομέας στον οποίο μπορούν να αξιοποιηθούν τα MOOCs είναι η συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Κάθε πανεπιστήμιο θα μπορούσε να οργανώσει και να διαμορφώσει μαθήματα τα οποία θα καλύπτουν αρχικά δικές του ανάγκες (Γκέκα *et al.*, 2013) και στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για τη μαζική εκπαίδευση ατόμων στο ίδιο αντικείμενο.

Διαφωνίες και προβληματισμοί

Οι προβληματισμοί που εγείρονται σε σχέση με τα MOOCs είναι αρκετοί. Σύμφωνα με τον «οδηγό των MOOCs» (MOOC guide, 2011) υπάρχουν πέντε βασικά σημεία που αποτελούν πρόκληση:

- Η δημιουργία του εκπαιδευτικού περιεχομένου από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους μπορεί καταλήξει χαοτική.
- Είναι απαραίτητη η εξοικείωση με τη χρήση ΤΕ.
- Χρειάζεται χρόνος και προσπάθεια.
- Κάθε μάθημα είναι ένα εξελισσόμενο περιβάλλον, το οποίο ακολουθεί τη δική του πορεία.
- Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να διαθέτει δεξιότητες που θα του επιτρέπουν να αυτό-ρυθμίζει τη διαδικασία της μάθησης.

Επίσης υπάρχουν διάχυτες ανησυχίες ως προς τις παιδαγωγικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε ορισμένα από τα μαθήματα. Χαρακτηριστικά όπως η

ανοιχτή δομή, ο σαφής καθορισμός των διδακτικών στόχων λείπουν από πολλά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα.

Ένα επίσης μείζον πρόβλημα είναι η έλλειψη πιστοποίησης, ειδικά για τους εκπαιδευόμενους που θέλουν να αναπτύξουν δεξιότητες που είναι απαραίτητες στον επαγγελματικό τους χώρο. Η απλή βεβαίωση παρακολούθησης που παρέχουν τα περισσότερα MOOCs δεν είναι αρκετή για να αποδείξουν τις αποκτηθείσες δεξιότητες. Παρατηρούνται λοιπόν τεράστια ποσοστά αποχωρήσεων που πολλές φορές ξεπερνούν το 90% (Catropa, 2013).

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, πολλά από τα online μαθήματα παρέχονται από Πανεπιστήμια διεθνούς κύρους. Παρόλα αυτά, δεν είναι όλα τα διαθέσιμα MOOCs το ίδιο αξιόπιστα. Έτσι χρειάζεται αρκετή προσοχή στον τρόπο επιλογής ενός μαθήματος. Από τεχνικής άποψης, η ευελιξία της τεχνολογίας αυτής καθιστά τη δημιουργία τέτοιων μαθημάτων αρκετά εύκολη. Γι αυτό το λόγο δημιουργούνται προβληματισμοί ως προς το αν η ποσότητα συμβαδίζει πάντα με την ποιότητα, καθώς είναι βέβαιο ότι δεν πληρούν όλα τα MOOCs τα απαραίτητα ακαδημαϊκά κριτήρια. Παρά το γεγονός λοιπόν ότι το κίνημα των MOOCs συνεχώς κερδίζει έδαφος, υπάρχουν πανεπιστήμια που αποφάσισαν να μην συμμετάσχουν στη διαδικασία αυτή (J.Farmer, 2013). Παραδείγματα αποτελούν τα πανεπιστήμια: α) University of Southern California, β) University of Oklahoma, και γ) The Committee on Institutional Cooperation, το οποίο περιλαμβάνει δεκαπέντε μεγάλα ερευνητικά ιδρύματα.

Συμπεράσματα

Η χρήση διαδικτυακών μαθημάτων για την περιβαλλοντική εκπαίδευση ενηλίκων είναι μια δυνατότητα που σαφώς χρήζει δοκιμής και διερεύνησης. Οι δυνατότητες που παρέχουν τα MOOCs είναι ήδη παγκοσμίως αναγνωρισμένες. Είναι βέβαιο πως το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται μέσω των MOOCs δωρεάν στο διαδίκτυο, αλλά και η αλληλεπίδραση που μπορούν να προσφέρουν με μαθητές από όλο τον κόσμο μόνο θετικά μπορούν να ενισχύσουν το έργο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η αξιοποίηση όμως των MOOCs ελλοχεύει και κινδύνους που δεν πρέπει να αγνοηθούν. Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι με κατάλληλα μελέτη και προγραμματισμό θα μπορούσαν να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, ως συμπληρωματικό διδακτικό υλικό, και με την πάροδο των ερευνών θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένα πιο ολοκληρωμένο μοντέλο αξιοποίησης τους.

Βιβλιογραφία

1. Catropa, D. (February 24, 2013). Big (MOOC) Data *Inside Higher Ed*. Retrieved July 25, 2013.
2. Γκέκα Π., Σιόλου Ε., Παγγέ, Τ. (2013). Η χρήση των νέων τεχνολογιών από τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Πρακτικά 16ου Διεθνές

- Συνέδριου Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης, Διαπολιτισμικότητα και τα Ελληνικά ως Ξένη Γλώσσα, Πάτρα (υπό έκδοση).
3. Ehrenfeld, D. W. *Biological Conservation*. New York, NY: Holt, Rinehart, and Winston, 1970.
 4. Farmer, J. (2013). MOOCs: The Courage to Say No, *e-Literate*. Retrieved from: <http://mfeldstein.com/moocs-the-courage-to-say-no/>, September 20, 2013.
 5. Gunawardena, C.N. & McIsaac, M. S. (2004). Distance education. In D. H. Jonassen (2nd Ed.), *Handbook of Research in Educational Communications and Technology*: 355-395. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
 6. Hungerford, H., Litherland, R.A., Peyton, R.B., Ramsey, J.M., Tomera, A.M. & Volk, T.L. (1992). Investigating and evaluating environmental issues and actions: Skill development modules. Champlain: Stipes Publishing.
 7. Κράββαρης, Δ., Ντάνης, Γ., & Κερμανίδου, Κ. Λ. (2013). Η Εποχή των Massive Open Online Courses. Conference on Informatics in Education. Retrieved from: http://di.ionio.gr/cie/images/documents13/CIE2013_proceedings/data/cie2013_080.pdf, September 25, 2013.
 8. Λιοναράκης, Α. (2001). Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε;. *Εισήγηση στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου*, 25 – 27 Μαΐου, Πάτρα.
 9. McAulay, A., Stewart, B., & Siemens, G. (2010). The MOOC model for digital practice. University of Prince Edward Island. Retrieved from: http://www.elearnspace.org/Articles/MOOC_Final.pdf, September 22, 2013.
 10. Race, P. (1990). *The Open Learning Handbook: Selecting, Designing, and Supporting Open Learning Materials*. London: Kogan Page.
 11. The MOOC guide, (2011). Retrieved from: <https://sites.google.com/site/themoocguide/home>, September 22, 2013.
 12. U.N.E.S.C.O. (1977). (éd.), Conférence intergouvernementale sur l'éducation relative à l'environnement, Rapport final (Tbilissi, 14-26 oct. 1977), Paris 1977, ED/MD.
 13. Young, J.R. (January 27, 2013). The Object Formerly Known as the Textbook. *Chronicle of Higher Education*. Retrieved from <http://chronicle.com>, September 22, 2013.

Βιοτουρισμός και τοπική κοινωνία – Θεσμοί και εφαρμογές της κοινωνικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο

Βασίλης Τακτικός

Πρόεδρος, Δίκτυο Ερύμανθος

Εταίρος του Προγράμματος

Κοινωνικό και οριζόντιο δικτυακό μάρκετινγκ

Ο στρατηγικός σχεδιασμός του μάρκετινγκ για τον Βιοτουρισμό σε περιοχές όπως ο Δήμος Πρεσπών και η Περιφέρεια Κορυτσάς με τις μικρές επιχειρήσεις, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ταβέρνες, εμπορικά καταστήματα κ.ο.κ. δεν μπορεί να στηριχθεί στους tour operators, στα μεγάλα γραφεία τουρισμού, παρά μόνον επικουρικά, ενώ αντιθέτως μπορεί να στηριχθεί στο κοινωνικό και οριζόντιο δικτυακό μάρκετινγκ για τρεις λόγους.

Πρώτον, γιατί η τουριστική αγορά είναι μικρή και δεν μπορεί να «βιομηχανοποιηθεί» σαν προορισμός ώστε να δέχεται μαζικά χιλιάδες τουρίστες, κάτι που πρωτίστως ενδιαφέρει τους tour operators. Δεύτερον, γιατί αυτές οι μικρές επιχειρήσεις είναι δύσκολο να συμβάλουν στο διαφημιστικό κόστος δεχόμενες ένα υψηλό κόστος προμήθειας. Τρίτον, γιατί πολλοί από τους μικρούς επαγγελματίες τουρισμού είναι ταυτοχρόνως και γεωργοί, ψαράδες ή κτηνοτρόφοι και αντιμετωπίζουν τον τουρισμό ως συμπληρωματικό εισόδημα.

Για όλους αυτούς τους λόγους τα συνηθισμένα εργαλεία του μάρκετινγκ δεν μπορούν να έχουν παρά μόνο περιορισμένη χρήση, αφού κανείς δεν είναι διατεθειμένος απ' τους επαγγελματίες να πληρώσει το υψηλό κόστος διαμεσολάβησης που απαιτείται σ' αυτές τις περιπτώσεις του παραδοσιακού μάρκετινγκ. Αν αναλογιστεί κανείς ότι το σύννηθες κόστος διαμεσολάβησης είναι 15% κατά μέσο όρο (κέρδος του tour operator στην τελική τιμή της κράτησης), γίνεται αντιληπτό ότι χρειάζονται καινοτόμες πρακτικές κοινωνικού και διαδικτυακού μάρκετινγκ ώστε το κόστος αυτό να περιοριστεί ή να εκμηδενιστεί.

Επειτα, η προϋπόθεση της υψηλής εξειδίκευσης που απαιτεί η μεγάλη τουριστική αγορά στην υπό μελέτη περίπτωση δεν μπορεί να έχει εφαρμογή. Αυτό δεν είναι κατ' ανάγκη εις βάρος της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, καθώς στον Βιοτουρισμό η ποιότητα εξαρτάται απ' την ολιστική προσέγγιση. Εξάλλου η βιωματική εμπειρία, που είναι το ζητούμενο σε κάθε τομέα του Βιοτουρισμού, δεν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί με διαφορετικό τρόπο, αφού το προϊόν του αγροτουρισμού, για παράδειγμα, δεν μπορεί να το αποδώσει κανείς καλύτερα απ' αυτούς που ασχολούνται και με αγροτικές καλλιέργειες, την αλιεία, κτηνοτροφία και γενικότερα με την πρωτογενή

παραγωγή, οι οποίοι μπορούν παράλληλα να προσφέρουν υπηρεσίες καταλυμάτων και διατροφής.

Η προτεινόμενη μεθοδολογία βασίζεται στη λογική του κοινωνικού μάρκετινγκ, δηλαδή στη χρήση των αρχών και των τεχνικών του παραδοσιακού/εμπορικού μάρκετινγκ με σκοπό την άσκηση επιρροής στις ομάδες-στόχους του προγράμματος. Τελικός στόχος είναι να αποδεχθούν εθελοντικά την υιοθέτηση καλών πρακτικών στα πλαίσια ανάπτυξης του κοινού βιοτουριστικού προϊόντος στην περιοχή προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.

Η διαφοροποίηση του κοινωνικού μάρκετινγκ βρίσκεται στη δικτύωση, στην αυτοοργάνωση και συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων σε μια περιοχή, στη δημιουργία ενημερωτικού και ψηφιακού περιεχομένου προβολής απ' τους ίδιους τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία του Βιοτουρισμού και στη δικτύωση με κοινωνικές ομάδες σε άλλες περιοχές της χώρας και στο εξωτερικό.

Έτσι, το βασικό τεχνολογικό εργαλείο είναι το διαδίκτυο και τα social media. Μέσα από την οργανωμένη χρήση αυτών των μέσων ελαχιστοποιείται το κόστος και πολλαπλασιάζεται διαρκώς η προβολή της περιοχής, των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, των τοπικών ασχολιών και επιχειρήσεων.

Το κοινωνικό μάρκετινγκ μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε κατάσταση στην οποία μία κρίσιμη κοινωνική συμπεριφορά είναι επιθυμητό να αλλάξει. Σε πολλές περιπτώσεις ο στόχος επιτυγχάνεται και καθοριστικό ρόλο σε αυτή την επιτυχία διαδραματίζει η ενεργητική ακρόαση του κοινού και η κατανόηση των αναγκών του.

Μάρκετινγκ είναι η διαδικασία του σχεδιασμού και της εκτέλεσης της σύλληψης, τιμολόγησης, προβολής και διανομής ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών ώστε να δημιουργηθούν συναλλαγές που ικανοποιούν σκοπούς ατόμων και οργανισμών. Το μάρκετινγκ αποτελεί μία ολοκληρωμένη διαδικασία η οποία ξεκινάει στη γέννηση του προϊόντος, της υπηρεσίας ή της ιδέας και περιλαμβάνει το σύνολο των ενεργειών που πραγματοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους μέχρι την ωριμότητα ή την παρακμή τους.

Το εμπορικό και το κοινωνικό μάρκετινγκ παρουσιάζουν μεν ορισμένες διαφορές, η ουσία τους ωστόσο και οι βασικές τεχνικές που χρησιμοποιούν παραμένουν κοινές, καθώς το κοινωνικό παίρνει μαθήματα από το εμπορικό και τα εφαρμόζει σε κοινωνικές μεταβλητές. Η ιδέα του κοινωνικού μάρκετινγκ αναδείχθηκε το 1971 από τους Philip Kotler και Gerald Zaltman ως μία προσπάθεια προώθησης κάποιας επιθυμητής κοινωνικής συμπεριφοράς με τη χρήση ενός μοντέλου στηριγμένου στην παραδοσιακή λογική του μάρκετινγκ. Ωστόσο, ο Wiebe ήδη είχε μιλήσει το 1952 για την ιδέα «της πώλησης της αδελφосύνης όπως πουλάμε το σαπούνι», ενώ στην πράξη σχετικές ενέργειες υπήρχαν και στο πιο μακρινό παρελθόν με προσπάθειες κατάργησης της παιδικής εργασίας, παραχώρησης δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες και αποδοχή των afro-αμερικάνων ως ισότιμα μέλη στην κοινωνία. Πλέον το κοινωνικό μάρκετινγκ μέσα από θεωρητικές προσεγγίσεις, έρευνες και δοκιμές, βρίσκεται στη φάση της ωριμότητάς του και προσφέρει τα κατάλληλα εργαλεία για την

προώθηση της επιθυμητής ιδέας ή συμπεριφοράς, όπως η ανάπτυξη του Βιοτουρισμού. Να επισημάνουμε μάλιστα ότι ανταποκρίνεται με αποτελεσματικότητα και στη βασική αρχή της Κοινωνικής Οικονομίας που είναι η μείωση του κόστους των ανταλλαγών.

Το προτεινόμενο σχέδιο μάρκετινγκ θα έχει ως βασικά χαρακτηριστικά το χαμηλό κόστος, την υψηλή διάχυση των μηνυμάτων και την ευκολία χρήσης, σύμφωνα με τις τεχνικές και τις αρχές που διέπουν το κοινωνικό μάρκετινγκ. Τα πεδία εφαρμογών του κοινωνικού μάρκετινγκ στον τομέα ανάπτυξης του Βιοτουρισμού στη διασυνοριακή περιοχή Πρέσπας και Κορυτσάς επιγραμματικά είναι τα εξής:

- Ίδρυση και δράση ΚοινΣΕπ προβολής σε συνέργεια με άλλες ΚοινΣΕπ των δυο χωρών και της ευρύτερης διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας-Αλβανίας
- Διπλωματία των πόλεων και αδελφοποιήσεις Δήμων
- Virtual reality – εικονική έκθεση επιχειρήσεων/προϊόντων
- Λειτουργία e-shop
- Αυτοοργάνωση e-booking

Η ανάλυση των παραπάνω στοιχείων θα γίνει υπό το πρίσμα της συγκεκριμένης διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας-Αλβανίας και στη συνέχεια τα αποτελέσματα θα μπορούν να γενικευτούν και να τροποποιηθούν, ώστε να είναι δυνατή η προσαρμογή τους και σε άλλες ορεινές αγροτικές περιοχές όπου μπορεί να αναπτυχθεί ο Βιοτουρισμός.

Το σημαντικότερο σε όλη αυτή τη διαδικασία είναι όλοι οι εμπλεκόμενοι της τοπικής κοινωνίας στην ανάπτυξη του Βιοτουρισμού να διαχειριστούν την επικοινωνία και την προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, αλλά και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα που προσδίδει ο Βιοτουρισμός στην περιοχή.

Το Σύμφωνο Συνεργασίας και ο Κοινωνικός Συνεταιρισμός που θα ακολουθήσει μπορεί κατ' αρχήν να έχει ως αντικείμενο δραστηριότητας την προώθηση του κοινού βιοτουριστικού προϊόντος, κυρίως μέσω του internet και των social media, όπως αναλύονται τα «εργαλεία» αυτά σε ειδικά εγχειρίδια.

Εξελικτική διαδικασία στη θέσμιση της κοινωνικής οικονομίας

Η κοινωνική οικονομία ως μορφή αλληλέγγυας οικονομίας είναι ένας άλλος χώρος οικονομικής δραστηριότητας για όλους τους πολίτες, που ξεπερνά την ανταγωνιστική οικονομία και υπερβαίνει τις αντινομίες του κράτους και της αγοράς, τον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό των κοινωνικά αδυνάτων. Με αυτό τον τρόπο δημιουργεί έναν εναλλακτικό τρόπο απόκτησης εισοδήματος εκεί που σε διαφορετική περίπτωση υπάρχει δυσπραγία, ανεργία και φτώχεια. Το συγκριτικό της πλεονέκτημα είναι το μειωμένο κόστος συναλλαγών, η αξιοποίηση ανενεργών υλικών και ανθρώπινων πόρων και η ανοικτή διάδοση της γνώσης και της οργανωτικής τεχνολογίας.

Η κοινωνική οικονομία, λοιπόν, είναι η αλληλέγγυα οικονομία, που είτε αφορά μη χρηματικές ανταλλαγές, είτε αφορά κοινωνικές επιχειρήσεις κοινωφελούς σκοπού σε όλους τους τομείς, όπως: ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία, οικοτεχνία και βιοτεχνία στη μεταποίηση, συνεταιριστικές υπηρεσίες υγείας και υπηρεσίες εκπαίδευσης μέσω μη κερδοσκοπικών φορέων. Η διαφοροποίηση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι ότι δεν έχουν σκοπό το κέρδος, αλλά την κοινωνική ωφέλεια και την δημιουργία σχέσεων απασχόλησης.

Έχοντας περιγράψει την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας, θα πρέπει να γίνει μια διάκριση μεταξύ των παραδοσιακών μορφών κοινωνικής οικονομίας και των σύγχρονων άτυπων και τυπικών μορφών συστηματικής κοινωνικής οικονομίας, προκειμένου να κατανοηθεί η ιστορική της εξελικτικής διαδικασίας της Κοινωνικής Οικονομίας.

Η άτυπη παραδοσιακή κοινωνική οικονομία είναι εκείνη της αλληλεγγύης, της φιλανθρωπίας, των μη χρηματικών ανταλλαγών. Συστηματική είναι η οργάνωση μέσω κοινωνικών επιχειρήσεων και ιδρυμάτων. Στις παραδοσιακές αγροτικές οικονομίες, υπήρχε πάντοτε μία άτυπη μορφή ανταλλαγών σε είδος, εργασία και μέσα παραγωγής, που διευκόλυνε τους χωρικούς στις ανταλλαγές τους, αφού είχαν αντικειμενικά πολύ περιορισμένα χρήματα. Αντάλλαζαν, έτσι, όχι μόνο προϊόντα, αλλά και χρόνο εργασίας μεταξύ τους ('ξέλαση' είναι ο όρος που χρησιμοποιούταν στις αγροτικές κοινωνίες). Αυτή η διαδικασία, στην ουσία, απέκλειε τους μεσάζοντες και λειτουργούσε υπέρ των παραγωγών.

Ακόμη και σήμερα, στις σύγχρονες μεταβιομηχανικές κοινωνίες, συναντάμε αυτές τις μη χρηματικές ανταλλαγές, με την μορφή λέσχης, σ' αυτούς που δυσκολεύονται να βρουν ικανοποιητική απασχόληση για να καλύψουν τις ανάγκες και ανταλλάσσουν μεταξύ τους χρόνο εργασίας για να εξασφαλίσουν κάποιες βασικές υπηρεσίες διαβίωσης. Ανάλογες πρωτοβουλίες, πρέπει να σημειώσουμε, αναπτύσσονται από οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών με τις λεγόμενες τράπεζες χρόνου.

Σήμερα, όμως, υπάρχει η θεσμική οργάνωση της κοινωνικής οικονομίας αλληλεγγύης, μέσω των κοινωνικών επιχειρήσεων του μη κερδοσκοπικού τομέα, που δημιουργεί διαρκή απασχόληση και εισοδήματα για τους εργαζομένους ή τους συνεταιρισμένους, εξασφαλίζοντας, μ' αυτόν τον τρόπο, όφελος επίσης στους μικροπαραγωγούς και σε εκείνους που προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες.

Μ' αυτή την έννοια, η κοινωνική οικονομία είναι πολλαπλασιαστής της κοινωνικής υπευθυνότητας, λειτουργώντας ως ταμειυτήρας της αλληλεγγύης και των ανθρώπινων πόρων απέναντι στον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό, δημιουργώντας εισοδήματα εκεί που δεν υπάρχει επαρκής συγκέντρωση κεφαλαίου, αλλά υπάρχει αυξημένη διάθεση συνεργασίας. Για να γίνουν τελικά επενδύσεις σε τομείς που είναι κοινωνικά αναγκαίοι, αλλά δεν προσφέρουν ισχυρό κίνητρο κέρδους, ώστε να προσελκύσουν ιδιωτικές επενδύσεις.

Αντίθετα, οι "επενδύσεις" στις κοινωνικές επιχειρήσεις γίνονται στη βάση μιας συλλογικής συμφωνίας για ένα κοινωνικό συνεταιρισμό ή μια Σύμπραξη με

συστατικό στοιχείο το κοινωνικό κεφάλαιο. Τις σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών ενός συνεταιρισμού, αλλά και τις σχέσεις εμπιστοσύνης με τους καταναλωτές. Σε αυτές τις συμπράξεις ως εγγυητής, αλλά και ως συμβάλλον εταίρος, λαμβάνει μέρος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Αυτές οι σχέσεις εμπιστοσύνης μπορούν να εξασφαλίσουν δουλειές εκ των προτέρων και συμφωνίες που μπορούν να κάνουν μια επιχείρηση βιώσιμη. Με αυτό τον τρόπο, οι Συμπράξεις και οι κοινωνικές επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) προβάλλουν σήμερα ως η πλέον συμφέρουσα λύση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα λειτουργικά της κενά στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς.

Με άλλα λόγια, αναφερόμαστε στον -υπό ευρεία έννοια- τρίτο τομέα της Οικονομίας, με τα όρια μεταξύ των τριών να μην είναι πάντοτε ευδιάκριτα. Ο πρώτος τομέας αφορά στην ιδιωτική εμπορευματική οικονομία, δηλαδή τις επιχειρήσεις που λειτουργούν με σκοπό το κέρδος. Ο δεύτερος τομέας αφορά στη δημόσια ή κρατική οικονομία, που το κράτος ή άλλες μονάδες προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες με αναδιανεμητικό χαρακτήρα.

Ο τρίτος τομέας αφορά στο ευρύ πεδίο της αλληλέγγυας οικονομίας. Είναι μία οικονομική δραστηριότητα που ξεκινάει «από κάτω». Πρόκειται, κατά κύριο λόγο, για μία πρωτοβουλία των πολιτών («οικονομία των πολιτών», δηλαδή από τους πολίτες και για τις ανάγκες αυτών) που δεν αποσκοπεί στο κέρδος. Πρόκειται με άλλα λόγια για μια «οικονομία των «πραγματικών» αναγκών».



Στόχος της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι η κατανάλωση ως αυτοσκοπός, αλλά η κάλυψη καταρχήν βασικών αναγκών, μέσω ισοδίκαιης κατανομής των πόρων και σχέσεων αλληλεγγύης.

Ο ορισμός αυτός καλύπτει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων, από συνεταιρισμούς μέχρι και τα δίκτυα ανταλλαγής. Σήμερα, υπάρχει η θεσμική κοινωνική οικονομία της αλληλεγγύης, μέσω των κοινωνικών επιχειρήσεων του

μη κερδοσκοπικού τομέα, που δημιουργεί διαρκή απασχόληση και εισοδήματα για τους εργαζομένους ή τους συνεταιριζόμενους.

Κοινωνική οικονομία – πώς φτάσαμε στη θέσμισή της

Οι θεσμοί της κοινωνικής οικονομίας, στο βαθμό που έχουν αναπτυχθεί, μέχρι σήμερα, δεν προέκυψαν από μια μεγάλη θεωρία, ούτε επιβλήθηκαν από κάποια πολιτική εξουσία σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Γεννήθηκαν υπό την πίεση της ανάγκης για συνεργατισμό στην οικονομία από τα κάτω, καθώς δεν υπήρχε άλλη εναλλακτική επιλογή, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης. Έτσι, έχουμε μια διαρκή εξέλιξη οδηγούμενη από τις ανάγκες της κοινωνίας, οι οποίες εν μέρει ενσωματώνονται στο σύστημα μέσα από μια πραγματιστική διαδικασία, που προσφέρει λύσεις στην ανεργία, καλύπτοντας παράλληλα τα κενά που αφήνει το κράτος πρόνοιας. Έτσι, η πολιτική εξουσία αναφορικά με την Κοινωνική Οικονομία, εκ των πραγμάτων, φαίνεται ότι δεν προπορεύεται, αλλά ακολουθεί τη θέσμιση της κοινωνίας.

Πρόκειται περισσότερο για μια αυθόρμητη κοινωνική διαδικασία που αναπτύσσεται οριζόντια και λιγότερο μέσα από πολιτικές πρωτοβουλίες μεγάλης κλίμακας.

Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η συνείδηση στην ολότητα ενός προγράμματος κοινωνικής οικονομίας έρχεται εκ των υστέρων εμπειρικά, από τη συμμετοχή ακτιβιστών σε πλήθος από καλές πρακτικές απ' όλο τον κόσμο.

Ωστόσο, ο κοινωνικός ακτιβισμός των κοινωνικών κινήματων, που κινεί σε μεγάλο βαθμό και τους μάντες της Κοινωνικής Οικονομίας, δεν συνιστά ενιαίο πολιτικό πρόγραμμα. Δεν συνιστά ένα ενιαίο πολιτικό θεσμό, αλλά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί προπομπός των εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα στην οικονομία.

Οι όποιες νομοθετικές κυβερνητικές πρωτοβουλίες λαμβάνονται μέχρι σήμερα είναι αποσπασματικές, ακόμη και από εκείνες τις διακρατικές οντότητες, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες αναγνωρίζουν μεν την υψηλή σημασία της κοινωνικής οικονομίας, διστάζουν δε να περιορίσουν την οικονομική εξουσία των κρατών, που δυσφορούν όταν πρόκειται να αυτοπεριοριστούν υπέρ των αξιώσεων της Κοινωνίας Πολιτών. Ο λόγος προφανώς είναι γιατί οι θεσμοί της κοινωνικής οικονομίας αμφισβητούν με την πρακτική τους εφαρμογή την έλλειψη ορθολογισμού στην σπατάλη υλικών και ανθρώπινων πόρων από τα κράτη και τις χρηματαγορές. Ενώ οι θεσμοί της κοινωνικής οικονομίας δεν βρίσκονται σε αντιπαράθεση με την πολιτική εξουσία, προβάλλοντας μια άλλη εξουσία όπως κάνουν τα κόμματα, εντούτοις φοβίζει τον ανορθολογισμό του συστήματος και την ψευδοεπιστημονική του υπόσταση, που είναι απόλυτη πίστη στις αγορές, τον εκχρηματισμό των πάντων στις ανθρώπινες σχέσεις, στα αγαθά και τις υπηρεσίες.

Είναι φανερό ότι η κρατούσα πολιτική συνήθως υπηρετεί, μέσα από αυτή την ψευδοεπιστήμη της οικονομίας, την αυταπάτη της αυτορρύθμισης των αγορών,

ενώ παράλληλα αποφεύγει να υιοθετήσει την «επιστήμη κατά της φτώχειας» με βάση την οργανωτική τεχνολογία της κοινωνικής οικονομίας, που κατά τεκμήριο υπηρετεί το σύνολο της κοινωνίας.

Δεν σκοπεύουμε εδώ να υποβαθμίσουμε την τεράστια σημασία του εκχρηματισμού της οικονομίας στην εξέλιξη της ιστορίας τα τελευταία τρεις χιλιάδες χρόνια και την πρόοδο που οφείλεται σε μια από τις σημαντικότερες επινοήσεις του ανθρώπου, που είναι το νόμισμα.

Θέλουμε να επισημάνουμε απλώς, όπως πολλοί άλλοι, την υπερβολή, την αλαζονεία, την ύβρη κατά της ανθρωπότητας που κρύβεται πίσω από το μετασχηματισμό της ανταλλακτικής αξίας, που είναι το χρήμα, σε προϊόν με απόλυτη αξία και εξουσία. Μια στρέβλωση αξιών που δημιουργεί αχαλίνωτη κερδοσκοπία και καταδικάζει στην απόλυτη φτώχεια μεγάλα τμήματα πληθυσμού, ενώ στις κρίσεις χάνονται οι κόποι μιας ζωής. Είναι γνωστό άλλωστε ότι το χρήμα από μόνο του «γεννά» χρήμα για τις τράπεζες, μέσα από τις κεφαλαιαγορές, τα χρηματιστήρια και όπως συμβαίνει πολλές φορές, εις βάρος της πραγματικής οικονομίας.

Το αντίδοτο λοιπόν στην απολυταρχία του χρήματος δεν είναι κάτι άλλο από τους θεσμούς της κοινωνικής οικονομίας, που αφενός μπορούν να αναχαιτίσουν την ανεργία και φτώχεια και αφετέρου να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα της ζωής με λιγότερα χρήματα, με τη μείωση του κόστους των συναλλαγών.

Πώς γίνεται όμως όλη αυτή η διαδικασία όταν οι περισσότεροι άνθρωποι δε γνωρίζουν πέρα από τους επιφανειακούς θεσμούς εξουσίας;

Ακριβώς με τη συνειδητοποίηση των βαθύτερων θεσμών της κοινωνίας, που δεν αποτυπώνονται κατ' ανάγκη σε νόμους, όπως οι όροι κοινωνικό κεφάλαιο, εθελοντισμός, κοινωνικά δίκτυα, οργανώσεις της Κοινωνίας Πολιτών, κοινωνικός ακτιβισμός, δια βίου μάθηση, συμμετοχική δημοκρατία. Αυτές οι έννοιες είναι τελικά που συντελούν στη θέσμιση της Κοινωνικής Οικονομίας.

Κοινωνικό κεφάλαιο – η βάση της κοινωνικής οικονομίας

Το Κοινωνικό Κεφάλαιο μπορεί να ορισθεί ως συσσώρευση συλλογικής γνώσης, οργανωτικής κουλτούρας, αλληλεγγύης, κοινής εμπιστοσύνης και δημιουργικής θεσμικής λειτουργίας και αναπτύσσει κοινωνικές δεξιότητες. Τα κοινωνικά δίκτυα και ο εθελοντισμός είναι οι βασικοί συντελεστές για την συγκρότησή του.

Το κοινωνικό κεφάλαιο συμπληρώνει και υποκαθιστά, σε μεγάλο βαθμό, το οικονομικό κεφάλαιο που είναι απαραίτητο για τις επενδύσεις, δημιουργώντας εμπιστοσύνη στις συναλλαγές και μείωση του κόστους, καθώς και πιστοληπτική ικανότητα. Σύμφωνα με αντίστοιχες μελέτες, το κοινωνικό κεφάλαιο είναι έννοια σύμφυτη με την κοινωνική δομή, διευκολύνει την ατομική δράση και νοσηματοδοτεί τις συνεργασίες και τις Κοινωνικές Αναπτυξιακές Συμπράξεις.

Η σταδιακή επίγνωση ότι ούτε το κράτος ούτε η αγορά μπορούν να λύσουν, κατ' αποκλειστικότητα, τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, έχει φέρει

στο προσκήνιο την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου, που γεφυρώνει τη δημόσια με την ιδιωτική σφαίρα.

Ο όρος «κοινωνικό κεφάλαιο» χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο ως έννοια αλληλένδετη με την κοινωνία πολιτών, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτήν, εφόσον περιλαμβάνει τόσο τα τυπικά, όσο και τα άτυπα κοινωνικά δίκτυα και τις κοινές αξίες. Ο ορισμός του Woolcock (1998) ότι το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει όλες τις αξίες και τα δίκτυα που διευκολύνουν την ομαδική δράση βασίζεται σε αυτήν ακριβώς την αλληλεπίδραση με την κοινωνία των πολιτών. Στη διεθνή συζήτηση η σύνδεση των μη κυβερνητικών οργανώσεων με την έννοια της «κοινωνίας των πολιτών» γίνεται με αναφορά κυρίως στο Τοκβιλιανό παράδειγμα, σύμφωνα με το οποίο η «κοινωνία των πολιτών» είναι ένας χώρος όπου οι οργανωμένοι πολίτες αξιοποιούν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι ως θεσμικό αντίβαρο στον κρατικό αυταρχισμό, ως δύναμη εκδημοκρατισμού «από τα κάτω», ως «σχολείο δημοκρατίας», ως μέθοδο παραγωγής «κοινωνικού κεφαλαίου» και ακόμη ως όχημα για κοινωνικές δράσεις που συμβάλλουν στο «κοινό καλό».

Θεσμοί αλληλεγγύης – προϋπόθεση για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας

Πιο απλά, η διαρκής αναβάθμιση σε συνάρτηση με την προσφορά υπηρεσιών από την πλευρά των Οργανώσεων της Κοινωνίας Πολιτών διαμορφώνει, συγκεντρώνει και αναπτύσσει το «κοινωνικό κεφάλαιο» που δεν είναι άλλο από τον συνεργατισμό, τον εθελοντισμό και τους θεσμούς αλληλεγγύης που ενώ δεν αποσκοπούν στο κέρδος, συμβάλλουν στο κοινωνικό εισόδημα και αποφέρουν κοινωνικό όφελος κι απασχόληση, ενσωματώνοντας την κοινωνική εταιρική ευθύνη. Υπό αυτό το πρίσμα, το Κοινωνικό Κεφάλαιο μπορεί να ορισθεί ως συσσώρευση συλλογικής γνώσης, οργανωτικής κουλτούρας, αλληλεγγύης, κοινής εμπιστοσύνης και δημιουργικής θεσμικής λειτουργίας και αναπτύσσει κοινωνικές δεξιότητες.

Το κοινωνικό κεφάλαιο συμπληρώνει και υποκαθιστά σε μεγάλο βαθμό το οικονομικό κεφάλαιο στις επενδύσεις, δημιουργώντας εμπιστοσύνη και πιστοληπτική ικανότητα. Αποτελεί θεμελιώδη αξία η οποία διαμορφώνεται συνεργατικά από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τα κοινωνικά δίκτυα και τους θεσμούς αλληλεγγύης. Συμβάλλει αποφασιστικά στην πράσινη και πολιτιστική επιχειρηματικότητα, αλλά και στην κοινωνική αλληλεγγύη. Αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και διαθέτει κοινά χαρακτηριστικά με άλλες μορφές κεφαλαίου, γιατί κάποιος μπορεί να επενδύσει σε αυτό προκειμένου να αποκομίσει οφέλη αργότερα.

Το Κοινωνικό Κεφάλαιο δεν είναι περιουσία μιας οργάνωσης, μιας επιχείρησης, της αγοράς ή του κράτους, παρόλο που όλοι μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία του. Είναι μια διαδικασία «εκ των κάτω» και αφορά πολίτες, ίδιας ή διαφορετικής καταγωγής και κουλτούρας, που συνδέονται

κοινωνικά και δημιουργούν δίκτυα και ενώσεις. Σύμφωνα με τον ορισμό της «Παγκόσμιας Τράπεζας», το κοινωνικό κεφάλαιο είναι η συνεκτική «κόλλα» που κρατά δεμένες τις κοινωνίες. Είναι ζήτημα κοινωνικοποίησης, εμπιστοσύνης και συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο, αλλά και ικανότητα για καινοτόμες πολιτικές επενδύσεων που πηγαίνουν την κοινωνία μπροστά, περιλαμβάνοντας όλο το πλέγμα σχέσεων, θεσμών και κανόνων που διαμορφώνουν την ποιότητα των κοινωνικών αλληλοσυσχετίσεων και ωφελειών και έχει την ίδια βαρύτητα με το οικονομικό, το φυσικό ή το ανθρώπινο κεφάλαιο, σε ένα κόσμο με ορθολογική οικονομική θεώρηση.

Επίσης, το κοινωνικό κεφάλαιο ενώ ανήκει στην μικροοικονομία, επηρεάζει ακόμη και μακροοικονομικούς συντελεστές. Επομένως το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να μετρηθεί, και παράλληλα μπορούν να υπολογιστούν τα οφέλη που συνεπάγεται. Μπορεί να θεωρηθεί ως μια έννοια σύμφυτη με την κοινωνική δομή, που διευκολύνει την ατομική δράση και τη νοηματοδοτεί στο κοινωνικό πλαίσιο. Παράλληλα, το κοινωνικό κεφάλαιο απαρτίζεται από επικαλυπτόμενα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία διαθέτουν κοινές αξίες, εμπιστοσύνη και κοινά κριτήρια αποφάσεων.

Κοινωνική εμπιστοσύνη – το κοινωφελές επιχειρείν

Αναζητώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κοινωνικού κεφαλαίου και της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το κριτήριο της εμπιστοσύνης είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι κοινοτήτων χωρίς συνοχή. Σε δίκτυα με υψηλό επίπεδο κοινωνικού κεφαλαίου επικρατεί η αρχή της αμοιβαιότητας και της αλληλεγγύης που συμβάλλει στην ατομική ευημερία, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες έχουν ευχερέστερη πρόσβαση στην πληροφορία ή άλλους πόρους, οι οποίοι αυξάνουν τις ευκαιρίες ατομικής ολοκλήρωσης. Υπό αυτή την έννοια, υπάρχουν τρεις βασικές παράμετροι οι οποίες μεγιστοποιούν το κοινωνικό κεφάλαιο:

1. Η εμπιστοσύνη, η οποία οικοδομείται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των μελών θα διεκπεραιωθούν ομαλά.
2. Η πληροφορία, η οποία διοχετεύεται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και τις κανονιστικές ρυθμίσεις και κυρώσεις που επιβάλλονται στα μέλη των δικτύων.
3. Η συνεργασία, την οποία εξασφαλίζουν οι ανθρώπινες κοινότητες.

Παρόλο που το κοινωνικό κεφάλαιο διαθέτει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις άλλες μορφές κεφαλαίου, είναι ριζικά διαφορετικό, κατά την άποψη ότι η δημιουργία του προϋποθέτει αλληλοεπίδραση μεταξύ μιας μεγάλης ομάδας ανθρώπων. Η σχετική βιβλιογραφία έχει καταδείξει ότι πρόκειται για μια περίπλοκη διαδικασία που επηρεάζεται από ιστορικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς

και πολιτισμικούς παράγοντες, καθώς και από το κυρίαρχο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης. Το Κοινωνικό Κεφάλαιο αυξάνει, όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται σε εθελοντικές οργανώσεις και όταν επικοινωνούν μεταξύ τους. Αυτό επιτυγχάνεται με:

- Εθελοντική συμμετοχή σε δίκτυα, ατόμων ή ομάδων, στη βάση της ισότητας των μελών. Το κοινωνικό κεφάλαιο αφορά οριζόντιες σχέσεις μεταξύ των μελών της κοινότητας και της οικογένειας, αλλά και κάθετες μεταξύ των κοινοτήτων και των διαφόρων θεσμών και φορέων και κυβερνητικών. Έχει άλλωστε αναπτυχθεί και σχετική θεωρία, γνωστή ως «Θεωρία των Δικτύων».
- Αμοιβαιότητα: Τα άτομα παρέχουν υπηρεσίες στους άλλους ή ενεργούν προς όφελος άλλων με προσωπικό κόστος, προσδοκώντας, γενικώς και αορίστως, ότι θα υπάρξει ανταπόδοση σε κάποιο απροσδιόριστο χρόνο στο μέλλον, όταν οι ίδιοι θα το χρειάζονται. Δημιουργείται, δηλαδή, ένας συνδυασμός βραχυπρόθεσμου αλτρουισμού και μακροπρόθεσμου συμφέροντος.
- Εμπιστοσύνη: Η εμπιστοσύνη επιτρέπει την ανάληψη ρίσκου, όταν υπάρχει η πεποίθηση ότι οι άλλοι θα αντιδράσουν θετικά και υποστηρικτικά ή τουλάχιστον δεν θα υπονομεύσουν την πρωτοβουλία. Η εμπιστοσύνη είναι εξαιρετικά σημαντική ακόμη και στο επίπεδο του κράτους, όπου όσο μεγαλύτερη κοινωνική συναίνεση υπάρχει, δηλαδή μεγαλύτερη εμπιστοσύνη μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, τόσο μεγαλύτερη η πρόοδος της χώρας.
- Κανόνες (νόρμες): Συνήθως είναι άγραφοι αλλά κατανοητοί κοινωνικοί κανόνες και αρχές που παρέχουν το πλαίσιο για ανεπίσημο κοινωνικό έλεγχο, χωρίς την προσφυγή σε θεσμικές διαδικασίες επιβολής κυρώσεων. Πολλοί υποστηρίζουν ότι, όπου υπάρχει ισχυρό κοινωνικό κεφάλαιο, εκεί η εγκληματικότητα καθώς και η ανάγκη για αστυνόμευση είναι χαμηλή.
- Κοινότητα: Το συνδυασμένο αποτέλεσμα της εμπιστοσύνης, των δικτύων, των κανόνων και της αμοιβαιότητας δημιουργεί μια ισχυρή κοινότητα, ικανή να απομακρύνει τον κίνδυνο οποιουδήποτε επίδοξου οπορτουνιστή, που θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί το κοινωνικό κεφάλαιο της κοινότητας, χωρίς ο ίδιος να έχει προσφέρει. Η κοινότητα δεν είναι ιδιοκτησία κανενός, αλλά αξιοποιείται από όλους. Μόνο όπου υπάρχει ένα ισχυρό έθος εμπιστοσύνης, αμοιβαιότητας και αποτελεσματικών κοινωνικών κυρώσεων εναντίον των παραβατών και των «εισβολέων», η κοινότητα μπορεί να διατηρηθεί στο διηνεκές προς όφελος όλων.
- Ανθρώπινο και Κοινωνικό Κεφάλαιο: Όπως έχουμε ήδη αναλύσει, το ανθρώπινο κεφάλαιο αντιπροσωπεύει πολύτιμους πόρους, όπως είναι η γνώση κι οι δεξιότητες, που εκπορεύονται από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εμπειρία. Μερικά είδη ανθρώπινου κεφαλαίου, όπως η ομαδική εργασία και η ικανότητα επικοινωνίας λειτουργούν υποστηρικτικά προς το κοινωνικό κεφάλαιο. Επομένως, επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο συμβάλλουν στην ανάπτυξη και των δύο τύπων κεφαλαίου.

Στην εξέταση του ρόλου του κοινωνικού κεφαλαίου είναι χρήσιμο να λάβουμε υπόψη τους τρεις βασικούς τύπους του κοινωνικού κεφαλαίου, όπως προσδιορίζονται από τους ειδικούς:

- Bonding: Οι δεσμοί μεταξύ μελών της οικογένειας, μελών ίδιας ομάδας, ή φίλων (Οι οικείοι).
- Bridging: Η γεφύρωση των διαφορών και η διάδραση μεταξύ διαφορετικών εθνοτικών ομάδων, ηλικιών, συνεργατών ή και κρατών. (Διαπολιτισμική συνεργασία).
- Linking: Η σύνδεση κι η κάθετη επικοινωνία μεταξύ διαφόρων και διαφορετικών κοινωνικών ή/και πολιτικών επιπέδων. (Πελατειακές σχέσεις).
- Η μεγάλη πρόκληση για την έρευνα και την θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου είναι ο εντοπισμός και η ανάδειξη των όρων και των προϋποθέσεων υπό τους οποίους μπορούν να αξιοποιηθούν οι πραγματικά πολλές θετικές πλευρές του και ταυτόχρονα να περιορισθούν ή να εξαλειφθούν οι αρνητικές, που άλλωστε είναι σημαντικά λιγότερες.

Εθελοντισμός ως παράμετρος συγκρότησης του κοινωνικού κεφαλαίου

Ο εθελοντισμός στην εποχή μας, ως βασικός συντελεστής δημιουργίας κοινωνικού κεφαλαίου, αποτελεί κλειδί της εναλλακτικής ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και της απασχόλησης, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία στην οικονομία.

Από τον πατριωτικό, φιλανθρωπικό και τοπικό εθελοντισμό, με τις μη χρηματικές ανταλλαγές, που κυριαρχούσε στις παλαιότερες γενιές, έχουμε περάσει σε ένα πολυδιάστατο-οικουμενικό, ανθρωπιστικό και οικολογικό εθελοντισμό, με αυτονομία δράσης από την αγορά και κράτος, που ωστόσο λειτουργεί συμπληρωματικά και καλύπτει τα κενά της οικονομίας.

Ο εθελοντισμός σήμερα δεν είναι μόνον συναίσθημα αλληλεγγύης, αλλά λογική διαδικασία με ανταποδοτικότητα, στα πλαίσια της κοινωνικής οικονομίας.

Δεν αναγνωρίζεται πλέον μόνο ως πράξη φιλανθρωπίας και αλληλεγγύης σε εκδηλώσεις εκτάκτου ανάγκης, όπως κυρίως συνέβαινε σε κοινωνίες του παρελθόντος, αλλά και ως θεσμική δραστηριότητα που παράγει και διαδίδει διαρκή αγαθά στον πολιτισμό, στο περιβάλλον και στην κοινωνική μέριμνα, ως χώρος που αναπτύσσει τους ανθρώπινους πόρους και συνθέτει και εμπλουτίζει το κοινωνικό κεφάλαιο.

Κοινωνικά δίκτυα – πώς συνδέονται με την κοινωνική οικονομία;

Συναφής προς τον όρο κοινωνικό κεφάλαιο είναι η έννοια των κοινωνικών δικτύων. Ως κοινωνικά δίκτυα μπορούν να οριστούν τα πολυδιάστατα συστήματα επικοινωνίας και διαμόρφωσης της ανθρώπινης πρακτικής και της

κοινωνικής ταυτότητας. Τα κοινωνικά δίκτυα ορίζονται άλλωστε και ως άθροισμα των προσωπικών επαφών, μέσω των οποίων το άτομο διατηρεί την κοινωνική του ταυτότητα, λαμβάνει συναισθηματική υποστήριξη, υλική ενίσχυση και συμμετοχή στις υπηρεσίες, έχει πρόσβαση στις πληροφορίες, δημιουργεί νέες κοινωνικές επαφές, αναπτύσσεται.

Οι εμπειρικές έρευνες επιβεβαιώνουν ότι, όσο μεγαλύτερο είναι ένα δίκτυο και όσο συχνότερη η επαφή των μελών του, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η βοήθεια που προσφέρουν, για παράδειγμα στην εξασφάλιση επαγγελματικών ευκαιριών και απασχόλησης στα μέλη τους, όταν το χρειάζονται.

Από την άλλη πλευρά, τα κοινωνικά δίκτυα μεταφέρουν σημαντικές πληροφορίες τόσο στους εργαζόμενους όσο και στις επιχειρήσεις, αυξάνοντας την παραγωγικότητα. Σημαντική, λοιπόν, επίδραση στην εξεύρεση εργασίας σε μια περιοχή παίζει το κοινωνικό κεφάλαιο, εφόσον αλληλεπιδρά με τα κοινωνικά δίκτυα.

Η ενίσχυση του κοινωνικού κεφαλαίου συσχετίζεται άμεσα με τη συμμετοχή στα κοινά και τα κοινωνικά δίκτυα είναι οι νέες μορφές οργάνωσης, που εξασφαλίζουν ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, αλλά και στις παραγωγικές και οικονομικές λειτουργίες της κοινωνίας.

Τα δίκτυα με κοινωνική αποστολή έχουν τις ακόλουθες ιδιότητες:

- Μειώνουν το κόστος συναλλαγών.
- Λειτουργούν ως ταμειυτήρες κοινωνικού κεφαλαίου.
- Λειτουργούν ως προπομπός της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας.
- Τα οριζόντια δίκτυα λειτουργούν υπέρ της κοινωνικοποίησης της γνώσης και της τεχνογνωσίας.
- Συμβάλλουν στον εκδημοκρατισμό της πληροφορίας και της ενέργειας.
- Κατευθύνουν τις επενδύσεις προς την περιφέρεια και τους κοινωνικά αναγκαίους σκοπούς.
- Συγκροτούν Κοινωνικό Κεφάλαιο σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Μορφές κοινωνικών δικτύων

Καθώς η διείσδυση του διαδικτύου γίνεται όλο και μεγαλύτερη, τα διαδικτυακά κοινωνικά δίκτυα γίνονται κι αυτά με τη σειρά τους, όλο και πιο δημοφιλή, καθώς αποτελούν μια ευρύτατη πλατφόρμα επικοινωνίας. Ήδη τον τελευταίο καιρό, τα κοινωνικά δίκτυα Facebook, Twitter κ.ά. αναπτύσσονται ταχέως και όχι μόνο από ανθρώπους που αναζητούν την κοινωνικοποίηση, αλλά από όλους, ανεβάζοντας διαρκώς τον μέσο όρο ηλικίας των χρηστών. Όμως, η κοινωνικοποίηση σε τοπικό επίπεδο έρχεται σε συνδυασμό με πιο παραδοσιακά μέσα, όπως είναι τα καταστήματα της γειτονιάς ή τα στέκια της παρέας. Όμως, τα κοινωνικά και επικοινωνιακά δίκτυα, προϋπήρξαν των τεχνολογικών δικτύων, έστω και αν ιστορικά δεν τα ονομάζαμε με τον παραπάνω όρο και σε κάθε

περίπτωση, λειτουργούσαν ενοποιητικά και συντονιστικά για κοινές διεκδικήσεις και όραμα.

Τα κοινωνικά δίκτυα με τη μορφή που τα αντιλαμβανόμαστε σήμερα αποτελούν μια online – διαδικτυακή συζήτηση, η οποία τρέφει τη σχέση, τη συμμετοχή και τη δικτύωση μεταξύ ατόμων. Τα κοινωνικά δίκτυα συνδέουν ομάδες ατόμων όχι μόνο κοινωνικά, αλλά και γεωγραφικά. Χάριν σ' αυτά, είναι εύκολο να μοιράσει κανείς τις ιδέες του, τις συμπάθειες και τις αντιπάθειές του με τον κόσμο γενικότερα ή με μια οικεία ομάδα ατόμων. Μπορεί να βρει φίλους ή να αναπτύξει επιχειρηματικές επαφές και να γίνει μέλος μιας κοινότητας. Επομένως, τα κοινωνικά δίκτυα δίνουν στα άτομα κάτι που τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης δεν μπορούσαν ποτέ να δώσουν, την ευκαιρία της δημιουργίας σχέσης και δικτύωσης με τους άλλους. Σήμερα, τα κοινωνικά δίκτυα έχουν καταστεί σημαντικά για την επικοινωνία και δεν μπορούν με κανέναν τρόπο να αγνοηθούν, αφού αποτελούν αναπόσπαστο πλέον κομμάτι της καθημερινότητας σχεδόν όλων των οργανώσεων. Μεγάλες και μικρές οργανώσεις πειραματίζονται καθημερινά με τα κοινωνικά δίκτυα αποσκοπώντας στην άντληση ή τη διάχυση ενημέρωσης, την προσέλκυση μελών κ.τ.λ. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στο έργο μιας οργάνωσης κι έχει αποδειχτεί ότι αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο δουλειάς.

Δεν θα πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι τα δίκτυα γενικά ως έννοια δεν είναι κάτι καινούργιο. Ακόμα κι η οικογένεια, δεν είναι τίποτα διαφορετικό από ένα δίκτυο με περισσότερο ή λιγότερο ισχυρούς δεσμούς, που κρατά τα μέλη της συσπειρωμένα σε έναν κοινό σκοπό και μια κοινή ιδεολογία. Υπήρχαν πάντοτε δίκτυα εξουσίας, είτε δίκτυα διεκδίκησης της εξουσίας, εθνικά δίκτυα, φυλετικά δίκτυα, εμπορικά, ακόμη και απελευθερωτικά ή θρησκευτικά δίκτυα.

Εδώ, όμως, δεν αναφερόμαστε στα παραδοσιακά δίκτυα, τα οποία είχαν και μια άλλη μορφή οργάνωσης: ιεραρχική, εξουσιαστική και διεκδικητική είτε για την κρατική εξουσία είτε κατά του κράτους. Δεν εξετάζουμε, δηλαδή, τα δίκτυα που κατέχουν και διεκδικούν άμεσα εξουσία και συγκροτούν ταξικά ή εθνικά συμφέροντα, αλλά τα δίκτυα κοινωνικής ευαισθησίας, με κίνητρο τον εθελοντισμό, το περιβάλλον και την κοινωνική αλληλεγγύη, που η διάδοσή τους είναι φαινόμενο αρκετά πρόσφατο στην ιστορία. Ένα φαινόμενο που συνδιαμορφώνεται από την απελευθέρωση ανθρώπινης ενέργειας, που φέρνουν οι νέες τεχνολογίες διαδραστικής επικοινωνίας, όπως είναι το διαδίκτυο και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Προσεγγίζουμε, λοιπόν, τα δίκτυα και την οριζόντια συνεργασία από τη σκοπιά του εθελοντισμού και της σύνθεσης του κοινωνικού κεφαλαίου.

Η κρίση εμπιστοσύνης, ως επακόλουθο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αναδεικνύει σήμερα με δυναμικό τρόπο τη σημασία των κοινωνικών δικτύων στην αντιμετώπιση αυτής της κοινωνικής ανισορροπίας, ιδιαίτερα μέσω της κοινωνικής οικονομίας, η οποία δημιουργεί νέες δυνατότητες απασχόλησης. Σαν επακόλουθο, τα κοινωνικά δίκτυα έχουν μια σειρά από θετικά αποτελέσματα, αφού συμβάλλουν στην κοινωνική αλληλεγγύη οικονομία και πρόνοια. Κύριο

αποτέλεσμα είναι η μείωση κόστους συναλλαγών, είτε μιλάμε για καταναλωτικά δίκτυα είτε για δίκτυα επικοινωνίας είτε ακόμη για δίκτυα διάχυσης της τεχνογνωσίας, αφού παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας μεταξύ κράτους και αγοράς, συνδυάζοντας τον εθελοντισμό με τη μη κερδοσκοπική επιχειρηματική δραστηριότητα.

Σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι η συμβολή των κοινωνικών δικτύων είναι καθοριστική, σχεδόν σε κάθε τομέα της ζωής, σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι σήμερα ονομάζουμε κοινωνικό δίκτυο εκείνο που παλιά ονομάζαμε απλά «γνωριμίες». Αν λοιπόν σε κάποιους από τους παλαιότερους ακούγεται ξένος ή εξωτικός ο όρος «κοινωνικό δίκτυο» ας αναλογιστούν ότι πάντα την καλύτερη δουλειά, την καλύτερη καριέρα, την καλύτερη αμοιβή, τον καλύτερο γάμο, την καλύτερη κοινωνική ανέλιξη την απολάμβαναν εκείνοι που είχαν τις καλύτερες «γνωριμίες». Η διαφορά βρίσκεται στο γεγονός ότι ενώ κάποτε οι «γνωριμίες» ήταν κλειστό προνόμιο συγκεκριμένης κοινωνικής και οικονομικής κλάσας, σήμερα η συμμετοχή στα κοινωνικά δίκτυα είναι ανοικτή σε όλους κι εξαρτάται μάλλον από τις προσωπικές δυνατότητες του καθενός, παρά από το κληρονομικό δικαίωμα. Η συγκρότηση και ο συντονισμός των περιφερειακών και θεματικών δικτύων είναι η μόνη ρεαλιστική πρόταση για την ενδυνάμωση της παρεμβατικότητας της κοινωνίας των πολιτών απέναντι σε ένα πολιτικό σύστημα που αδυνατεί να εγγυηθεί και να προάγει τις αξίες ζωής και το οικολογικό μέλλον της χώρας.

Η μεγάλη σημασία της οριζόντιας επικοινωνίας, συνεργασίας και δικτύωσης των χιλιάδων εθελοντικών οργανώσεων στην Ελλάδα είναι ένα ζήτημα που μόλις πρόσφατα έχει αρχίσει ν' αναδεικνύεται στο δημόσιο διάλογο.

Κοινωνικός ακτιβισμός – ένα παρακλάδι του εθελοντισμού

Πάντοτε στην ιστορία ο εθελοντισμός και ο ακτιβισμός, η έμπρακτη, δηλαδή, συμμετοχή στην άρση ή τη βελτίωση μιας κατάστασης ήταν η κινητήρια δύναμη αλλαγών και ριζικών ανατροπών. Διότι «κοινωνικός ακτιβισμός» σημαίνει, πρώτα απ' όλα, συνειδητοποίηση του αγώνα και της προσφοράς, ώστε να αλλάξει μια μη επιθυμητή κατάσταση. Σημαίνει ότι κάποιος είναι διατεθειμένος να επωμιστεί το κόστος αυτής της διαδικασίας, προσφέροντας είτε ελεύθερο χρόνο είτε χρήμα είτε τεχνογνωσία.

Σημαίνει, επίσης, εξειδικευμένη γνώση και βούληση για το πώς αλλάζουν τα πράγματα. Και είναι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπίσει μία κοινωνία τις κατεστημένες νοοτροπίες και τη διαφθορά της γραφειοκρατίας. Σημαίνει, ακόμα, ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη, αλλά και πάλη για να εκφραστούν. Υπό αυτή την έννοια, μπορεί να γίνει κινητοποίηση των ανθρώπινων πόρων για τις καλές πρακτικές και να επιτευχθεί η βέλτιστη αξιοποίησή τους κάτω από τον αυστηρό κοινωνικό έλεγχο. Διότι μόνο ένας έλεγχος μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικός. Κι αυτός δεν είναι ούτε ο

αστυνομικός, ούτε ο νομικίστικος έλεγχος των δημοσίων υπαλλήλων. Ο πιο ουσιαστικός έλεγχος είναι ο ηθικός και κοινωνικός έλεγχος των πολιτών, που δεν αφήνει περιθώρια διαφυγής σε παρακμιακές λειτουργίες.

Ο εθελοντικός και ο κοινωνικός ακτιβισμός σε αυτή την περίπτωση μπορούν να προκαλέσουν την αντιστροφή της φθίνουσας πορείας των δημόσιων πραγμάτων. Μπορούν να αφυπνίσουν και να ενεργοποιήσουν την κοινωνία δημιουργικά. Ιστορικά αυτό έχει αποδειχθεί. Μετά από περιόδους μεγάλης παρακμής και κρίσης, η κινητοποίηση της κοινωνίας και ο εθελοντισμός, με την μορφή του πατριωτισμού ή άλλων μορφών, προκάλεσε μία νέα δημιουργική περίοδο. Στη σημερινή συγκυρία, δε λείπουν οι πόροι - φυσικοί, υλικοί και ανθρώπινοι. Λείπει η δημιουργική τους αξιοποίηση.

Είναι προφανές ότι ο κοινωνικός ακτιβισμός, που γίνεται με πρωτοβουλία των ίδιων των πολιτών, προϋποθέτει την ανοιχτή κοινωνία και όχι τα κλειστά, ολιγαρχικά πολιτικά συστήματα, που απαγορεύουν τις πρωτοβουλίες των πολιτών. Και η ανοιχτή κοινωνία κατακτιέται, διευρύνεται και γίνεται πιο ανεκτική και αλληλέγγυα μέσα από την ελεύθερη δράση των κοινωνικών ακτιβιστών. Μέσα από τη δυνατότητα οριζόντιας οργάνωσης και επικοινωνίας, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διακρατικό επίπεδο. Και θα πρέπει να παραδεχτούμε είτε το έχουμε συνειδητοποιήσει είτε όχι ότι λειτουργούμε μέσα στους θεσμούς μιας διακρατικής οντότητας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα κινήματα και οι εκστρατείες αλληλεγγύης δε γίνεται να έχουν εθνικά σύνορα. Μπορεί να εστιάζονται εκεί που υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη, αλλά η αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών διαφορετικών χωρών είναι κίνηση προς τα εμπρός. Κι εδώ πρέπει να θυμίσουμε ότι τα μεγαλύτερα κινήματα αλληλεγγύης είχαν κάποτε διεθνή χαρακτήρα. Ο κοινωνικός ακτιβισμός είναι μεταξύ άλλων και μια βασική παράμετρος της συμμετοχικής δημοκρατίας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η αλληλεπίδραση του κοινωνικού ακτιβισμού με την κοινωνική οικονομία και τη μέγιστη αξιοποίηση της δημιουργικότητας των πολιτών, δημιουργεί νέες ευκαιρίες για κοινωνικές επιχειρήσεις, αυτοαπασχόληση, αλληλέγγυο εμπόριο και επομένως συμβάλλει στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Οι ιδεολογίες μπορούν να «σπρώξουν» τα πράγματα μπροστά, να βελτιώσουν τις συνθήκες ή να οδηγήσουν στην οπισθοδρόμηση. Οι ιδεολογίες επιδρούν, θα λέγαμε καταλυτικά, όπως και οι τεχνολογίες, στην εξέλιξη μιας κοινωνίας. Η ιδεολογική προσέγγιση έχει σχέση με την οργανωτική κουλτούρα μιας Πολιτείας. Και η οργανωτική κουλτούρα έχει σχέση με τη βέλτιστη ή μη αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων. Μία παρακμιακή καταναλωτική κουλτούρα οδηγεί αναπόφευκτα στην υποβάθμιση των ανθρώπινων πόρων και αυτό ακριβώς υφιστάμεθα σήμερα. Μία οργανωτική κουλτούρα με παραγωγικές και δημιουργικές αξίες είναι το ζητούμενο για την επανεκκίνηση όχι μόνο της οικονομίας, αλλά και της κοινωνικής ανάπτυξης. Αυτά τα ζητήματα τα θέτει επί τάπητος ο κοινωνικός ακτιβισμός.

Ο κοινωνικός ακτιβισμός που γίνεται με πρωτοβουλία των ίδιων των πολιτών προϋποθέτει την ανοιχτή κοινωνία και όχι τα κλειστά, ολιγαρχικά πολιτικά

συστήματα, που απαγορεύουν τις πρωτοβουλίες των πολιτών. Και η ανοιχτή κοινωνία κατακτιέται, διευρύνεται και γίνεται πιο ανεκτική και αλληλέγγυα μέσα από την ελεύθερη δράση των κοινωνικών ακτιβιστών. Μέσα από τη δυνατότητα οριζόντιας οργάνωσης και επικοινωνίας όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διακρατικό επίπεδο.

Δια βίου μάθηση και διαχείριση γνώσης – ορισμός

Η δια βίου μάθηση συνδέεται με την Κοινωνική Οικονομία από την άποψη ότι η πολυπλοκότητα του αντικειμένου απαιτεί διαρκή επιμόρφωση και συνειδητοποίηση των θεσμικών κανόνων μέσα στους οποίους λειτουργεί.

Καταρχάς, θα πρέπει να ορίσουμε ότι η «δια βίου μάθηση» είναι μία μακροχρόνια διαδικασία, που ξεκινάει από τη γέννηση του ανθρώπου και συνεχίζει σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Υπό αυτή την έννοια, δια βίου μάθηση δεν είναι ούτε τα Ι.Ε.Κ. ούτε τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Δεν ταυτίζεται με την σχολική μάθηση, αλλά είναι μια ξεχωριστή διαδικασία, που συνδυάζεται περισσότερο με τη μάθηση μέσα από την εργασία ή και τον εθελοντισμό. Αυτό που συμβαίνει στην Ελλάδα είναι μια διαστροφή του όρου και της πρακτικής της διεργασίας σχετικά με τη δια βίου μάθηση.

Ο επίσημος ορισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την δια βίου μάθηση αναφέρει: *«Κάθε μαθησιακή δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εφοδίων, στο πλαίσιο μιας προσωπικής, κοινωνικής οπτικής και/ή μιας οπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση»* (European Commission, Com (2001) 678).

Από φιλοσοφική άποψη, ο όρος “δια βίου μάθηση” αναφέρεται σε μια φιλοσοφική αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση θεωρείται ως το πιο κατάλληλο και αστείρευτο μέσο για διαρκή προσωπική βελτίωση και επαγγελματική εξέλιξη. Ο όρος αυτός καλύπτει κυρίως τη βιωματική μάθηση στην εργασία, τον πολιτισμό, καθώς και τη συμμετοχή στη συλλογική δημιουργία στα κοινά, στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών αλλά και την άσκηση στην τέχνη και τον εθελοντισμό.

Στη σύγχρονη πρακτική, ενώ η δια βίου μάθηση εκθειάζεται, στην ουσία ακυρώνεται από ένα γραφειοκρατικό σύστημα με «κούφια» πτυχία. Επιπροσθέτως, ενώ εξελίσσεται τα τελευταία 20 χρόνια στη χώρα μας, δεν έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα διότι εκτρέπεται από τον πραγματικό της στόχο που είναι η δια βίου μάθηση μέσα από την εργασία και όχι σε κάποιο σχολείο αποκομμένο από την παραγωγή. Η διαστροφή βρίσκεται ακριβώς στο γεγονός ότι η δια βίου μάθηση γίνεται στα δημόσια σχολεία, ενώ θα έπρεπε ρητά να απαγορεύεται να γίνεται σε αυτά. Η εκτροπή είναι προκλητική και σκόπιμη για να εξυπηρετηθούν συγκεκριμένα συμφέροντα από τη διάθεση των πόρων. Αυτή η γενιά προεΐσπραξε τα χρήματα της επόμενης γενιάς, κάτι που είναι μια πρωτοφανής ιστορική απάτη. Οι πόροι για τη δια βίου μάθηση, λοιπόν, «πετιούνται» στη μαύρη τρύπα ενός αδηφάγου δημόσιου εκπαιδευτικού

συστήματος που, στους τομείς τουλάχιστον των οικονομικών και της διοίκησης, κατασκευάζει πτυχία χωρίς αντίκρισμα στην πραγματική οικονομία.

Αντίθετα, η δια βίου μάθηση δύναται να εφαρμοστεί σε πολυπληθείς τομείς: π.χ. ως μάθηση στην επιχειρηματικότητα, στην συνεργατική οργάνωση, σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες όπου πραγματικά υπάρχει ανάγκη, στην παραγωγικότητα, στη δικτύωση, στην υγιεινή διατροφή, στα ζητήματα της πόλης και το περιβάλλον, στην κηποτεχνική, στη μαγειρική, στη διαδικασία e-learning, στη δημοσιογραφία πολιτών, καθώς και σε πολλούς άλλους τομείς.

Η δια βίου μάθηση μπορεί να προσφέρει βιωματική μάθηση στο χώρο της δράσης και της δουλειάς και σε σχέση με την παραγωγή αγαθών. Δηλαδή, μαθαίνω παράγοντας κάτι χειροπιαστά και όχι αποκτώντας θεωρητικές, ακαδημαϊκές και μόνον γνώσεις, οι οποίες ασφαλώς έχουν την αξία τους, αλλά δεν είναι δυνατόν να εμπεδωθούν χωρίς την πρακτική εφαρμογή. Πολλά Πανεπιστήμια στο εξωτερικό αναγνωρίζουν αυτή την ανάγκη και απαιτούν από τους φοιτητές την παράλληλη πρακτική άσκηση. Αυτό όμως δεν υποκαθιστά την ανάγκη της δια βίου μάθησης, που όπως είπαμε, είναι μια μακροχρόνια διαδικασία εφόρου ζωής, με πρακτική εμπειρία. Σε ότι αφορά μάλιστα την πόλη και τον Δήμο, οι αρχαίοι έλεγαν: Η πόλις είναι το σχολείο. Ακόμη και οι τοίχοι της πόλης διδάσκουν. Δηλαδή, η δια βίου μάθηση γίνεται μέσα στην πόλη, στις λειτουργίες της πόλης, στις διαβουλεύσεις και την συμμετοχή στα κοινά. Η τεχνική κατάρτιση γίνεται στα εργαστήρια παραγωγής και τα εργοτάξια και η άσκηση επιτηδευμάτων στις επιχειρήσεις που παράγουν και αναπαράγουν προϊόντα.

Πώς εφαρμόζεται η δια βίου μάθηση στην αγορά εργασίας

Στο σύγχρονο κόσμο, δεν υπάρχουν απεριόριστες προσφερόμενες θέσεις εργασίας, ούτε αυτές προκύπτουν αυθόρμητα, ούτε μπορεί να τις δημιουργήσει απεριόριστα το κράτος. Για το λόγο αυτό, παρουσιάζεται η διόγκωση του φαινομένου της ανεργίας, που λογικά προκύπτει από τον περιορισμό της προσφοράς εργασίας και την ταυτόχρονη αύξηση της ζήτησης. Έτσι, είναι προφανές ότι οι θέσεις εργασίας δημιουργούνται από τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα, την οποία ούτε το κράτος μπορεί να επεκτείνει, αλλά ούτε και ο ιδιωτικός τομέας, πέραν των ορίων εκείνων που επιτρέπουν σε μια επιχείρηση τη βιωσιμότητα. Σε κάθε περίπτωση, η βιωσιμότητα μιας επιχείρησης προϋποθέτει ένα ποσοστό κέρδους, ενώ για το κράτος προϋπόθεση της βιωσιμότητας είναι να μην υπάρχει ζημία. Πώς μπορούν να δημιουργηθούν όμως θέσεις εργασίας πέραν αυτών των ορίων;

Αν συγκρίνουμε τι είχε η Αρχαία Αθήνα και τι έχουμε σήμερα, από την πλευρά της λειτουργίας και κουλτούρας του τότε με τις τεχνολογίες του σήμερα, θα διαπιστώσουμε το εξής παράδοξο: να θαυμάζουμε την ποιότητα των έργων και την ποιότητα ζωής στην αρχαία Αθήνα, χωρίς τα εξελιγμένα τεχνολογικά και μηχανικά μέσα που διαθέτουμε σήμερα. Αυτό και μόνο θα πρέπει να μας

προβληματίζει για την σχέση της επιστήμης με την φιλοσοφία και τον τρόπο ζωής. Πολύ απλά, θα λέγαμε ότι στην εποχή μας έχουμε εξελιγμένη επιστήμη και στην Αρχαία Αθήνα μοναδικά ανεπτυγμένη φιλοσοφία, που καθόριζε και τους θεσμούς της πόλης. Αν συνδυάσουμε λοιπόν τα εξελιγμένα τεχνολογικά μέσα με την έξυπνη διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων και μια πιο φιλοσοφημένη στάση ζωής σε σχέση με την κατανάλωση, τις αξίες ζωής και την αντίθεση πλούτος- φτώχεια, σίγουρα μπορούμε να διεκδικήσουμε μια καλύτερη ποιότητα ζωής σε επάρκεια, μέσα από την κατανομή του παραγόμενου πλούτου, δίνοντας περισσότερη σημασία στο πνευματικό πλούτο της πόλης, που εξίσου καθορίζει την ποιότητα ζωής σε όλα τα επίπεδα. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε την ουσιαστική συσχέτιση της αξιοποίησης των ανθρωπίνων πόρων με τη διαχείριση της γνώσης, που δεν είναι μόνο η επιστήμη και η τεχνολογία, αλλά και η φιλοσοφική στάση ζωής των πολιτών σε προτεραιότητες και αξίες και η συμμετοχή τους για τα κοινά αγαθά της πόλης.

Η αποτελεσματικότητα προϋποθέτει οργανωμένη έκφραση μέσα από τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, συμβούλια της γειτονιάς, κοινωνικές δομές του Δήμου και, αν θέλουμε να πάμε λίγο πιο μακριά, μπορούμε να μιλάμε για τις σύγχρονες «εκκλησίες του Δήμου». Δηλαδή, τοπικές συνελεύσεις διαβούλευσης, στο πλαίσιο της συμμετοχικής δημοκρατίας, που μπορούν να επισημαίνουν προβλήματα και να αναλαμβάνουν ευθύνες για την επίλυσή τους. Επίσης, μια άλλη μορφή έξυπνης διαχείρισης της γνώσης είναι η δημιουργία και η εξέλιξη των «θεσμών αλληλεγγύης» και η αξιοποίησή τους στην προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας. Δηλαδή, δημιουργία επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων.

Ο υπεύθυνος και οργανωμένος πολίτης στη πόλη του καλείται να γίνει συν-δημιουργός με την Τοπική Αυτοδιοίκηση τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών. Όχι με αποκλειστικό κίνητρο το κέρδος, αλλά την διεκδίκηση της ποιότητας ζωής και την αντιμετώπιση της φτώχειας. Και σε αυτό το επίπεδο υπάρχουν πολύ καλύτερες τεχνολογικές και υλικές προϋποθέσεις από ότι υπήρχαν στην Αρχαία Αθήνα, όπου οι πολίτες ήταν συν-δημιουργοί της πόλης τους.

Κοινωνική οικονομία ως παγκόσμιο φαινόμενο

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70, σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, απλώνεται μια σημαντική ανάπτυξη του “κοινωνικού ακτιβισμού”, της “αυτο-οργάνωσης”, της κινητοποίησης και ενεργοποίησης πολιτών με κοινό παρανομαστή την ανάπτυξη δράσεων, που διαμορφώνουν νέους θεσμούς αλληλεγγύης, που με τη σειρά τους αυτοί οι θεσμοί οδηγούν στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας.

Ο τομέας αυτός, με οποιοδήποτε όνομα κι αν αποκαλείται – τρίτος τομέας ή τομέας αλληλέγγυας κοινωνικής οικονομίας ή μη κερδοσκοπικός τομέας – έχει το ίδιο κοινωνικό αποτέλεσμα. Εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο υλοποιούν την αλληλέγγυα οικονομία. Εργάζονται και καταναλώνουν για την

ευημερία των ιδίων και των συνανθρώπων τους και όχι για το κέρδος. Πραγματοποιούν, δηλαδή, αυτό που έχει σημασία για την αλληλέγγυα οικονομία, τη δημιουργία ικανοποιητικών οικονομικών συνθηκών για όλους τους ανθρώπους. Οι κυβερνήσεις και τα κράτη παρακολουθούν αυτή τη διαδικασία, άλλοτε την εμποδίζουν θεσμικά και άλλοτε την ενσωματώνουν στην πολιτική κοινωνικής πρόνοιας.

Τα τοπικά συστήματα ανταλλαγής υπηρεσιών και προϊόντων (Local Exchange Trading Systems, LETS) είναι μια μορφή συναλλαγής τέτοια, κατά την οποία ανταλλάσσονται προϊόντα χωρίς να παράγεται κέρδος, βοηθώντας έτσι τις τοπικές κοινωνίες να αναπνεύσουν, να ζήσουν και να αναπτυχθούν μέσα σε δύσκολες οικονομικά εποχές. Είναι με λίγα λόγια ένας τρόπος να ζεις και να εργάζεσαι χωρίς χρήματα. Τα συστήματα μη-χρηματικών ανταλλαγών απλώνονται σε όλο τον κόσμο. Η ανταλλαγή των υπηρεσιών είναι ισότιμη. Το νόμισμα μπορεί π.χ. να είναι ο χρόνος. Η μία ώρα νομικών συμβουλών ισούται με μία ώρα κηπουρικής. Όλες οι υπηρεσίες «ξεπληρώνονται». Υπάρχει μία κεντρική μονάδα που χρεώνει και πιστώνει το λογαριασμό χρόνου κάθε μέλους, όπως μια τράπεζα κρατάει λογαριασμό των αναλήψεων και καταθέσεων. Η ανταλλαγή δεν γίνεται πάντα μέσα στην εβδομάδα, αλλά μέσα σε ένα εξάμηνο. Κάποια άτομα αποθηκεύουν χρόνο και για το μέλλον.

Τα προϊόντα που ανταλλάσσονται μέσω των Τοπικών Συστημάτων Ανταλλακτικού Εμπορίου ποικίλλουν, ανάλογα με την περιοχή όπου λειτουργεί το σύστημα και τα μέλη που συμμετέχουν. Βιολογικά προϊόντα από τις αυλές των σπιτιών, μαθήματα ξένων γλωσσών ή μουσικής, συνεργεία αυτοκινήτων ή επιδιορθώσεις ηλεκτρικών συσκευών, μεταποιήσεις ρούχων, ιατρικές ή οδοντιατρικές υπηρεσίες, οικιακές εργασίες, φροντίδα παιδιών, αλλά και ερμηνεία αστρολογικού χάρτη ή μαθήματα γιόγκα, είναι κάποιες από τις προσφορές που μπορεί να συναντήσει κανείς σε καταλόγους προσφοράς των Συστημάτων αυτών.

Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτή η τάση και φορά των πραγμάτων δεν αφήνει πλέον αδιάφορες τις κυβερνήσεις, καθώς η ανθρωπιστική κρίση σε πολλές χώρες κτυπάει την πόρτα. Από την άλλη μεριά, οι δραστηριότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων, που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, πολιτιστικών, πολιτισμικών και ουμανιστικών αναγκών, προάσπισης ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων, επεκτείνονται. Ο ρόλος αυτός πρέπει να αναγνωρισθεί από τις κυβερνήσεις και υπερκυβερνητικούς οργανισμούς, καθώς και ο ρόλος των συνεταιρισμών και των συνεταιριζομένων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα σ' αυτό το κλίμα έχει αναγνωρίσει αυτό το ρόλο των οργανώσεων της Κοινωνίας Πολιτών και τη σημασία της κοινωνικής οικονομίας και την έχει ενσωματώσει στις πολιτικές της, ενώ ένα σημαντικό μέρος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου επενδύεται σ' αυτό το σκοπό με τα γνωστά προγράμματα κοινωφελούς εργασίας και καταπολέμησης της φτώχειας.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών έχει ακόμη περισσότερο αναδείξει τη σημασία της κοινωνικής οικονομίας και όλα τα προγράμματα καταπολέμησης

της φτώχειας αντιμετωπίζονται πλέον με όρους οργάνωσης κοινωνικών επιχειρήσεων. Οι θεσμοί ωστόσο για την ορθολογική και αποτελεσματική διάθεση αυτών των πόρων δεν είναι πάντα αξιόπιστοι. Έτσι, μπροστά στην πρωτόγνωρη παγκόσμια απειλή της διογκούμενης φτώχειας, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας, πολλά προγράμματα, ενώ περιέχουν δράσεις κοινωνικής οικονομίας, καταλήγουν να τα διαχειρίζονται, όχι πάντα με διαφανή τρόπο, οι διευθυντικές και οικονομικές ελίτ.



Από την άλλη πλευρά, οι ίδιες οι κοινωνίες, έχοντας ν' αντιμετωπίσουν την λεηλασία του μέλλοντος, ολόκληρη τη βιόσφαιρα που "δυσφορεί" από την κλιματική αλλαγή και εκπέμπει σήματα κινδύνου προς όλους, συνειδητοποιούν βαθμιαία ότι το μόνο αντίδοτο στην υπεράντληση φυσικών πόρων και την υποβάθμιση των ανθρώπινων πόρων είναι η ανάπτυξη μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας με σεβασμό στο περιβάλλον, τον περιορισμό της αλόγιστης κατανάλωσης και την συμμετοχική οικολογία.

Αυτή η συνειδητοποίηση σε παγκόσμιο επίπεδο των αρνητικών συνθηκών έφερε σε επαφή αυθόρμητα κινήματα από όλο τον κόσμο και προσπάθειες για τη δημιουργία μίας διαφορετικής οικονομίας. Υπάρχει κατεύθυνση ενός ευρύτερου οράματος για την κοινωνία, που θα προωθεί την επέκταση της δυναμικής της αλληλεγγύης. Αμφισβητείται, πλέον, το σύνολο του υφιστάμενου αναπτυξιακού

μοντέλου, όταν το 80% των ανθρώπων, παγκοσμίως, ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, με λιγότερο από 10\$ την ημέρα. Έτσι, η αντιμετώπιση της φτώχειας και η οικονομική μεγέθυνση αποτελούν δύο έννοιες οι οποίες δε συμβαδίζουν πάντοτε. Ενδέχεται να έχουμε ανάπτυξη σε κάποιους τομείς, ακόμη και υπερανάπτυξη και ταυτόχρονα να έχουμε φτώχεια. Κι αυτό το μοντέλο πρέπει να διαφοροποιηθεί από τα κάτω και από μέσα, αφού δεν το αντιλαμβάνονται οι κυβερνήσεις.

Αλλωστε, η μεγάλη ανάπτυξη των τελευταίων 30 ετών έφερε διόγκωση της παγκόσμιας φτώχειας. Παρόλα τα τεχνολογικά μέσα τα οποία διευκολύνουν τον άνθρωπο, μειώνοντας τον κόπο και πολλαπλασιάζοντας την παραγωγή, η συγκέντρωση του πλούτου σε λίγα χέρια περιόρισε την ανάπτυξη στο χαμηλό, πολλές φορές, τοπικό επίπεδο, και την αλληλέγγυα οικονομία, που υπήρχε παραδοσιακά στις τοπικές κοινωνίες. Εξαφάνισε τοπικούς πόρους και έσυρε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια.

Παραδοσιακές αγροτικές κοινωνίες αγωνίζονταν να επιβιώσουν. Σήμερα, υπάρχουν περιοχές όπου μετά από μία βίαιη εκβιομηχάνιση και στα πλαίσια του παγκόσμιου ανταγωνισμού καταλήγουν στην ανεργία και έχουν χάσει τις πατρογονικές τους εστίες των αγροτικών καλλιεργειών, με αποτέλεσμα να έχουμε αυτή την τεράστια διόγκωση των νεόπτωχων στα μεγάλα αστικά κέντρα. Επομένως, ανάπτυξη δε σημαίνει καταπολέμηση της φτώχειας.

Η κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη

Η κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη αντιπροσωπεύει ήδη το 10% των επιχειρήσεων με περίπου 11 εκατομμύρια εργαζομένους. Υπάρχουν εξαιρετικά επιτυχημένα παραδείγματα σε πολλούς και διάφορους τομείς της οικονομίας, γεγονός που αποδεικνύει τις μεγάλες δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας να αποτελέσει ένα ουσιαστικό αντίβαρο ανάμεσα στις κλασικές επιλογές του κρατισμού και του ιδιωτικού τομέα με μονοδιάστατο στόχο τη μεγιστοποίηση των εταιρικών κερδών και ταυτόχρονα να αντιμετωπίσει το εκρηκτικό πρόβλημα της ανεργίας και της διάλυσης της κοινωνικής συνοχής.

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις των 800 εκατ. μελών παρέχουν πάνω από 100 εκατ. θέσεις εργασίας, 20% περισσότερες θέσεις από αυτές που προσφέρουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις. Ενδεικτικό είναι ότι το 2009, παρά την ύφεση, οι 300 μεγαλύτερες συνεταιριστικές επιχειρήσεις στον κόσμο παρουσίασαν αύξηση στην ανάπτυξή τους κατά 14%, με κύκλο εργασιών περίπου 1,1 τρις δολάρια, ενώ το 2011 οι επιχειρήσεις αυτές παρουσίασαν αύξηση του κύκλου εργασιών τους στα 1,6 τρις δολάρια, ικανοποιώντας ταυτόχρονα και τις κοινωνικές ανάγκες των μελών τους.

Χώρες με έντονη συνεταιριστική δράση, όπως η Φινλανδία (το 62% του πληθυσμού είναι μέλη συνεταιρισμών), η Σουηδία, ο Καναδάς (40% του πληθυσμού είναι μέλη συνεταιρισμών) και η Ισπανία που έχει μακρά παράδοση στο συνεταιρίζεσθαι (21,6% των θέσεων εργασίας της χώρας προέρχεται από

συνεταιριστικές επιχειρήσεις), εδώ και κάποια χρόνια έχουν καθιερώσει το θεσμό των Κέντρων Υποστήριξης Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων, των οποίων η αποστολή είναι να ενημερώνουν, να εκπαιδεύουν και να βοηθήσουν τους υποψήφιους κοινωνικούς επιχειρηματίες στα πρώτα τους βήματα.

Δεν είναι, επίσης, τυχαίο ότι οι πιο επιτυχημένες και σταθερές οικονομίες παγκοσμίως συμβαίνει να είναι και οι περισσότερο αναπτυγμένες συνεταιριστικά οικονομίες στον κόσμο. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία και η Ισπανία, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις φαίνεται να έχουν σχετικά υψηλότερες επιδόσεις, ενώ είναι πιο ανθεκτικές και σημαντικά σταθερότερες από άλλες μορφές επιχειρήσεων σε περιόδους κρίσης.

Στη Γερμανία, ο συνεταιριστικός τομέας επεκτείνεται, ιδιαίτερα στο χώρο της υγειονομικής περίθαλψης. Τα τελευταία τρία χρόνια, μάλιστα, παρατηρείται μεγάλη αύξηση του αριθμού των νέων συνεταιρισμών. Επιπλέον, το 2010, μόλις το 0,1% των επιχειρήσεων, που αναγκάστηκαν να κηρύξουν στάση πληρωμών, αφορούσε συνεταιριστικές επιχειρήσεις και αυτό είναι το χαμηλότερο ποσοστό για όλα τα είδη επιχειρήσεων. Επίσης, υπάρχουν δύο εκατομμύρια παραγωγί ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές (μικροί παραγωγοί, κατοικίες, συνεταιρισμοί, συμμετοχικές εταιρίες), όχι μόνο οι τέσσερις μεγάλες εταιρείες. Σε πολλές περιπτώσεις, η δημιουργία τους στηρίζεται στον ενθουσιασμό νέων ανθρώπων.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι συνεταιρισμοί γνωρίζουν άνθηση σε όλους τους τομείς και είναι χαρακτηριστικό ότι το 2009 ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε κατά 10%, όταν η βρετανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 4,9%. Το 2010, ο συνεταιριστικός τομέας συνέχισε να αναπτύσσεται κατά 4,4%, σε σύγκριση με το ρυθμό ανάπτυξης επί του συνόλου της οικονομίας του Ηνωμένου Βασιλείου, που κυμάνθηκε στο 1,9%.

Από την Αγγλία επίσης ξεκίνησε το σύστημα τοπικών μη χρηματικών ανταλλαγών Local Exchange Trading Systems (LETS), που είναι μια μορφή συναλλαγής, που δεν τοκίζεται, δεν παράγει κέρδος, αλλά βοηθάει τις τοπικές κοινωνίες να αναπνεύσουν, να ζήσουν και να αναπτυχθούν μέσα σε δύσκολες οικονομικά εποχές. Είναι, με λίγα λόγια, ένας τρόπος να ζεις και να εργάζεσαι χωρίς λεφτά. Το σύστημα αυτό ξεκίνησε την εποχή της από-βιομηχανοποίησης της Θάτσερ. Η μυθολογία θέλει αυτά τα συστήματα να έχουν πάρει το όνομά τους από τα πάρτι που διοργάνωναν οι άνεργοι εκείνη την εποχή, σε μια προσπάθεια να κρατήσουν ψηλά το ηθικό τους. Το σύνθημα «let's party», που χρησιμοποιούσαν για να αντέξουν τα αδιέξοδα που είχαν εμφανιστεί στις πόλεις τους, αλλά και η προσπάθεια να μαζέψουν κάποια χρήματα μέσα από αυτά τα πάρτι, έγιναν ο νόνος αυτών των συστημάτων.

Στην Ιταλία, η απασχόληση σε συνεταιρισμούς αυξήθηκε κατά 3% το 2010, ενώ η συνολική απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα σημείωσε μείωση της τάξης του 1%. Η κρίση στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας έχει ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των κοινωνικών συνεταιρισμών με γοργό ρυθμό. Οι συνεταιρισμοί έχουν μεγαλύτερο προσδόκιμο επιβίωσης. Ένας στους τρεις

συνεταιρισμούς που συστάθηκαν μεταξύ 1970 και 1989 εξακολουθούν να λειτουργούν, έναντι ενός στους τέσσερις στην περίπτωση των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Στην Ισπανία, η οποία έχει πληγεί ιδιαίτερα από την κρίση, η μείωση της απασχόλησης το 2008 και το 2009 ήταν της τάξης του 4,5% στον τομέα των συνεταιρισμών, έναντι 8% στις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Όμως το 2010 οι συνεταιρισμοί εργαζομένων αύξησαν τον αριθμό των θέσεων εργασίας κατά 0,2%, ενώ η απασχόληση στις συμβατικές επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 3,2%.

Η εφαρμογή της κοινωνικής οικονομίας στην Λατινική Αμερική

Στην Λατινική Αμερική, που γνώρισε πολλές οικονομικές κρίσεις και πτωχεύσεις τα τελευταία 30 χρόνια, η αλληλέγγυα οικονομία βρήκε έδαφος μέσα στην οικονομική κατάρρευση να δείξει τις αρετές της και, χάρη στη ροή της επικοινωνίας μεταξύ των συνεργατικών δικτύων, μπόρεσε να αναπτυχθεί.

Στην Αργεντινή, για παράδειγμα, μετά από μία αρχική έκρηξη στον αριθμό των ομάδων που αντάλλασσαν προϊόντα και υπηρεσίες με δικά τους τοπικά νομίσματα – οι οποίες σε κάποιο σημείο είχαν ξεπεράσει τους δύο εκατομμύρια συμμετέχοντες, με ορισμένες έρευνες να μιλούν για τρία ή πέντε εκατομμύρια – αυτά τα δίκτυα μειώθηκαν σε αριθμό. Η σοβαρότητα αυτού του αδιεξόδου οδήγησε στην εμφάνιση ενός νέου εθνικού δικτύου αλληλέγγυας ανταλλαγής, το οποίο είχε βελτιωθεί ως προς την οργάνωση και τη μεθοδολογία.

Στη Βραζιλία, τα μαθήματα από την Αργεντινή και τα άλλα μέρη οδήγησαν στη δημιουργία κοινοτικών τραπεζών, που λειτουργούν με κοινωνικά νομίσματα που εκδίδονται και κυκλοφορούν τοπικά, τα οποία είναι, σε αντίθεση με την περίπτωση της Αργεντινής πριν το αδιέξοδο, εγγυημένα απέναντι σε αποθεματικά, που σχηματίζονται με αλληλέγγυες μικροπιστώσεις. Το ηλεκτρονικό σύστημα που αναπτύχθηκε επιτρέπει συναλλαγές και με μη εγγυημένα νομίσματα, τα οποία κυκλοφορούν μόνο σε μία ομάδα χρηστών - εκδοτών και με εγγυημένα, ως μορφή πληρωμής μεταξύ οποιωνδήποτε χρηστών του συστήματος, χωρίς την ανάγκη για «έξυπνες» κάρτες.

Στη Βενεζουέλα, η εμπειρία της Βραζιλίας ενέπνευσε την αυξανόμενη οργάνωση ενός δικτύου κοινοτικών τραπεζών, όπου τα κοινωνικά νομίσματα δεν βασίζονται σε χαρτί, αλλά καταγράφονται ως ηλεκτρονικές πιστωτικές μονάδες σε «έξυπνες» κάρτες, που επιτρέπουν συναλλαγές μέσω δικτύων πληροφορικής.

Οικονομική κρίση και κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα

Η Ευρώπη βρίσκεται στα όρια της κοινωνικής διάλυσης και η Ελλάδα στα πρόθυρα ανθρωπιστικής κρίσης. Η οικονομική και κοινωνική διάσταση της φτώχειας στην Ελλάδα είναι δραματική, με περίπου το ένα τρίτο των Ελλήνων να ζουν σε συνθήκες φτώχειας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2011. Ιδιαίτερα σε αυτή την πολύ κρίσιμη περίοδο, υπάρχει η ανάγκη

κινητοποίησης των ανθρώπινων πόρων για να αντιμετωπιστούν τα μεγάλα προβλήματα του κοινωνικού αποκλεισμού και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Έτσι, τα ζητήματα των θεσμών αλληλεγγύας και κοινωνικής οικονομίας έρχονται επιτακτικά στην επικαιρότητα.

Μπροστά σε όλα αυτά, οι πολυπληθείς υπηρεσίες των Δήμων και οι δομές τους μοιάζουν ανήμπορες να ανταποκριθούν στα προβλήματα, μοιάζουν ανεπαρκείς να περιορίσουν τη γενικότερη εξαθλίωση, προσφέροντας ταυτόχρονα και μία γραφειοκρατία της παρακμής.

Σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, όπου η ανθρωπιστική κρίση είναι πλέον δεδομένη, για την αντιμετώπισή της λειτουργούν κοινωνικά ιατρεία και πολυιατρεία, κοινωνικά αγροκτήματα και λαχανόκηποι, κοινωνικοί ξενώνες, κέντρα υποδοχής, θεσμοί και οίκοι αλληλεγγύης, κέντρα για τους αστέγους ημέρας (day centers), συσσίτια κ.ά. Ωστόσο, το θεσμικό έλλειμμα συνεργασίας για την αντιμετώπιση των διευρυμένων αναγκών είναι εμφανές.

Βέβαια, δεν είναι μόνον το δημοσιοοικονομικό έλλειμμα της χώρας που μας πάει πίσω ως κοινωνία, αλλά τα πολλά επιμέρους θεσμικά ελλείμματα, όπως το έλλειμμα κοινωνικής διαβούλευσης, το οργανωτικό έλλειμμα και οι άδειες "δεξαμενές σκέψης" και γνώσης. Επιπλέον, παρά τον τεράστιο όγκο πληροφοριών, είναι φανερό η ένδεια συνθετικής σκέψης, που υπάρχει από τον κατακερματισμό, τον ετεροπροσδιορισμό της πνευματικής ζωής. Σε όλα αυτά, εάν προσθέσουμε και το οργανωτικό έλλειμμα συνεργασίας ως κοινωνία, που υπάρχει στην Ελλάδα, μπορούμε να αντιληφθούμε τις βαθύτερες αιτίες του προβλήματος της πτώσης του βιοτικού επιπέδου.

Τέλος, ο μεγάλος συνένοχος αυτής της κατάστασης είναι η κρατική γραφειοκρατία και η υπαλληλοκρατία. Τούτες οφείλουν να καταργηθούν. Οι μοναδικοί σύμμαχοι που μπορεί να έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, για την αφύπνιση του εκάστοτε τομέα ευθύνης της, είναι οι κοινωνικοί ακτιβιστές. Και η μόνη λύση που μπορεί να έχει, είναι η σύμπραξη με όλους εκείνους που θέλουν και μπορούν να αγωνιστούν.

Το πραγματιστικό φαινόμενο της κοινωνικής οικονομίας

Τα εμπόδια που συναντά η θεωρία της Κοινωνικής Οικονομίας κατά την εφαρμογή της σε όλο τον κόσμο είναι πολιτισμικά. Η καταναλωτική κουλτούρα αξιολογεί την ποσότητα, την υπερβολή, την ιδιοκτησία και τα απόβλητα υψηλότερα από την ευημερία των ανθρώπων και των κοινοτήτων. Η αντικατάσταση του καταναλωτικού μοντέλου με βιώσιμες μορφές παραγωγής, με την καθιέρωση νέων τρόπων παραγωγής, κατανάλωσης και ζωής, που βασίζονται στην αλληλεγγύη, είναι ένα σύστημα του καιρού μας.

Έτσι, εξελίσσονται οι οικονομικές και πολιτισμικές προϋποθέσεις μιας μοριακής επανάστασης, με τα δίκτυα αλληλεγγύης να προοδεύουν και στη σφαίρα της πολιτικής να μετασχηματίζουν εκ των έσω τους θεσμούς, δημιουργώντας και ενισχύοντας μηχανισμούς λαϊκής συμμετοχής. Δεν υπάρχει

καμία γραμμικότητα σε αυτήν την επανάσταση. Μόνη λύση αποτελεί η σύμπραξη με όλους εκείνους που θέλουν και μπορούν να αγωνιστούν για ένα νέο καταναλωτικό πρότυπο. Για το λόγο αυτόν, η κινητοποίηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, κατά της κρατικής γραφειοκρατίας και υπαλληλοκρατίας αποκτάει ολοένα και πιο ζωτικό ενδιαφέρον.

Οι πρωτοβουλίες είναι πλουραλιστικές και συνοδεύονται με αιτήματα συμμετοχικής δημοκρατίας. Αυτό που είναι πλέον φανερό με τον καιρό, είναι ότι η λογική της συγκέντρωσης πλούτου πάντοτε καταλήγει να εξασθενεί το δυναμισμό της τοπικής οικονομίας. Από την άλλη, το γεγονός ότι η αλληλέγγυα οικονομία ενισχύει την τοπική ανάπτυξη, της δίνει ένα ηθικό συγκριτικό πλεονέκτημα σε τοπικό επίπεδο. Έτσι, στο βαθμό που διαμορφώνονται συνθήκες να διανέμεται ο πλούτος μέσω της πρακτικής των δίκαιων τιμών (τόσο στην εμπορευματοποίηση των αγαθών και υπηρεσιών όσο και στην αμοιβή της αυτοδιαχειριζόμενης εργασίας), ολοένα μεγαλώνει η τοπική ευημερία γενικότερα. Αυτές οι δίκαιες τιμές καθορίζονται από τους ίδιους τους οικονομικούς δρώντες -επιχειρήσεις, παραγωγούς, καταναλωτές που σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους σε κάθε συναλλαγή- βάσει μίας διαδικασίας που συντονίζεται μεταξύ των δικτύων.

Οι διαδικασίες αυτές είναι πλέον ένα πραγματιστικό φαινόμενο στις παρυφές της παγκόσμιας οικονομίας. Η οριζόντια αυτή διαδικασία ξεπήδησε από επιτυχημένες πρακτικές-παραδείγματα δημιουργίας θέσεων εργασίας και εισοδήματος, δίκαιου εμπορίου, ηθικής κατανάλωσης, αλληλέγγυας πίστωσης και τη διάχυση βιώσιμων παραγωγικών τεχνολογιών. Οι προσπάθειες αυτές, όμως, ήταν απομονωμένες. Ήταν απαραίτητο να εξελιχθούν σε συνεργατικά δίκτυα, που ενσωμάτωναν αυτές τις ποικιλόμορφες πρακτικές σε στρατηγικές που αύξαναν το δυναμικό των οικονομικών ροών και τις διασυνδέσεις μεταξύ τους. Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να λύσουν ζητήματα που θα επιτρέψουν την ανάδυση παραγωγικών επιχειρήσεων, όπως η αλληλέγγυα πίστωση και χρηματοδότηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και συνεταιρισμών.

Με αυτή την έννοια, η αλληλέγγυα οικονομία βασίζεται σε ένα σύνολο αξιών, ταυτόχρονα ηθικών και οικονομικών, που υλοποιούνται σε συγκεκριμένες πρακτικές, όπως η αυτοδιαχείριση, ο δημοκρατικός τρόπος λήψης αποφάσεων για την οικονομική δραστηριότητα και οικολογική επανοργάνωση των παραγωγικών αλυσίδων. Αν όλες οι σημαντικές αποφάσεις λαμβάνονται από συνελεύσεις, είναι ιδιαίτερος απίθανο αυτή η αυτοδιαχείριση να οδηγήσει στην απαξίωση της ίδιας της δημοκρατίας στην οποία βασίζεται.

Επανερχόμενοι στην Ελληνική ιδιαιτερότητα, κοινή διαπίστωση είναι ότι οι δραστηριότητες του τομέα της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες, γίνεται πολύ φλύαρος λόγος και λιγότερες πράξεις. Οι ενέργειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια για τον συντονισμό προσπαθειών προσκρούουν, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη ενός κατάλληλου και ευέλικτου θεσμικού πλαισίου και το κυριότερο, στην αρνητικότητα της κρατικής γραφειοκρατίας, αλλά και στην γενικότερη κατασυκοφάντηση του χώρου των

οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και η ιδέα ότι οι διάφορες πρωτοβουλίες «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα» (που αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα) συνιστούν ένα «διακριτό τομέα», δεν συναντιέται συχνά στην ελληνική σκέψη. Γενικότερα, η ελληνική κοινωνία στο σύνολό της εξακολουθεί να εντάσσει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες σε μια «φιλανθρωπικού χαρακτήρα» προσέγγιση. Αυτό επιβεβαιώνεται, επίσης, από το γεγονός ότι ο τομέας αυτός δεν εμφανίζεται σε καμία από τις επίσημες στατιστικές ως διακριτή κατηγορία. Γεγονός, βέβαια, που δεν είναι τυχαίο, αλλά προσκρούει στην άρνηση του Ελληνικού πολιτικού συστήματος, με ελάχιστες εξαιρέσεις, να δεχθεί τα μηνύματα των καιρών.

Βιβλιογραφία

1. Αδάμου Α. & Μεταξάς Θ. (2003), Δημιουργώντας την ελκυστική εικόνα ενός τόπου μέσα από τη διαδικασία του Μάρκετινγκ του τόπου: Η περίπτωση της Αλοννήσου
2. Άρθρο του Κωνσταντίνου Αλεξόπουλου, CEO, Domotel A.E. , στην έντυπη έκδοση του ka-business.gr «ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
3. ΑΣ Κοινωνική Αμφικτιονία, Μεθοδολογία Παρατηρητηρίου Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας (equal)
4. Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα – Οδηγός για την Κοινωνική Ευρώπη – Τεύχος 4 (2013)
5. Center for Regional Social and Cultural Entrepreneurship in Tourism – Μελέτη για την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην περιφέρεια Πελοποννήσου (2006)
6. www.biodiversity.gr
7. www.ctp.gr – Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών
8. ec.europa.eu – strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020)
9. el.wikipedia.org/wiki
10. <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63899641>, Ένας στους 3 Έλληνες στα όρια της φτώχειας
11. <http://www.ka-business.gr/pages/Aropsi/3901/toyristiko-proion-aythentikes-topikes-empeiries-kai-nees-vootropies>, Τουριστικό προϊόν: Αυθεντικές τοπικές εμπειρίες και νέες νοοτροπίες (10/06/2013)
12. koinoniki-georgia.blogspot.gr
13. <http://neapolitiki.blogspot.gr/2011/10/1.html> , Νέα Πολιτική
14. oikopress.gr
15. partetavouna.blogspot.gr
16. www.pess.gr – Πανελλήνια Ένωση Σχολικών Συμβούλων
17. www.sciencenews.gr – Περιβαλλοντικό γλωσσάρι
18. www.socialactivism.gr

19. <http://www.stakraeli.gr/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9>, Στακραέλι, Δίκτυο Αχαϊκής Αλληλέγγυας Οικονομίας
20. www.uth.gr - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
21. www.visitcyprus.biz -Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

Τουριστική ανάπτυξη – πολιτικές και θέματα πολιτικής στον βιοτουρισμό

Νικόλας Βαγιονής

Ερευνητής Α' Βαθμίδας

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

Τουρισμός – ανθρώπινη ανάγκη

Ο τουρισμός είναι μια βασική ανθρώπινη ανάγκη και έχει σταθερά αυξάνεται ως οικονομικό φαινόμενο κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Μπορεί να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, όμως, με ένα βιώσιμο τρόπο. Διεθνείς οργανισμοί έχουν προτείνει συμβάσεις ρυθμιστικές της επίδρασης στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Τοπικοί πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι, δεξιότητες και ιδιαιτερότητες πρέπει να χρησιμοποιούνται με σεβασμό, ενώ πρέπει να επιδιώκεται η διασπορά του οφέλους μεταξύ των μελών της κοινωνίας υποδοχής.

Ο τουρισμός, είναι μια πανάρχαια ανθρώπινη ανάγκη. Η κίνηση των ανθρώπινων πληθυσμών προέρχεται από την αρχαία ανάγκη του ανθρώπου να «εξερευνήσουν», από τους λόγους του κλίματος (βρίσκονται επίσης σε ορισμένα ζώα, ψάρια και φυσικά τα μεταναστευτικά πουλιά), η επιστημονική έρευνα (γεωγράφοι, γεωλόγοι, βιολόγοι, και τέλος για άλλους κοινωνικούς λόγους και ανάγκες, όπως πολιτιστικές, αθλητικές, εκπαιδευτικές, θεατρικές και υγείας (λουτρά, γιατροί).

Τουρισμός – σύγχρονη οικονομική και αναπτυξιακή δραστηριότητα

Ο παγκόσμιος τουρισμός συνεχώς αυξάνεται. Μπορεί να θεωρηθεί τόσο ως ένα κοινωνικό φαινόμενο, όσο και σαν μια σύγχρονη οικονομική δραστηριότητα ή «βιομηχανία» για ορισμένους. Σήμερα ο τουρισμός ως οικονομική δραστηριότητα περιλαμβάνει μια πολύ μεγάλη γκάμα υπηρεσιών, σχεδόν κάθε υπηρεσία, καθώς επίσης και προϊόντα που παρέχονται στους επισκέπτες, που καλύπτει σχεδόν κάθε πτυχή της οικονομίας. Ως «σχετιζόμενα με τον τουρισμό», υπολογίζονται όλα τα αγαθά και υπηρεσίες εφόσον καταναλώνονται από ανθρώπους που είναι μη μόνιμοι κάτοικοι και δεν εργάζονται στην περιοχή.

Ο τουρισμός, τόσο ως ανθρώπινο φαινόμενο, αλλά και ως οικονομική δραστηριότητα, μπορεί να λάβει χώρα σε πολύ διαφορετικά μέρη του κόσμου, και να έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά όσον αφορά τις γεωγραφικές,

κοινωνικές, και οικονομικές διαστάσεις της ανάπτυξης. Για παράδειγμα, υπάρχει ο τουρισμός σε κεντρικές περιοχές, όπως οι παγκόσμιες μητροπόλεις, αλλά και σε μικρότερες μητροπόλεις και μεγάλες πόλεις. Αλλά την ίδια στιγμή δεν υπάρχει τουριστική δραστηριότητα σε πολύ απομακρυσμένες περιοχές.

Τουρισμός και αειφορία

Σε κάθε περίπτωση οι αρχές της αειφορίας (ή περιβαλλοντικής, πολιτιστικής και κοινωνικής βιωσιμότητας) οφείλουν να διασφαλίζονται. Στην κατεύθυνση αυτή πολλοί υπερεθνικοί οργανισμοί δημιουργούν ένα θεσμικό πλαίσιο συμβάσεων και συμφωνιών. Θ' αναφερθούμε λοιπόν, ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά στις παρακάτω:

Ανάγκη για προστασία τοπίου

Η Σύμβαση Ευρωπαϊκού Τοπίου (European Landscape Convention), (Στρασβούργο, Φλωρεντία 2000), αφορά την προστασία, τη διαχείριση και το σχεδιασμό όλων των τοπίων, με στόχο την κοινωνική ευαισθητοποίηση όσον αφορά την αξία ενός ζωντανού τοπίου. Καλύπτει φυσικά, αγροτικά, αστικά και περιαστικά τοπία που μπορεί να θεωρηθούν εξαιρετικής αξίας, καθώς και τοπία καθημερινής χρήσης ή υποβαθμισμένα.

Αποσκοπεί στην προώθηση, τη διαχείριση και τον προγραμματισμό της προστασίας του τοπίου, και στο να οργανώσει την ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα σχεδιασμού παρεμβάσεων, ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης, την κοινωνικο – οικονομικής επίδρασης, κλπ. Αφορά και έχει ισχύ σε ολόκληρη την επικράτεια των συμβαλλομένων μερών τα οποία είναι τα εξής: Ανδόρα, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βέλγιο, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γεωργία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μολδαβία, Μαυροβούνιο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σαν Μαρίνο, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, η Δημοκρατία της Μακεδονίας, Τουρκία, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισλανδία * και Μάλτα * (Ιούνιος 2013) (* δεν έχει κυρωθεί)

Ανάγκη για προστασία των πόρων

Από τις αρχές της δεκαετίας του εβδομήντα οι διεθνείς οργανισμοί έχουν κατανοήσει και έχουν λάβει μέτρα για τη συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό, οι ακόλουθες διεθνείς συμβάσεις μπορούν να αναφερθούν :

Η Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς υπογράφηκε στο Παρίσι το 1972. Σημειώνεται ότι η πολιτιστική κληρονομιά και η φυσική κληρονομιά απειλούνται όλο και

περισσότερο με καταστροφή, όχι μόνο από τις συμβατικές αιτίες της φθοράς, αλλά και από τις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επιδεινώνουν την κατάσταση με ακόμη πιο σοβαρά φαινόμενα βλάβης ή καταστροφής. Για το λόγο αυτό η UNESCO υιοθέτησε την παραπάνω Σύμβαση θεωρώντας ότι είναι απαραίτητο να θεσμοθετήσει διατάξεις, για την ίδρυση ενός αποτελεσματικού συστήματος συλλογικής προστασίας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας που να είναι οργανωμένο σε μόνιμη βάση και σύμφωνα με τις σύγχρονες επιστημονικές μεθόδους.

Για τις ανάγκες της σύμβασης, η Πολιτιστική Κληρονομιά περιλαμβάνει: Μνημεία, δηλαδή αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές αρχαιολογικής φύσης, επιγραφές, κατοικίες των σπηλαίων και συνδυασμούς χαρακτηριστικών, τα οποία έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης. Ομάδες κτιρίων : ομάδες από ξεχωριστά ή συνδεδεμένα κτίρια τα οποία, λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειάς τους ή της θέσης τους στο τοπίο, έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης. Τόπους : έργα του ανθρώπου ή συνδυασμένα έργα της φύσης και του ανθρώπου, καθώς και περιοχές όπως είναι οι αρχαιολογικοί χώροι των οποίων η παγκόσμια αξία από ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη είναι εξαιρετική. Η Φυσική Κληρονομιά περιλαμβάνει τα φυσικά χαρακτηριστικά που αποτελούνται από φυσικούς και βιολογικούς σχηματισμούς ή ομάδες αυτών των σχηματισμών, οι οποίοι έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την αισθητική ή επιστημονική άποψη, γεωλογικούς σχηματισμούς και φυσιογραφικούς και επακριβώς οριοθετημένες περιοχές που αποτελούν το βιότοπο απειλούμενων ειδών όπως ζώα και φυτά εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της διατήρησης φυσικών χώρων, ή οριοθετημένες με ακρίβεια φυσικές περιοχές εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης, της διατήρησης της φυσικής ομορφιάς.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος, που υπογράφηκε στη Βέρνη το 1979. Η σύμβαση έχει ως στόχο να διασφαλίσει τη διατήρηση των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας και των βιοτόπων τους. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στα απειλούμενα με εξαφάνιση και τα ευάλωτα είδη, συμπεριλαμβανομένων των απειλούμενων και ευάλωτων αποδημητικών ειδών που καθορίζονται στα παραρτήματα. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν τη διατήρηση των οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα μέρη του σχεδιασμού και της ανάπτυξης πολιτικών και έλεγχο της ρύπανσης, με ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν την εκπαίδευση και τη διάδοση γενικών πληροφοριών σχετικά με την ανάγκη διατήρησης των ειδών της άγριας χλωρίδας και πανίδας και των βιοτόπων τους.

Η σύμβαση προβλέπει επιτροπή στην οποία τα μέρη εκπροσωπούνται από μόνιμους εθνικούς εντεταλμένους. Βασικό έργο της Επιτροπής είναι να παρακολουθεί τις διατάξεις της σύμβασης, υπό το πρίσμα της ανάπτυξης και της άγριας χλωρίδας και την εκτίμηση των αναγκών της. Για το σκοπό αυτό, η μόνιμη αυτή επιτροπή είναι αρμόδια να προβαίνει σε συστάσεις προς τα μέρη και τροποποιήσεις των παραρτημάτων, όπου καθορίζονται τα προστατευόμενα είδη. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, υπογράφηκε στη Γρανάδα το 1985, έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 19 Δεκεμβρίου 1954 και τη σύσταση 880 (1979) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης και τη σύσταση αριθ. R (80) 16 της Επιτροπής Υπουργών που εγκρίθηκε την 1η Ιουλίου 1981. Ο κύριος σκοπός της Σύμβασης είναι να ενισχύσει και να προωθήσει πολιτικές για τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Επιβεβαιώνει επίσης την ανάγκη για ευρωπαϊκή αλληλεγγύη όσον αφορά τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και έχει σχεδιαστεί για την προώθηση της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Θεσπίζει τις αρχές του «ευρωπαϊκού συντονισμού των πολιτικών για τη διατήρηση " συμπεριλαμβανομένων και των διαβουλεύσεων σχετικά με την κατεύθυνση των πολιτικών που πρέπει να εφαρμοστούν.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς, που υπεγράφη στη Βαλέτα το 1992, έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς, που υπεγράφη στο Λονδίνο το 1969, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα αδικήματα που αφορούν τα πολιτιστικά αγαθά, που υπεγράφη στη Δελφούς 1985 και η Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης που υπεγράφη στη Γρανάδα στις 3 Οκτωβρίου 1985.

Το νέο κείμενο καθιστά τη διατήρηση και την αξιοποίηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς ένας από τους στόχους των αστικών και περιφερειακών πολιτικών σχεδιασμού. Ασχολείται κυρίως με τις ρυθμίσεις που πρέπει να γίνουν για τη συνεργασία μεταξύ των αρχαιολόγων και χωροτακτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη διατήρηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς.

Η Σύμβαση ορίζει κατευθυντήριες γραμμές για τη χρηματοδότηση της ανασκαφής και του ερευνητικού έργου και της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας. Ασχολείται επίσης με την πρόσβαση του κοινού, ιδίως σε αρχαιολογικούς χώρους, καθώς και με εκπαιδευτικές δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για να αναπτυχθεί η συνειδητοποίηση της αξίας της αρχαιολογικής κληρονομιάς κοινό. Τέλος, η σύμβαση συνιστά ένα θεσμικό πλαίσιο για την πανευρωπαϊκή συνεργασία για την αρχαιολογική κληρονομιά, που συνεπάγεται τη συστηματική ανταλλαγή εμπειριών και εμπειρογνομώνων μεταξύ των διαφόρων κρατών. Η επιτροπή που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης αναλαμβάνει το ρόλο της ενίσχυσης και του συντονισμού των πολιτικών της αρχαιολογικής κληρονομιάς στην Ευρώπη.

Τουρισμός και επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία

Τοπικές επιχειρήσεις

Οι τοπικές επιχειρήσεις είναι άμεσοι δέκτες του οικονομικού φαινομένου του τουρισμού, λόγω των ιδιαίτερα πολυδιάστατων διασυνδέσεων των τουριστικών επιχειρήσεων. Ο τουρισμός μπορεί να αυξήσει τη ζήτηση για τοπικά αγροτικά προϊόντα, και φυσικά της ζήτησης για την παροχή τοπικών υπηρεσιών. Η μεταφορά τεχνολογίας προς τις τοπικές επιχειρήσεις καταγράφεται, καθώς και ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Νέα μέσα μεταφοράς μπορεί να δικαιολογηθεί. Νέα τεχνογνωσία και τις οργανωτικές δεξιότητες που χρησιμοποιούνται για να ικανοποιήσει την νέα απαίτηση. Όλα τα παραπάνω οδηγούν τις τοπικές επιχειρήσεις σε αύξηση της εξωστρέφειας και νέων επιχειρηματικών ευκαιριών και της βιωσιμότητας φυσικά ώθηση και την κερδοφορία.

Απασχόληση

Η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων σε μια περιοχή θα αυξήσει τη ζήτηση για εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό για τις διάφορες υπηρεσίες - και τα αγαθά που αποτελούν το τουριστικό προϊόν, μαζί με ορισμένη ζήτηση ανειδίκευτης εργασίας.

Θα παράγει διασπορά των δεξιοτήτων σε νεότερα μέλη του εργατικού δυναμικού, λόγω πρακτικών κατάρτισης «στην εργασία» (on the job training). Εκτός από αυτό θα δώσει έναυσμα για πιστοποιημένα προγράμματα κατάρτισης και για δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό αλλά και την ενίσχυση ή τη δικαιολόγηση της τυπικής εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού.

Παράλληλα, νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες μικρού μεγέθους προσφέρονται στον ευρύτερο τοπικό πληθυσμό, σε μια νέα, ευρύτερη και πιο σύνθετη διαμόρφωση της ζήτησης.

Κοινωνικές Διαστάσεις

Ο εισερχόμενος τουρισμός σε μια κοινωνία τουριστικής υποδοχής συμβάλλει στον πολιτισμό και προάγει την ανεκτικότητα, τη διαφάνεια, την επικοινωνία, το νέο όραμα της ζωής και των προοπτικών της ανάπτυξης.

Η εκπαίδευση που παρέχεται για τη στήριξη της τουριστικής επιχείρησης βελτιώνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες του ανθρώπινου κεφαλαίου, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, και βέβαια στην πορεία του χρόνου. Όσον αφορά τις υποδομές υγείας, αυτές πρέπει να είναι βελτιωμένες για τη στήριξη του τουρισμού. Η προοπτική της βελτίωσης των υγειονομικών συνθηκών θα ανοίξει ένα δρόμο για καλύτερες συνθήκες ζωής για την τοπική κοινωνία. Η τοπική κοινωνία θα διαπιστώσει κάποια δημιουργία εισοδήματος τουλάχιστον όσον αφορά τους

φορείς των τοπικών επιχειρήσεων αλλά και για όσους απασχολούνται, ανάλογα με το είδος της τουριστικής ανάπτυξης. Εκτός αυτού, δίνεται η ευκαιρία σε μια δημοκρατική και κοινωνικά ευαίσθητη τοπική αυτοδιοίκηση για αναδιανομή του εισοδήματος, ειδικά μέσω των κοινωνικών δράσεων της κοινότητας, δηλαδή με την καλύτερη παροχή δημοσίων αγαθών, για τα παιδιά, για τους ηλικιωμένους, την εκπαίδευση, τις τέχνες, τα σπόρ, την μέριμνα, κλπ.

Τεχνικά θέματα τουριστικής ανάπτυξης

Εποχικότητα

Η εποχικότητα στον τουρισμό είναι ένα φαινόμενο όπου ο τουρισμός παρουσιάζει αιχμές για ένα συγκεκριμένο, μικρό χρονικό διάστημα. Είναι ανεπιθύμητη για μια περιοχή, διότι προκαλεί προβλήματα τόσο από την υποχρησιμοποίηση των περιφερειακών πόρων, των υποδομών και της εργασίας, κατά τη διάρκεια της χαμηλής "σεζόν" όσο και από την υπερφόρτωση των περιφερειακών πόρων και των υποδομών κατά τη διάρκεια της αιχμής. Η διασπορά της τουριστικής ζήτησης μπορεί να επιτευχθεί με ένα ευρύ τουριστικό προϊόν) με πολλές διαφορετικές δραστηριότητες και υπηρεσίες και όχι μόνο θάλασσα – άμμος – ήλιος) που μπορούν να στηρίξουν την τουριστική ροή σε ολόκληρο το χρόνο.

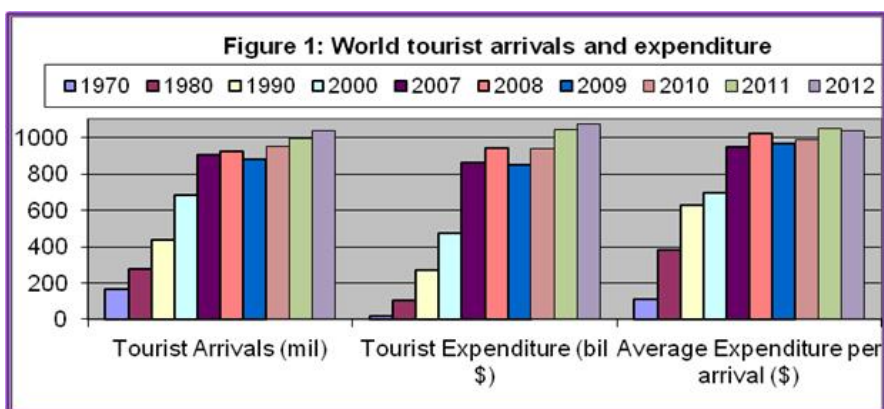
Μέσα μεταφοράς

Είναι αυτονόητο ότι οι διεθνείς αλλά και οι υπεραστικές τουριστικές μεταφορές όλο και περισσότερο εξαρτώνται από τις αεροπορικές εταιρείες και τα αεροδρόμια. Οι αεροπορικές μεταφορές είναι γρήγορες, ασφαλείς και οικονομικές. Η βελτίωση των υποδομών αεροδρομίων κοντά σε μια περιοχή που σχεδιάζεται να αναπτυχθεί τουριστικά, αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα για μια καλή εισροή τουρισμού και ομαλή λειτουργία των συναφών επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, η θαλάσσια κρουαζιέρα είναι χρήσιμη ως μέρος του τοπικά προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, καθώς οι σχετικές υποδομές και εγκαταστάσεις ενεργούν πάντοτε για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης. Η οδήγηση ιδιωτικού αυτοκινήτου είναι καλύτερα αν βασίζεται σε τοπικά ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα. Αυτό, αν διαφημίζεται κατάλληλα, μπορεί λύσει διάφορα τεχνικά προβλήματα συμφόρησης (λιγότερα σταθμευμένα – ακρησιμοποίητα-αυτοκίνητα), και ασφάλειας (τα ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα σπάνια αποτελούν στόχο κλοπής) και βέβαια ορισμένα επιπλέον τοπικά έσοδα.

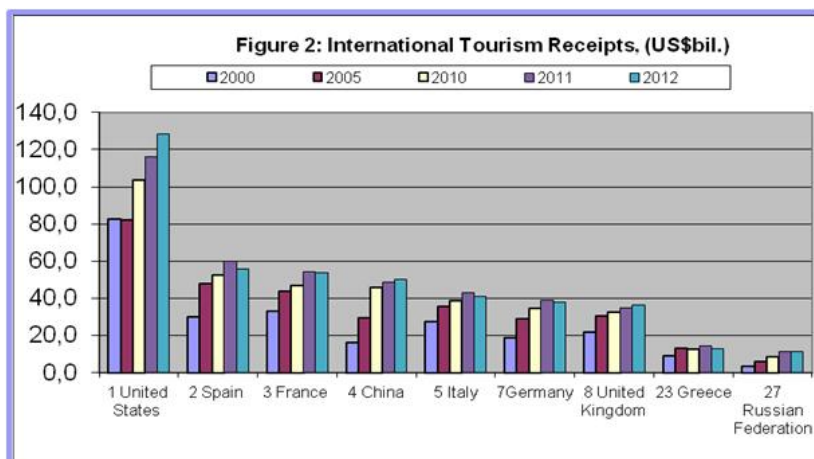
Φέρουσα ικανότητα

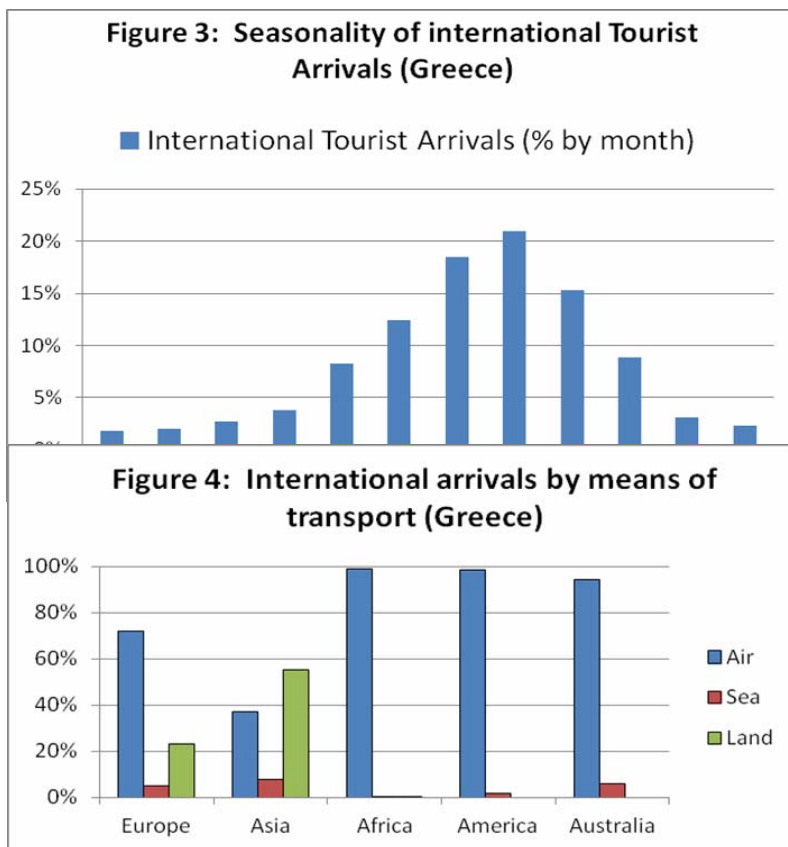
Τέλος, πολλοί διαφορετικοί τύποι περιβάλλοντος μπορεί ν' αποτελούν μια τουριστική περιοχή υποδοχής, όπως μητροπολιτικό, αστικό, αγροτικό, δασικό,

παρυδάτιο, ορεινό, κλπ. Καθένα από αυτά έχει τις δικές του αξίες και κανόνες που προσδιορίζουν την ικανότητα φόρτισης – εξυπηρέτησης φιλοξενίας τουριστών. Η αποδεκτή ικανότητα υποδοχής του τουρισμού μπορεί να προσδιοριστεί μόνο με ένα σύνθετη αξιολόγηση της "φέρουσας ικανότητας". Υπολογίζεται κατά κύριο λόγο εκτιμώντας τα επίπεδα διαταραχής ή της αλόγιστης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, η οποία θα πρέπει να αποφεύγεται, τα επίπεδα διατάραξης των μη εμπλεκόμενων τμημάτων της κοινωνίας, η οποία επίσης θα πρέπει να αποφεύγεται, (ή τουλάχιστον τα τμήματα αυτά να αποζημιώνονται..) και άλλα σχετικά. Τέλος, στην εκτίμηση λαμβάνονται υπόψη αρχές (principles), παραδοχές και επιχειρήματα για το περιβάλλον και την κοινωνία, εκτίμησης ποιότητας έναντι ποσότητας, επιχειρηματικής αποδοτικότητας μαζί με επιχειρήματα κοινωνικής χρονικής προτίμησης και κοινωνικού οφέλους.



Πηγή: UNWTO, 2013





Βιβλιογραφία

1. UN & WTO (2004) *Recommendations on Tourism Statistics*, Series M, No. 83, United Nations publication, Sales No. E.94.XVII.6, para. 29
2. OECD <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6185>
3. UNWTO (2013) <http://www2.unwto.org/>
4. UNESCO <http://whc.unesco.org/en>
5. Council of Europe <http://conventions.coe.int>

Δάση και οικοτουρισμός

Συστατικά στοιχεία του βιοτουρισμού

Καθ. Αθανάσιος Καραμέρης

*Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Τα δάση και ο οικοτουρισμός αποτελούν βασικά συστατικά του Βιοτουρισμού. Ο Βιοτουρισμός, σύμφωνα με την κα Βλαβιανού, είναι ο τουρισμός που σέβεται το πολύτιμο αγαθό της ζωής, διαφυλάσσει τους φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους και τη βιοποικιλότητα, εστιάζοντας σε ένα σύστημα αξιών που προάγει την εκτίμηση του βίου. Οι αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στην βιοποικιλότητα είναι εμφανείς σύμφωνα με στοιχεία από τον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο.

Το τουριστικό μοντέλο που εφαρμόστηκε στη χώρα μας μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν *βιο-καταστροφικό*. Η επικέντρωση της τουριστικής ανάπτυξης στο νησιωτικό και παράκτιο χώρο είχαν ως αποτέλεσμα την συνωστισμό των τουριστών και την αντίστοιχη περιβαλλοντική και κοινωνική πίεση η Ρόδος με 10,9 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις δέχεται 1,6 εκατομμύρια επισκέπτες, δηλαδή επισκέπτες 18 φορές περισσότερους από τον πληθυσμό της.

Ο τουρισμός έδρασε έντονα ανταγωνιστικά προς την βιοποικιλότητα της χώρας, κατατάσσοντάς την στις χώρες με το υψηλότερο ανταγωνιστικό δυναμικό. Βιότοποι κατακεραματίστηκαν, η πανίδα μειώθηκε και είδη της καταγράφηκαν στην κόκκινη λίστα, η βλάστηση υποχώρησε ή αντικαταστάθηκε από άλλα είδη πιο ανθεκτικά, τα δάση πυρπολήθηκαν ή εκχερσώθηκαν, για την απόκτηση οικοδομήσιμης γης, τα ύδατα ρυπάνθηκαν και κατέστησαν ακατάλληλα όχι μόνο για υδροβίους πληθυσμούς αλλά και για τουριστική χρήση. Η δημιουργία ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, εστιατορίων, γηπέδων τένις, γκολφ και άλλων τουριστικών εγκαταστάσεων, αποτέλεσε τεράστια παρέμβαση στο φυσικό χώρο με αποτέλεσμα να χαθεί η φυσικότητά του. Ο «ενσταυλισμός» των τουριστών στις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες για μια ή δύο εβδομάδες, προσφέροντας μόνο ήλιο και θάλασσα, στέρησε τους τουρίστες την άμεση επαφή με τους τόπιους, τα ήθη και έθιμά τους και την εν γένει φυσική και πολιτισμική κληρονομιά της χώρας.

Στον δημογραφικό τομέα παρατηρούνται μεγάλες και ανομοιόμορφες δημογραφικές μεταβολές. Η μετακίνηση του πληθυσμού προς τις τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές είναι έντονη, που συνοδεύεται με αντίστοιχη ερήμωση των περιοχών προέλευσης. Για παράδειγμα, από το 1951 έως το 1991 ο πληθυσμός της Σκιάθου θα αυξηθεί κατά 54%, της Ρόδου κατά 67%, της

Μυκόνου κατά 82% και της Αλοννήσου κατά 122%, ενώ το σύνολο του νησιωτικού χώρου θα συρρικνωθεί κατά 11%.

Οι βοσκότοποι στις τουριστικές ζώνες σταματούν να είναι πεδίο δράσης των κτηνοτρόφων και μετατρέπονται σε οικόπεδα. Ανατρέπονται ή εκμηδενίζονται οι παραδοσιακές αξίες, ήθη, έθιμα, το φιλότιμο, η ανιδιοτελής ευγένεια, η υπερηφάνεια, η μόρφωση ενώ εξυψώνεται ο επιτυχημένος και καταφερτζής επιχειρηματίας πάνω από τον διανοούμενο, και ταπεινώνεται ακόμη περισσότερο ο γεωργός και ο κτηνοτρόφος. Επίσης, η έντονη αστικοποίηση με οξυμένα προβλήματα ρύπανσης και τη χειροτέρευση των συνθηκών διαβίωσης των αστών διαμορφώνει ψυχολογία φυγής από τον αστικό χώρο, ενισχύει το ταξιδιωτικό ρεύμα προς την άγρια και παρθένα φύση και παράλληλα τις βλέψεις για πρώτη ή δεύτερη κατοικία σε δάση και δασικές εκτάσεις, όπου οι περιβαλλοντικές συνθήκες είναι καλύτερες.

Έντονη είναι και η επαγγελματική κινητικότητα. Γεωργοί γίνονται σερβιτόροι και ξενοδοχοϋπάλληλοι, εγχώριες παραγωγικές δυνάμεις τείνουν να «εξειδικεύονται» στην προσφορά τουριστικών υπηρεσιών και να εγκαταλείπουν τις παραδοσιακές ασχολίες. Τα ενθύμια που διακινούνται στην τουριστική αγορά δεν είναι προϊόντα ελλήνων τεχνητών, αλλά εισάγονται από την Ταϊβάν, το Χονγκ-Κονγκ και τη Σιγκαπούρη.

Η ζήτηση ορεινών περιοχών για λόγους αναψυχής αυξάνεται και μάλιστα σε ειδικές περιπτώσεις παίρνει μεγάλες διαστάσεις, με όλο και πιο δυσμενείς επιπτώσεις. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των Άλπεων. Στη χώρα μας, στα πλαίσια της ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού δημιουργούνται το ένα μετά το άλλο χιονοδρομικά κέντρα, χωρίς σχεδιασμό και συνυπολογισμό της βιωσιμότητάς τους. Το δάσος όμως απομακρύνεται για να δημιουργηθούν πίστες, αναβατήρες, θέσεις παρκινγκ, δρόμοι, εγκαταστάσεις εστίασης, κ.ά., οι εγγύς περιοχές αστικοποιούνται, το έδαφος συμπιέζεται ή διαβρώνεται, η ρύπανση αυξάνει. Οι ανωτέρω ενδεικτικές περιπτώσεις οδήγησαν σταδιακά στην ποιοτική υποβάθμιση των τουριστικών πόρων.

Με τον όρο *δάσος* νοείται μία μεγάλη επιφάνεια με δένδρα, τα οποία ζουν σε τόση απόσταση μεταξύ τους, ώστε να διαμορφώνονται στενές γειτονικές κοινωνικές σχέσεις και να αλληλοεπηρεάζονται δημιουργώντας ένα ξεχωριστό περιβάλλον, το ενδοδασικό περιβάλλον. Μαζί δε με τα υπόλοιπα φυτά και τα ζώα συνθέτουν μια ξεχωριστή βιοκοινότητα, τη δασική βιοκοινότητα ή το δασικό οικοσύστημα.

Τα δάση επιτελούν μια σειρά λειτουργιών, άγνωστες στο πλατύ κοινό, οι οποίες όμως παίζουν καθοριστικό ρόλο σε θέματα ζωής και περιβάλλοντος, σε σημείο που η διατήρηση και προστασία τους να θεωρείται «εκ των ων ουκ άνευ». Οι λειτουργίες αυτές συνοπτικά είναι:

- Λειτουργία παραγωγής
 - Παραγωγή πρώτων υλών
 - Παραγωγή βοσκήσιμης ύλης και θηραμάτων

- Λειτουργία προστασίας
- προστασία εδάφους
- μείωση πλημμυρικών φαινομένων
- προστασία οικισμών, καλλιεργειών κλπ
- Περιβαλλοντική λειτουργία
 - επίδραση στην ισορροπία της ατμόσφαιρας
 - επίδραση στο κλίμα
 - απορρύπανση ατμόσφαιρας
 - μείωση θορύβων
 - διατήρηση βιοποικιλότητας
- Κοινωνική λειτουργία
 - αναψυχή-τουρισμός
 - περιβαλλοντική εκπαίδευση
 - ρύθμιση υδατικού ισοζυγίου
 - απασχόληση ορεινών πληθυσμών
 - διαθεσιμότητα επιφανειών

Γίνεται σαφές ότι τα δάση συμβάλουν στη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ζωής όχι μόνο της ανθρώπινης, αλλά και της φυτικής και ζωικής. Προστατεύουν τη ζωή και βελτιώνουν το περιβάλλον μέσα από τις περιβαλλοντικές τους λειτουργίες και προσφέρουν στον άνθρωπο αγαθά για την κάλυψη υλικών αναγκών και βελτίωση της ποιότητας της ζωής του. Κατά συνέπεια και τα δάση και ο οικότουρισμός αποτελούν συστατικά στοιχεία του Βιοτουρισμού, όπως αυτός έχει οριοθετηθεί

Ο σεβασμός στο αγαθό της ζωής, η προστασία της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντος γενικότερα σε πολλές περιπτώσεις προϋποθέτουν αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών καθώς και επανα-ιεράρχηση στόχων και αξιών των εμπλεκομένων στο τουριστικό γίγνεσθαι, η πραγμάτωση των οποίων προδικάζει μια μακρόχρονη διαδικασία εκπαίδευσης, μια δια βίου εκπαίδευση. Οι κοινωνικές, παραγωγικές και περιβαλλοντικές λειτουργίες των δασών μπορούν να συνεισφέρουν σε μέγιστο βαθμό στις ευοίωνες προοπτικές συνεργασίας Ελλάδας-Αλβανίας σε θέματα Βιοτουρισμού. Και τα δύο κράτη, με απaráμιλλη φυσική και πολιτισμική κληρονομιά, μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα συνεργατικότητας. Η παγκόσμια σημασία του Βιοτουρισμού ως κοινή βάση για την συνεργασία των λαών προϋποθέτει τον σεβασμό της ζωής και την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου

Μετά τα ανωτέρω, θεωρώ ότι διανοίγονται ευοίωνες προοπτικές συνεργασίας Αλβανίας-Ελλάδας σε θέματα βιοτουρισμού, καθόσον και οι δύο χώρες έχουν να επιδείξουν μια απaráμιλλη φυσική και πολιτισμική κληρονομιά αλλά και μια έμφυτη αγάπη για τη Ζωή. Η προτροπή μου είναι να διδαχθούμε από τα λάθη του παρελθόντος και να πορευτούμε σωστά.

Κλείνοντας θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι, αν ο τουρισμός καταργεί σύνορα, φέρνει λαούς τον έναν κοντά στον άλλο, συσφίγγει τις σχέσεις τους, δημιουργεί

φιλίες και διανοίγει προοπτικές επιχειρηματικής συνεργασίας, ο βιοτουρισμός μπορεί να προσφέρει περισσότερα, ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο, γιατί εστιάζει σε μια κοινή βάση για όλους τους λαούς: στο σεβασμό της ζωής και στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου, που αποτελούν την πεμπουσία της ύπαρξης ενός λαού.

Από αυτή την άποψη, το πρόγραμμα σας «Βιοτουρισμός» είναι καίριο, φιλόδοξο και εύχομαι να στεφθεί από πλήρη επιτυχία

Συμβολή των ΜΚΟ στην διαχείριση διασυνοριακών υδατικών πόρων – το παράδειγμα της λίμνης Πρέσπας

Αναστάσιος Βάλβης

*Υπ. Διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ*

Εισαγωγή

Στην προσπάθεια αναζήτησης των ιστορικών καταβολών των περιβαλλοντικών ανησυχιών του ανθρώπου χρειάζεται να ανατρέξει κάποιος στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, μεταξύ 1880 και 1910 ήρθε στην επιφάνεια το πρώτο μεγάλο κύμα περιβαλλοντικής ανησυχίας και δράσης στη Δυτική Ευρώπη. Πολίτες σε διάφορα κράτη σχημάτισαν νέες εθελοντικές ομάδες για τη προστασία της άγριας φύσης, και φυσικών τοπίων εθνικής σημασίας (Dalton, 1993, p. 41). Οι συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης, και συγκεκριμένα η αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση, προκάλεσαν σημαντικές αλλαγές και επιπτώσεις στα φυσικά τοπία προκαλώντας με αυτό τον τρόπο την εξέλιξη των περιβαλλοντικών κινημάτων (Dalton, 1993, p. 41). Καταλυτικής, επίσης, σημασίας ήταν και η συμβολή των ιδεών του διαφωτισμού που οδήγησαν στην ανάπτυξη μιας εξιδανικευμένης αντίληψης για τη φύση που επηρέασε κυρίως το πολιτιστικό περιβάλλον των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων.

Τα κινήματα για τη προστασία του περιβάλλοντος άνησαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και μέχρι τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Όμως, η έναρξη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου λειτούργησε ως φρένο για τα κινήματα αυτά, αφού έστρεψε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης σε ζητήματα σχετικά με τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση. Παράλληλα, οι οικονομικές δυσκολίες του μεσοπολέμου διατήρησαν το ενδιαφέρον των ανθρώπων σε ζητήματα πιο σχετικά με την οικονομία.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τα περιβαλλοντικά κινήματα ουσιαστικά επανιδρύθηκαν. Στη Βρετανία για παράδειγμα, οι ανάγκες για αγροτικά προϊόντα κατά τη διάρκεια του πολέμου είχε προσωρινά επιφέρει αλλαγές στο αγροτικό τοπίο της χώρας. Σε διεθνές επίπεδο, η Ελβετική Κοινωνία για τη Προστασία της Φύσης (Swiss League for the Protection of Nature) διοργάνωσε ένα συνέδριο το 1946 το οποίο βοήθησε ουσιαστικά στην επανίδρυση των παλιών δικτύων συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης.

Στις αρχές της δεκαετίας του 60, το «Πράσινο Κίνημα» άρχισε πάλι να ανθίζει. Σημαντική συμβολή σε αυτή την εξέλιξη είχε η ανάπτυξη και εξέλιξη των επιστημονικών και εκπαιδευτικών δικτύων. Θα πρέπει εδώ να τονιστεί ότι οι

περιβαλλοντικοί κίνδυνοι δεν υπήρξαν ποτέ αποκλειστικό πεδίο μελέτης για τους πολιτικούς επιστήμονες μόνο. Αντιθέτως, δεν χωράει αμφισβήτηση η σημασία και η ύπαρξη ενός τεχνικού πυρήνα απαρτιζόμενου από επιστήμονες μηχανικούς και τεχνικούς που μελετούν εξίσου περιβαλλοντικά ζητήματα. Ένα από τα πλέον αξιοσημείωτα παραδείγματα είναι εκείνο της Rachel Carson, που το 1962 με το βιβλίο της *Silent Spring* παρουσίασε τις καταστροφές που προκαλούνται από τη χρήση φυτοφαρμάκων, φέρνοντας έτσι στο φώς το ζήτημα της δια χειρός ανθρώπου υποβάθμισης του περιβάλλοντος (Carson, 1962).

Η επιταχυνόμενη κλιματική αλλαγή η οποία επηρεάζει διάφορες πτυχές του φυσικού περιβάλλοντος οδήγησε στην εντυπωσιακή αναβάθμιση στη διεθνή ατζέντα ζητημάτων σχετικών με το περιβάλλον, τις πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για την προστασία του αλλά και την εκμετάλλευσή του. Ο αριθμός των συνεδρίων παγκοσμίως έχει αυξηθεί σημαντικά, ειδικά την τελευταία δεκαετία, αρχής γενομένης βέβαια από τη δεκαετία του 1970 όταν και τέθηκε προς συζήτηση, για ίσως πρώτη φορά το ζήτημα της εκμετάλλευσής αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος που η ανθρωπότητα καλούνταν να αντιμετωπίσει μέσω ενός δημοσιεύματος με τίτλο “Τα Όρια της Ανάπτυξης” (The Limits of Growth). Σύμφωνα με αυτό η μεταπολεμική οικονομική επέκταση και η δημογραφική αύξηση συντελούνται αναγκαστικά εις βάρος των φυσικών πόρων, δημιουργώντας παράλληλα τις κατάλληλες συνθήκες για ανεπανόρθωτη περιβαλλοντική ζημιά αλλά και άνοδο φαινομένων φτώχειας και υποσιτισμού (Connolly και Smith, 2003, p. 236).

Αυτή η στροφή ενδιαφέροντος προς τα περιβαλλοντικά ζητήματα μετατοπίστηκε και στη διεθνή κοινότητα μέσω του συνεδρίου των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον που έλαβε χώρα στη Στοκχόλμη το διάστημα από 5 έως 16 Ιουνίου 1972. Το συνέδριο αυτό αποτέλεσε μίας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τις χώρες του Νότου να θέσουν προς συζήτηση και να υπογραμμίσουν τη σχέση μεταξύ του παρόντος οικονομικού συστήματος και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της φτώχειας (Connolly και Smith, 2003, p. 236). Στη Στοκχόλμη παρευρέθησαν απεσταλμένοι από 114 έθνη, ειδικοί επιστήμονες, και ένας εντυπωσιακά μεγάλος αριθμός από περιβαλλοντολόγους. Περίπου 1,200 αποστολές συμμετείχαν με μία όμως παραφωνία, την απουσία αρχηγών κρατών αφού μόνο δύο ήταν εκείνοι που παρευρέθησαν: ο Olaf Palme από την φιλοξενούσα χώρα και η πρωθυπουργός της Ινδίας Indira Gandhi (Elliott, 2004, p. 11). Το πιο σημαντικό αποτέλεσμα ήταν η καταγραφή συγκεκριμένων προτάσεων κυβερνητικής δράσης μέσω του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environmental Program – UNEP). Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ προσδοκούσε στη δημιουργία ενός πλαισίου που θα παρέχει μία περιεκτική εκτίμηση των προβλημάτων του ανθρώπινου περιβάλλοντος στα πλαίσια του, στρέφοντας το ενδιαφέρον των κυβερνήσεων και της κοινής γνώμης σ’ αυτό το κρίσιμο ζήτημα (Ψήφισμα 2398 της Γενικής Συνέλευσης, 3 Δεκεμβρίου 1968). Ειδικότερα, η βασικότερη συνεισφορά του συνεδρίου ήταν ότι «νομιμοποίησε» την περιβαλλοντική

πολιτική ως μία παγκόσμια ανησυχία, τοποθετώντας πλέον τα περιβαλλοντικά ζητήματα σε πολλές εθνικές ατζέντες (Nicholson, 1970, p. 110). Ουσιαστικά, το Συνέδριο ήταν αυτό που έδωσε την ευκαιρία για πρώτη φορά να αναδειχθούν περιβαλλοντικά θέματα όπως επίσης έθεσε το πλαίσιο για την ανάπτυξη των σχετικών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών(NGO).

Παράλληλα, και εν μέσω αυτού του δεύτερου κύματος περιβαλλοντικής κινητοποίησης, εμφανίστηκαν Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί που έκαναν και κάνουν πολύ ισχυρή την παρουσία τους μέχρι σήμερα. Έτσι, το 1969, ο David Brower, ένας πολύ γνωστός Αμερικανός φυσιοδίφης, ίδρυσε τη ΜΚΟ Friends of the Earth στο San Francisco. Η βασική επιδίωξη του ήταν να τονίσει μέσα σε ένα πολιτικό πρότυπο τις νέες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αντιμετώπιζαν οι ανεπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες στα πλαίσια των κοινωνικών δομών που τις υποστήριζαν (Kamieniecki, 1993, p. 53). Στην πράξη, η οργάνωση των Φίλων της Γης εισήγαγε ένα νέο μοντέλο δράσης των πολιτών σε περιβαλλοντικά ζητήματα, όπως η πυρηνική ενέργεια και η βιομηχανική μόλυνση, προσπαθώντας να τα 'πολιτικοποιήσει' μέσα από το δημόσιο διάλογο, κάτι που μέχρι τότε οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι και οι διάφορες περιβαλλοντικές ομάδες αγνοούσαν. Οι 'Φίλοι της Γης' δεν ήταν μόνο ακτιβιστές του περιβάλλοντος. Ήταν κάτι πέρα από αυτό. Ήταν κοινωνικοί επικριτές που ανέπτυξαν ένα καινούριο ρεπερτόριο δράσεων χρησιμοποιώντας τακτικές που συνδύαζαν την κατά μέτωπο σύγκρουση με τις κρατικές αρχές με γεγονότα που κέντριζαν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης (Lowe και Goyder, 1983, κεφ. 7).

Το 1971 άλλος ένας σημαντικός ΜΚΟ σχηματίστηκε. Η πασίγνωστη Greenpeace, η οποία και αποτέλεσε ένα ισχυρό διεθνές δίκτυο οικολογικών ομάδων που ξεκίνησε αρχικά στον Καναδά ως μία διαμαρτυρία κατά πυρηνικών δοκιμών στην Amchitka (Brown και May, 1989). Η διάδοση της ήταν ραγδαία και σύντομα έκανε την εμφάνιση της σε πολλές χώρες της Βόρειας Ευρώπης κατά τις δεκαετίες του 70 και του 80.

Η σημασία του νερού

Όσον αφορά τη θεματική μας, το νερό αναδείχθηκε ως ο ζωτικότερος φυσικός πόρος (key environmental resource) για την κοινωνική ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Πως θα μπορούσε να είναι αλλιώς άλλωστε αφού το νερό αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για κάθε μορφή ζωής πάνω στη γη. Τα δύο τρίτα του πλανήτη καλύπτονται με νερό εκ των οποίων, όμως, μόνο το 2,7% είναι πόσιμο και μεγάλο μέρος του βρίσκεται υπό μορφή πάγου στους πόλους ή στις κορυφές ψηλών βουνών. Από αυτό το νερό το 73% προορίζεται για την γεωργία, καθώς οι ανάγκες για μεγαλύτερη παραγωγή ακολουθούν την αύξηση του πληθυσμού της γης (Kiss & Shelton, 1997: σελ. 290). Αν υπολογίσουμε και το ότι η μοιρασιά του νερού γίνεται ανισομερώς και ότι μεγάλοι πληθυσμοί έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο νερό, ενώ μικρότεροι αριθμητικά πληθυσμοί καταναλώνουν υπερβολικά μεγάλες ποσότητες, τότε

φτάνουμε στο συμπέρασμα, ότι το νερό είναι ο πιο πολύτιμος φυσικός πόρος πάνω στη γη γύρω από τον οποίο υπάρχει “πρόσφορο έδαφος” για κοινωνικές αναταράξεις. Η διαπίστωση αυτή αναδύεται ακόμη και από τους Στόχους Ανάπτυξης της Χιλιετίας (MDGs) των Ηνωμένων Εθνών.

Ένα σοβαρό ζήτημα, σε σχέση άμεσα με το νερό είναι και η διαχείριση διασυνοριακών υδατικών πόρων. Τα διασυνοριακά ύδατα καλύπτουν περίπου το 45% της ξηράς (Wolf et al, 1999). Η σημασία τους, δε, αποδεικνύεται από το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού που κατοικεί στα όρια διεθνών λεκανών, καθώς και από το συγκριτικά ελάχιστο ποσοστό τους σε σχέση με το υπάρχον νερό στη γη. Ειδικότερα, πάνω από το 90% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε χώρες που μοιράζονται διασυνοριακές λεκάνες (Sadoff & Grey, 2005), ενώ το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού που ζει απευθείας μέσα σε διασυνοριακές λεκάνες είναι εξίσου εντυπωσιακό αγγίζοντας το 40% (Swedish Ministry for Foreign Affairs, 2002: 1). Περίπου 300 διασυνοριακά υδατικά συστήματα υποστηρίζουν σχεδόν 2 δις ανθρώπους παγκοσμίως (Kim & Glaumann, 2012:3). Αυτές οι διαπιστώσεις και τα νούμερα ουσιαστικά υποδηλώνουν κατηγορηματικά τη σημασία που παίρνει η επιτυχής διαχείριση διασυνοριακών υδάτων με στόχο την μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

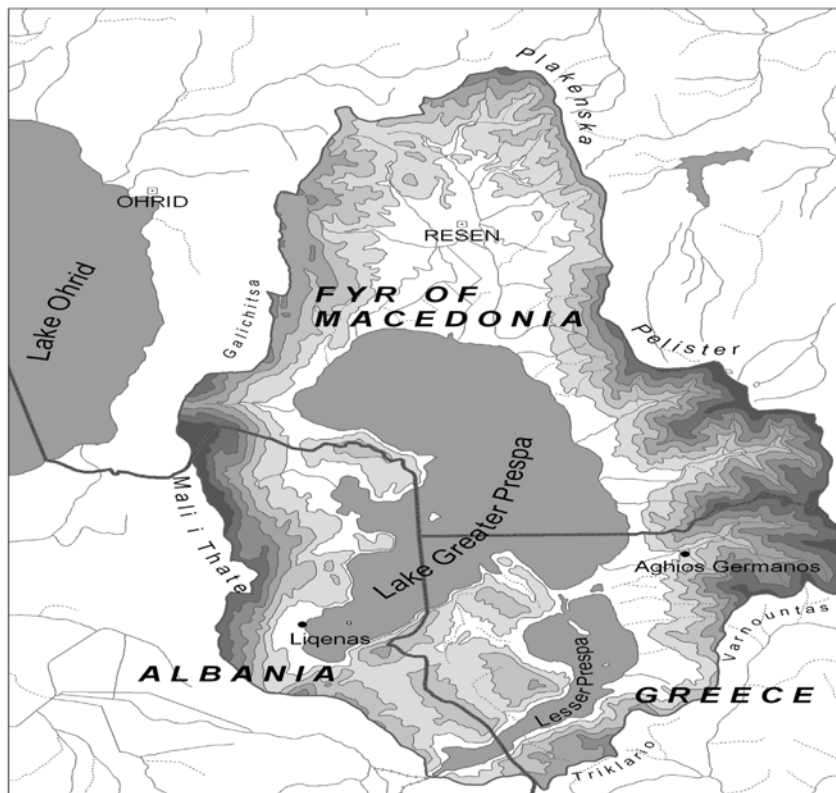
Νοτιοανατολική Ευρώπη

Γενικώς, η Νοτιοανατολική Ευρώπη διαθέτει επαρκείς υδατικούς πόρους. Όμως, αυτοί οι πόροι είναι κατανεμημένοι ανισομερώς ανάμεσα στις χώρες της περιοχής. Επιπροσθέτως, οι εξελίξεις που οδήγησαν στην διάλυση της πρώην ενωμένης Γιουγκοσλαβίας άλλαξαν ριζικά και το τοπίο στην περιοχή όσον αφορά την κατανομή των εν λόγω πόρων. Για του λόγου το αληθές, έως το 1992 υπήρχαν μόνο 6 διεθνείς λεκάνες στα Βαλκάνια. Η διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας σχεδόν διπλασίασε τον αριθμό αυτό. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 13 διεθνείς ποταμοί και 4 διακρατικές λίμνες στην περιοχή. Περίπου το 90% ολόκληρης της περιοχής βρίσκεται μέσα στα όρια διεθνών λεκανών (World Bank, 2003: 5). Η εξέλιξη αυτή ενίσχυσε την πεποίθηση για την αναγκαιότητα σχηματισμού νομικών καθεστώτων που θα βοηθούσαν στην ορθή και δίκαιη διαχείριση τους.

Οι πιο γνωστές και συνάμα ενδιαφέρουσες περιπτώσεις διακρατικής συνεργασίας περιλαμβάνουν τον ποταμό Δούναβη, την λίμνη Οχρίδα, τον ποταμό Σάβα, τον ποταμό Νερέτβα και τις Πρέσπες. Όλες αυτές οι διασυνοριακές λεκάνες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: την συμμετοχή τρίτων παραγόντων ως κινητήριους μοχλούς για την εγκαθίδρυση καναλιών συνεργασίας. Για παράδειγμα, η περίπτωση του Δούναβη και της προστασίας του Δέλτα προωθήθηκε από την επιμονή της WWF. Στην περίπτωση της λίμνης Οχρίδας, η συμμετοχή διεθνών θεσμών και δωρητών όπως η Παγκόσμια τράπεζα (GEF/World Bank) σε συνδυασμό με την χρηματοδότηση προερχόμενη από την Ελβετική και τη Γερμανική κυβέρνηση καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία

προς την εγκαθίδρυση ενός διαχειριστικού φορέα. Οι πρωτοβουλίες για την διαχείριση του ποταμού Σάβα, επίσης βασίστηκαν σε τρίτους παράγοντες και διεθνείς δωρητές όπως η USAID, ενώ για την περίπτωση του ποταμού Νερέτβα καταλυτική ήταν η συνεισφορά του Ευρωπαϊκού προγράμματος για τρίτες χώρες EU life, σε συνδυασμό με την πρωτοβουλία MedWet (Christopoulou & Roumeliotou, 2006: 338-341).

Η περίπτωση των Πρέσπων



Οι Πρέσπες αποτελούν ένα σημείο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για διάφορους λόγους. Αρχικά, η λεκάνη έχει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Διαχωρίζεται σε δυο διαφορετικές λίμνες (Μεγάλη και Μικρή Πρέσπα) οι οποίες ενώνονται με ένα μικρό κομμάτι γης. Δεύτερον, τα κράτη στα οποία ανήκει το συγκρότημα έχουν ένα μακρύ ιστορικό από ιδιάζουσες σχέσεις με έντονα στοιχεία καχυποψίας και έλλειψης εμπιστοσύνης και τρίτον είναι ένα σύμπλεγμα λιμνών με μεγάλη περιβαλλοντική σημασία. Εβρισκόμενες στην Βαλκανική και καλύπτοντας κομμάτι των επικρατειών της Αλβανίας, της ΠΓΔΜ και της

Ελλάδος, οι Πρέσπες περικλείονται από ψηλά βουνά καλύπτοντας μια επιφάνεια της τάξεως των 1519km²(Perennou et al, 2009). Θεωρούνται οικοσύστημα παγκόσμιας σημασίας και έχουν αναγνωρισθεί ως ένα από τα 24 διασυνοριακά οικολογικά σημεία της Ευρώπης (Langer, 1990). Ολόκληρη η περιοχή των Πρεσπών είναι γνωστή για την φυσική της ομορφιά. Φιλοξενεί μοναδικούς βιοτόπους που είναι εξίσου σημαντικοί για το Ευρωπαϊκό και το διεθνές περιβάλλον. Εκτός από τα διάφορα είδη πουλιών που φιλοξενούνται, καθώς και τα υδρόβια οικοσυστήματα, η περιοχή των Πρεσπών θεωρείται πολύ σημαντική από ιστορική και πολιτιστική σκοπιά (Bogdanovic, 2008: 11).

Το ιστορικό της συνεργασίας

Αν και τα τρία εμπλεκόμενα κράτη είχαν από νωρίς αντιληφθεί τη σημασία της προστασίας του ιδιότυπου αυτού συμπλέγματος λιμνών προχωρώντας σε σχέδια προστασίας με τον ορισμό Εθνικών Πάρκων εκατέρωθεν, στην πράξη όμως η απουσία ενός οργανωμένου σχεδίου προστασίας που απαιτούσε την συνύπαρξη, σύμπλευση και συνεργασία και των τριών χωρών έβαζε όρια στην επιτυχή προστασία της περιοχής.

Αναμφίβολα, η συμβολή των διεθνών και Ευρωπαϊκών συμβάσεων και νομοθεσιών όπως η RAMSAR και το οικολογικό δίκτυο NATURA 2000 ήταν σημαντική, καθώς έθεσαν την περιοχή υπό ένα πλαίσιο προστασίας, οριοθετώντας κατά κάποιο τρόπο τις προτεραιότητες. Δεν θα μπορούσαν, όμως, να έχουν απτά αποτελέσματα χωρίς την από κοινού συμβολή των παραλίμνιων χωρών (Mantziou & Gletsos, 2011: 248).

Ενώ, λοιπόν, όπως προαναφέρθηκε, τα τρία παραλίμνια κράτη, η Ελλάδα, η Αλβανία και η ΠΓΔΜ (κομμάτι της ενωμένης Γιουγκοσλαβίας μέχρι το 1991) προχώρησαν μονομερώς, το κάθε ένα στα εδάφη του, στον χαρακτηρισμό εθνικών πάρκων, η απουσία μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα μια κοινής προσπάθειας δεν επέτρεπε την ολοκληρωμένη διαχείριση του συγκροτήματος.

Οι πρώτες, λοιπόν, προσπάθειες για διακρατική συνεργασία έλαβαν χώρα τον Φεβρουάριο του 2000 κατά τη διάρκεια της συνάντησης των πρωθυπουργών των τριών παραλίμνιων χωρών την Παγκόσμια ημέρα για τους Υγροτόπους (World's Wetlands Day). Οι τρεις ηγέτες αντελήφθησαν την διεθνή οικολογική σημασία της περιοχής και την αναγκαιότητα για μια βιώσιμη διαχείριση των υδάτων προς το συμφέρον της φύσης και των τοπικών κοινωνιών, ανακηρύσσοντας τις Πρέσπες ως την πρώτη διασυνοριακή προστατευόμενη περιοχή στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η πρωτοβουλία για το πάρκο των Πρεσπών υποστηρίχτηκε από την δημιουργία ενός προσωρινού πολύ-συμμετοχικού θεσμικού σώματος (δομής), την Συντονιστική Επιτροπή του Πάρκου Πρεσπών που είχε ως στόχο τον συντονισμό, σχεδιασμό και πραγματοποίηση κοινών δράσεων. Η ΣΕΠΠ δεν είχε νομική μορφή και αποτελούνταν από εκπροσώπους των Υπουργείων Περιβάλλοντος, των τοπικών δήμων και κοινοτήτων καθώς και μελών ΜΚΟ από κάθε κράτος. Είχε, επίσης, έναν μόνιμο παρατηρητή από τη

Σύμβαση Ραμσάρ για τους Υγροτόπους και την Πρωτοβουλία για τους Μεσογειακούς Υγροτόπους (MedWet).

Τα πρώτα 10 χρόνια της λειτουργίας της η επιτροπή ήταν ιδιαίτερος ενεργητική (Mantziou & Gletsos, 2011: 248). Χωρίς να λαμβάνει ουσιαστικά επίσημη χρηματοδότηση από τα τρία κράτη, των οποίων οι κυβερνήσεις δεν ήταν υποχρεωμένες να την υποστηρίζουν οικονομικώς ή με κάποιο άλλο μέσο και τρόπο, η επιτροπή πραγματοποίησε 13 συναντήσεις με στόχο την προώθηση κοινών δράσεων με την τεχνική συνδρομή μιας γραμματείας αποτελούμενης από τρεις εκπροσώπους από τους συνεργαζόμενους ΜΚΟ. Μόνο για τον πρώτο χρόνο το λειτουργικό κόστος της τεχνικής γραμματείας της ΣΕΠΠ καλύφθηκε από χρηματοδότηση προερχόμενη από την Ελληνική κυβέρνηση. Από τότε ουσιαστικά λαμβάνει υποστήριξη κυρίως από την WWF Ελλάδος, με ένα μικρό μέρος κυρίως για επικοινωνιακού χαρακτήρα δραστηριότητες (όπως δημιουργία ιστοσελίδας, αποστολή ενημερωτικών υλικών κτλ) να προέρχεται από το Γερμανικό Ίδρυμα Τεχνικής Συνεργασίας GTZ (Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit). Η υποστήριξη από τη μεριά της Ελληνικής κυβέρνησης συνεχίστηκε σε μια *ad hoc* βάση ενώ κάπως έτσι ήταν και η συνεισφορά από την Γερμανική τράπεζα ανάπτυξης KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau).

Θεμέλιος λίθος για την προώθηση μιας επιτυχούς συνεργασία ήταν δημιουργία ενός στρατηγικού σχεδίου δράσης για την βιώσιμη ανάπτυξη της Πρέσπας, όπως και έγινε. Το Στρατηγικό Σχέδιο έθεσε ως βασική του προτεραιότητα την καταγραφή της οικολογικής και κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης στην προστατευόμενη διασυνοριακή περιοχή με στόχο σε δεύτερο επίπεδο την αναγνώριση πιθανών διαχειριστικών προβλημάτων. Το Σχέδιο υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2004, θέτοντας στόχους, ποιοτικά και ποσοτικά μέτρα για την περιοχή ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των παραλίμιων χωρών (SAP, 2005: 3-7).

Ο ρόλος των τρίτων μερών

Καταλυτικός παράγοντας για την έναρξη της διακρατικής συνεργασίας έπαιξε σε μεγάλο βαθμό η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, ένας Ελληνικός τοπικός ΜΚΟ καθώς και η WWF Ελλάδας υπό την θεσμική καθοδήγηση της Σύμβασης Ramsar για τους Υδροβιότοπους.

Οι δύο αυτοί ΜΚΟ ενεργοποίησαν την Ελληνική κυβέρνηση το καλοκαίρι του 1999 βάζοντας για πρώτη φορά την ιδέα του Πάρκου Πρεσπών στο τραπέζι. Εν μέσω μιας περιόδου με πολλές προκλήσεις στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, με την κρίση στο Κοσσυφοπέδιο να επιδεινώνεται διαρκώς και να απειλεί με διάχυση της και σε άλλα μέρη της ευρύτερης περιοχής, η κυβέρνηση Σημίτη αντιμετώπισε αυτή την πρόταση ως μια ευκαιρία για την Ελλάδα να αποκτήσει ρόλο εγγυητή της ειρήνης στην περιοχή προωθώντας μια agenda συνεργασίας και βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή. (Christopoulou and Roumeliotou, 2006: 337). Η αλλαγή στον προσανατολισμό της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής προς

άλλες μη στρατιωτικού τύπου απειλές για την ασφάλεια της χώρας και των πολιτών συνέβαλε σε σημαντικό βαθμό στην προώθηση επίλυσης ζητημάτων ανθρώπινης ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της περιβαλλοντικής ασφάλειας όπως οι Πρέσπες.

Η ιδέα της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών και της WWF-Ελλάδος έτυχε θετικής ανταπόκρισης από ΜΚΟ στην Αλβανία και στην ΠΓΔΜ. Συγκεκριμένα ο Αλβανικός ΜΚΟ ΡΡΝΕΑ (Protection and Preservation of Natural Environment in Albania), ο αρχαιότερος ΜΚΟ της χώρας με αξιοσημείωτη παρουσία στην περιοχή, παρείχε ζωτικής σημασίας υποστήριξη για την εγκαθίδρυση του αντίστοιχου Εθνικού Πάρκου Πρεσπών στην χώρα. Από την πλευρά της ΠΓΔΜ, υπήρξε μια συμμαχία αποτελούμενη από 25 μικρούς ΜΚΟ που συμμετείχε στην όλη πρωτοβουλία. Όμως, η ανεπαρκής ικανότητα και τα εσωτερικά ζητήματα συντονισμού που ανέκυψαν ουσιαστικά εμπόδισαν την όποια διάθεση για σημαντική συμβολή στα πλαίσια της διασυνοριακής συνεργασίας.

Συνεπώς, η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, ήταν ο ισχυρότερος εταίρος σε αυτό το δίκτυο. Η συνεισφορά της υπήρξε καταλυτική, υποστηρίζοντας μαζί με την MedWet/Ramsar την διασυνοριακή συνεργασία στην περιοχή μέσω της δράσης της Συντονιστικής Επιτροπής του Πάρκου Πρεσπών. Ο ρόλος της ΕΠΠ εκτός του να είναι ένας επιτυχημένος μεσάζων (λομπίστας) σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο, προσέφερε συνεχή τεχνική βοήθεια στην γραμματεία της ΣΕΠΠ. Χαρακτηριστικά, από το 2001, η έδρα της γραμματείας βρίσκεται στην ΕΠΠ. Επιπλέον, ο ρόλος των ΜΚΟ ήταν ιδιαίτερα σημαντικός ως διαμεσολαβητές και μεσάζοντες για την πραγματοποίηση των στόχων του Πάρκου Πρεσπών (Najam et al. 2004:32). Ήταν οι ΜΚΟ και συγκεκριμένα η ΕΠΠ και η WWF-Ελλάδος εκείνες που κατάφεραν επίσης να κινητοποιήσουν και να στρέψουν το ενδιαφέρον των δωρητών. Οι τελευταίοι ήταν παρόντες από τα προκαταρκτικά στάδια της τριμερούς συνεργασίας, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι Γερμανική διμερής βοήθεια τόσο στην Αλβανία όσο και στην ΠΓΔΜ ήταν παρούσα ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 συνεισφέροντας ουσιαστικά και τοπικές προσπάθειες συντήρησης και προστασίας των Πρεσπών.

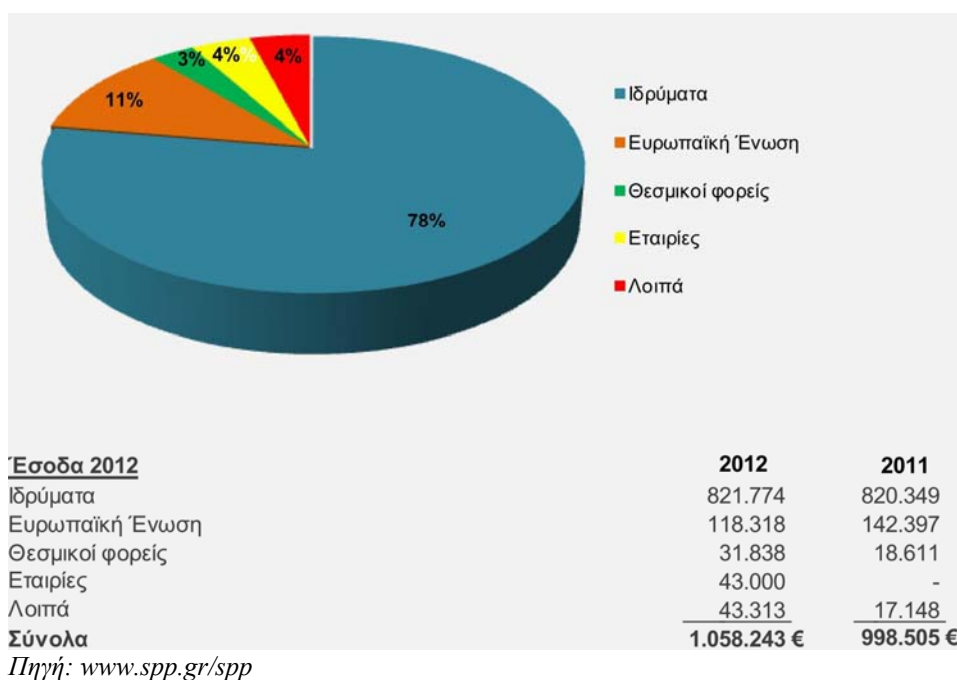
Η αδιαμφισβήτητη συνεισφορά της ΕΠΠ

Όπως διαφάνηκε ήδη, η συμβολή της ΕΠΠ ήταν καταλυτική σε διάφορα επίπεδα. Τόσο από πλευράς κινητοποίησης της κεντρικής εξουσίας, όσο και από οργανωτικής πλευράς αλλά και σε επίπεδο προσέλκυσης δωρητών που παρείχαν οικονομική αλλά και τεχνική βοήθεια για την υλοποίηση έργων και μελετών που αφορούν την διαχείριση της λεκάνης, η ΕΠΠ συμμετείχε ενεργά σε όλα τα στάδια. Χαρακτηριστικά, ίσως το πιο γνωστό πρόγραμμα στην λεκάνη το πρόγραμμα GEF (Global Environmental Facility) το οποίο εγκρίθηκε τον χειμώνα του 2005-2006 έπειτα από συντονισμένες προσπάθειες της Συντονιστικής Επιτροπής του Πάρκου Πρεσπών (ΣΕΠΠ) που ουσιαστικά υποστηρίχθηκαν από την ΕΠΠ (UNDP, 2005). Η συμβολή των ΜΚΟ στην

επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος ήταν καταλυτική παρέχοντας βοήθεια στην ΣΕΠΠ διευκολύνοντας τις διαβουλεύσεις ή παρέχοντας απευθείας τεχνική βοήθεια στις διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες και συμβούλους.

Το 2007, το πρόγραμμα εγκαθίδρυσε μια ομάδα εργασίας Ελέγχου και Διατήρησης (Monitoring and Conservation Working Group – MCWG) η οποία αποτελούνταν από ειδικούς από τα αντίστοιχα υπουργεία των τριών χωρών, την ακαδημαϊκή κοινότητα, τα εθνικά πάρκα αλλά και από τον τομέα των ΜΚΟ των τριών χωρών.

Η μεγάλη δραστηριότητα που επέδειξαν οι ΜΚΟ στις Πρέσπες, και κυρίως η ΕΠΠ φαίνεται και από τις πηγές εσόδων όπως παρουσιάζονται και στην επίσημη ιστοσελίδα της. Έτσι, είναι χαρακτηριστικό ότι κατά το προηγούμενο έτος, τα έσοδα από τα διάφορα ιδρύματα έφτασαν το 78% της συνολικής χρηματοδότησης, με την χρηματοδότηση από τη ΕΕ να φτάνει το 11% ενώ εκείνη από κυβερνητικές πηγές μόλις το 3%.



Το 2007 ένα ακόμη τετραετούς διάρκειας πρόγραμμα ξεκίνησε με τη συμμετοχή ειδικών από τις παραλίμνιες χώρες. Στόχος του ήταν η ανάπτυξη ενός κοινού συστήματος παρατήρησης. Για άλλη μια φορά η συμμετοχή της ΕΠΠ ήταν σημαντική αφού ουσιαστικά το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε από αυτή με την βοήθεια του Tour du Valat, ενός Γαλλικού ερευνητικού κέντρου και σε συνεργασία με το πρόγραμμα GEF (Gletsos et al, 2012: 2).

Συμπεράσματα

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, η εντυπωσιακή αναβάθμιση στη διεθνή ατζέντα ζητημάτων σχετικά με το περιβάλλον και τις πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για την προστασία του αλλά και την εκμετάλλευσή του, είναι αδιαμφισβήτητη αλλά και επιτακτική.

Όσον αφορά το νερό, αναδείχθηκε ως ο ζωτικότερος φυσικός πόρος (key environmental resource) για την κοινωνική ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Το νερό αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για κάθε μορφή ζωής πάνω στη γη. Τα δύο τρίτα του πλανήτη καλύπτονται με νερό εκ των οποίων, όμως, μόνο το 2,7% είναι πόσιμο και μεγάλο μέρος του βρίσκεται υπό μορφή πάγου στους πόλους ή στις κορυφές ψηλών βουνών. Από αυτό το νερό το 73% προορίζεται για την γεωργία, καθώς οι ανάγκες για μεγαλύτερη παραγωγή ακολουθούν την αύξηση του πληθυσμού της γης. Σήμερα το 50% περίπου των λεκανών απορροής παγκοσμίως είναι διακρατικές και δεν υπάρχουν για όλες συμφωνίες που να διευθετούν το πρόβλημα της διαχείρισής τους. Μάλιστα, το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα κράτη που μοιράζονται διακρατικές λεκάνες είναι το δίλλημα να διαχειριστούν μόνα τους το τμήμα της λεκάνης που τους αναλογεί στα πλαίσια της κυριαρχίας τους ή να προχωρήσουν σε μία συνεργασία με τους γείτονες τους; Στη διεθνή βιβλιογραφία αυτό το δίλλημα εκφράζεται μέσα από τη συζήτηση περί συνεργασίας ή σύγκρουσης σε διασυνοριακά ύδατα. Από μελέτες έχει προκύψει (βλέπε Wolf και Oregon State University) ότι το σενάριο που επικρατεί είναι εκείνο της συνεργασίας.

Βασικός λόγος γι αυτό είναι ότι τα κράτη τις περισσότερες φορές επιδιώκουν να συνεργαστούν μοιράζοντας τα οφέλη από μια ολοκληρωμένη διαχείριση της λεκάνης. Σημαντικός παράγοντας προς αυτή την εξέλιξη είναι και οι τοπικοί φορείς αλλά και οι τοπικές, εθνικές αλλά και διεθνείς ΜΚΟ.

Για την Ελλάδα, το ζήτημα της διαχείρισης διακρατικών υδατικών πόρων είναι σημαντικό με δεδομένο ότι η χώρα μοιράζεται με τα γειτονικά κράτη 5 ποταμούς και 2 λίμνες. Μια από τις λίμνες είναι και η λίμνη Πρέσπα, η οποία για πολλούς αποτελεί ένα επιτυχημένο παράδειγμα συνδιαχείρισης μεταξύ των τριών εμπλεκόμενων χωρών (Αλβανίας, ΠΓΔΜ και Ελλάδος).

Το πάρκο Πρεσπών είναι το αποκορύφωμα της συνεργασίας ενώ και ο φορέας διαχείρισης ο οποίος και έλαβε νομική μορφή το 2010 αποτελούν τους θεμέλιους λίθους και ουσιαστικά το επιστέγασμα της διακρατικής συνεργασίας που επισήμως ξεκίνησε το 2000. Σημαντικός παράγοντας σε αυτή την εξέλιξη ήταν και η συμμετοχή των ΜΚΟ. Όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφία ΜΚΟ όπως η WWF αλλά και τοπικοί φορείς υποστήριξαν το όλο εγχείρημα ενεργοποιώντας και διεθνείς δωρητές. Πόσο σημαντική ήταν όμως η συμβολή τους είναι ένα ερώτημα στο οποίο θα πρέπει να απαντήσει η παρούσα μελέτη. Συγκεκριμένα, θα γίνει ανάλυση της περίπτωσης των Πρεσπών ώστε να αποδειχτεί εάν πρόκειται για μια περίπτωση εκ των άνω (Top-down) ή εκ των κάτω (Bottom-up) λήψη απόφασης για μια ολοκληρωμένη διαχείριση.

Η περίπτωση των Πρεσπών αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια επιτυχημένη εμπλοκή Μη Κυβερνητικής Περιβαλλοντικής Οργάνωσης στην προώθηση της συνεργασίας για τη διαχείριση μιας διακρατικής λεκάνης μεγάλης περιβαλλοντικής σημασίας για την περιοχή. Η ΕΠΠ αποτέλεσε ενεργό μέρος σε όλα τα στάδια, τόσο με την κινητοποίηση της Ελληνικής κυβέρνησης, όσο και με την τεχνική βοήθεια και την προσέλκυση του ενδιαφέροντος της διεθνούς κοινότητας και των διεθνών δωρητών. Είναι, μάλιστα, μια τόσο ιδιαίτερη περίπτωση που η συμβολή των κεντρικών κυβερνήσεων τόσο σε οικονομικό όσο και σε τεχνικό επίπεδο παραμένει στο ελάχιστο αφού η ΕΠΠ παρουσιάζει εξαιρετική ικανότητα στην προσέλκυση χρηματοδότησης αλλά και στη προώθηση προγραμμάτων διαχείρισης και ελέγχου.

Όμως, όπως και σε άλλες περιπτώσεις είναι σχεδόν αδύνατο μια διακρατική συνεργασία να τελεσφορήσει εάν δεν υπάρχει η επίσημη πλευρά. Έτσι, στη περίπτωση των Πρεσπών παρατηρήθηκε ένα αδιέξοδο στη τριμερή συνεργασία εξαιτίας της ανυπαρξίας ενός κοινού επίσημου πλαισίου συνεργασίας, δεσμευτικού και για τις τρεις παραλίνιες χώρες (Mantziou & Gletsos, 2011: 250). Αν και τον Νοέμβριο του 2009 κατά τη διάρκεια των εορτασμών για τα 10 χρόνια του Πάρκου Πρεσπών, οι Πρωθυπουργοί των τριών χωρών συναντήθηκαν στις Πρέσπες και εξέφρασαν την προθυμία τους για την προώθηση της διακυβερνητικής συνεργασίας για την προστασία και την βιώσιμη ανάπτυξη της λεκάνης, ωστόσο, πολύ λίγα έχουν γίνει από τότε.

Η συμφωνία του Φεβρουαρίου 2010 μεταξύ των υπουργών περιβάλλοντος των τριών χωρών, με την παρουσία του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου για το περιβάλλον, αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα που έφερε εξελίξεις σχετικά με τη διαχείριση της λεκάνης. Η ΣΕΠΠ αντικαταστάθηκε από την Επιτροπή Διαχείρισης του Πάρκου Πρεσπών. Ο νέος θεσμός αποτελείται από αντιπροσώπους από τα υπουργεία περιβάλλοντος, τις τοπικές κοινότητες, τις διαχειριστικές αρχές προστασίας της περιοχής, τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ και την ΕΕ, καθώς και από δύο μόνιμους παρατηρητές, έναν από τη πρωτοβουλία MedWet/Ramsar και έναν από την Επιτροπή Διαχείρισης της Οχρίδας.

Εν κατακλείδι, σε όποιο βαθμό και αν είναι σημαντική η συμβολή των ΜΚΟ, για την επίτευξη ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης είναι απαραίτητη η επίσημη και θεσμικά παρούσα συμμετοχή των κρατών. Αν και η περίπτωση της περιοχής των Πρεσπών είναι μια χαρακτηριστική περίπτωση παρακίνησης της κεντρικής κυβέρνησης να αναλάβει δράση, φαίνεται ότι ο τελευταίος λόγος αφορά την δεύτερη η οποία ουσιαστικά μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση για την εξέλιξη της συνεργασίας αλλά και για την επιβράβευση και επιβεβαίωση των αδιαμφισβήτητα σπουδαίων προσπαθειών των ΜΚΠΟ όπως η ΕΠΠ.

Βιβλιογραφία

1. Bogdanovic, S. (2008) Prespa Park Coordination Committee in Tranboundary Ecosystem Management, *Technical Assessment Report*, GEF-UNDP

2. Brown M. και May J. (1989), *The Greenpeace story*, Scarborough, Ont: Prentice-Hall Canada.
3. Carson R. (1962), *Silent Spring*, Boston: Houghton Mifflin.
4. Christopoulou, I., Roumeliotou V. (2006), Uniting People Through Nature in Southeast Europe: The Role (and Limits) of Nongovernmental Organizations in the Transboundary Prespa Park, *Journal of Southeast European and Black Sea Studies*, vol. 6, no. 3
5. Connelly J. και Smith G. (2003), *Politics and the Environment, from theory to practice*, London/New York: Routledge.
6. Dalton R. J. (1993), 'The Environmental Movement in Western Europe', στο Kamieniecki S. (ed.), *Environmental Politics in the International Arena*, State University of New York Press
7. Elliott L. (2004), *The Global Politics of the Environment*, New York: New York University Press.
8. Gletsos, M., Kolaneci, M., Krstić, S., Tsiaousi, V., Parisopoulos, G., (2012), Towards Transboundary Water Monitoring in the Prespa lakes, *BALWOIS, Vth International Scientific Conference on Water, Climate and Environment*, Ohrid, FYROM.
9. Kamieniecki S. (1993) (ed.), *Environmental Politics in the International Arena*, State University of New York Press.
10. Kim, K. & Glaumann K. (2012), 'Transboundary Water Management: Who does What, Where?', *Swedish Water House*.
11. Kiss A., Shelton D., (1997), *Manual of European Environmental Law*, Cambridge.
12. Langer, H. (ed.) (1990), *Ecological Bricks for Our Common House of Europe*, Verlag für Politische Ökologie.
13. Lowe P. και Goyder J. (1983), *Environmental Groups in politics*, London: Allen and Unwin.
14. Mantziou, D., Gletsos M, (2011), 'The Development of Transboundary Cooperation in the Prespa Lakes Basin', in: Ganoulis, J., Aureli, A., Fried, J., (eds.), *Transboundary Water Resources Management: A Multidisciplinary Approach*, Weinheim: Wiley-VCH.
15. Nicholson M. (1970), *The environmental revolution: A guide for the new masters of the world*, New York: McGraw-Hill.
16. Perennou, C., Gletsos, M., Chauvelon, P., Crivelli, A., DeCoursey, M., Dokulil, M., Grillas, P., Grovel, R., and Sandoz, A. (2009), *Development of a Transboundary Monitoring System for the Prespa Park Area*, Society for the Protection of Prespa, Aghios Germanos, Greece. Διαθέσιμο στο: http://www.spp.gr/fullstudy_vol1.pdf (accessed 6 May 2011).
17. Sadoff C.W. and Grey D. (2005), Cooperation on International Rivers. A Continuum for Securing and Sharing Benefits, *Water Internat.*, Vol. 30, no. 4.
18. Society for the Protection of Prespa (SPP), WWF-Greece, Protection and Preservation of Natural Environment in Albania (PPNEA), Macedonian

- Alliance for Prespa (MAP) (2005) Strategic Action Plan for the Sustainable Development of the Prespa Park, Executive Summary, Society for the Protection of Prespa, Ag. Germanos, Greece.
19. United Nations Development Programme (UNDP) (2005) Integrated ecosystem management in the Prespa Lakes Basin of Albania, FYR-Macedonia and Greece, UNDP Full size Project Document, UNDP.
 20. Wolf, A. T. (1999) Water Wars and Water Reality: Conflict and Cooperation Along International Waterways', in Steve C. Lonergan (ed.), *Environmental Change, Adaptation and Security*. Springer.
 21. The World Bank/The International Bank for Reconstruction and Development (2003) Water Resources Management in South Eastern Europe, Volume 1: Issues and Directions διαθέσιμο στο: http://siteresources.worldbank.org/INTALBANIA/Resources/Water_Resources_Management_in_South_Eastern_Europe-Volume_One.pdf

Βιοτουρισμός – νέα προοπτική για το μέλλον

Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη

*Πρόεδρος και Ιδρύτρια, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής
Επικεφαλής Εταίρος και Συντονιστής του Προγράμματος*

Ο βιοτουρισμός προστατεύει το περιβάλλον και τον πολιτισμό

Η αυξανόμενη περιβαλλοντική και οικονομική αστάθεια αποδεικνύουν ότι η ακόρεστη ανθρώπινη πλεονεξία θέτει σε κίνδυνο όχι μόνο το περιβάλλον αλλά και την ίδια τη ζωή στον πλανήτη μας. Η σημερινή κοινωνία μοιάζει με αντεστραμμένη πυραμίδα. Η αναζήτηση του γρήγορου πλούτου και η κρίση αξιών που οδηγούν στη ραγδαία περιβαλλοντική υποβάθμιση επεκτείνουν διαρκώς τη μετέωρη βάση της πυραμίδας. Για πόσο καιρό ακόμα μπορούμε να βασιζόμαστε στα πρότυπα της υπερκατανάλωσης; Είμαστε μονάχα μια κουκίδα στο σύμπαν, όμως κατέχουμε το πιο πολύτιμο αγαθό, τον βίο. Κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη μας πρέπει να μας γεμίζει χαρά και να γίνει ο πυρήνας της σκέψης και της δράσης μας.

Η ισορροπία της κοινωνίας μπορεί να αποκατασταθεί αν απαλειφθεί η άγνοια και ο φόβος, προωθηθεί η ελπίδα και δημιουργηθεί ένα κατάλληλο πλαίσιο για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας που σέβεται και προστατεύει το περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτό, από την ίδρυσή της το 1985, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής (Biopolitics International Organisation – B.I.O.) ζητά νέα παιδεία και νέα τεχνολογία, που θα βοηθήσουν στην οικοδόμηση των απαραίτητων ηθικών αξιών για το μέλλον. Χρειάζεται θετική σκέψη και αισιόδοξη αντιμετώπιση για να αναπτύξουμε μια ελπιδοφόρα κοινωνία, που θα οικοδομηθεί σε γερά θεμέλια ηθικών αξιών με σεβασμό για τη συνέχιση της ζωής στον πλανήτη μας.

Για να προωθήσει το όραμα αυτό, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει αναπτύξει σειρά από καινοτόμες πρωτοβουλίες για την εμφύσηση νέων ιδεών και την παγκόσμια δράση με στόχο την κινητοποίηση κάθε κοινωνικού τομέα και κάθε ατόμου. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της στρατηγικής αυτής αποτελούν κλειδί για την ευημερία και την ανάπτυξη. Στην ζοφερή περίοδο που διανύουμε, ο *βιοτουρισμός* – τουρισμός με όραμα που βασίζεται στις διαχρονικές αξίες και στον σεβασμό για το περιβάλλον – αποτελεί μοναδική ευκαιρία για να εξέλθουμε από την κρίση και να υιοθετήσουμε μια νέα προοπτική για το μέλλον.

Πέρα από τα καθιερωμένα πρότυπα στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης, ο βιοτουρισμός με μακροχρόνια προοπτική μπορεί να τονώσει την οικονομία και την απασχόληση, να συνεισφέρει στην οικονομική και κοινωνική ευημερία και

να προσφέρει τις απαραίτητες ηθικές διαστάσεις συνεργασίας και σεβασμού για τη ζωή. Στο πνεύμα του βιοτουρισμού, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής προτείνει:

- Διεθνή παιδεία με πυρήνα την προστασία του περιβάλλοντος και την εισαγωγή περιβαλλοντικών αξιών σε κάθε ειδικότητα
- Τρισδιάστατη προσέγγιση στην οικονομία, με νέα αντιμετώπιση στη μέτρηση της έννοιας του κέρδους
- Πράσινο Μισθό και νέες ευκαιρίες για την τόνωση της απασχόλησης
- Βιο-θεώρηση της τεχνολογίας μέσα από διάλογο, θέση, αντίθεση και σύνθεση
- Βιο-διπλωματία και παγκόσμια συνεργασία για το περιβάλλον
- Βιο-νομοθεσία και βιο-ηθική για να ξεπεράσουμε τα αδιέξοδα
- Παγκόσμιο Δημοψήφισμα με τη συμμετοχή κάθε πολίτη της γης στον αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος
- Τράπεζα Ιδεών ως παρακαταθήκη της ανθρώπινης σκέψης για το μέλλον
- Ολυμπιακούς αγώνες περιβάλλοντος με τη συμμετοχή κάθε ατόμου και κάθε επαγγέλματος
- Μυθολογία και διαχρονικές αξίες ως πρότυπα για τον βιοτουρισμό και τον βιο-πολιτισμό

Ο τουρισμός με τη συμβατική του μορφή κρύβει σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον, γι' αυτό απαιτείται να ενσωματωθούν πλήρως στην τουριστική πολιτική και διαρθρωτικές προκλήσεις. Η τουριστική προσφορά χρειάζεται να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς και με την έλλειψη φυσικών πόρων, τις πιέσεις που ασκούνται στη βιοποικιλότητα ή ακόμη τους κινδύνους του μαζικού τουρισμού για την πολιτιστική κληρονομιά. Οι τουριστικές επιχειρήσεις πρέπει να μειώσουν την κατανάλωση νερού και ενέργειας, την παραγωγή αποβλήτων, τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, καθώς και να περιορίσουν το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα. Η χάραξη μιας δυναμική πολιτικής σε αυτόν τον τομέα θα τονώσει την ελκυστικότητα του τουριστικού προϊόντος και θα δημιουργήσει τις προϋπόθεσες ανάπτυξης του βιοτουρισμού, που αποτελεί πλέον μονόδρομο για την βιωσιμότητα του κλάδου.

Ο τουρισμός συμβάλλει στην καταστροφή του περιβάλλοντος αλλά μπορεί να αποτελέσει και όχημα για την προστασία του. Πέρα όμως από μια σειρά συμβατικών προγραμμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος – όπως η ανακύκλωση, η οικονομία στο νερό, η χρήση ανανεώσιμων και καθαρών πηγών ενέργειας, κλπ. – χρειάζεται ένας εμπλουτισμός της έννοιας του τουρισμού με διαχρονικά πολιτιστικά πρότυπα. Ο τουρισμός που δεν λαμβάνει υπόψη τον πολιτισμό δεν έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Η έννοια του περιβάλλοντος δεν συμπεριλαμβάνει μόνο την προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς, αλλά και τον πολιτισμό, την ιστορία, την παράδοση,

την αρχιτεκτονική, ολόκληρο τον εθνικό μας πλούτο. Έτσι ο βιοτουρισμός προστατεύει το περιβάλλον με στόχο τη διατήρηση των φυσικών αλλά και των πολιτιστικών στοιχείων κάθε περιοχής. Ο “βιο-επισκέπτης” συναντά τους ντόπιους κατοίκους, ζει μαζί τους, μαθαίνει τον πολιτισμό τους, τις παραδόσεις τους, τον τρόπο ζωής τους. Επίσης έρχεται σε επαφή με τα φυσικά περιβάλλον μιας περιοχής με τρόπο άμεσο και ταυτόχρονα εποικοδομητικό. Στο πρόγραμμα του βιο-επισκέπτη δεν περιλαμβάνονται μόνο μουσεία, εκθέσεις ή αρχαιολογικοί χώροι. Το περπάτημα στη φύση, η γνωριμία με τους κατοίκους και τις ασχολίες τους, καθώς και η γνωριμία με την ιστορική και πολιτισμική προσφορά μιας περιοχής, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εμπειρίας του βιοτουρισμού. Η εμπειρία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει ακόμα μαθήματα μαγειρικής, υφαντικής, μουσικής ή κεραμικής. Ο επισκέπτης γνωρίζει την χλωρίδα και την πανίδα μέσα από προσεκτικά σχεδιασμένες περιηγήσεις, και συγχρόνως λαμβάνει μέρος σε εκδηλώσεις που στόχο έχουν την ενεργό συμμετοχή του στις πολιτιστικές δραστηριότητες της περιοχής.

Σήμερα, ο βιοτουρισμός γίνεται πραγματικότητα. Πολλοί περιβαλλοντικά ευσυνείδητοι καταναλωτές ζητούν – και η τουριστική βιομηχανία τους προσφέρει – ταξίδια που σέβονται το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, πολλές νέες περιοχές γίνονται προσιτές στον τουρισμό. Με την γρήγορη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας, οι επιλογές αυξάνονται ραγδαία: περιπέτεια, γαστρονομία, επαφή με την άγρια φύση, κοινωνικά υπεύθυνος τουρισμός, είναι μερικές μόνο από τις πολυάριθμες μορφές βιοτουρισμού που είναι πλέον διαθέσιμες ανά τον κόσμο.

Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι πολλοί οργανισμοί έχουν υιοθετήσει κώδικες ηθικής για τους ταξιδιώτες αναγνωρίζοντας τη σημασία των αρχών του βιο-πολιτισμού στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού μας πλούτου. Αυτοί οι δεοντολογικοί κώδικες παρακινούν όσους επισκέπτονται την άγρια φύση να υιοθετούν την αρμόζουσα συμπεριφορά, να μην αφήνουν πίσω τους απορρίμματα και να αποφεύγουν την αγορά ή χρήση προϊόντων που απειλούν τη βιοποικιλότητα.

Τονίζουν επίσης τη σημασία που έχει ο σεβασμός προς τον τοπικό πληθυσμό και τον πολιτισμό της περιοχής που επισκεπτόμαστε. Οφείλουμε να ταξιδεύουμε με ταπεινή διάθεση και πηγαίο ενδιαφέρον για τον τόπο υποδοχής, με ευαισθησία για τους κατοίκους. Πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας τα τοπικά έθιμα και να προσπαθούμε να αποφεύγουμε κάθε προσβλητική συμπεριφορά. Τέλος, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η εκπαίδευση και η επιμόρφωση είναι βασικές συνιστώσες στη διαχείριση του βιοτουρισμού, και αποτελούν κίνητρα για την ανάπτυξή του.

Ο βιοτουρισμός δεν προσφέρει μόνο διασκέδαση και αναψυχή, αλλά συμβάλλει καθοριστικά στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης από την παροχή δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής γνώσης και προγραμμάτων πολιτισμού και εκπαίδευσης.

Βιοτουρισμός και οικονομική ανάπτυξη – επαναξιολόγηση της έννοιας του κέρδους

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα δεμένη με την οικονομική πρόοδο. Η διαφύλαξη του πλούτου και της ομορφιάς του βίου, η εξασφάλιση της δημόσιας υγείας και οι ίσες ευκαιρίες για κάθε χώρα του κόσμου μπορούν να γίνουν πηγή ουσιαστικού κέρδους, τόσο χρηματικού, όσο και κοινωνικού. Στον τομέα της οικονομίας, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει αναπτύξει σειρά προτάσεων για την αναθεώρηση της έννοιας του κέρδους με στόχο το περιβάλλον και η προστασία του να αποτελέσουν πηγή αυθεντικού πλούτου για την κοινωνία. Η αμφίρροπη φύση της οικονομικής και περιβαλλοντικής κρίσης ως πρόκληση, και ταυτόχρονα ως ευκαιρία για φιλική προς το περιβάλλον οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, μπορεί να βοηθήσει την ανθρωπότητα να υιοθετήσει ένα όραμα ανάπτυξης με προοπτική χιλιετίας.

Βιο-Περιβάλλον	
Ποιότητα Ζωής	
Ηθικές Αξίες	<ul style="list-style-type: none"> Υγεία - Ασφάλεια - Δικαιοσύνη - Ευτυχία - Συνύπαρξη με όλες τις Μορφές Ζωής, Εσωτερικός και Εξωτερικός Πλούτος - Μικρο- και Μακρο- Περιβάλλον
Νομοθεσία	<ul style="list-style-type: none"> Διαχρονικές Αξίες για την Κοινωνία - Νέα Κριτήρια για Επιχειρήσεις Συμβατές με την Ιδέα της Ποιότητας Ζωής
Μακρο- και Μικροοικονομία	<ul style="list-style-type: none"> Εθνικά και Διεθνή Δικαιώματα του Βίου - Βιο-Ποικιλία - Φαινόμενο του Θερμοκηπίου - Καταστροφή του Οζοντος - Υπερπληθυσμός - Ενδεια - Στέρηση
Βιο-Διπλωματία	<ul style="list-style-type: none"> Κλίμακα Χάρου και Χρόνου - Ιστορική Προοπτική - Χιλιετής Προσέγγιση - Κοθαρότερη Παραγωγή
Διεθνές Εμπόριο	<ul style="list-style-type: none"> Αλληλεξάρτηση - Διεθνής Συνεργασία - Ο Τρίτος Κόσμος ως Συνέταρος
Διοίκηση	<ul style="list-style-type: none"> Σταθερή Ανάπτυξη - Οι Δυσμενείς Επιπτώσεις στο Περιβάλλον Υπόθεση κάθε Επιχείρησης - Προστασία του Καταναλωτή
Εκπαίδευση	<ul style="list-style-type: none"> Νέα Πρότυπα Συμμετοχικής Δημοκρατίας - Διεθνές Δημοψήφισμα - Αμυνα για τον Βίο
Επικοινωνίες	<ul style="list-style-type: none"> Βιοκεντρικό Πρόγραμμα Σπουδών στα Οικονομικά - Επικοινωνίες και Εκπαίδευση
Ενέργεια	<ul style="list-style-type: none"> Ανάδραση μέσω Internet - Διασπορά Πληροφοριών μέσω Δορυφόρων - Μάρκετινγκ
Απασχόληση	<ul style="list-style-type: none"> Προστασία Φυσικών Πόρων - Μελέτη Προτύπων του Βίου
Πολιτισμός	<ul style="list-style-type: none"> Νέες Ευκαιρίες Απασχόλησης σε Τομείς Προστασίας του Βιο-Περιβάλλοντος - Πράσινος Μισθός για Ανέργους Τέχνες, Πολιτισμικές Αξίες, Παραδόσεις

Ο αληθινός πλούτος του πλανήτη βρίσκεται στη βιοποικιλότητα – στο εύρος, την ποικιλία και την ομορφιά όλων των φυτών και των ζώων – που συνέχεια ελαττώνεται από την ακόρεστη ανάγκη του ανθρώπου να ικανοποιεί τις υλικές του επιθυμίες, οι οποίες μεγαλώνουν ανεξέλεγκτα. Σε μια οικονομική στρατηγική που σέβεται το περιβάλλον, η ποιότητα ζωής αποτελεί μετρήσιμο παράγοντα ευημερίας κάθε έθνους. Η έννοια του κέρδους πρέπει να επαναπροσδιοριστεί ώστε να περιλάβει διαστάσεις όπως η παιδεία, η διαφύλαξη

φυσικών αποθεμάτων ως μετρήσιμο τμήμα του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, η καλύτερη υγεία και η προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες αποτελούν ένα «αυθεντικό» κέρδος για την κοινωνία.

Από την ίδρυσή της, η Β.Ι.Ο. προωθεί μια τρισδιάστατη προσέγγιση στην οικονομία, όπου το περιβάλλον, η παιδεία, η υγεία και η ποιότητα ζωής θα αποτελούν μετρήσιμο παράγοντα ευημερίας. Με σειρά συνεδρίων, εκδόσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η Β.Ι.Ο. έχει αγωνιστεί ώστε η περιβαλλοντική ευθύνη των εταιρειών να γίνει μέρος της ευρύτερης κοινωνικής τους ευθύνης. Η συμμετοχή κορυφαίων διοικητικών στελεχών στις δράσεις της Β.Ι.Ο. έδειξε από νωρίς την ευρεία απήχηση των προτάσεών μας για μια πράσινη επιχειρηματική στρατηγική.

Ο τουρισμός, ως ιδιαίτερα σημαντική οικονομική δραστηριότητα, χρειάζεται να βασίζεται στα πρότυπα της βιο-οικονομίας και να θέτει την προστασία του περιβάλλοντος, και της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλότητας του πλανήτη ως προτεραιότητα. Οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της τουριστικής ανάπτυξης αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο την ανάγκη εφαρμογής προτύπων περιβαλλοντικής στρατηγικής, καθώς τα κριτήρια επιτυχίας κάθε οικονομικής δραστηριότητας είναι πλέον στο μεγαλύτερο βαθμό περιβαλλοντικά. Επιπλέον, ο τουρισμός με σεβασμό προς το περιβάλλον συμβάλει ταυτόχρονα και στην προστασία των φυσικών πόρων στους οποίους βασίζεται η τοπική οικονομία, με αποτέλεσμα περισσότερους τουρίστες, οι οποίοι, με τη σειρά τους, ενισχύουν τα έσοδα για τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Πολλές περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους προστατεύονται χάρη στα κεφάλαια που απορρέουν από τη βιομηχανία του τουρισμού για την υποδομή, τη συντήρηση και την απασχόληση. Στο πνεύμα αυτό, χρειάζεται να ενισχύονται φιλικά προς τον τουρισμό επενδυτικά κίνητρα σε τομείς όπως οι πράσινες υποδομές, οι καθαρές τεχνολογίες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ορθή διαχείριση των υδάτων και η προστασία της βιοποικιλότητας.

Η καθαρότερη παραγωγή και η περιβαλλοντική διαχείριση καθορίζουν το μέτρο βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας, ενώ την πρωτοπορία θα έχουν οι τουριστικοί κλάδοι που θα έχουν έγκαιρα εφαρμόσει αυτές τις διαστάσεις. Επιπλέον, χρειάζεται να δημιουργηθεί το κατάλληλο νομικό και νομοθετικό πλαίσιο ώστε να τεθούν σε λειτουργία διεθνείς κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος στις τουριστικές δραστηριότητες. Η εταιρική κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη είναι απαραίτητο στοιχείο μιας πολιτισμένης κοινωνίας και απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής κάθε πολίτη.

Καθαρή και ανανεώσιμη ενέργεια

Αν και οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας – ηλιακή, αιολική, γεωθερμική, βιομάζα, ενέργεια από υδρογόνο – αποτελούν προς το παρόν ένα μικρό ποσοστό του παγκόσμιου ενεργειακού ισοζυγίου, η χρήση τους αυξάνεται ραγδαία. Έχει ήδη συμφωνηθεί από τους διεθνείς οργανισμούς ότι οι παγκόσμιες εκπομπές

αερίων του θερμοκηπίου πρέπει να μειωθούν μέχρι το 2050 κατά 50%, στόχος ο οποίος για να επιτευχθεί πρέπει τα βιομηχανικά κράτη να περιορίσουν τις εκπομπές τους κατά 80-90%. Ατενίζοντας το μέλλον, κάθε κυβέρνηση θα πρέπει να διερευνήσει νέους ενεργειακούς δρόμους και να εγκαταστήσει νέα οικονομικά μοντέλα αποσκοπώντας στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με στόχο τις μηδενικές εκπομπές άνθρακα.

Όπως έχει προτείνει από το 1985 η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, η ανάδειξη καθαρών ενεργειακών προτύπων βασισμένων στον βίο ανοίγει νέες δυνατότητες ανάπτυξης και μπορεί να ενισχύσει την αναδιάρθρωση των παραγωγικών τομέων, όπως ο τουρισμός. Το υδρογόνο προβλέπεται να αποτελέσει στο μέλλον σημαντικό εναλλακτικό καύσιμο στον τομέα των υποδομών και των μεταφορών. Η παραγωγή υδρογόνου από την καλλιέργεια φυκιών ή μικροοργανισμών για την απορρόφηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, είναι μία μόνο πτυχή προηγμένων διεργασιών και τεχνολογιών αιχμής που θα μπορούσαν μακροπρόθεσμα να επιτρέψουν αφενός την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αφετέρου να συμβάλουν στην τόνωση της οικονομίας.

Στον τομέα του τουρισμού, τα οφέλη από την εφαρμογή αυτών των πρακτικών είναι τεράστια Ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορεί να δώσει τα κίνητρα για καθαρή και ασφαλή ενέργεια, αυξάνοντας την αποδοτικότητα των διαθέσιμων ενεργειακών πόρων και τις δυνατότητες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Πράσιнос Μισθός – αναστροφή της ανεργίας και αναβάθμιση του περιβάλλοντος

Πολύ πριν η πρόσφατη οικονομική κρίση συγκλονίσει τον κόσμο, είχαμε εκφράσει την ανάγκη αναστροφής της ανεργίας με την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών στον τομέα του περιβάλλοντος μέσω της εκστρατείας του «πράσινου μισθού». Πρόκειται για ένα μέσο κινητοποίησης των ανθρώπινων πόρων με στόχο την επίτευξη μιας κοινής και αμοιβαίας επίλυσης των παγκόσμιων προβλημάτων της ανεργίας και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Ήδη από το 1985, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει προτείνει τον πράσινο μισθό ως βιώσιμη εναλλακτική λύση στην αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς και στην τόνωση της απασχόλησης διαμέσου προγραμμάτων περιβαλλοντικής προστασίας. Υπάρχουν πολυάριθμες ευκαιρίες για εργασία στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των ανερχόμενων τεχνολογιών, των πράσινων κτιρίων, των μεταφορών, του τουρισμού, και των αναπτυξιακών έργων, χωρίς να είναι απαραίτητη κάποια οικονομική ανακατανομή για την εφαρμογή μίας τέτοιας στρατηγικής. Σαν επιπρόσθετο κίνητρο, ειδικές φορολογικές ελαφρύνσεις θα μπορούσαν να προβλεφθούν για τις επιχειρήσεις που θα προσέφεραν ευκαιρίες σε ανέργους να εργαστούν σε περιβαλλοντικά προγράμματα.

Η έννοια του πράσινου μισθού προωθεί τη δημιουργία επαγγελματιών σε κάθε τομέα και σε κάθε ειδικότητα, τα οποία στοχεύουν στην προστασία του

περιβάλλοντος και διασφαλίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής. Τα σχετικά προγράμματα μπορούν να αφορούν δενδροφυτεύσεις, καθαρισμό πόλεων και ακτών, ανακύκλωση, διαχείριση αποβλήτων, εναλλακτικό τουρισμό, προστασία φυσικών πόρων και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες. Ο πράσινος μισθός βοηθάει επίσης στην ανάπτυξη θετικού συναισθήματος στους ανέργους, παράλληλα με τις νέες επαγγελματικές ευκαιρίες που προσφέρει.

Ο αμεσότερος στόχος θα ήταν να επιστρέψουν οι άνεργοι στην αγορά εργασίας. Για να αποφευχθεί η αδράνεια και το χαμηλό αίσθημα αυτοπεποίθησης κατά τη διάρκεια της ανεργίας, οι μη έχοντες εργασία θα μπορούσαν να ασχοληθούν με δραστηριότητες που βελτιώνουν την ποιότητα του περιβάλλοντος. Η απασχόληση αυτή ανοίγει το δρόμο για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, έτσι ώστε οι άνεργοι να μπορέσουν ξανά να αναπτύξουν πλήρως τις επαγγελματικές τους δυνατότητες. Την ίδια στιγμή, το πρόγραμμα του πράσινου μισθού θα ενίσχυε την προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς οι άνεργοι θα αποτελούσαν μια ανεκτίμητη πηγή ανθρώπινου δυναμικού με σημαντικές προοπτικές.

Οι ευκαιρίες είναι πολλές. Σήμερα, πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα μπορούν να βελτιωθούν με την ανθρώπινη παρέμβαση. Ορισμένα από τα προβλήματα αυτά απαιτούν προηγμένες ικανότητες και γνώση. Άλλα χρειάζονται λιγότερες ικανότητες αλλά περισσότερη άμεση ανθρώπινη εργασία, που απαιτεί επίβλεψη. Μία ευρεία γκάμα ενδιάμεσων ευκαιριών είναι επίσης δυνατή. Διεθνείς ρυθμιστικές δράσεις, συνδυασμένες με την ξεκάθαρη προτίμηση των καταναλωτών για ασφαλέστερα προϊόντα και περιβαλλοντικά φιλικές υπηρεσίες, δημιουργούν την κινητήρια δύναμη στην οποία θα προσαρμοστεί η αγορά. Καθώς τα επαγγέλματα και οι βιομηχανίες στρέφονται προς πιο πράσινες πρακτικές και προϊόντα, υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας για όλα τα επίπεδα ειδικοτήτων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που δεν σχετίζονται συνήθως άμεσα με περιβαλλοντικούς στόχους. Τα αμοιβαία οφέλη της εργασίας και της περιβαλλοντικής προστασίας, που εμπεριέχονται στα προγράμματα πράσινου μισθού είναι απεριόριστα, καθώς υπερβαίνουν τα σύνορα για να εκπληρώσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στην παγκόσμια οικονομία.

Βιο-εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

Η ανάγκη για νέα πρότυπα, προκειμένου να ξεπεράσουμε τα αδιέξοδα και να βρούμε λύσεις που θα βάλουν τέλος στην καταστροφή του περιβάλλοντος και θα μας οδηγήσουν σε ένα ελπιδοφόρο μέλλον, προβάλλει επιτακτική. Η εκπαίδευση, ως θεμελιώδης παράγοντας ανάπτυξης της κοινωνίας, αποτελεί τον κύριο μοχλό για την έξοδο από την κρίση και την επέκταση του οράματός μας για τη χιλιετία. Η βιο-εκπαίδευση – διεθνής παιδεία με κέντρο το περιβάλλον – δίνει μια ευρύτερη διάσταση στην έννοια της εκπαίδευσης στοχεύοντας στην προώθηση γνώσης και αξιών για όλους τους πολίτες της γης.

Στο παρελθόν καθιερώσαμε γεωγραφικά σύνορα και στεγανά που παρεμποδίζουν την επικοινωνία ανάμεσα σε ειδικότητες. Για να αντιστρέψουμε την κρίση αξιών, είναι ανάγκη να δοθεί μία νέα, παγκόσμια διάσταση αλληλεξάρτησης και συνεργασίας. Η συνεργασία πανεπιστημίων και κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και οργανισμών, αλλά και κάθε ατόμου, είναι αναγκαία σε μια προσπάθεια νέας θεώρησης των προγραμμάτων σπουδών. Στο πνεύμα αυτό, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής ίδρυσε το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον (International University for the Bio-Environment – I.U.B.E.) το 1990 με σκοπό να προωθήσει ένα πρότυπο παγκόσμιας περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και να συμβάλει στη διεύρυνση του ορίζοντα της σκέψης σε κάθε ειδικότητα. Το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον βασίζεται στη συμμετοχή εκπαιδευτικών, ακαδημαϊκών, διπλωματών, στελεχών επιχειρήσεων και διεθνών οργανισμών, οι οποίοι προωθούν τη μετάβαση σε έναν νέο τρόπο σκέψης, θέτοντας τον σεβασμό και την καλύτερη γνώση του περιβάλλοντος ως πυρήνα ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού συστήματος.

Το πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον, με ενεργό συμμετοχή από 121 χώρες, περιλαμβάνει σειρά μαθημάτων σε τομείς όπως αρχιτεκτονική, γεωργία, διπλωματία, οικονομία, τεχνολογία, διαχείριση φυσικών πόρων, υγεία, νομοθεσία, τουρισμός, και πολλούς άλλους, ενώ οι πολυάριθμες δημοσιεύσεις (έντυπες και ηλεκτρονικές) και εκπαιδευτικές δραστηριότητές του (συνέδρια, διαλέξεις, κλπ.) έχουν συμπεριληφθεί σε πολλά ακαδημαϊκά προγράμματα σχολών και πανεπιστημίων ανά τον κόσμο. Οι συμμετοχή στο πρόγραμμα που διεξάγεται εντατικά από το 2004 έχει ξεπεράσει κάθε προσδοκία με εγγραφές που αγγίζουν τις 10.000.

Οι κύριοι στόχοι του Διεθνούς Πανεπιστημίου για το Βιο-Περιβάλλον είναι:

- διεθνείς εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και προώθηση μιας αποτελεσματικής παγκόσμιας βιο-εκπαίδευσης μέσω του διαδικτύου, των δορυφόρων και άλλων δικτύων επικοινωνίας
- διεθνής συνεργασία και δικτύωση για την αναχαίτιση της κλιματικής αλλαγής
- αναθεώρηση του βασικού πυρήνα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ενσωμάτωση σε αυτά διεπιστημονικών στοιχείων ώστε να αποτελέσει η βιο-περιβαλλοντική εκπαίδευση ισχυρό κρίκο που θα συνδέει όλες τις επιστήμες
- εισαγωγή ανανεωμένων προγραμμάτων διδασκαλίας και ανοιχτής μάθησης στα υπάρχοντα πανεπιστημιακά μαθήματα, αυξάνοντας έτσι τις γνώσεις και το σεβασμό προς κάθε μορφή ζωής
- εμπλουτισμός της οικονομίας και της διοίκησης παγκοσμίως με αρχές που υποστηρίζουν το βίο και δημιουργία ενός δικτύου για νέες οικονομικές στρατηγικές, συμβατές με την προστασία του περιβάλλοντος

- προσφορά κινήτρων στους επιχειρηματίες, πολιτικούς και στο ευρύ κοινό ώστε να επεξεργαστούν νέα στρατηγική συμβατή με τα συμφέροντα, τις ανάγκες και τις αξίες του περιβάλλοντος
- προώθηση της διεθνούς νομοθεσίας για τα δικαιώματα του βίου
- ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για την ανάγκη προστασίας της φυσικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς
- διεθνής «βιο-θεώρηση της τεχνολογίας», ώστε να εξασφαλίσουμε τεχνολογική και οικονομική πρόοδο που σέβεται το περιβάλλον

Τουριστικοί φορείς – οι διπλωμάτες της τρίτης χιλιετίας

Οι απειλές που υφίσταται το περιβάλλον είναι πρόβλημα με διεθνείς διαστάσεις και η λύση απαιτεί μια παγκόσμια συσπείρωση και άμυνα για το περιβάλλον. Ο βιοτουρισμός πηγάζει από τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των διαφόρων κρατών και δεν περιορίζεται από σύνορα. Η διεθνής συνεργασία στον τομέα του βιοτουρισμού μπορεί να οδηγήσει σε μια νέα εποχή τις διπλωματικές σχέσεις, την εποχή της βιο-διπλωματίας. Αντί να εμπλέκονται σε μεταξύ τους συρράξεις, τα έθνη θα επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στον αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι η εξωτερική πολιτική των κρατών από διχαστική θα μετατραπεί σε όραμα ενότητας και αλληλεξάρτησης.

Ο ρόλος της βιο-διπλωματίας

Μια συνειδητοποιημένη κινητοποίηση για την αναχαίτιση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας αποτελεί τον κύριο άξονα δράσης της βιο-διπλωματίας. Οι διπλωμάτες όλων των βαθμίδων και εθνών πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση όλων των μέσων που έχουν στην διάθεσή τους. Με την εφαρμογή της βιο-διπλωματίας, σε επίπεδο διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό, θα αυξηθεί η συνεργασία των ανθρώπων πέρα από τα στεγανά που τους χωρίζουν. Αποτελεί χαρακτηριστικό κάθε μορφής πολιτισμού το γεγονός ότι η έκφραση και η απήχυσή του δεν περιορίζονται από εθνικά σύνορα.

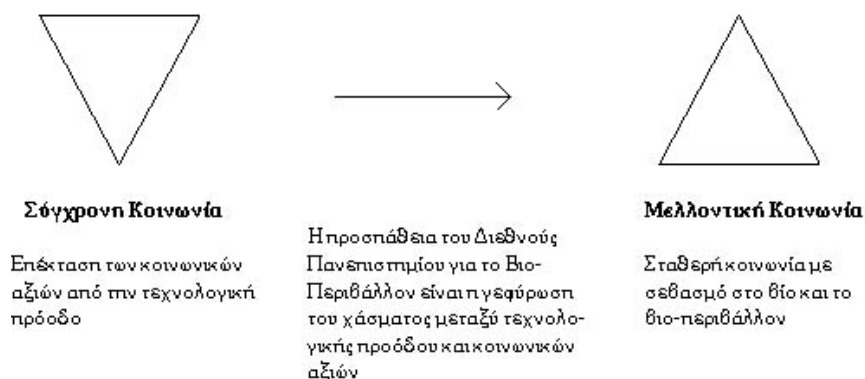
Παράλληλα, η βιο-διπλωματία μεριμνά για τη βελτίωση των ανθρωπίνων σχέσεων στον τομέα της παγκόσμιας ειρήνης, έχοντας πάντοτε, ως κύριο πυρήνα δράσης μια διεθνή και διαπολιτιστική προοπτική. Η μεγαλύτερη πρόκληση για τον 21^ο αιώνα θα είναι η ανάπτυξη νέων τρόπων διαχείρισης των αμυντικών προγραμμάτων ώστε η άμυνα για τη διάσωση του περιβάλλοντος να έχει την προτεραιότητα.

Ο βιοτουρισμός αποτελεί θεμελιώδη στόχο της βιο-διπλωματίας, καθώς και μέσο για την καλλιέργεια της φιλίας και αλληλοκατανόησης των λαών. Η πολιτιστική ποικιλομορφία, η παράδοση, η ιστορία, η βιοποικιλότητα είναι ο πλούτος της ανθρωπότητας. Η παγκόσμια ειρήνη μπορεί να γίνει πραγματικότητα εάν όλοι αντιληφθούμε την αξία της διαφύλαξης του βίου και

συμμετάσχουμε ενεργά στην οικοδόμηση μιας πράσινης κοινωνίας. Ο τουρισμός μπορεί να γίνει η διπλωματία του μέλλοντος και να ενώσει όλους τους πολίτες του κόσμου. Οι τουριστικοί φορείς καλούνται να υπηρετήσουν ως διπλωμάτες της τρίτης χιλιετίας. Σε αναγνώριση των προσπαθειών της στον τομέα του βιοτουρισμού, του βιο-πολιτισμού και της διεθνούς συνεργασίας, η Βιοπολιτική τιμήθηκε με το βραβείο «Ειρήνης διαμέσου του Τουρισμού» από τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Ταξιδιωτικών Πρακτόρων (WATA) το 1998.

Βιο-θεώρηση της τεχνολογίας

Η ξέφρενη πορεία της σύγχρονης τεχνολογίας και η έλλειψη μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής πολιτικής έχουν οδηγήσει την ανθρωπότητα σε σοβαρά αδιέξοδα. Η κοινωνία μοιάζει με ανεστραμμένη πυραμίδα και κινδυνεύει να καταρρεύσει λόγω της κρίσης αξιών που επικρατεί. Στο βωμό του αλόγιστου οικονομικού κέρδους θυσιάστηκαν το περιβάλλον, ο πολιτισμός, οι ηθικές αξίες, ενώ η ανθρωπότητα στερείται ενός οράματος ελπίδας που θα την βοηθήσει να ξεπεράσει τα αδιέξοδα. Το όραμα αυτό μπορεί να το προσφέρει η βιο-θεώρηση της τεχνολογίας για την επανεξέταση της επιστημονικής και οικονομικής προόδου με στόχο την προστασία της ζωής στον πλανήτη μας.



Για να οικοδομήσουμε μια σταθερή κοινωνία χρειάζεται συνεχής διάλογος. Σε μια διαλεκτική ανταλλαγή απόψεων, τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα, οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες θα παρουσιάζουν τη θέση και την αντίθεση, με σκοπό τη σύνθεση νέων αξιών σε κάθε τομέα. Θα είναι ταυτόχρονα πρόσκληση και πρόκληση να αναζητηθούν οι βασικές ηθικές αξίες σε κάθε ειδικότητα και να γίνονται συζητήσεις, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων και τη χάραξη μιας νέας πορείας για το μέλλον. Οι συζητήσεις θα είναι ανοικτές και προσβάσιμες σε όλους, και μέσω τηλεδιάσκεψης θα μπορούν να φθάνουν σε κάθε γωνιά της γης.

Συμμετοχή κάθε ατόμου και κάθε ειδικότητας

Για την επιτυχία αυτού του σκοπού είναι αναγκαία η συμμετοχή κάθε ατόμου. Νέοι, άνεργοι, άτομα με αναπηρία, άτομα τρίτης ηλικίας. Ειδικά τα άτομα τρίτης ηλικίας μπορούν να συνεισφέρουν τα μέγιστα προς την κατεύθυνση αυτή. Τα άτομα της τρίτης ηλικίας είναι άτομα της προσφοράς και της κοινωνικής συμμετοχής. Έχουν τη σοφία και την πείρα της ζωής, καθώς επίσης και τη δυνατότητα, λόγω του ελεύθερου χρόνου που πλέον διαθέτουν, να δημιουργήσουν παραγωγικά και δυναμικά. Είναι ένα πολύτιμο ανθρώπινο κεφάλαιο το οποίο μπορεί να δώσει νέα ώθηση στην αξιοποίηση του βιοτουρισμού.

Παράλληλα χρειάζεται δικτύωση σε όλους τους κλάδους προκειμένου να δημιουργηθεί μια νέα συλλογική συνείδηση, όπου η αγάπη προς το βίο θα αποτελεί τη μέγιστη αξία, πηγή χαράς και ενωτικής δύναμης για τον καθένα μας και για το σύνολο της ανθρωπότητας.

Αστικός βιοτουρισμός ως μηχανισμός αναζωογόνησης των πόλεων

Ο ταχύς ρυθμός αστικής ανάπτυξης παγκοσμίως έχει δημιουργήσει προβληματικές τάσεις για τη δομή των πόλεων και σοβαρή υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Η συνεχής κυκλοφορία μεγάλου αριθμού οχημάτων, τα εργοστάσια και οι μονάδες παραγωγής ενέργειας απελευθερώνουν επικίνδυνους ρύπους στην ατμόσφαιρα, ενώ απορρίμματα συσσωρεύονται κατά μήκος των οδών και των δημόσιων χώρων. Οι κοινωνικές αξίες αποδυναμώνονται. Οι συνθήκες αυτές αποτελούν σοβαρή απειλή για το αγαθό του βίου στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον.

Η τάση της κοινωνίας για υιοθέτηση ενός αστικού τρόπου ζωής συμβαδίζει με την αυξανόμενη ανάγκη μας για επαφή με τη φύση. Ο βιοτουρισμός συμβάλλει στην ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση μιας περιοχής παρεμβαίνοντας και διαμορφώνοντας τις τάσεις και τα χαρακτηριστικά των τοπικών φορέων και των επισκεπτών. Καθώς αυξάνεται η απαίτηση για ψυχαγωγία σε στενότερη επαφή με τη φύση, ο βιοτουρισμός στο αστικό περιβάλλον μπορεί να συνδεθεί με την οργάνωση δραστηριοτήτων αναψυχής για τους επισκέπτες, αλλά και να προωθήσει την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Οι πόλεις έχουν οικοδομηθεί σε περιοχές που κάποτε αποτελούσαν φυσικούς βιότοπους. Κάποια από τα στοιχεία του αρχικού φυσικού περιβάλλοντος έχουν απομείνει. Μικρά ρέματα, ποτάμια, λίμνες και κανάλια περιστοιχισμένα από χώρους πρασίνου θα μπορούσαν να αποτελέσουν περιοχές όπου ο άνθρωπος θα συνυπάρχει σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον.

Σήμερα η ανάγκη για την διατήρηση οάσεων φυσικού περιβάλλοντος μέσα στις πόλεις γίνεται όλο και περισσότερο κατανοητή. Πολλές πόλεις του κόσμου έχουν ήδη κάνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση με την αποκατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων μέσα στο αστικό περιβάλλον.

Στόχος είναι να μετατραπούν οι πόλεις σε «βιοπόλεις» όπου τα ανθρωπογενή και φυσικά στοιχεία θα συνυπάρχουν με αρμονία και θα αποτελούν πόλο έλξης βιοτουριστών.

Ο αστικός βιοτουρισμός αποτελεί κλάδο που αποκτά μεγάλη σημασία σε πολλές χώρες, καθώς εστιάζει στην διαφύλαξη, προβολή και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς και των αστικών δραστηριοτήτων που σέβονται το περιβάλλον και ενθαρρύνουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Επιπλέον, ο αστικός βιοτουρισμός μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για την αναζωογόνηση των πόλεων. Πιλοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με θέμα την εφαρμογή καινοτόμων δράσεων ως πρόκληση για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αποτέλεσαν την αφορμή πολλές πόλεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σχεδιάσουν την αναπτυξιακή στρατηγική τους συμπεριλαμβάνοντας τον αστικό τουρισμό και την διατήρηση και διαφύλαξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Συγκεκριμένα, πολλές τοπικές αρχές σε μεγάλες και μικρές πόλεις σήμερα προσπαθούν να «ανακαλύψουν» νέες ευκαιρίες ανάπτυξης του τουρισμού στον τόπο τους. Καθώς η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς αστικοποίησης, οι πόλεις διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην κοινωνική και οικονομική συνοχή με αποτέλεσμα ο αστικός τουρισμός να θεωρείται ως ένας «νέος» οικονομικός τομέας. Σε περιοχές όπου ο τουρισμός είναι ανεπτυγμένος, οι πολίτες βασίζονται σε αυτόν γιατί αποτελεί πηγή εσόδων, απασχόλησης και υψηλής ποιότητας ζωής, ενώ πολίτες σε περιοχές όπου δεν έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός αναζητούν ευκαιρίες τουριστικής ανάπτυξης ώστε να ξεφύγουν από τη φτώχεια, να εξασφαλίσουν την οικονομική και κοινωνική πρόοδο, και να πετύχουν τους στόχους σύγκλισης με άλλες κοινωνίες. Ο αστικός τουρισμός άρχισε να αναπτύσσεται από την δεκαετία του 1980 και μέχρι σήμερα διατηρεί αυξητικές τάσεις. Η οικονομική του σημασία είναι τεράστια τόσο για την εθνική οικονομία της κάθε χώρας αλλά πολύ περισσότερο για την οικονομική ευμάρεια σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε γενικές γραμμές, ο αστικός τουρισμός συντελεί στην:

- Ορθή ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής σε σχέση με τις τοπικές ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.
- Προώθηση νέων στρατηγικών αιφόρου τουριστικής ανάπτυξης μέσα από νέες μορφές εναλλακτικού τουρισμού.
- Εισαγωγή νέων καινοτόμων διαστάσεων ανάπτυξης της πράσινης επιχειρηματικότητας όπου θα ενισχύεται η ισόρροπη ανάπτυξη και θα ενθαρρύνονται όλοι οι τομείς παραγωγικότητας.
- Δικτύωση και προβολή σε εθνικό και διεθνές επίπεδο θέτοντας νέους ορίζοντες και δημιουργώντας ευκαιρίες ένταξης στη διεθνή τουριστική βιομηχανία.
- Ενίσχυση της ελκυστικότητας των πόλεων με την ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών διαθέσιμων.

- Ανάπτυξη της συνεργασίας και τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας του κοινωνικού κεφαλαίου με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη.
- Αντιμετώπιση της πολιτιστικής υποβάθμισης των πόλεων και την ανάπτυξη του αστικού τουρισμού ως νέου και ελπιδοφόρου μέσου για την προσέλκυση νέων διεθνών βιοτουριστών
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών και του αστικού πληθυσμού με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους καθώς και ενθάρρυνσή τους για ενεργό συμμετοχή στην προστασία του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου του τόπου τους.

Ανάπτυξη των πράσινων πλεονεκτημάτων των πόλεων

Η αποκατάσταση της φύσης στην πόλη δεν αποτελεί πλέον πολυτέλεια αλλά κρίνεται ζωτικής σημασίας για την υγεία και την ευημερία των πολιτών. Οι πόλεις θα πρέπει να είναι βιώσιμες για τους ανθρώπινους πληθυσμούς τους και πιο φιλικές προς τη φύση. Θα πρέπει να κεφαλαιοποιήσουν τα πράσινα πλεονεκτήματά τους και να επεκτείνουν την παρουσία φυσικών συστημάτων που βρίσκονται μέσα στα όριά τους.

Όσο περισσότερη υποδομή έχει ο αστικός ιστός, τόσο περισσότερη ζωή έχει μια πόλη. Ο σχεδιασμός Δήμων και Κοινοτήτων χρειάζεται να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολύνονται οι μετακινήσεις, να μειώνονται οι απαιτήσεις για συγκοινωνίες, και οι άνθρωποι να μπορούν να κινηθούν ευκολότερα από το σπίτι προς την εργασία, τις αγορές, κ.λ.π.

Αυτό μπορούν να το πετύχουν μέσω ενός συντονισμένου προγράμματος βιώσιμης αστικής διαχείρισης που να συντηρεί και να επεκτείνει τους χώρους πρασίνου, να προστατεύει τους υδάτινους πόρους, να ενθαρρύνει την αστική καλλιέργεια και να αναπτύσσει εκπαιδευτικές ευκαιρίες για παιδιά και ενηλίκους. Τα οχήματα με χαμηλές ή και μηδενικές εκπομπές, τα αποδοτικότερα μέσα μαζικής μεταφοράς, η βέλτιστη τεχνολογία ανακύκλωσης, θέρμανσης και ψύξης με τη χρήση μη ρυπογόνων συστημάτων, είναι μερικά παραδείγματα βιώσιμων τεχνολογιών που θα πρέπει να ενσωματωθούν σε όλα τα προγράμματα αστικής διαχείρισης. Πέρα από την παροχή των περιβαλλοντικών λειτουργιών ζωτικής σημασίας, τέτοιες πρωτοβουλίες μπορούν να ωφελήσουν κατά πολύ τη φυσική και πνευματική υγεία των κατοίκων. Η συμμετοχή και η ενδυνάμωση όλων των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας στην επιτυχία οποιουδήποτε τέτοιου προγράμματος. Πιο κάτω καταγράφονται μερικές πρωτοβουλίες τις οποίες οι πόλεις μπορούν να υιοθετήσουν για να αποκαταστήσουν τη φύση μέσα στα όριά τους.

Οι πόλεις θα πρέπει να επεκτείνουν τους χώρους πρασίνου προβλέποντας ένα δίκτυο από ανοικτούς χώρους, όπως πάρκα, κήπους, ή πεζόδρομους. Αυτό προϋποθέτει σειρά χωροταξικών διαδικασιών, που μπορεί να περιλαμβάνουν,

μεταξύ άλλων, την ολοκληρωτική αγορά των μη οικοδομημένων περιοχών, τη δημιουργία αστικών αγροκτημάτων και κήπων, τη θέσπιση ενός ποσοστού διατήρησης ανοιχτού χώρου σε κάθε νέα οικοδομή, και επιδοτήσεις συντήρησης υφιστάμενων ανοικτών χώρων για τον περιορισμό της χρήσης τους για οικιστικούς σκοπούς.

Ένα προγράμματα συνεχούς δενδροφύτευσης στα υφιστάμενα πάρκα και κατά μήκος λεωφόρων, χειμάρρων ή ποταμών θα είχε ως αποτέλεσμα την αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος καθώς και τη βελτίωση της αισθητικής του. Τα είδη δέντρων πρέπει να επιλεγθούν προσεκτικά ως προς την καταλληλότητά τους για κάθε περιοχή και θα πρέπει να δοθεί προσοχή στα αυτόχθονα είδη, τις ανάγκες νερού, την ευαισθησία σε ασθένειες και άλλους παράγοντες.

Τα ποτάμια και οι χειμάρροι αποτελούν το φυσικό υδρογραφικό δίκτυο, διασχίζοντας πολλές αστικές περιοχές και παρέχοντας την δυνατότητα στους πολίτες για αναψυχή, εκπαίδευση και επαφή με τη φύση. Η αλιεία, η κωπηλασία ακόμη και η κολύμβηση, ανάλογα με την ποιότητα νερού, είναι κοινές δραστηριότητες κατά μήκος των κοιτών των αστικών ποταμών.

Τα ποτάμια που διαρρέουν αστικές περιοχές έχουν ζωτικής σημασίας περιβαλλοντική αξία και για αυτό το λόγο θα πρέπει να προστατευθούν και να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος των ανοικτών και ελεύθερων χώρων μιας πόλης. Στα πλαίσια της βιώσιμης εκμετάλλευσης των αστικών υδάτινων πόρων θα πρέπει να κατασκευαστούν διαβάσεις κατά μήκος των αστικών ποταμών και να αναπτυχθεί ένα σύστημα πρόσβασης των πεζών στο δίκτυο ανοικτών χώρων της πόλης. Όπου απαιτείται, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας της άγριας φύσης, όπως για τις φωλιές των υδρόβιων πουλιών και παράλληλα να δημιουργηθούν παρατηρητήρια για την εξ αποστάσεως παρακολούθησή τους.

Αστική γεωργία

Αστική γεωργία είναι η καλλιέργεια φρούτων, λαχανικών και άλλων προϊόντων στην πόλη, στη γειτονιά, στον κήπο μιας πολυκατοικίας, έτσι ώστε οι κάτοικοι να προμηθεύονται φρέσκα κηπευτικά άμεσα και με χαμηλό κόστος. Η αστική γεωργία συχνά αντικαθίστανται από την αστική οικοδομική ανάπτυξη. Όμως οι αστικές καλλιέργειες και οι κήποι στις πόλεις είναι πολύτιμα αγαθά που θα μπορούσαν να προστατευθούν μέσω μιας κατάλληλης πολιτικής που θα υποστηρίζει την αστική γεωργία. Όμως χρειάζεται προσοχή για να εξασφαλιστεί ότι η δημόσια υγεία δεν απειλείται από επιβλαβείς πρακτικές όπως η χρήση φυτοφαρμάκων. Η οργανική καλλιέργεια είναι μια προτιμητέα προσέγγιση για τις αστικές περιοχές.

Η αστική γεωργία είναι σχεδόν άγνωστη στη χώρα μας, όμως κερδίζει συνεχώς έδαφος σε πολλές πόλεις, τόσο στον αναπτυγμένο όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Στην περιοχή του Kreuzberg, στο Βερολίνο, βρίσκονται

οι «Κήποι της Πριγκήπισσας», Prinzessinnengärten. Το καλοκαίρι του 2009, δημιουργήθηκε ένα κινητό αστικό αγρόκτημα. Τα φρέσκα, βιολογικά, φρούτα και λαχανικά παράγονται χωρίς λιπάσματα, ενώ οι κάτοικοι της γειτονιάς συμμετέχουν ενεργά σε όλη τη διαδικασία.

Παρομοίως, στο Λονδίνο, το πρόγραμμα Capital Growth έχει θέσει στόχο να δημιουργήσει 2012 νέους αστικούς χώρους καλλιέργειας μέχρι την Ολυμπιάδα του 2012. Στην Νέα Υόρκη επίσης εφαρμόστηκε ένα πολύ πετυχημένο πρόγραμμα, το Public Farm. Κύρια θεώρηση του προγράμματος, είναι ότι οι αρχιτέκτονες που το σχεδίασαν θεωρούν την αστική γεωργία το κλειδί για την γεφύρωση της οικολογίας και του αστικού περιβάλλοντος. Το Public Farm λειτουργεί ως αγρόκτημα και το καλοκαίρι αποτελεί έναν κοινωνικό χώρο όπου προσελκύει δεκάδες επισκέπτες της πόλης.

Πράσινες στέγες και οροφές για την απορρόφηση διοξειδίου του άνθρακα

Οι νέες ιδέες στον αστικό αρχιτεκτονικό σχεδιασμό χρειάζεται να ενσωματώσουν τα φυσικά στοιχεία και να συνδέσουν καλύτερα το ανθρώπινο στοιχείο με το περιβάλλον, τη φύση και το πράσινο. Η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει προτείνει, από το 1985, σχεδιασμό για στις υπάρχουσες στέγες που να επιτρέπει σε δέντρα και θάμνους να φυτρώσουν σε ένα ελαφρύ υπόστρωμα. Αυτή η πρόταση αποτελεί στρατηγική επίλυσης διαφόρων περιβαλλοντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα αστικά κέντρα, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των ομβρίων υδάτων καθώς και της άμβλυνσης της ρύπανσης. Σε αυτό το πλαίσιο, φύκη και άλγη μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να απορροφήσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, δημιουργώντας παράλληλα ένα επιπρόσθετο υλικό για την παραγωγή ανανεώσιμων καυσίμων. Η δημιουργία πράσινων στεγών έχει οφέλη ενεργειακά, οικονομικά, περιβαλλοντικά, αισθητικά, και επενδυτικά με την αύξηση της αξίας της ακίνητης περιουσίας.

Ανά τον κόσμο, στα πλαίσια επέκτασης σχεδίων για τη δημιουργία πράσινων στεγών και οροφών, πραγματοποιούνται διαγωνισμοί τόσο από κρατικούς φορείς όσο και από μη κυβερνητικές οργανώσεις και σωματεία, όπου συμμετέχουν αρχιτέκτονες και μηχανικοί, ακόμα και μαθητές, και καταθέτουν σύγχρονες και καινοτόμες ιδέες για τη διάδοση αυτού του σκοπού. Στο Barrio Norte του Buenos Aires, με επιδότηση του δήμου, την οποία διασφάλισε με μια ελάχιστη φορολογία στις συναλλαγές συναλλάγματος, χρηματοδοτήθηκε η κατασκευή πράσινων στεγών σε μια προσπάθεια να βελτιωθεί το περιβάλλον και να εξοικονομηθεί ενέργεια.

Αγροτουρισμός – βιοτουρισμός για την ανάπτυξη της υπαίθρου

Ο αγροτουρισμός αποτελεί ειδική κατηγορία του βιοτουρισμού και αφορά την προβολή της υπαίθρου. Αποτελεί εναλλακτική μορφή του περιβαλλοντικού

τουρισμού που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας των επαρχιακών περιοχών. Αναφέρεται κυρίως στην επαφή του ταξιδιώτη με τη φύση, τη γνωριμία με τη γλωρίδα και την πανίδα, τη γαστρονομία και τις παραδοσιακές συνταγές, την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες και τις αγροτικές εργασίες. Επιπλέον, στο πλαίσιο του αγροτουρισμού εντάσσεται η γνωριμία με τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής, που αναβιώνουν με τρόπο αυθεντικό.

Ο αγροτουρισμός ως τουριστική δραστηριότητα προωθεί τους ακόλουθους γενικούς στόχους:

- Ενίσχυση του αγροτικού τομέα με νέες δραστηριότητες για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ευημερίας του τομέα
- Επικοινωνία ανάμεσα στους τουρίστες και τον τοπικό πληθυσμό
- Υλοποίηση ενός μοντέλου τουρισμού που συνεισφέρει στην προστασία του περιβάλλοντος
- Προαγωγή και διαφήμιση του τουριστικού εθνικού προϊόντος
- Προώθηση των νέων και εναλλακτικών υπηρεσιών
- Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στην τοπική κοινωνία και την τουριστική βιομηχανία

Στα πλαίσια ανάπτυξης του αγροτουρισμού υπάρχει η δυνατότητα για την πραγματοποίηση πολλαπλών δραστηριοτήτων, όπως:

- Ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων στην επαρχία
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Θετική οικονομική επίδραση στις τοπικές οικονομίες
- Αξιοποίηση της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς
- Συμβολή στην δημόσια εκπαίδευση εστιάζοντας στη σημασία της γεωργίας για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής
- Συμβολή στη βιώσιμη διαχείριση της αγροτικής γης
- Παραγωγή αγροτικών προϊόντων προστιθέμενης αξίας

Πρόσφατα, εισήχθη η έννοια της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων για την ανάπτυξη του τουρισμού. Οι τρεις κύριες συνιστώσες που συνδέουν τον τουρισμό με την βιώσιμη ανάπτυξη είναι η οικονομία, η κοινωνία και το περιβάλλον. Το 1997, στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο που έλαβε χώρα στο Λουξεμβούργο, ο τουρισμός αναγνωρίστηκε ως ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη της γεωργίας της υπαίθρου.

Γενικά, ο αγροτουρισμός αποτελεί ένα βιώσιμο και φιλικό προς το περιβάλλον είδος τουρισμού όπου σε σχέση με το μαζικό τουρισμό δεν έχει αρνητική επίδραση στο περιβάλλον. Αποτελεί μία εγγύηση, από ηθική και κοινωνική άποψη, για τους ίδιους τους τοπικούς πληθυσμούς. Συνδυάζει τα φυσικά και πολιτισμικά στοιχεία με σεβασμό στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Μακρόχρονοι στόχοι αποτελούν η διάσωση των φυσικών ενδιατημάτων,

η αύξηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της χλωρίδας και της πανίδας, και η διάχυση θετικών πρακτικών στις αγροτικές περιοχές. Όσον αφορά στις κοινωνικές διαστάσεις, η ανάπτυξη του αγροτουρισμού δίνει πολλές δυνατότητες. Νέες θέσεις εργασίας δημιουργούνται και νέες ευκαιρίες αναδύονται για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Έτσι ενισχύεται και το ρεύμα μετακίνησης πολιτών των πόλεων, ιδιαίτερα των νέων, προς την επαρχία.

Ο αγροτουρισμός, μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη της υπαίθρου και να οδηγήσει στην ομαλή αύξηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές. Μπορεί επίσης να παράγει κέρδος σε τοπικό επίπεδο και να αποτελέσει ένα πολύ σημαντικό παράγοντα για την τοπική οικονομία. Τέλος, αποτελεί μία μεγάλη ευκαιρία ανάπτυξης για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

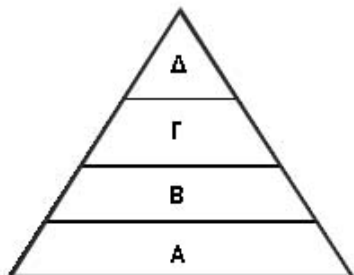
Τα τοπικά είδη εκτροφής ενισχύουν τον αγροτουρισμό δημιουργώντας ειδικό ενδιαφέρον για μελλοντικούς τουρίστες. Επιπλέον, τα τοπικά εστιατόρια και μαγαζιά προωθούν τα τοπικά προϊόντα. Οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να γευτούν τις τοπικές γεύσεις αλλά και να γνωρίσουν και να συμμετάσχουν σε κάθε εξειδικευμένο παραγωγικό σύστημα. Αυτό συμβάλλει στην ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών ώστε οι τουρίστες να έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας. Ο αγροτουρισμός μπορεί επίσης να αναπτυχθεί και σε περιοχές μεγαλύτερης έκτασης. Ο κύριος στόχος για αυτές τις περιοχές είναι η διατήρηση των παραδοσιακών μεθόδων καλλιέργειας. Τα προϊόντα από αυτές τις περιοχές θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα επιπλέον έσοδο καθώς μπορούν να διοχετευθούν στις αγορές, τα εστιατόρια ή απευθείας στους επισκέπτες.

Ολυμπιακές αξίες – Ολυμπιακή κληρονομιά

Αυτή η ορμή δεν είναι δύσκολο να αποκτηθεί και η ευκαιρία δίδεται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αρκεί να ξεφύγουν από τα στενά αθλητικά τους πρότυπα, τα οποία πλέον δεν παρέχουν το όραμα και την έμπνευση που χρειάζεται η ανθρωπότητα. Τα πρωτεία στις αθλητικές επιδόσεις καθορίζονται από χιλιοστά του μέτρου ή κλάσματα του δευτερολέπτου. Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο αθλητισμός προέρχεται από τη λέξη «άθλος» που σημαίνει επίτευγμα, σωματικό και πνευματικό. Μαζί με τα σωματικά επιτεύγματα λοιπόν, οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να προωθούν και κάθε άλλη δημιουργική δραστηριότητα. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες η ανθρωπότητα αγωνίζεται μαζί ξεπερνώντας φραγμούς και σύνορα. Τα κοινά ιδανικά του Ολυμπισμού ενώνουν όλους τους πολίτες της Γης. Το περιβάλλον δεν γνωρίζει γεωγραφικά όρια, Βορρά-Νότο, αναπτυγμένες-αναπτυσσόμενες χώρες. Οι καταστροφές είναι κοινές για όλους, γι' αυτό και οι προσπάθειες να τις αναχαιτίσουμε πρέπει να είναι κοινές.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες Περιβάλλοντος, με τη συμμετοχή κάθε ατόμου και κάθε ειδικότητας, αποτελούν μια από τις σημαντικότερες προτάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής από την ίδρυσή της. Κανένα άτομο και

κανένα επάγγελμα δεν θα εξαιρείται από αυτή την προσπάθεια, και Βραβεία του Βίου θα απονέμονται σε κάθε ειδικότητα σε αυτούς που συνεισφέρουν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αναγνώριση των αξιών του βίου. Η προοπτική αυτή, σε συνδυασμό με τον βιοτουρισμό, προσφέρει νέες διαστάσεις τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης.



- Α.** Ονομασία υποψηφίων από τη διεθνή κοινότητα για κάθε ειδικότητα χωριστά
- Β.** Επιλογή 150 υποψηφίων από ανώτατα δικαστικά στελέχη νομικών σχολών
- Γ.** Αιρετή 30μελής Διεθνής Επιτροπή για την επιλογή 15 υποψηφίων για βράβευση
- Δ.** Τριμελής Διεθνής Επιτροπή απονέμει Βραβεία του Βίου για κάθε ειδικότητα χωριστά.

Πρόταση της Β.Ι.Ο. από το 1985 είναι να απονέμονται Βραβεία του Βίου σε κάθε ειδικότητα, ως συνολική αναγνώριση και βράβευση της συνεισφοράς κάθε ατόμου στην προστασία του περιβάλλοντος, καταδεικνύοντας έτσι και την αλληλεξάρτηση και ενότητα κάθε έκφρασης της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Για παράδειγμα, οι νομικοί θα βραβεύονται για την ανάπτυξη νομοθεσίας που θα λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα του βίου, και οι επιχειρηματίες για τις οικονομικές δραστηριότητες που σέβονται το περιβάλλον. Τα βραβεία θα δίνονται σε πολλούς τομείς, όπως ηθική, νομοθεσία, οικονομία, θεολογία, αρχιτεκτονική, διπλωματία, φιλοσοφία, με την ελπίδα να συμπεριληφθούν σταδιακά όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Από την ίδρυσή της η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής ξεκίνησε μια παγκόσμια εκστρατεία με σκοπό το περιβάλλον να αποτελέσει τον πυρήνα των Ολυμπιακών Αγώνων. Οι πρωτοποριακές προσπάθειες της Βιοπολιτικής έδωσαν κίνητρα και έναυσμα στους διοργανωτές των Ολυμπιάδων στη Νορβηγία το 1994 και την Αυστραλία το 2000 να προωθήσουν το περιβάλλον σαν πρωταρχική διάσταση. Ο σύμβουλος των Ολυμπιάδων του Λίλλεχαμερ και του Σίδνεϋ, Καθηγητής Donald Huisingh, εμπνεύστηκε από την πρωτοβουλία και το όραμα της Βιοπολιτικής και παρότρυνε τους οργανωτές να ενσωματώσουν τα ιδανικά του περιβάλλοντος στους Αγώνες. Ειδικά για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ, τα περιβαλλοντικά κίνητρα αποτέλεσαν κρίσιμο στοιχείο της υποψηφιότητάς τους. Οι ιδέες και τα ιδανικά της Βιοπολιτικής αποτέλεσαν για μια ακόμη φορά πηγή έμπνευσης και συνέβαλαν καίρια στο να καταστούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Σίδνεϋ οι πρώτοι «πράσινοι» Ολυμπιακοί Αγώνες του αιώνα, αποδεικνύοντας την τεράστια επιρροή που είχαν οι προτάσεις και το έργο της Βιοπολιτικής στην διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στους Ολυμπιακούς Αγώνες

Επιπλέον, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής έχει προτείνει από το 1985 οι Ολυμπιάδες να γίνουν περίοδοι παγκόσμιας εκεχειρίας. Η πρόταση της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής για εκεχειρία κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων υιοθετήθηκε με ψήφισμα από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1993. Ελπίζουμε, ότι το περιβάλλον σε συνεργασία με το Ολυμπιακό Πνεύμα θα γίνει η δύναμη που θα ενώσει την ανθρωπότητα ειρηνικά και θα οδηγήσει σε νέα κοινωνική δομή, όπου ο σεβασμός για το βίο θα βρίσκεται στο κέντρο κάθε σκέψης και δράσης.

Βιο-νομοθεσία και βιο-ηθική

Η έννοια του περιβάλλοντος δεν συμπεριλαμβάνει μόνο την προστασία της φύσης, αλλά και τις πολιτιστικές και ηθικές διαστάσεις που αυτή συνεπάγεται για τη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη μας. Η επιβίωσή μας εξαρτάται από τη δυνατότητά μας να ξεφύγουμε από την κρίση αξιών και να επιτύχουμε την αρμονική συνεξέλιξη της ανθρωπότητας και του περιβάλλοντος. Ο άνθρωπος συνδέεται στενά και εξαρτάται από κάθε μορφή ζωής πάνω στη γη. Πώς, λοιπόν, μπορούμε να συμφιλώσουμε την ύπαρξή μας με την ταχεία υποβάθμιση του βίου;

Το γενικό πλαίσιο της βιο-νομοθεσίας και της βιο-ηθικής είναι η σύνδεση της προστασίας των δικαιωμάτων του βίου με την προστασία των δικαιωμάτων των μελλοντικών γενεών. Η βιο-νομοθεσία θεωρεί, ότι εκτός από τα «ανθρώπινα δικαιώματα», υπάρχει και μια σειρά από «ανθρώπινες υποχρεώσεις», οι οποίες προσανατολίζονται στην κοινή μας ευθύνη να προστατεύσουμε το περιβάλλον και να βελτιώσουμε την ποιότητα ζωής σε παγκόσμια κλίμακα.

Η ανθρωπότητα χάνει χρόνο. Για να ξεφύγουμε από ανελαστικές διαδικασίες, οι οποίες έχουν οδηγήσει στην καταστροφή του περιβάλλοντος, απαιτείται μια δυναμική προσέγγιση που θα συνδυάζει την εμπειρία του παρελθόντος και τις παρούσες ευκαιρίες για να δημιουργήσει νέα πρότυπα για το μέλλον.

Δεν γνωρίζουμε κανέναν άλλο πλανήτη που να διαθέτει το αγαθό του βίου, γι' αυτό και η προστασία αυτού του μοναδικού αγαθού είναι η πραγματική ουσία της βιο-ηθικής. Για να μπορέσει να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες και να βοηθήσει στην προστασία της ζωής στον πλανήτη μας, η βιο-ηθική χρειάζεται να υπερβεί τα όρια των ιατρικών επιστημών και να καλύψει ευρύτερους προβληματισμούς, όπως είναι η διαφύλαξη των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, η εξάλειψη της φτώχειας, και το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα σε ένα καθαρό και ασφαλές περιβάλλον.

Δεν μπορούμε να σταματήσουμε την πρόοδο, αλλά έχουμε τη δυνατότητα να την καθοδηγήσουμε στη σωστή κατεύθυνση. Ο ιπποκράτειος όρκος στην ιατρική ορίζει κατευθύνσεις για την ιατρική πρακτική και έχει χρησιμεύσει ως κώδικας δεοντολογίας για τους γιατρούς από τον 5^ο αιώνα π.Χ. Κώδικες δεοντολογίας και

βιο-ηθικής, όπως ο ιπποκράτειος όρκος, που καθορίζουν τις υποχρεώσεις μας προς το περιβάλλον και όλες τις μορφές ζωής, χρειάζεται να αναπτυχθούν σε κάθε επάγγελμα και σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Η πρόκληση είναι να διεκρινούμε την κοινωνική ανάπτυξη με βάση τον σεβασμό για το αγαθό του βίου και να επεκτείνουμε το όραμά μας για τη χλιετία. Ζούμε σε ένα μικρό και εύθραυστο πλανήτη. Η εξασφάλιση της συνέχισης της αλυσίδας της ζωής στον πλανήτη είναι ο πιο σημαντικός στόχος για τον 21^ο αιώνα.

Τράπεζα Ιδεών – ενίσχυση του δεσμού τουρισμός-περιβάλλον

Στην κρίσιμη περίοδο που διανύουμε, είναι σημαντικό να δημιουργήσουμε μια παρακαταθήκη της ανθρώπινης σκέψης για το μέλλον. Στόχος της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής από την ίδρυσή της, είναι η ανάπτυξη μιας ηλεκτρονικής Τράπεζας Ιδεών, όπου ο κάθε ενδιαφερόμενος θα μπορεί να συνεισφέρει γνώσεις και απόψεις σε ένα ευρύ φάσμα τομέων με σκοπό τον συντονισμό των προσπαθειών για την προστασία του περιβάλλοντος. Η δημιουργία μιας τέτοιας ηλεκτρονικής πηγής θα διευκόλυνε την αποτελεσματική μεταφορά τεχνογνωσίας και την άμεση εφαρμογή λύσεων για την επίλυση περιβαλλοντικών προκλήσεων, σε μια εποχή που είναι αναγκαία η γρήγορη και αποτελεσματική δράση. Η Τράπεζα των Ιδεών μπορεί να ενισχύσει τον δεσμό τουρισμός-περιβάλλον παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση, τις θέσεις εργασίας, τα προϊόντα, την αγορά και τις τουριστικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, μπορεί να διαμορφώσει εκπαιδευτικά προγράμματα, που διδάσκουν δεξιότητες απαραίτητες για την ανάπτυξη του τομέα του περιβαλλοντικού τουρισμού. Με τα εκατομμύρια των ανθρώπων που ταξιδεύουν ανά τον κόσμο κάθε χρόνο, ο τουρισμός είναι ένα ιδανικό όχημα για τη διάδοση περαιτέρω περιβαλλοντικής συνείδησης, και η Τράπεζα Ιδεών μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή.

Άλλο στοιχείο της πρωτοβουλίας της Τράπεζας των Ιδεών αποτελεί η εκπαίδευση ατόμων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών καταστροφών, όπως οι διαρροές πετρελαίου, τα τοξικά απόβλητα, οι φυσικές καταστροφές, οι πλημμύρες, οι σεισμοί και οι εμπρησμοί. Ομάδες άμεσης δράσης μπορούν να συσταθούν και να εκπαιδευτούν κατάλληλα για να μπορούν να ανταποκρίνονται εγκαίρως στα ατυχήματα ή τις φυσικές καταστροφές. Ταυτόχρονα, η Τράπεζα των Ιδεών, με τη συμβολή όλων των πολιτών, δύναται να αποτελέσει άριστη πλατφόρμα ενημέρωσης για την καθοδήγηση των αρχηγών κρατών και των νομοθετών με σκοπό την υιοθέτηση μιας ηγεσίας με παγκόσμιο περιβαλλοντικό χαρακτήρα.

Παγκόσμιο Δημοψήφισμα

Οι ραγδαίες εξελίξεις στην οικονομία, την ενέργεια και τις διεθνείς σχέσεις, αντανακλούν το γεγονός ότι, πέρα από το σεβασμό προς το αγαθό του βίου, η

ανθρωπότητα θα πρέπει να λάβει θέση και απέναντι σε ηθικά, νομικά και πολιτικά διλήμματα που συνυφαίνονται με την παγκόσμια οικονομική και περιβαλλοντική κρίση.

Η κρισιμότητα των θεμάτων αυτών υπαγορεύει τη συμμετοχή όλων. Μέχρι σήμερα, ακόμα και στα δημοκρατικά καθεστάτα, δεν ήταν δυνατή η καθολική έκφραση των πολιτών. Η εξέλιξη, όμως, των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής προσφέρει τη δυνατότητα, να εκφράζουν όλοι άμεσα την άποψή τους σε θέματα που αφορούν στην καθημερινή ζωή, ακόμα και υπό τη μορφή ψήφου, με τη βοήθεια δικτύων επικοινωνιών. Όπως προτείνει από το 1991 η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, εφαρμογή αυτής της σκέψης είναι η διεξαγωγή ταυτόχρονου Παγκόσμιου Δημοψηφίσματος, σε όλα τα κράτη της γης, για να δηλωθεί κατηγορηματικά η πρόθεση όλων να διαφυλάξουν το αγαθό του βίου. Αυτές οι διαστάσεις ανοίγουν νέους ορίζοντες συμμετοχικής δημοκρατίας, όπου οι απόψεις θα εκφράζονται άμεσα από τους πολίτες και οι πολιτικοί δεν θα είναι πλέον άμοιροι των ευθυνών τους.

Η πρόσβαση στη γνώση, με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, διευκολύνει την παγκόσμια συμμετοχή στον αγώνα για τη διάσωση του περιβάλλοντος. Η τεχνολογία, σε συνδυασμό με ένα σταθερό σύστημα αξιών, θα προσφέρει ευκαιρίες ανάπτυξης και θα οδηγήσει στην άνθηση του ανθρώπινου πνεύματος. Το Παγκόσμιο Δημοψήφισμα για το περιβάλλον είναι μια μοναδική ευκαιρία για ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών στην επιτακτική ανάγκη διαφύλαξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Μια τέτοια πρωτοβουλία, δεν μπορεί να είναι επιτυχής χωρίς τη συνεισφορά των ΜΜΕ. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας συντονίζουν και συσχετίζουν πληροφορίες, διαμορφώνοντας έτσι και εμπνέοντας κοινωνικές και πολιτιστικές τάσεις. Η δύναμη των ΜΜΕ να επηρεάζουν τη δημόσια γνώμη και υποδομή μπορεί να κάνει την εφαρμογή του Παγκόσμιου Δημοψηφίσματος πραγματικότητα σε κάθε γωνία του κόσμου.

Μύθος και βίος – η διαχρονική διάσταση του τουρισμού

Σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση, κάθε εννέα χρόνια, ο βασιλιάς Μίνωας ανέβαινε στον Ψηλορείτη, στη σπηλιά, όπου μεγάλωσε ο Δίας. Παρέμενε εκεί για πολύ καιρό και όταν επέστρεφε στο λαό του έφερνε πάντοτε μαζί του μια σειρά από νέους νόμους, αναθεωρώντας τους παλαιότερους. Λέγεται ότι ο Δίας, όχι μόνο έδινε στον Μίνωα τους αναθεωρημένους νόμους αλλά διαπαιδαγωγούσε και τον ίδιο, διδάσκοντάς τον πώς να κυβερνά με δικαιοσύνη και παρρησία.

Ο μύθος αυτός σήμερα είναι περισσότερο επίκαιρος παρά ποτέ. Η παρούσα κρίση αξιών αποτελεί μεγάλη απειλή, όχι μόνο για το περιβάλλον αλλά και για την ειρήνη. Τα διαχρονικά στοιχεία του μύθου και των παραδόσεων παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και

αποτελούν τις βαθιές ρίζες που θα δώσουν δύναμη στο μέλλον να καρποφορήσει. Από το πλούτο της μυθολογίας, τον προθάλαμο της Ελληνικής ιστορίας, νέες διαστάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη του τουρισμού μπορούν να αξιοποιηθούν.

Όπως έχει τονίσει εκτενώς η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, η μυθολογία είναι το κλειδί στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας σε πολλές χώρες του κόσμου. Εμπνέει δημιουργικότητα και μπορεί να συνεισφέρει στη βελτίωση του πολιτιστικού πλούτου της ανθρωπότητας. Λειτουργεί ως γέφυρα που ενώνει την προϊστορία με τη σύγχρονη πραγματικότητα και μπορεί να συντελέσει στην καλύτερη κατανόηση της ιστορίας, της παράδοσης και της γνώσης όλων των πολιτισμών του κόσμου.

Ο μύθος δίνει έμπνευση στο παρόν και όραμα στο μέλλον. Θεοί, ημίθεοι, ανθρώπινοι ήρωες, η φύση και το νόημα του σύμπαντος, συνθέτουν την μυθολογία που στηρίζει την παράδοση και τον πολιτισμό και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη φύση. Χιλιετίες ανθρώπινου πολιτισμού έχουν διατηρηθεί μέσα από τους μύθους και τις παραδόσεις. Μαζί μ' αυτά, η τέχνη και ο γραπτός λόγος περνούν από γενιά σε γενιά και διαμορφώνουν τους πολιτισμούς του μέλλοντος, ενώ πολυάριθμες ευκαιρίες για τουριστική ανάπτυξη, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, μπορούν να αναδειχθούν.

Όραμα χιλιετίας για την έξοδο από την κρίση

Οι καταστροφές μας ξεπερνούν – ο χρόνος τρέχει αμείλικτα. Η διεθνής συνεργασία αποτελεί κλειδί στην εξασφάλιση ανάπτυξης και ευημερίας και στην επιβίωση των μελλοντικών γενεών. Η ανθρωπότητα έχει μία τελευταία ευκαιρία για να σεβαστεί το στενό συσχετισμό ανάμεσα στις πράξεις της και το περιβάλλον. Για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών, την προστασία των φυσικών πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, έχουμε ανάγκη από διεθνή στρατηγική με όραμα που να μπορεί να διορθώσει τις αδικίες του παρελθόντος.

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι η μεγαλύτερη πρόκληση για τη νέα χιλιετία. Η τεχνολογία έχει πια ενσωματωθεί σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Σαν ένας σύγχρονος Προμηθέας, έχει ανοίξει το δρόμο για μια νέα εποχή, όμως χρειάζεται μια σταθερή βάση διαχρονικών αξιών παρέχοντας μια δύναμη ενότητας, όπου επιτυγχάνεται η αρμονική συνύπαρξη όλων των μορφών ζωής.

Για αυτό το λόγο υπάρχει επείγουσα ανάγκη να κινητοποιηθεί κάθε μέλος της κοινωνίας. Η εκπαίδευση μέσα από το Διεθνές Πανεπιστήμιο για το Βιο-Περιβάλλον, η δημόσια συμμετοχή με τη μορφή του Παγκόσμιου Δημονηφίσματος για τη διάσωση του βίου, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση ατόμων από κάθε τομέα, είναι μερικές από τις πρωτοβουλίες που ξεκίνησε η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτική τα τελευταία 26 χρόνια σε μια προσπάθεια να προστατευτεί ο βίος.

Είναι σαφές ότι η τεχνολογία από μόνη της δεν μπορεί να δώσει τη λύση για την αντιμετώπιση της κρίσης αξιών και την προστασία του περιβάλλοντος. Χρειάζεται η συνεργασία με την τέχνη και τον πολιτισμό, καθώς και η πολιτική βούληση και τα ανάλογα κίνητρα. Μια προοπτική χιλιετίας στη λήψη των αποφάσεων θα επιτρέψει την εγκατάλειψη κοντόφθαλμων επιδιώξεων προς όφελος της συνέχισης του αγαθού του βίου στον πλανήτη και κατά προέκταση θα επιτρέψει να καλλιεργηθούν νέου επιπέδου σχέσεις μεταξύ οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Η δια βίου περιβαλλοντική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι κρίσιμης σημασίας στην προσπάθεια αυτή. Οι νέοι μπορούν να εκπαιδευτούν σε διάφορα επαγγέλματα που επιλέγουν και οι μεγαλύτεροι να εφαρμόσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους. Οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, ο βιοτουρισμός, οι νέες τεχνολογίες, το ηλεκτρονικό εμπόριο, η ανακύκλωση υλικών, ανοίγουν νέους ορίζοντες, ώστε να αναπτυχθούν δυνατότητες απασχόλησης κι επίσης δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας κι ευκαιρίες για την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ο βίος δεν αναγνωρίζει γεωγραφικά ή ιδεολογικά σύνορα, Βορρά–Νότο, Ανατολή–Δύση, ανεπτυγμένες–αναπτυσσόμενες χώρες. Παρέχει μια δύναμη ενότητας, όπου επιτυγχάνεται η αρμονική συνύπαρξη όλων των μορφών ζωής. Έτσι κάθε τομέας της κοινωνίας πρέπει να κινητοποιηθεί για να ανατραπούν τα αρνητικά πρότυπα του παρελθόντος και να συνεισφέρει στη δημιουργία μιας κοινωνίας ελπίδας και ανάπτυξης.

Υπάρχει ελπίδα να προωθήσουμε τη διάσωση του περιβάλλοντος κινητοποιώντας κάθε ευαίσθητη χορδή των ανθρώπων. Με μία νέα αντιμετώπιση και μέτρηση της έννοιας κέρδους, η φυσική ομορφιά, η πλούσια χλωρίδα και πανίδα, και ο πολιτισμός αποτελούν τα στιβαρά θεμέλια της παγκόσμιας κοινωνίας και είναι τα κατεξοχήν στοιχεία που θα μας επιτρέψουν να εξέλθουμε από την κρίση και να πορευθούμε δυναμικά προς το μέλλον.

Βιβλιογραφία

1. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2011) Βιοπολιτική – Τουρισμός – Ανάπτυξη, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 248 σελ.
2. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2013) Green Salary – Reversing Unemployment in a Changing Climate, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 216 σελ.
3. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2008) Πράσινος Μισθός. Δημιουργία Εργασιών για το Περιβάλλον, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 199 σελ.
4. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2010) Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ενίσχυση του Ρόλου των Νέων στην Οικοδόμηση μιας Πράσινης Κοινωνίας, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 400 σελ.
5. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1994) Βιοπολιτική – το Βιο-Περιβάλλον – Βιο-Πολιτισμός. Προτάσεις Βιο-Εκπαίδευσης. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 190 σελ.

6. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2002) Bio-Syllabus for European Environmental Education, Biopolitics International Organisation, Αθήνα, 880 σελ.
7. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2006) Μύθος – Βουνά και Ποτάμια της Ελλάδος, Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 320 σελ.
8. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1985) Βιοπολιτική. Διαστάσεις της Βιολογίας. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 16 σελ.
9. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1989) Βιοπολιτική. Η Θεωρία του Βίου. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 20 σελ.
10. Vlavianos Arvanitis A. (1999) “Protecting the environment and ensuring the continuity of bios – a priority policy for the millennium.” In: A. Vlavianos Arvanitis and L. Karpolyi (eds.) Biopolitics – The Bio Environment VII. The Budapest Sessions. Biopolitics International Organisation, Athens, pp. 12-28
11. Vlavianos Arvanitis A. (1992) “Reversing the Crisis of Values.” In: A. Vlavianos Arvanitis, R. Keles (eds.). Biopolitics – The Bio-Environment IV, Biopolitics International Organisation, Athens, pp. 18-28
12. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1993) Στρατηγική των Επιχειρήσεων για το Βιο-Περιβάλλον I. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα 132 σελ.
13. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1994) Στρατηγική των Επιχειρήσεων για το Βιο-Περιβάλλον II. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα 180 σελ.
14. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (1996) Βιοπολιτική – Κέρδος και Βιο-Περιβάλλον III. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 271 σελ.
15. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2001) Βιοπολιτική – το Βιο-Περιβάλλον – Βιο-Πολιτισμός – Ολυμπιάδα του Βίου. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αρχαία Ολυμπία, Αύγουστος 1999. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, 299 σελ.
16. Βλαβιανού Αρβανίτη Α. (2004) Άτομα με Αναπηρία στη Σύγχρονη Κοινωνία. Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, Αθήνα, 151 σελ.
17. Vlavianos Arvanitis A. (2001) “Biopolitics – bio-culture. A millennium vision for peace.” In: A. Vlavianos Arvanitis (ed.) Biopolitics – The Bio-Environment VIII. Racing to Save the Environment. Biopolitics International Organisation, Athens, pp. 15-40
18. Vlavianos Arvanitis A. (ed.) (1990) Biopolitics – The Bio-Environment III. The International University for the Bio-Environment. Biopolitics International Organisation, Athens, 683 pp.
19. Vlavianos Arvanitis A. (1992) Biopolitics – The Bio-Environment – Bio-Syllabus. Biopolitics International Organisation, Athens, 151 pp.
20. Vlavianos Arvanitis A. (ed.) (2002) Bio-Syllabus for European Environmental Education. Biopolitics International Organisation, Athens, 880 pp.
21. BioNews 35 (2003) Ολυμπιακοί Αγώνες και Περιβάλλον www.biopolitics.gr/HTML/PUBS/BIONEWS
22. BioNews 36 (2003), www.biopolitics.gr/HTML/PUBS/BIONEWS



Οι ομιλητές στο συνέδριο στην Πρέσπα



Γιάννης Μπουτάρης, Δήμαρχος Θεσσαλονίκης, και Δρ. Παναγιώτης Κολιομιάλης



Ιωάννης Πεδιώτης, Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στην Κορυτσά και Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη στο πολιτιστικό συνέδριο στην Κορυτσά



Σύμφωνο Συνεργασίας υπογράφεται στην Κορυτσά



Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη, Πρέσβης Dashnor Dervishi και Καθ. Αθανάσιος Καραμέρης στο συνέδριο στην Πρέσπα



Το συνέδριο στην Πρέσπα παρακολούθησαν τοπικοί παράγοντες και επαγγελματίες από τον χώρο του τουρισμού.